

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
И. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования имени И. Алтынсарина

**ҮЙДЕ ОҚЫТЫЛАТЫН БАЛАЛАРДЫ ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРУ
МЕКТЕБІНІҢ ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫМЕН ОҚЫТУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО
ОБУЧЕНИЮ ДЕТЕЙ НА ДОМУ ПО УЧЕБНЫМ ПРОГРАММАМ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ**

Астана
2017

Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2017 жылғы 19 мамырдағы №6 хаттамасы)

Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 6 от 19 мая 2017 года)

Үйде оқытылатын балаларды жалпы білім беру мектебінің оқу бағдарламаларымен оқыту бойынша әдістемелік ұсынымдар.– Астана: Б. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2017. – 108 б.

Методические рекомендации по обучению детей на дому по учебным программам общеобразовательной школы.- Астана: НАО имени И.Алтынсарина, 2017. – 105с.

Әдістемелік ұсынымдарда ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды үй жағдайында оқыту процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар жүйесі баяндалған. Бұл әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беретін ұйым педагогтері үшін ерекше маңызды. Себебі бұл құралда «Тіл және әдебиет», «Математика және информатика», «Жаратылыстану», «Адам және қоғам» білім салалары бойынша үйде оқытудың ұйымдастырушылық-әдістемелік аспектілері берілген.

Әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беретін мектеп педагогтері мен мамандарының (логопед, арнайы педагогтер, психолог, әлеуметтік педагог және т.б.) практикалық қолдануына арналған.

В методических рекомендациях изложена система требований к организации процесса обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях домашнего обучения. Данные методические рекомендации представляют для педагогов общеобразовательных организаций особый интерес, так как содержат организационно-методические аспекты обучения на дому по образовательным областям «Язык и литература», «Математика и информатика», «Естествознание» и «Человек и общество».

Данные методические рекомендации предназначены для практического использования педагогам и специалистам (логопедам, специальным педагогам, психологам, социальным педагогам и др.) общеобразовательных школ.

© Б.Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2017
©Национальная академия образования
им. И. Алтынсарина, 2017.

Кіріспе

Білім алуға құқығын қамтамасыз ету, білім алуға қажетті әлеуметтік-экономикалық жағдайлар жасау, тегін мектепалды, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік білім алу Қазақстан Республикасының азаматтары үшін білім беру саласындағы мемлекеттік кепілдіктер болып табылады [1].

Әлемдік тәжірибеде білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін ең тиімді механизм ретінде инклюзивті білім беру танылды. Басқа көптеген мемлекеттер сияқты Қазақстан да инклюзивті бағыттағы жалпы білім беретін ұйым барлығы үшін орта білім беруді қамтамасыз ететін, сондай-ақ елде инклюзивті қоғамды құру мен дамытуға ықпал ететін тиімді механизм екендігін мойындайды.

Соңғы жылдары мүгедек балаларға білім беру саласындағы «тең мүмкіндіктер» доктринасына өту үрдісін айқындайтын өзгерістер білім беру процесі ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды өмірге қажетті ғылымның негіздерін оқытып қана қоймай, баланың қоршаған ортаға бейімделуін қамтамасыз ететін әлеуметтік және тұлғалық маңызды өмірлік құзыреттерді қалыптастыратынын дәлелдейді. Алайда, қазіргі таңда денсаулығына байланысты оқушылардың белгілі бір бөлігі білім беру ұйымдарында емес, үйде оқытылуда.

Қазақстан Республикасының заңнамасымен денсаулық жағдайына қарай ұзақ уақыт бойы орта білім беру ұйымдарына бара алмайтын азаматтар үшін үйде тегін жеке оқыту (бұдан әрі – үйде оқыту) ұйымдастыру қарастырылған. Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды орта білім ұйымдарында немесе арнайы білім беру ұйымдарында тәрбиелеу мен оқыту медициналық көрсеткіштерге байланысты мүмкін болмаған жағдайда ата-ананың (немесе заңды өкілдердің) мүддесін ескере отырып, белгіленген тәртіпте оқыту үйде жүргізіледі [1,2].

Стандартқа сәйкес үйде оқыту бойынша мемлекеттік қызмет заңды өкілдің өтініші (еркін түрде) бойынша дәрігерлік-консультациялық комиссия анықтамасының және мүгедек балаларға ұсынылатын білім беру бағдарламасы жөнінде психологиялық-медициналық-педагогтік консультация қорытындысының негізінде бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру ұйымдарымен көрсетіледі [3].

Әлемдік тәжірибеде медициналық көрсеткіштер бойынша мектепке бара алмайтын балаларды оқытуды ұйымдастыру үшін екі модель қолданылады: үйде оқыту және қашықтан оқыту.

Қазақстанның білім беру жүйесінде үйде білім алушылардың негізгі бөлігі оқытудың отбасылық ортасы мен саны шектеулі мұғалімдер және арнайы педагогтердің келуін қарастыратын дәстүрлі түрде білім алады.

Шын мәнінде, үйде оқыту білім берудің басқа да түрлері сияқты міндеттерді шешеді. Дегенмен, мектеп жағдайында оқытатын дәстүрлі түрден

ерекшеленетін оқытудың бұл процесінде берілген ұсынымдарда айқындалатын едәуір күрделі өзгешеліктер бар.

Әдістемелік ұсынымдарда негізгі ұғымдарды бір мәнде талқылау үшін денсаулық сақтау, халықты әлеуметтік қорғау және білім беру салаларындағы заңнамалық-нормативтік актілермен сәйкес келетін терминологиялық аппарат қолданылды:

мүмкіндігі шектеулі бала (балалар) - бұл белгіленген тәртіпте тұқым қуалаушылығына, туылғанына, жүре пайда болған жарақатына байланысты өмір әрекетінде белгілі бір шектеулігі бар психикалық және (немесе) дене дамуында ауытқушылығы бар он сегіз жасқа дейінгі бала (балалар);

мүгедек бала - тұрмыс-тіршілігінің шектелуіне және оны әлеуметтік қорғау қажеттігіне әкеп соқтыратын, ауруларға, мертігулерге (жаралануға, жарақаттарға, контузияларға), олардың зардаптарына, кемістіктерге байланысты организм функциялары тұрақты бұзылып, денсаулығы нашарлаған он сегіз жасқа дейінгі адам;

даму мүмкіндігі шектеулі балалар: есту қабілеті бұзылған (естімейтін, нашар еститін, кейіннен естімей қалғандар); көру қабілеті бұзылған (көрмейтін, нашар көретін, кейіннен көрмей қалған); тірек-қозғалыс аппараты бұзылған; сөйлеу тілі бұзылған; ақыл-ой кемістігі бар; психикалық дамуы тежелген; эмоциялық-еркі жағынан және мінез-құлқы бұзылған; күрделі бұзылыстары бар, оның ішінде соқыр-саңырау болып қалған балалар;

ерекше білім беруге қажеттілігі бар адамдар (балалар) - денсаулығына байланысты білім алуда ұдайы немесе уақытша қиындық көріп жүрген, арнайы, жалпы білім беретін оқу бағдарламалары мен қосымша білімнің білім беру бағдарламаларын қажет ететін адамдар;

дене кемістігі – ағза мүшесінің (мүшелері) дамуының және (немесе) жұмыс істеуінің ұзақ уақыт бойы әлеуметтік, медициналық және педагогикалық түзеу арқылы қолдауды қажет ететін созылмалы бұзылуы;

психикалық кемістік - адам психикасы дамуының және (немесе) жұмыс істеуінің уақытша немесе тұрақты кемістігі, соның ішінде: сенсорлық бұзылыстардың салдары; сөйлеу бұзылыстары; эмоциялық-еркі жағынан бұзылыстары; ми зақымдануының салдары; ақыл-ой дамуының бұзылыстары, соның ішінде ақыл-ой кемістігі; психикалық дамуының тежелуі және осыған байланысты оқып-үйренудегі өзіндік қиындықтар;

медициналық-әлеуметтік сараптама - организм функциясының тұрақты бұзылуынан туындаған шектеулі тіршілік-тынысын бағалау негізінде куәландырылатын адамның әлеуметтік қорғау шараларына деген қажеттіліктерін белгіленген тәртіппен анықтау;

психологиялық тексеру – мүмкіндігі шектеулі балалардың психикалық жағдайының ерекшеліктері мен психикалық дамуындағы әлеуметтік мүмкіндіктерін анықтау;

педагогикалық тексеру– тиісті жастағы балаларға арналған жас нормативтерін ескере отырып, балалардың ақыл-ой жағынан даму

ерекшеліктерін және олардың ойын ойнауға, білім алу мен қарым-қатынас жасауға әлеуеттік мүмкіндіктерін анықтау;

білім беру бағдарламасы – оқытудың мақсатын, нәтижелері мен мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды және оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешені;

арнайы білім беру бағдарламалары – мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытуға арналған бағдарламалар;

оқу бағдарламасы – әрбір оқу пәні (сабақ) бойынша меңгерілуге тиісті білімнің, шеберліктің, дағдылар мен біліктіліктің мазмұны мен көлемін айқындайтын бағдарлама;

оқу жоспары – тиісті білім беру деңгейінде білім алушылардың оқу пәндерінің, сабақтарының (модульдерінің), практикаларының, өзге де оқу қызметі түрлерінің тізбесін, бірізділігін, көлемін (еңбекті қажетсінуін) және бақылау нысандарын регламенттейтін құжат;

1. Балаларды үйде оқытуды ұйымдастыру

1.1 «Үйде оқыту» түсінігінің мәні

Әр түрлі елде әр заманда өмір сүрген Я. А. Коменский, Дж. Локк, И. Г. Песталоцци секілді педагогика ғылымының классиктері объективті педагогикалық теорияны құру үшін тәрбиелеу мен оқыту процестерінің табиғилыққа сәйкестігіне жетекші рөлді белгілейді [4].

Оқытуды ұйымдастыру мұғалім мен оқушының өзара әрекеттестігі, оқытудың орны мен уақытының ерекшеліктері, оқушылар саны, оқытудың мақсаттары, құралдары, мазмұны, әдістері мен нәтижелері жағынан тұтас жүйелі сипаттаманы көрсетеді. Қалауына қарамастан денсаулық жағдайына байланысты қалыпты жалпы білім беретін мектепке бара алмайтын балалар болған жағдайда, бұл балаларды жалпы білім беру процесіне қосудың басқа жолдары қарастырылады. Осындай жағдайлардың көбісінде дене жағынан ауыртпашылықсыз және психологиялық жағынан жайлы оқыту ортасы мен әрбір баланы оқыту үшін жеке ыңғай жасау қажет. Осы орайда, балаларды білім беру процесіне қосудың бір жолы ретіндегі «үйде оқыту» зерттеушілердің үнемі назарын аудартатын объект болған.

Ғылыми-әдістемелік және мерзімдік әдебиеттердегі авторлар әр түрлі синонимдік түсініктерді қолданады: «отбасылық білім беру», «үй жағдайында оқыту», «үйде жеке оқыту», «үйде оқыту». Әрқайсысының белгілі бір мағыналық жүктемесі бар. Бірақ барлық аталған түсініктер оқыту процесі үй жағдайында жүретіндігін білдіреді. Осы ұсынымдарда Қазақстан Республикасының нормативті-құқықтық құжаттарына сәйкес «үйде оқыту» ұғымы қолданылады.

Зерттеушілердің пікірі бойынша, үйде оқыту отбасылық тәрбиенің көп ғасырлық тәжірибесінен айқындалған және кезеңдеп даму процесінде қалыптасқан білім беру процесінің маңызды саласы ретінде қарастырылады. Ресейлік ғалым Л. Р. Аркатованың зерттеулерінде үйде оқытудың келесі даму кезеңдері белгіленген:

- VI– IX ғ.ғ., тәлімгерлік әрекет элементтерінің туындауы;
- X–XV ғ.ғ., сарайдағы қалталы адамдардың балаларын үй жағдайында оқыту және «сауаттылық шеберлерімен» отбасылық оқу ;
- XVI– XVII ғ.ғ., болашақ тақ мұрагерлеріне сарайда білім беру;
- XVIII ғ.ғ., гувернерствоның дамуы, жергілікті ақсүйектер арасында отбасы жағдайында жалпы білім беру;
- XVIII ғ. соңы мен XIX ғ. басы, үйде оқыту мен шіркеулік білім берудің және мемлекеттік білім беру мекемелерінде оқытудың қатар дамуы; гувернанткалар мен үй тәлімгерлерінен ұлттық кадрлар даярлау;
- XIX ғ. 30 ж. – XX ғ. басы, үйде білім беруді оқу мекемелері мен гимназия жанындағы мәртебелі пансиондардағы білімге теңестірілген азаматтық оқытудың бір түрі ретінде ресми мойындау; педагогикалық

әдебиеттер мен басылымдарда үйде оқытудың болашағы мен мәселелерін белсенді талқылау;

– 1917 жылдан 1962 жылға дейін балаларды үйде оқыту тәжірибесін тоқтату;

– 1962 жылдан бастап үйде білім беруді науқас балалар мен мүгедек балаларды мемлекеттік оқытудың бір түрі ретінде ресми мойындау [5].

«Үйде оқыту» түсінігінің заманауи ұлттық білім беру жүйелерінің талаптарына сәйкес келетін және инклюзивті білім беру қағидаларына қарсы келмейтін кеңірек ашатын анықтамасы 2002 жылғы ТМД қатысушы-елдердің Парламентаралық Ассамблеясында қабылданған «Денсаулық мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға білім беру (арнайы білім беру) туралы» Үлгілік заңында берілген. Үлгілік заңға сәйкес «... үйде оқыту – денсаулық жағдайына байланысты уақытша немесе тұрақты түрде білім беру мекемесіне бара алмайтын жағдайда сәйкес білім беру ұйымының педагогикалық қызметкерлері, оның ішінде қашықтан оқыту құралдарын қолдану арқылы үйде оқыту іске асырылатын тұлғаның жалпы білім беретін және кәсіптік білім беру бағдарламаларын меңгеруі».

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы бойынша жеке адамның қажеттіліктері мен мүмкіндіктері ескеріле отырып, білім беру бағдарламаларының мазмұнына, білім берудің әрбір деңгейін алуға қол жеткізу жағдайларының жасалуына қарай оқыту күндізгі, кешкі, сырттай оқу, экстернат және ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар адамдар (балалар) үшін қашықтықтан оқыту нысанында жүзеге асырылады.

Жалпы алғанда, түсініктің мәнін анықтауда көптеген зерттеушілер мен практиктер үйде оқыту – бұл білім беру немесе оқыту формасы емес, ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды оқыту процесін ұйымдастыру жағдайлары деген пікірді ұстанады [6].

1.2 Үйде оқыту процесінің нормативті-құқықтық негіздері

Қазақстандық білім беру жүйесінде денсаулық жағдайына байланысты ұзақ уақыт бойы орта білім беру ұйымдарына бара алмайтын балалар үшін үйде жеке тегін оқыту қарастырылады.

Үйде жеке тегін оқытуға «Дәрігерлік-консультациялық комиссияның қызметі туралы ережені бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 5 мамырдағы № 321 бұйрығына сәйкес үйде оқыту мерзімі көрсетілген баланың денсаулық жағдайы туралы дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысы негіз болып табылады. Баланың сырқатына байланысты қорытындыда көрсетілген үйде оқыту мерзімі бір айдан оқу жылының соңына дейін болуы мүмкін. Мүгедектік тағайындалған жағдайда Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 44 бұйрығымен бекітілген «Медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу қағидаларының» №12 қосымшасына сәйкес формада мүгедектік туралы анықтама беріледі.

Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру жергілікті ұйымдарымен көрсетілетін мемлекеттік қызмет ретіндегі үйде жеке тегін оқыту Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі № 174 бұйрығымен бекітілген «Арнайы білім беру саласындағы жергілікті атқарушы органдар көрсететін мемлекеттік көрсетілетін қызметтер стандарттарымен» (бұдан әрі - Стандарт) реттеледі. Берілген стандарт «үйде жеке тегін оқыту» қызметін алу тәртібін анықтайды және бірнеше кезекті кезеңдерді қарастырады.

Бірінші кезең мүмкіндігі шектеулі балаларды тексеру және психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация беруді қарастырады. Тексеру бала тұрып жатқан жергілікті психологиялық-медициналық-педагогикалық консультациялармен (аудандық, қалалық, облыстық, қажет болған жағдайда республикалық психологиялық-медициналық-педагогикалық консультациялар, бұдан әрі - ПМПК) жүргізіледі. ПМПК-да тексеру үшін ата-ананың (заңды өкілдердің) өтініші, туу туралы куәліктің көшірмесі (тексеру үшін түпнұсқасы), бар болса - мүгедектігі туралы қорытындының көшірмесі, денсаулығына байланысты үйде оқыту қажеттілігі туралы дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысы (үйде оқитын балалар үшін). Қажет болған жағдайда ПМПК № 112/у «Баланың даму тарихы» нысаны, № 027/у «Амбулаториялық, стационарлық науқастың медициналық картасынан көшірме» нысанын, білім беру ұйымынан психологиялық-педагогикалық мінездеме, оқыту тілі бойынша, математикадан жазба жұмыстары, суреттері және іс-әрекетінің басқа да нәтижелерін қосымша сұратуы мүмкін. Бірінші кезеңнің, яғни тексеру мен психологиялық-медициналық-педагогикалық консультациялық көмек нәтижесі бала дамуының зияткерлік жағдайы, тағайындалған диагноздары (неврологиялық, психиатриялық, логопедиялық), қосымша аурулары мен синдромдары көрсетілген, сондай-ақ оқуы мен түзету-педагогикалық қолдау бойынша ұсыныстар білім беру бағдарламасы және түзете-дамыта оқытуды ұйымдастыру жағдайларымен қоса берілген жазбаша түрдегі қорытынды болып табылады.

Екінші кезең балаларды үйде жеке тегін оқытуды ұйымдастыру үшін бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру ұйымдарына құжаттарды қабылдау. Стандартқа сәйкес үйде жеке тегін оқытуды ұйымдастыру үшін ата-ананың (немесе заңды өкілдерінің) өтініші, үйде оқыту бойынша ұсынымдармен қоса дәрігерлік-консультациялық комиссияның анықтамасы, мүгедек балаларға ұсынылатын білім беру оқу бағдарламасы туралы психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация қорытындысы талап етіледі. Құжаттарды қабылдау аяқталған соң білім беру ұйымы ата-анаға (немесе заңды өкілдеріне) үйде жеке тегін оқытуды ұйымдастыру үшін құжаттарды қабылдағандығы туралы қолхат береді.

Үй жағдайында мүгедек балаларды оқытуға жұмсалған шығындарды өтеу мен қаржылық шығындар бойынша есеп беру «Әлеуметтік-еңбек саласындағы мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 279 бұйрығының «Мүгедек балаларды үйде оқытуға

жұмсалған шығындарды өтеу» 25-қосымшасына және «Мүгедек балаларды үйде оқытуға жұмсалған шығындарды өтеуді тағайындау және төлеу туралы есеп» 2016 жылғы 19 қаңтардағы № 28 бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады.

1.3 Үйде оқытуды ұйымдастыру бойынша жалпы сұрақтар

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 17 мамырдағы № 499 қаулысымен бекітілген «Жалпы білім беру ұйымдары (бастауыш, негізгі орта және жалпы орта) қызметінің үлгілік қағидаларында» (бұдан әрі – Үлгілік қағидалар) білім беру ұйымдарында білім беру процесін ұйымдастыру оқу жоспарының негізінде құрылады, жылдық күнтізбелік жұмыс оқу кестесімен және сабақтар кестесімен регламенттелетіні айтылған. Сондай-ақ білім алушылардың, тәрбиеленушілердің оқу жүктемесі, сабақтар режимі мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары, санитариялық қағидалар, гигиеналық нормативтер, оқу жоспарлары мен денсаулық сақтау және білім беру органдарының ұсынымдары негізінде дайындалған білім беру ұйымдары бекітетін ережелермен айқындалады.

Білім салалары және оқу пәндері, апталық оқу жүктемесі немесе сыныптар бойынша аптадағы сағат саны Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген білім беру деңгейлері бойынша Үлгілік оқу жоспарымен (бұдан әрі - ҮОЖ) белгіленеді.

Үлгілік қағидалардың 20-тармағына сәйкес жалпы білім беру ұйымдары әрекеттегі ҮОЖ негізінде үйде білім алушы үшін жеке «оқу жұмыс жоспарларын» әзірлейді. Балаларды үйде оқытатын жалпы білім беретін мектептердің тәжірибесі бойынша жеке оқу жұмыс жоспары әрбір білім алушыға бөлек, оның жеке және психофизикалық ерекшеліктерін есепке ала отырып әзірленетінін көрсетті. Сондай-ақ жеке оқу жоспарын әзірлеуде мектептегі кейбір сабақтарға қатысу, вариативті компонентті таңдау туралы және т.с.с. сұрақтарға қатысты білім алушы мен оның ата-анасының (немесе заңды өкілдерінің) өтініштерін ескеру ұсынылады. Үйде оқытудың жеке оқу жұмыс жоспары жарты жылға немесе бір оқу жылына әзірленеді және педагогикалық кеңес шешімімен қабылданып, ата-анасының (немесе заңды өкілдерінің) келісімімен білім беру ұйымының басшысымен бекітіледі.

Үйде білім алушының жеке оқу жұмыс жоспарының үлгісі төменде 1-кестеде берілген:

1-кесте. Үйде білім алушының жеке оқу жұмыс жоспарының үлгісі

Педагогикалық кеңес шешімімен «Қабылданды»	<i>Негізгі беттің үлгісі</i> «Бекітілді» Директор
_____	_____ ТАӘ
(білім беру ұйымының атауы)	(қолы)
Хаттама № _____	_____ (күні)

«Келісілді» _____ Ата-ананың ТАӘ
(қолы) немесе заңды өкілдің

_____ (күні)

_____ (білім беру ұйымының атауы)

_____ сынып оқушысы

_____ (оқушының ТАӘ)

_____ оқу жылына
(оқу кезеңі)

Жеке оқу жұмыс жоспары

Түсінік жазбаның үлгісі

Түсінік жазба

Жеке оқу жұмыс жоспары келесідей нормативтік құжаттардың негізінде әзірленген:

- 1.
- 2.
3. ...

Оқыту жеке оқу жұмыс жоспарына сәйкес _____ сыныптың жалпы білім беру бағдарламасы бойынша жүзеге асырылып жатыр.

Мемлекеттік жалпыға міндетті _____ білім беру стандартына сәйкес оқу жылының ұзақтығы _____ оқу аптасын құрайды.

Оқыту қазақ (немесе орыс) тілінде жүргізілетін үйде жеке тегін оқытатын _____ білім берудің үлгілік оқу жоспарына сәйкес апталық оқу жүктемесінің көлемі _____ сағатты құрайды.

Сабақтың ұзақтығы _____ минут. Қажет болған жағдайда баланың жағдайын есепке ала отырып сабақтар үзілуі мүмкін.

Жеке оқу жұмыс жоспарын орындауда ата-ананың (немесе заңды өкілдердің) және дәрігердің келісімімен мектептегі кейбір сабақтарға тікелей және онлайн қатысуға рұқсат етіледі.

Әлеуметтік бейімдеу және қоғамға кіріктіру, балалар ұжымында өзін жайлы сезіну, әлеуметтік мәртебесін көтеру мақсатында мектептің іс-шараларына және қосымша білім беруге қатысуы қарастырылады.

1-кесте (жалғасы)

5 сынып үшін жеке оқу жоспарының үлгісі
(оқыту қазақ тілінде)

Білім саласы	Оқу пәні	Аптадағы сағат саны	Ескерту
Тіл және әдебиет	Қазақ тілі	1	Мысалы, ағылшын тілінен үйде – 0,5 сағ., қашықтан (онлайн) – 0,5 сағ.
	Қазақ әдебиеті	1	
	Орыс тілі және әдебиеті	1	
	Ағылшын тілі	1	
Математика және информатика	Математика	4	
Жаратылыстану	Жаратылыстану	1	
Адам және қоғам	Қазақстан тарихы	0,5	
	Дүниежүзі тарихы	0,5	
Барлығы аптасына		10	

1.3.1 Үйде оқытылатын оқушыларға білім беру мазмұны

Білім беру мазмұны - жеке адамның біліктілігі мен жан-жақты дамуын қалыптастыру үшін негіз болып табылатын білім берудің әрбір деңгейі бойынша білімдер жүйесі (кешені) [1].

Әрбір білім беру деңгейінің мазмұны білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары негізінде әзірленетін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалардың кешені (немесе жиынтығы) болып табылатын жалпы білім беретін бағдарламалармен айқындалады.

Үлгілік қағидалардың 19-тармағына сәйкес инклюзивтік сыныптарда оқитын ерекше білім беру қажеттілігі бар балалар, оның ішінде үйде оқытылатын балалар жалпы білім берудің оқу бағдарламасы немесе жеке бағдарлама бойынша білім алуы мүмкін. Ал 20-тармақта оқу және тәрбие процесі оқу жұмыс бағдарламаларына және оқу жұмыс жоспарларына сәйкес жүзеге асырылатыны атап көрсетілген.

Үлгілік оқу жоспарының вариативті бөлімінің пәндері (оның ішінде түзету пәндері) бойынша үлгілік оқу бағдарламасы болмаған жағдайда, сондай-ақ білім алушылардың психофизикалық даму ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін есепке ала отырып үлгілік оқу бағдарламаларын бейімдеу кезінде үйде білім алушы үшін «жеке оқу жұмыс бағдарламасын» әзірлеу ұсынылады.

Осылайша, үйде оқытылатын оқушылардың пәндік білім мазмұны жалпы білім беру пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламаларымен, қажет болған жағдайда білім алушылардың психофизикалық даму ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін, кемістіктің күрделілігін, ерік-жігер саласының ерекшеліктерін, сырқаттың жүру сипатын есепке ала отырып жасалған үлгілік оқу бағдарламалардың негізінде әзірленген жеке оқу жұмыс бағдарламасымен анықталады.

Үлгілік оқу бағдарламаларының (немесе жеке оқу жұмыс бағдарламалар) негізінде мұғалімдер әрбір пән бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспарды әзірлейді, ол әдістемелік бірлестіктің отырысында талқыланады және мектеп басшысымен бекітіледі.

1.3.2 Оқу уақытын есепке алу және нормасы. Үйдегі оқытылатын білім алушылардың оқу нәтижелерін қадағалау

Үйде оқыту сырқатқа байланысты қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді болады. Оқудың ұзақтығы дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысында (немесе медициналық анықтама) көрсетіледі және анықтамада көрсетілген мерзімге байланысты сабақ кестесі жасалады. Үйде оқытылатын баланың сабақ кестесі сынып жетекшімен құрылады және ата-анамен (немесе заңды өкілмен) келісіліп, мектеп директорымен бекітіледі (2-кесте).

Кестені құру кезінде Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2014 жылғы 29 желтоқсандағы № 179 бұйрығымен бекітілген

«Білім беру объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын (бұдан әрі – Санитариялық қағидалар) басшылыққа алу ұсынылады. Санитариялық қағидалардың талаптарына сәйкес сабақ кестесін құрған кезде бір күн (және бір аптаның) ішіндегі оқушылардың ақыл-ой еңбегіне қабілеттілік серпіні ескерілуге тиіс және қиындық бойынша пәндерді саралау кестесі пайдаланылады (Санитариялық қағидаларға 12-қосымша). Апта ішіндегі жоғары сынып оқушыларына арналған оқу жүктемесі сейсенбі және (немесе) сәрсенбі күндеріне оның барынша көп көлемі келетіндей; кіші және орта сынып оқушылары үшін сейсенбі мен бейсенбіге келетіндей бөледі. Осы күндері сабақ кестесіне ең қиын немесе орташа және жеңіл пәндерді қояды және қалған күндерге қарағанда пәндердің саны да көбірек болады. Сәрсенбіде кіші және орта сынып оқушылары үшін жеңілдетілген күн көзделеді. Бір күн ішіндегі баллдың ең аз саны дүйсенбі және сенбі күндеріне келуі тиіс.

2-кесте. Үй жағдайындағы жеке сабақ кестесінің үлгісі

2-сынып білім алушылары үшін жеке сабақтар кестесінің үлгісі

«Әзірленді» _____ сынып жетекшісінің
(қолы) ТАӘ
_____ (күні)

«Бекітілді»
Директор
_____ ТАӘ
(қолы)
_____ (күні)

«Келісілді» _____ Ата-ананың ТАӘ
(қолы) немесе заңды өкілдің
_____ (күні)

_____ (білім беру ұйымының атауы)
_____ сынып оқушысы
_____ (оқушының ТАӘ)
_____ оқу жылына
(оқу кезеңі)

ЖЕКЕ САБАҚ КЕСТЕСІ

Күні . сабақ уақыты	Дүйсенбі	Сейсенбі	Сәрсенбі	Бейсенбі	Жұма
1-сабақ		Математик			

__сағ__мин __сағ__мин.дейін.		<i>a</i>			
2-сабақ __сағ__мин __сағ__мин.дейін.		<i>Орыс тілі</i>	<i>Қазақ тілі</i>	<i>Математика</i>	
		<i>Ағылшын тілі</i>			
3-сабақ __сағ__мин __сағ__мин.дейін.			<i>жаратылыстан у</i>	<i>Әдебиеттік оқу</i>	

Қажет жағдайда кестеге түзету сабақтарын енгізуге болады

Сабақ кестесі балалардың жеке ерекшеліктерін, психофизикалық мүмкіндіктері мен қызуғышылықтарын есепке ала отырып, мектептің оқу жоспарына сай, 40 минуттан аспайтын сабақтың ұзақтығы, кемінде 10 минут болатын үзіліс ұзақтығын ескере отырып жасалады.

Бір сабақтың ұзақтығы - 40 минут, арасында 15 минуттық үзілісі бар.

Орта білім беру ұйымдарындағы оқу-тәрбие жұмысын есепке алу сынып журналын жүргізу арқылы жүзеге асырылады. Сынып журналын орта білім беру ұйымының әрбір мұғалімі электронды немесе қағаз түрінде жүргізуге міндетті мемлекеттік құжат болып табылады. Директордың оқу-тәрбие ісі жөніндегі орынбасары (немесе директор) мұғалімдерге әр пәнге бөлінген сағат санына сәйкес оқу жылында білім алушылардың үлгерімі мен қатысуын ағымдық есепке алуға журналдағы беттер санын бөлу туралы нұсқау береді.

Мұғалім білім алушылардың білімін жүйелі түрде тексереді және бағалайды, сондай-ақ мектеп оқушыларының сабаққа қатысуын әр сабақта белгілейді. Ашылған журналдың сол жақ бетіне мұғалім өткізілген сабақтың күнін жазады, сабаққа қатыспаған білім алушыларды "ж" әрпімен белгілейді.

Журналдың ашылған бетінің оң жағына мұғалім өтілген сабақтың тақырыбын және үй тапсырмасын жазады.

«Мұғалімнің ескертпелері» бағаны жекелеген білім алушылардың тәртібі туралы, олардың оқу барысындағы жетістіктері мен кемшіліктері туралы ескертулерді жазуға арналған.

Жазба жұмыстарының бағалары сол жұмыс өткізілген күннің бағанына қойылады.

Әр оқу тоқсанының қорытынды бағаларын мұғалім пәннің тоқсандағы соңғы сабағы өткізілген күні белгіленген жазбадан кейін қояды. Сонымен қатар тоқсандық бағалар білім алушылардың үлгерімі мен тәртібін есепке алудың жинақтық тізімдемесіне көшіріледі.

Үйде оқытылатын білім алушылардың тегі, үлгерімі, сыныптан сыныпқа көшу туралы, аралық және мемлекеттік (қорытынды) аттестация нәтижелері, мектепті бітіру туралы мәліметтер оқушы тіркелген сәйкес сыныптың журналына енгізіледі.

Сонымен қатар, әр үйде оқытылатын білім алушыға сабақтың өткен күні, өткен материалдың мазмұны, сағат саны жазылатын жеке сабақтарды есепке

алу журналы (немесе «үйде жеке тегін оқытудың үлгерім журналы») болады (3-кесте).

Оқыту мен аралық аттестация (мерзімі мен формасы) білім алушының ата-анасымен (немесе заңды өкілдерімен) келісілген және білім беру ұйымының басшысымен бекітілген кестеге сәйкес жүргізіледі.

Білім алушылардың білім, іскерлік, дағдыларын бағалауда әрекеттегі бағалау жүйесі қолданылады. Бағалар «Үйде жеке тегін оқытудың үлгерім журналында» қойылады. Қажет болған жағдайда әр сабақта ата-ана оқыту мазмұнымен және оқушының бағаларымен танысу туралы журналға қолын қояды. «Үйде жеке тегін оқытудың үлгерім журналындағы» бағалар педагогтердің жұмыс уақытын есепке алу табелін толтырғанға дейін айына бір рет сынып журналына көшіріледі.

Үйде оқытуды ұйымдастыру бойынша бақылауды мектеп директорының бұйрығына сәйкес осы бағытта жетекшілік ететін директордың орынбасары жүзеге асырады.

Мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың аралық аттестация нәтижелері, сыныптан сыныпқа көшу туралы ақпарат және мектепті бітіру туралы мағлұматтар сынып журналына уақытында енгізіледі.

Үйде оқытылатын білім алушыны келесі сыныпқа көшіру туралы шешімді оқушыны (үйде) жеке оқыту үшін құрастырылған оқу жоспарының барлық пәндерінен білім беру бағдарламаларын меңгеруін талдау және жағымды жылдық бағалар болуының негізінде мектептің педагогикалық кеңесі қабылдайды.

_____
 (білім беру мекемесінің атауы /
 название организации образования)

**Үйде жеке тегін оқытудың
 ҮЛГЕРІМ ЖУРНАЛЫ**
ЖУРНАЛ УСПЕВАЕМОСТИ
 индивидуального бесплатного обучения на дому

_____
 (сынып, тип / класс, тип)

_____
 (тегі, аты / фамилия, имя)

_____
 (оқу жылы / учебный год)

Сынып жетекшісі:
 Классный руководитель _____

_____
 (ТАӘ толық / ФИО полностью)

**Мазмұны
 Оглавление**

№	Оқу пәнінің атауы Наименование учкбного предмета	Беті Стр.
	Оқушының оқу үлгерімін және тәртібін көрсететін жиынтық тізімдемесі /Сводная ведомость учета успеваемости и поведения учащегося	
	Оқушы туралы жалпы мәліметтер Общие сведения об учащемся	
	Педагогтар туралы жалпы мәліметтер / общие сведения о педагогах	
	Сабақ кестесі / Расписание занятий	
	Сынып журналын жүргізу туралы ескертулер Замечания о ведении классного журнала	

* Пәннің аты Наименование предмета _____	Мұғалімнің ТАӘ ФИО учителя _____
---	---

Айы, күні Число, месяц	Сабақта не өтілді Что пройдено на уроке	Үй тапсырмасы Домашнее задание	Мұғалім ескертпесі / Заметки учителя

*Пән мұғалімдерімен толтырылады. Қажет жағдайда «мұғалім қолы» немесе «ата-ананың (заңды өкілдің) қолы» деген бағандарды қосуға болады

** Әрбір оқу пәнінен беттер саны ҮОЖ бойынша оқу жүктемесіне байланысты.

*ОҚУШЫ ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР / ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ ОБ УЧАЩЕМСЯ

Оқушының тегі, аты, әкесінің аты _____

Фамилия, имя, отчество учащегося _____

Ауру диагнозы/ Диагноз заболевания _____

Жеке іс қағазының № № Личного дела	Мектеп бойынша бұйрық № № приказа по школе (прибыл, выбыл)	Жынысы Пол	Туған жылы және айы Год и месяц рождения	Оқушының ЖСН ИИН учащегося	Мүгедектігі Инвалидность	Ұлты Национальность	Мектепке дейінгі мекемеде болуы (қаласы, қайда болды, атауы, болған ай саны, жылы) Был ли в дошкольном учреждении (город, где посещал, название, количество посещенных месяцев, лет)	Басқа мекемелерде қосымша сабақтар туралы мағлұматтар Сведения о дополнительных занятиях в других учреждениях	Әке-шешесінің немесе оларды ауыстырушы адамның тегі, аты, әкесінің аты Фамилия, имя, отчество отца, матери или лиц их заменяющих	Ата-анасының жұмыс орны, лауазымы, мекеменің мекен-жайы телефоны Должность, название, адрес учреждения, телефон, где работает указанное лицо	Жанұядағы 0 ден 18-ге дейінгі басқа балалар туралы мағлұмат (Т.А., туған күні, мектеп №, сыныбы, басқа мекемелер: колледж, жоғары оқу орны және т.б.) Сведения о других детях в семье от 0 до 18 лет (Ф.И., дата рожд., № школы, класс, д\сад, название др.учебного заведения: колледж, вуз и пр.)

* Сынып жетекшімен толтырылады

*ПЕДАГОГТАР ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР / ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ О ПЕДАГОГАХ

№	Педагогтың ТАӘ / ФИО педагога	Қызметі/ Деятельность	Байланыс телефондары/ Контакты	Электрондық пошта/ электронная почта	Ескертулер/ Примечание
1	...	<i>Завуч по УВР</i>			
2	...	<i>Классный руководитель</i>			
3	...	<i>Психолог</i>			
4		<i>Специальный педагог</i>			
5	...	<i>Учитель математики</i>			
6		<i>Учитель химии</i>			
		... ..			

* *Сынып жетекшімен толтырылады*

*Сабақ кестесінің көшірмесі / Выписка из расписания занятий

За период с _____ по _____
утвержденного Приказом от _____

Продолжительность занятий _____

№	Апта күндері / Дни недели	Дүйсенбі / Понедельник	Сисенбі / Вторник	Сәрсенбі / Среда	Бисенбі / Четверг	Жұма / пятница	Сенбі / суббота
	Уақыты / Часы						
1- сабақ 1 урок							
2 – сабақ 2 урок							
3- сабақ 3 урок							
4 сабақ 4 урок							

За период с _____ по _____
утвержденного Приказом от _____

Продолжительность занятий _____

№	Апта күндері / Дни недели	Дүйсенбі / Понедельник	Сисенбі / Вторник	Сәрсенбі / Среда	Бисенбі / Четверг	Жұма / пятница	Сенбі / суббота
	Уақыты / Часы						
1- сабақ 1 урок							
2 – сабақ 2 урок							
3- сабақ 3 урок							
4 сабақ 4 урок							

* Сынып жетекшімен толтырылады

Журналды толтыру ережесі

- Барлық оқу пәндері бойынша жазбалар оқушының оқу тіліне байланысты нақты және ұқыпты түрде түзетусіз жүргізілуі керек.
- Барлық жазулар қара сиялы қаламмен толтырылуы тиіс.
- Корректор мен қарындашты қолдануға тиым салынады.
- Бағаны бір тор көзге бөлшек сызығы арқылы қоюға тиым салынады.
- Сабақтың өткізілген күнін тек араб сандарымен жазу керек, мысалы: 03.09; 23.12.
- Журналдың ашылған бетінің оң жағында күнтізбелік жоспарға сай сабақтың тақырыбы мен үйге берілген тапсырма жазылады.
- Өткізілген сабақтардың саны және өткізілген күні сәйкес болу керек.
- Журналды оқу бөліміне талап етуіне қарай және әр тоқсан сайын тексеруге тапсыру қажет.

Правила заполнения журнала

- Записи должны вестись чётко и аккуратно без исправлений на языке обучения учащегося по всем учебным предметам.
- Все записи должны вестись ручкой чёрного цвета.
- Не допускается никаких пометок карандашом или точек, постановка минусов и плюсов.
- Не допускается выставление в одной клетке отметок со знаком дробной черты.
- Дату проведения урока следует фиксировать только арабскими цифрами, например: 03.09; 23.12.
- На правой стороне развернутой страницы журнала учитель обязан записывать тему урока и задание на дом.
- Количество проведенных уроков и соответствующие им даты должны совпадать.
- Предоставлять журнал на проверку по первому требованию и в конце каждой четверти в учебную часть.

1.4 Үйде білім беру процесіне қатысушылардың қызметі мен міндеттері

Баланы үйде оқытуды ұйымдастыру мектеп педагогтары мен оқушы ата-анасының (немесе заңды өкілдердің) қатысуын ғана емес, сонымен қоса территориялық ПМПК, психологиялық-педагогикалық түзеу кабинеттерінің, арнайы білім беру ұйымдарының, әлеуметтік қорғау органдарының және сол сияқты басқа да білім беру мекемелері өкілдерінің қатысуын талап ететін күрделі және көп еңбекті процесс. Дегенмен, жалпы білім беру бағдарламасымен баланы үйде оқытуды ұйымдастыру бойынша негізгі жұмыс білім беру ұйымымен, оның ішінде бала тіркелген жалпы білім беру мектебімен жүзеге асырылады.

Жалпы білім беру мектебінде ерекше білім беруге қажеттілігі бар бала оқығаннан бастап мектеп басшыларының, мамандары мен педагогтарының арнайы білім беру саласында, соның ішінде балаларды үйде оқыту бойынша қосымша кәсіптік құзыреттерді игеруі міндетті болып табылады.

Мектеп басшылығы мен мамандардың (болған жағдайда педагог - психолог, әлеуметтік педагог, арнайы педагогтар) ойластырылған өзара әрекеттестігі ерекше білім беруге қажеттілігі бар балалардың оқуы мен дамуындағы қиындықтарды еңсеруде бірыңғай тәсілдерді әзірлеу мен іске асыруға, олардың отбасына, сондай-ақ үйде оқытылатын білім алушылармен жұмыс істейтін мұғалімге көмекті ұйымдастыруға бағытталады. Осындай жағдайда команда мүшелерінің өзара әрекеттестігінің негізгі ережелері өзара сыйластық, команданың барлық мүшелерінің өзара көмекке дайын болуы, нақты педагогикалық міндеттерді шешуде қызметтерді анық бөлу, түзету және білім беру процесінде барлық команда мүшелерінің тең дәрежеде қатысуы, өзінің және ортақ жұмыстың нәтижесіне жауапкершілік болып табылады.

Тәжірибеде үйде оқыту бойынша оқу-тәрбие жұмысын үйлестіру үшін білім беру ұйымымен жергілікті актілер, мысалы, «Үйде жеке тегін оқытуды ұйымдастыру туралы Ереже» (бұдан әрі - Ереже) әзірленеді. Ереже үйде оқыту процесін ұйымдастыру тәртібін, процесс қатысушыларының қызметтері мен міндеттерін және оқыту үшін басқа да жағдайларды анықтайды.

Үй жағдайында оқытуды ұйымдастыру, сондай-ақ білім беру процесіне мектептің психологиялық-педагогикалық консилиумның, балаларды үйде оқытатын мұғалімдер әдістемелік бірлестігінің қатысуын қарастырады.

Мұғалім тұлғасы, оның адамгершілік қасиеттері және оқушыға қарым-қатынасы баланың табысты бейімделуі мен оқуының негізгі факторы болып табылатыны белгілі.

Мұғалім оқушы үшін жақын адам мәртебесіне ие болады. Себебі, кейде ата-ана мен туыстарға қарағанда артық көретін тұлға болып табылады. «Оқушы-мұғалім» жүйесі бала өмірінде басымдыққа ие болады. Тұлғаны дамытудағы оның мәні мұғалім өз әрекетінде қоғамның талаптарын іске асыратындықтан балаларды «бала - қоғам» қарым-қатынасын шынайы түрде қосады. Сабақ өткізу кезінде жағымды қарым-қатынасты қалыптастыру өте маңызды. Ол үшін баланың қуаныштары мен өкініштеріне ортақтасып, сеніміне ие болу керек.

Мұғалім әрекетінің негізгі нәтижесі, ең алдымен, табысты жағдайды жасау және оны бекіту, оқушыда жағымды өзін өзі бағалауын қалыптастыру. Себебі, тіпті бір рет қана сезілген қуаныш, жетістікке жету сезімі бала өмірінің ырғағы мен салтын өзгертіп, оны мән-мағынаға толтыруы мүмкін.

Үйде жеке оқыту мұғалімі өз оқушысын мектептегі іс-шараларға қатыстырып, мерекелерге алып барады. Балалар қалауы бойынша және ата-анасының келісімімен қызығушылығына байланысты қосымша сабақтарға, арнайы емдік-сауықтыру сабақтарына, мектеп оқушылары шығармашылық жұмыстарының көрмелері мен сайыстарына қатыса алады.

Баланы бірінші рет үйде оқыта бастаған мұғалім-педагогтар ұзақ уақыт бойы көзге көрінерлік нәтиже ала алмағандықтан еңсесі түседі. Алайда бұндай балаға ерекше мұқият қарап, төзімді болған жөн. Баланың оқуға деген аз болса да ынтасын мадақтап, мақтау үшін кез келген болмашы себептерді жібермей, оқуға деген қызығушылығымен қоса, бұдан да жақсы жасауға ұмтылысын ынталандыру қажет. Тапсырмаға жағымды қарым-қатынастың бір түйірін де көзден таса қылмай, баланың аз, елеусіз болса да жетістіктерін атап, жағымды бағалаған дұрыс [7].

Тәжірибе көрсеткендей, шешімі баланы үйде оқытатын мұғалім-педагогтан тәрбиелеу мен оқытудың ерекше әдістерін, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс істеудің психологиялық-педагогикалық білімдері, іскерліктер мен дағдыларын меңгеру және белгілі бір дайындық деңгейін талап ететін міндеттер туындайды.

Жалпы білім беру бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқытатын мұғалімдерді оқу жоспарына кіретін пәндерден сағат сандары да толғандыратын мәселе. Жалпы білім беру бағдарламасы бойынша үйде оқытылатын бала колледж, тіпті ЖОО-ға түсу керек болса, бірақ ата-анасының репетитор жалдауға мүмкіндігі болмаған жағдайда, оған білім алуды жалғастыру бойынша жоспарларын жүзеге асыру қиын болады. Мұғалімдер ҮОЖ-да пәндер бойынша бөлінген сағаттар кәсіптік оқу мекемелеріне түсуге дайындық үшін жеткіліксіз болады деп есептейді [8].

«Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру ұйымдары қызметкерлерінің үлгі штаттары» барлық орта білім беру ұйымдарында педагог-психолог лауазымын қарастырады.

Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру ұйымдарындағы педагог-психолог оқушылардың психологиялық және әлеуметтік қолайлы жағдайды сақтауға бағытталған әрекетті іске асырады. Әр түрлі бейінді және бағыттарда психология-педагогикалық диагностика өткізеді. Педагогикалық ұжымның, сонымен қатар ата-аналар немесе оларды алмастыратын тұлғаларының бағдары мақсатында зерттеу жұмыстарының материалдары бойынша, білім алушылардың тұлғалық және әлеуметтік даму мәселелеріне психологиялық-педагогикалық қорытындылар жасайды. Оқушылардың даму дәрежесін анықтайды, балалар мен жасөспірімдердің әлеуметтік даму бұзушылықтарын диагностикалаиды, оларға педагогикалық-психологиялық түзету жұмыстарын жүргізеді.

Мектептегі педагог-психологтың негізгі міндеттері мұғалімдерге, сынып жетекшілерге, мектеп әкімшілігіне үйде оқытылатын бала мінез-құлқының қандай да бір ерекшеліктерін, оның себептерін түсіндіру; баламен өзара әрекеттесудің белгілі бір тәсілдерін таңдауда көмек көрсету; баланың қоғамда бейімделу динамикасын қадағалау; балада және оның ата-анасындағы, сондай-ақ мұғалім мен сынып оқушыларындағы қандай да бір қиындықтарды ерте анықтау болып табылады. Педагог-психолог мектептің психологиялық-педагогикалық консилиум мамандарымен бірігіп өзінің психологиялық зерттеулерінің негізінде:

- бала дамуының белсенді деңгейін, жақын даму аймағын анықтайды;
- ерік-жігер саласының ерекшеліктерін, балалардың тұлғалық ерекшеліктерін, құрдастарымен, ата-аналармен және басқа да ересектермен өзара әрекеттесу сипатын анықтайды;
- баламен түзете-дамыту жұмысының бағытын, сипатын және мерзімін айқындайды;
- бала оқытылатын микроортаны ізгілендіру міндеттерін қояды және шешеді;
- мұғалімге және басқа мамандарға үйде оқытылатын баланың ата-анасымен, сондай-ақ сыныптың басқа да білім алушыларының ата-аналарымен сындарлы өзара әрекеттестікті орнатуға көмек көрсетеді;
- мұғалімдер мен педагогтардың, басқа да мамандардың, сондай-ақ ата-аналардың психологиялық біліктілігін арттыруға ықпал етеді;
- мұғалімдер мен педагогтарға, оқушылардың ата-аналарына және т.с.с. консультация береді.

Біліктілік талаптары бойынша бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім беру ұйымдарының әлеуметтік педагогы білім алушылар мен тәрбиеленушілердің жеке психологиялық-медициналық-педагогикалық ерекшеліктерін және олардың микроорталығын, өмір сүру жағдайын зерделейді, мүдделілігі мен қажеттілігін, даудамайлық жағдайларды, тәртібіндегі ауытқуларды анықтайды, уақытында әлеуметтік көмек және қолдау көрсетеді.

Әлеуметтік педагог мектептегі кез келген баланың, оның ішінде үйде оқытылатын білім алушылардың құқықтарын сақтауды қадағалауды жүзеге асырады, білім алушылар, тәрбиеленушілер, балалар мен әкімшілік органдар, ведомстволар, әртүрлі әлеуметтік қызметтің мамандары, қоғам, жанұя, білім беру ұйымдары арасында байланыс орнатады. Тұлғаның қоғамдағы өмірге бейімделуін қамтамасыз ету үшін білім беру ұйымдары мен тұрғылықты мекен жайы бойынша білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) білім алуы, тәрбиеленуі, дамуы және әлеуметтік қорғалуы бойынша іс-шаралар кешенін жүзеге асырады.

Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды, мүмкіндігі шектеулі балаларды, мүгедек балаларды, бала кезінен мүгедек балаларды мүліктік және мүліктік емес құқықтары бойынша патронат бойынша тұрғын үймен, жәрдем ақымен, зейнет ақымен қамтамасыз ету жұмыстарын

үйлестіреді. Сабақтан тыс уақытта білім алушылардың талантын, ойлау және дене мүмкіндіктерін дамыту үшін жағдай жасайды.

Әлеуметтік педагог әрекетінің маңызды саласы – ерекше білім беруге қажеттілігі бар баланың ата-анасына мектеп қауымдастығында, басқа ата-аналар ортасында бейімделуге көмек беру.

Сондай-ақ әлеуметтік педагог үй және отбасы жағдайында қолайлы және кедергісіз орта жасауда, бала туралы керек ақпаратты іздеуде мұғалімдерге, мектептің басқа мамандарына көмек бере алады.

Инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын жалпы білім беретін мектептер тәжірибесі білім беру ұйымында мұғалім-дефектолог, мұғалім-логопед секілді *арнайы педагогтардың* болуы түзете-дамыта оқыту сапасының артуына елеулі ықпал ететінін дәлелдейді. Үйде оқытатын педагогтар командасында мұғалім-дефектологтың, логопедтің, ЕДШ нұсқаушысының болуы үйде көрсетілетін білім беру қызметінің сапасын арттырып, баланың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Олар оқушылардың психикалық, дене және физиологиялық бұзылыстарын тексеруді жүргізеді, олардың құрылымы және көрініс дәрежесін анықтайды. Мұғалімдермен және басқа да мамандармен бірлесіп түзету, бұзылған қызметтерін қалпына келтіру және мүмкіндігі шектеулі оқушылардың әлеуметтенуіне арналған топтық және жеке жұмыстарды жүзеге асырады. Педагог қызметкерлерге, оқушылардың ата-аналарына немесе оларды алмастыратын тұлғаларға дамуында ауытқуы бар балаларға көмек көрсетуде пайдаланатын әдіс-тәсілдерді қолдану туралы кеңес береді.

Үйде оқытуды ұйымдастырудағы сынып жетекшісінің міндеттері:

- баланы оқытатын мұғалімдермен, ата-анасымен (заңды өкілдерімен) сабақ кестесін келісу;
- білім алушылармен және олардың ата-аналарымен байланысты қамтамасыз ету;
- үлгерім журналы мен табельді жүргізуді қадағалау;
- ата-аналарды (заңды өкілдерді) білім беру процесіндегі барлық өзгерістер туралы уақытында ақпараттандыру;
- білім беру процесі үшін салдары бар қиындықтар туралы мектеп әкімшілігін уақытында ақпараттандыру.

Мектеп әкімшілігі келесі мәселелерді шешеді:

- білім беру саласындағы нормативтік және құқықтық актілер негізінде үйде жеке тегін оқыту туралы ереже, жеке оқу жұмыс жоспарлары, жеке оқу жұмыс бағдарламалары және басқа жергілікті актілерді дайындау;
- оқу жоспары мен бағдарламаларын, жеке оқыту әдістемесін орындауды, білім алушылардың аттестациясын, құжаттарды жүргізу және рәсімдеуді тоқсанда, жартыжылдықта бір реттен кем емес қадағалау;
- үйдегі сабақтардың уақытында өткізілуін, үйде оқытылатын балаларды есепке алу журналын жүргізуді қадағалау;
- үйдегі оқу-тәрбие процесін қамтамасыз ету үшін мұғалімдер мен мамандарды уақытылы таңдау;

– үйде оқытуды ұйымдастыру мәселелері бойынша шешімдерді уақытында қабылдау.

Баланы үйде оқыту – отбасыдағы психологиялық ахуал, ата-аналардың педагогпен әрекеттесуге құлшынысы өте маңызды болып табылатын көпаспектілі процесс. Отбасының тәрбиелік рөлі ерекше зор, себебі бұл топтағы балалардың байланыс орнату мүмкіндіктері біршама шектелген. Балаларды оқыту мен оңалту процесіне отбасы мүшелерін қосу үшін оларға психологиялық-педагогикалық біліктілігін арттыруда көмек көрсету қажет. Отбасыға барып жүрген педагог ондағы тәрбиенің басым түрін анықтай алуы керек. Отбасылық психология мен педагогика саласындағы мамандар отбасылық тәрбиенің келесі түрлерін бөледі [9]:

– құптаушылық гиперпротекция, отбасының бар назары балада болады. отбасы мүшелері оның барлық қажеттіліктерін барынша қанағаттандыруға ұмтылады. Шектен тыс қамқорлықтан ата-анасы баланың бастамашылдығын шектейді. Сонымен қоса олар баланың болмашы жетістіктеріне, табысына қуанады. Сол кезде бала да өз өзін жоғары бағалай бастайды. Балада ересектердің назарына, олардың құптауына жоғары күштарлық пайда болады. Сондай-ақ назардың жоғары болғанының салдарынан баланың өзін өзі бағалауы тым артып, ол ары қарай әлеуметтік өзара әрекеттесу жағдайында расталмайды. Балаға қарым-қатынастың бұлай өзгеруін дұрыс бағалай алмайды және жаңа жағдайға агрессиямен немесе апатиямен, бірнәрсені жасаудан бастарту немесе невротикалық реакциялармен жауап береді.

– басымдық гиперпротекция, ата-анасы балаға көп күш пен уақытты жұмсағанымен оған көптеген шектеулер мен тыйымдар қояды. Нәтижесінде баланың бағыныштылық, тәуелділік, дербестіктің болмауы сияқты тұлғалық қасиеттері дамиды;

– эмоционалдық шеттету ата-анасы баланың тағдырына немқұрайлы қарағанда болады. Немқұрайлық немесе антипатия үнемі тікелей қатыгездік түрінде болмайды, бірақ ол балада эмоционалдық жетілмеушілік пен агрессияны туындатып психикасына зиянды әсер етеді. Бала мен ата-ана арасындағы махаббат, өз қадірін сезіну сияқты құндылықтарға ата-анасының немқұрайлы қарауы баланың жекелігін, мінезінің өзіндік ерекшеліктерін қабылдамауын күшейте түседі. Бұндай ата-аналар өз баласының жетілмегендігінен ұялып, адамдардан жасырады, баламен бірге қоғамдық орындарға бармайды. Ол бала дамуының қайтадан тежелуі мен бұзылуына соқтырады және бала мен қоғам арасында еңсерілмейтін алшақтық пайда болады;

– ата-ананың жоғары моральды жауапкершілігі баланың эмоционалды қажеттіліктеріне назар аудармай, балаға жоғары талаптар қоюда көрініс табады. Баланың жетілмегендігін қабылдамай, ата-анасы оның кемістіктерін байқамай, мүмкіндіктерін асыра бағалайды. Бұндай жағдай балада невротикалық, үрейлі-күмәнданғыш күйлердің пайда болуына әкеледі;

– гипопротекция (гипоқамқорлық) бала өз бетімен қалып, ата-анасы онымен қызықпаған, қадағаламаған жағдайда болады. ата-анасы баланың

қажеттіліктерін, ең алдымен көңіл бөлуге, жетекшілік, қорғаудағы мұқтаждығын дұрыс бағалай алмайды. Осылайша, гипоқамқорлық жағдайында тәрбиеленіп жатқан балаға отбасы тарапынан уақытында көмек пен қолдау көрсетілмегендіктен, оның қоршаған ортамен өзара әрекеттестігі бұрмаланады. Ал бұндай жағдай дамуында бұзылыстары бар балаларда дамудың одан сайын артта қалып, сәйкес емес реакциялардың туындауына әкеліп соқтырады. Соған қарамастан ата-аналар балаларының барлық қиындықтарын мектеп шешу керек деп ойлайды.

Мектепте жұмыс істейтін қызметкерлердің пікірінше, мүмкіндігі шектеулі (оның ішінде зерде дамуында бұзылыстары бар) балаларды тәрбиелейтін отбасылардың көбісінде белгілі бір сипаттамалар бар [7]:

– ата-аналар жүйке-психикалық және дене жүктемесін, шаршау, күш түсу, үрей мен бала болашағына қатысты сенімсіздікті сезінеді;

– бала дамуының нәтижесі, мінез-құлқы ата-аналары күткендей болмағандықтан, олар ашушаңдық, күйініш, қанағатсыздықты сезінеді;

– отбасы ішіндегі қарым-қатынастар (ерлі зайыптылар, басқа балалар арасындағы қарым-қатынас) бұзылалады және өзгереді;

– отбасыдан тыс қызметтер (таныстар қатарының шектелуі, үйреншікті өмір салтының өзгеруі, бір отбасы мүшесінің жұмыстан шығуға мәжбүр болуы) бұзылуының салдарынан отбасының әлеуметтік мәртебесі төмендейді;

– дамуында бұзылыстары бар баланы, оны тәрбиелеу мен емдеудегі отбасының күш-жігерін теріс бағалайтын қоғамдық пікір отбасылық ахуалға «залалды» әсер етеді.

Сол мезетте ата-аналар өз балаларының дамуына арналған қолайлы жағдайлар жасау үшін көп күш жұмсайды. Дегенмен, көбінесе олардың нәтижелі оқыту әдістері туралы білімі аз, кейде тіпті өз баласының психологиялық-физиологиялық жағдайын түсінбейді, оған қалай көмектесерін, ересек өмірге қалай дайындайтынын білмейді. Сондықтан педагог баланы оқытумен қатар, оның ата-аналарын да түзету тәсілдеріне үйретеді, даму ерекшеліктері туралы айтады, өз оқушысының аз да болса жетістіктеріне назарын аударады. Психологиялық жарақаттық жағдайларды болдырмау үшін ата-аналарға өте әдепті және ұқыпты қарап, өз тарапынан отбасыдағы татулықты нығайтуға тырысу керек. Осындай «жылы» қарым-қатынас отбасындағы қалыпты психологиялық ахуалға ықпал етеді. Ал ата-аналардың хал-жағдайындағы кез келген ауытқушылықтар міндетті түрде баланың мінез-құлқынан көрініс табады.

Тәжірибеде жұмыс істейтіндер үйде оқыту мен тәрбиелеу процесіне қосылу үшін баланың ата-анасы мен туыстарына дефектолог, логопед, ЕДШ нұсқаушысы мен психологтың білікті консультациясы талап етіледі деп санайды. Логопед тыныс алуды, ұсақ моториканы, артикуляциялық аппаратты дамытуға ойын жаттығуларын көрсетеді; ЕДШ нұсқаушысы буындарды қалай дамыту, бұлшықеттерді нығайту керектігін, дұрыс отыру, тұру, ата-аналар үйде қолдана алатын емдік уқалау жасау мен бейінді дене шынықтыру тәсілдерін үйретеді. Мысалы, ата-аналарды ерін мен тілді өзіндік уқалау техникасымен

таныстырған логопед сөйлеу тілін меңгеруде баланың жетістіктері, көбінесе, оның туғандарының білім беру процесіне қаншалықты қосылғанына, мектеп командасының толыққанды мүшесі ретінде сезінгеніне байланысты деп есептейді. Маман тек дыбыстарды қояды, ал оны үнемі бекіту керек. Егер анасы шыдамдылық танытып үйде сабақтарды бекітуге уақыт тапса, демалыстан оқуға шыққан бала өз үйренгенін ұмытпайды және педагогқа бәрін басынан бастаудың қажеті жоқ болады.

Ата-аналардың психологиялық-педагогикалық біліктілігін арттыру мақсатында ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды оқыту мен тәрбиелеу сұрақтары бойынша ата-аналар үшін тақырыптық лекторийлерді өткізу ұсынылады. Мысалы, олар: «Салауатты өмір салтын қалыптастыруда ата-ананың рөлі», «Отбасындағы өзара қарым-қатынас және баланың адамгершілік тәрбиесі», «Үйде оқытылатын баланы оқыту мен тәрбиелеудегі ата-ананың рөлі», «Баланың тілін дамыту және бос уақытын ұйымдастыру», «Бала өмірінің қауіпсіздік негіздері» және т.с.с.

1.5 Үйде оқытуды ұйымдастыру ерекшеліктері

Ғалымдар, әлеуметтік педагогтар, балалар психологы, балаларды үйде оқытатын пән мұғалімдері баланың ұзақ уақыт бойы үйде оқытылуы оның қоғамнан шеттетілуіне, депривациясына, баланың патологиялық тұйықталуына, басқа адамдармен сөйлесуден қашу мен қорқуға алып келеді деп пайымдайды [10,11].

Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтендіру оларда тұлға аралық қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырудағы қиындықтармен, ондай қарым-қатынастың аз нәтижелілігімен, сәйкес емес өзін өзі бағалаумен байланысты үнемі табысты болмайды. Егер бала үйде оқытылатын болса, құрдастар ортасынан айырылған балада әлеуметтік маңызды білім, іскерлік, қасиеттерді игеру үшін қолайлы жағдайлар азырақ болады. Үйде оқытылатын балалармен жұмыс жасайтын жалпы білім беру мектебінің мұғалім педагогтарының айтуы бойынша «... біз үйде оқыту формасындағы мүгедек балаларда танымдық қажеттілік қаншалықты жоғары, олар үшін кейде, аптасына бір рет болса да сынып, сабақ жағдайында болу қаншалықты маңызды екенін, оны қаншалықты бағалайтынын көреміз. Алдында балаларға деген қызығушылығы бар ересек адам болып, басқа балалармен оқу жағдайының өзінде үлкен терапиялық әлеует бар ...» [10]. Үйде оқытын балалардың ата-аналары да педагогтардың пікіріне қосылып отыр. Олар сабақтарды тек қана үйде өткізген жағдайда, балаларда әлеуметтік мүгедектікті қоздыру сияқты кері салдары болады деп алаңдаушылық білдіруде. Ата-аналардың айтуынша «мектеп бізге бәрін береді: сөйлесу дағдыларын, тәртіп, ереже, міндеттер нормаларын және т.с.с. Біз үйде оқытын мүгедек балалардың ата-аналары кейде болса да мектепке баруға рұқсат беруін сұраймыз!!!». Р. Валленберг атындағы арнайы педагогика мен психология институты (Санкт-Петербург) ғалымдарының сал ауруы бар балалар мен жасөспірімдерді үйде қашықтықтан оқытуда өзіне және

айналадағыларға қарым-қатынасын зерттеу қоршаған адамдармен қажетті және жеткілікті мөлшерде қарым-қатынасқа түскен балаларда мектепке және сыныпқа жағымды көзқарасы басым болатынын көрсетті. 4-кестеде «Сөйлемді аяқта» әдісі бойынша эмпирикалық зерттеудің нәтижелері берілген [11]:

4-кесте. Пікірдің мысалдары. Негізгі (НТ 1) және бақылау (БТ 1) топтарындағы бастауыш мектеп жасындағы балалардың «Құрдастарға қарым-қатынас» және «Мұғалімдер мен мектепке қарым-қатынас» шкаласы

<i>Зерттелетін топтар</i>	<i>НТ1</i>	<i>БТ1</i>
Құрдастарға қарым-қатынас	<i>Бастауыш сынып оқушыларының пікірі</i>	
	<p>Мектептегі балалар арасында және хорда боламыз. Санаториядағы балалар арасында боламыз. Мен ойнайтын балалар мейірімді. Мен ойнайтын балалар да менімен қашықтан оқиды. Менің достарым маған телефонмен жиі хабарласады. Менің достарым мені мектепте жиі күтеді. Анаммен балалар арасында сирек боламыз.</p>	<p>Менімен ойнайтын балалар кейде қонаққа келеді. Ауруханада, санаторияда балалар арасында боламыз. Мен ойнайтын балалар нашар сөйлейді, олармен қиын. Менің достарым менімен бірге болғылары келмейді, түсінбейді. Мен мектепке қайтып барғанда менің достарым болады.</p>
Мұғалімдер мен мектепке қарым-қатынас	<p>Менің мұғалімім мені мақтайды. Мектеп болмаса мен оқу мен санауды үйрене алмайтын едім. Мен мектепті ойлағанда, сонда барғым келеді. Мектеп туралы ойлаған кезде, тезірек сонда барғым келеді. Мектеп туралы ойлағанда менің досым келе ма немесе тағы да ауырып қала ма деп уайымдаймын. Менің мұғалімім мені жақсы оқытады. Мұғалімім менің басқа балалармен сабаққа барғанымды қалайды.</p>	<p>Менің мұғалімім маған жиі келмей қалады. Мұғалімім мейірімді, бағалар үшін ешкім көңілін түсірмегенін қалайды. Менің мұғалімім мені үйде оқытады. Мектеп болмаса маған ешкім келмейтін еді. Егер мектеп болмаса, мен қуанатын едім. Мектеп туралы ойласам, онда баруға қорқамын. Мектеп туралы ойлаған кезде, онда не істейтінін білмеймін. Мектеп туралы ойлаған кезде, онда көп әр түрлі балалар бар екенін білемін.</p>

Бұндай мысалдар көп, «... Полина анасы Анастасиямен үйде оқытылып жатқанына бес жыл болды. 12 жастағы қыз жүру арбасымен қозғалады және сүйемелдеуді қажет етеді. Бірақ ол көшеде, аулада, қонақта құрдастармен сөйлесетін мүмкіндікті жібермеуге тырысады. Сондықтан тезірек сауығып мектепке баруды армандайтыны сөзсіз...» [8].

Қарағанды қаласы ТҚАЗ балаларға арналған облыстық мектеп-интернат директорының орынбасары Наукенова Қарлығаның айтуынша, құрдастарымен

қарым-қатынас бала өмірінің өте маңызды бөлігі. Сөйлесу, достық, өзара көмек және коммуникацияның басқа да түрлері сияқты бала өміріндегі негізгі дүниелерді мектептен басқа қай жерде тани алады? Үйде оқитын балаларда бұл мүмкіндік жоқ болғандықтан, кейде мамандар оларды сыныптағы сабақтарға қатыстырады. Бұл кезде ата-аналар өз балаларын қолдайтын тұлғалар және тьюторлар ретінде жүреді. Мектеп те баланы оқуға ынталандырады. Себебі, өз жетістігін құрдастарының жетістігімен салыстыру мүмкіндігінен айырылғандықтан бала жетістікке деген ұмтылысын жоғалтады [8].

Баланың жалпы дамуында әлеуметтік бейімделудің маңызын ескере отырып, үйде оқытылатын балалар мен олардың ата-аналарын қатыстырып әр түрлі іс-шараларды өткізу ұсынылады.

Осылайша, үйде оқыту мәселесі бойынша шетелдік және отандық ғылыми зерттеулерді, денсаулық сақтау мен білім, халықты әлеуметтік қорғау саласындағы нормативтік-құқықтық актілерді талдау, сондай-ақ үйде оқытылатын білім алушылары бар жалпы білім беретін және арнайы мектептердің педагогикалық ұжымының тәжірибесін зерделеу үйде оқытуды ұйымдастыру бойынша бірқатар әдістемелік ұсынымдарды бөлуге мүмкіндік берді.

1.6 Үйде оқытуды ұйымдастыру бойынша жалпы әдістемелік ұсынымдар

Жалпы білім беретін оқу бағдарламалары бойынша үйде оқытуды тиімді және сапалы ұйымдастыру үшін ұсынылады:

1) үйде оқыту процесін ұйымдастыруды нормативті құжаттармен, сондай-ақ жергілікті қолдану үшін әзірлеу мен енгізуді қарастыратын ішкі актілермен қолдау. Кеңінен қолданылатын ішкі актілер:

- үйде жеке тегін оқытуды ұйымдастыру туралы ереже;
- үйде оқытудың жеке оқу жұмыс жоспары;
- жеке оқу жұмыс бағдарламалары;
- жеке оқыту кестесі;
- жеке оқытудың үлгерім журналы және басқалары.

2) үйде оқыту бойынша мектеп командасының әрбір мүшесінің, оның ішінде ұйым басшысы мен оның орынбасарлары, мектептің психологиялық-педагогикалық консилиум төрағасы мен мүшелері, пән мұғалімдері, әлеуметтік және арнайы педагогтар, педагог-психолог, мектеп ата-аналары комитетінің өкілі мен басқа да жұмыскерлердің қызметін нақты айқындау;

3) білім алушыларды үйде оқытатын пән мұғалімдері мен педагогтардың әдістемелік бірлестігін құру. Педагогтардың әдістемелік бірлестігі үйде оқыту бойынша оқу-әдістемелік жұмысты үйлестіріп қана қоймай, сондай-ақ үйде оқытудың жеке оқу жұмыс жоспарлар мен бағдарламаларды әзірлеуде және талқылауда, үйде оқытылатын білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін есепке ала отырып оқу бағдарламаларын жекелендіру,

мұғалімдердің тәжірибесін жинақтап таратуда тиімді механизм болып табылады;

4) сабақтарда оқытудың аралас әдістерін қолдану. Сабақтағы білім беру процесін негізгі дидактикалық қағидаларды, оның ішінде бала дамуының қажетті жағдайы ретіндегі оқытудың түзетуге бағыттылығы қағидасын сақтай отырып көрнекі-әрекеттік негізде ұйымдастыру керек. Әр сабақта баланың қабылдауы, сөйлеу тілі мен қарым-қатынасы, ойлау, есте сақтау, эмоциялар, ынта және басқа да психологиялық-физиологиялық дамуына ықпал ететін заттық-тәжірибелік әрекетті ұйымдастыру қажет.

5) оқу материалын бөлшектеп, кезеңмен оқыту және оны талдамалы-синтетикалық жолдармен көрсету, әрбір элементті талдау және біртұтас қабылдауды қамтамасыз ету; оқушылардың бұрын меңгерген практикалық тәжірибесіне сүйену; сақталған шынайы байланыстарды тұрақты пайдалану; себеп-салдарлық байланыстар мен заңдылықтарды анықтауға аса назар аудару; қысқа, әрі қарапайым ережелер мен тұжырымдарды шығаруда бастысын бөле білу; оқу материалын меңгеру мен қайталау үшін практикалық жаттығулардың жеткілікті саны; материалды оқу мен бекітуде заттық-тәжірибелік әрекетті ұйымдастыру; оқытылатын материалды әр түрлі жаттығуларға қосу; көрнекілік материалдарды тиімді пайдалану; өзіндік орындауға арналған күрделілігі әр түрлі жаттығулар мен тапсырмаларды қосу;

6) мектеп кітапханасы, мерзімдік басылымдар, лабораториялар мен оқу құрал-жабдықтары сияқты мектептің білім беру қорларына қолжетімділікті қамтамасыз ету;

7) үйдегі оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруды жүйелі түрде бақылау;

8) арнайы педагогтар, ата-анасы немесе жақындарының қолдауымен қолайлы оқу-тәрбиелік ортаны жасай отырып оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың әр түрлі жағдайларын үйлестіру мектеп жасындағы оқушылардың танымдық әрекетін белсендіруде сыныптан тыс және үйірмелік жұмыстың рөлі жоғары екендігі белгілі. Сондықтан үйде оқытылатын білім алушыларды сыныптан тыс, үйірмелік және басқа жұмыстарға тарту, мектептегі іс-шараларға қатысудың мүмкіндігі баланың жалпы дамуында, сонымен қоса қоғамда әлеуметтенуінде жағымды динамиканың бастамасы болады;

9) ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (бұдан әрі - АКТ) заманауи мүмкіндіктерін пайдалану. Көптеген елдерде ұзақ уақыт бойы білім беру ұйымына бара алмайтын мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытудың тиімді және қолжетімді түрі қашықтықтан үйде оқыту болып табылады. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың, сонымен қоса смартфондар, программаланатын және механикалық Lego- құрылымдардың заманауи мүмкіндіктерін сауатты және мақсатты-практикалық қолдану оқыту процесін, оның ішінде үй жағдайындағы оқуды тек арнайы лабораторияларда мүмкін болатын оқу-зерттеушілік процеске айналдырады. Сонымен қатар, мүмкіндігі шектеулі балалар үшін оқытудың АКТ-құралдарын қолданудың эргономикалық және денсаулық сақтау нормаларын қатаң қадағалау талап етіледі. Үйде оқытуда АКТ қолдану балаларда өзіндік оқу мен зерттеу жұмысының

дағдыларын қалыптастыруға елеулі ықпал етеді. Соңғы жылдары жүргізілген үйде оқытылатын балалардың әлеуметтену мәселесін зерттейтін арнайы ғылыми зерттеулердің нәтижесі қашықтықтан үйде оқытудың дәстүрлі үйде оқытумен салыстырғанда өзіне және айналадағыларға жағымды қарым-қатынасты қалыптастыруда тиімді болатынын көрсетті. Үйде оқытылатын балалар интернет-сайыстарға қатысып, мысалы экологиялық мәселелер бойынша, жеңіп жатқан мысалдар тәжірибеде бар [12]. Мүмкін виртуалды сөйлесу құрдастармен шынайы сөйлесуден кем түсетін шығар, бірақ мүгедек балалардағы әлеуметтік құзыреттерді қиындықсыз дамытуға елеулі ықпал ететіні айғақ;

10) үйде оқытылатын балалардың ата-аналарымен (заңды өкілдермен, жақындармен) мақсатты ағартушылық жұмыс жүргізу. Мектеп педагог-психологы, әлеуметтік педагогы оқыту семинарлары, тренингтер, ата-аналар клубы, ата-аналарға арналған мектеп және басқа да алдын алу, ағартушылық іс-шараларды ұйымдастыра алады;

11) тәжірибені зерделеу, яғни үйде оқытуды жүзеге асыратын басқа білім беру ұйымдарымен тәжірибе алмасу, арнайы білім беру ұйымдарына бару, арнайы педагогтардың тәжірибесін зерделеу. ҚР БҒМ Түзеу педагогикасының ұлттық ғылыми-практикалық орталығы, «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығымен ұйымдастырылған ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды оқыту бойынша қысқамерзімді курстар, тағылымдамалар да жалпы білім беретін мектеп мұғалімдерінің кәсіптік біліктілігін арттыруға ықпал ете алады.

2.«Тіл және әдебиет» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері

Түсінік хат

Білім беру іс-әрекетінің негізгі бағыттары:

- 1) балалардың денсаулығын қорғауға қолдау жасау;
- 2) білім алушылардың салауатты өмір салтының негізін жасау;
- 3) білім алушылардың психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып жалпы білім беруді қамтамасыз ету ;
- 4) оқушылардың біліктілігін көтеру.

Білім беру бағдарламасында баланың жеке басы бойынша мақсатты бағыттар:

- 1) балаға әлеуметтік-педагогикалық қиындықтарды жеңуге көмек беру;
- 2) дамуы мен тәртібінде орын алған ауытқушылықты түзету;
- 3) баланың жеке басының оң адамгершілік бастамаларына қолдау жасау;
- 4) ұжымда сыныптастарымен әлеуметтік және ұжымдық қарым-қатынасқа бейімдеу;
- 5) әлеуметтік сауықтыру, ортамен қарым-қатынасын орнату.

Баланың дамуы және жеке тұлға болып қалыптасуы үлкендермен қарым-қатынаста ғана емес негізгі іс-әрекет процесі білім алу барысында қалыптасады. Балаға арнайы жасалған жағдайда оның дамуына зор мүмкіндіктер туады. Оқу - тәрбие процесін ұйымдастырудың негізгі формасы түзете-дамыту қағидатына сәйкес құрылған сабақ болып табылады. Сабақтың дәстүрлі емес формалары кең қолданылады: рольдік ойындар, кестемен жұмыс, дидактикалық ойындар және өзіндік пәндік-практикалық жұмыстар, тапсырмалар т.б.

Түзету-дамыту жұмыстарын табысты жүзеге асыру үшін:

1. Әр баланың жүрегіне *оптимистік болжам бойынша жол таба білу* (балаға сенім арту): Әр балаға барлығын да үйретуге болады. Әрине, ол үшін белгілі бір уақыт және мұғалім тарапынан да оқушы тарапынан да күш-жігер қажет, бірақ педагог әр оқушының нәтижеге жету мүмкіндігіне еш күмән келтірмеуі қажет.

2. Оң нәтижеге *«табыстан табысқа»* жолы арқылы жетуге болады. Бала өзінің табысын үнемі сезініп отыруы үлкен табыс болып саналады. Бұл баланың мүмкіндік деңгейіне қарай мұғалім ұсынатын тапсырмалар сәйкес келгенде ғана болады. Білім алу процесінде осыны ескерген мұғалім олардың табысты болуына мүмкіндік жасай алады. Оқушы жұмысын бағалау барысында тағы да бір ескеретін жайт баланың қолы жеткен жұмысына назар аударып , содан кейін жұмысты нақты жетілдіру жағына ұсыныстар беру керек.

3. Сабақта *тілектестік қарым-қатынас ортасын құру*. Оң эмоционалдық жағдайда ғана даму болатыны психологтермен дәлелденген. Бала өз күшіне сенсе және мұғалімнің сөзіндегі оған деген сенімділік жылдам табысқа жеткізеді.

Педагог баланың әрбір берген дұрыс жауабын, шамалы табыстарын мақтауға сараң болмауы қажет.

4.Әр оқушының жұмыс жасау қарқыны оның жеке мүмкіндігіне байланысты болады. Егер оқушы үнемі «тез, жылдам, сен тағы соңында қалдың» деген сөздерді ести берсе оқушы жұмысты одан сайын жай жасайды немесе жылдам жасаймын деп сапасыз жасайтын болады. Бәрінен дұрысы "аз болса да жақсы болсын» ұстанымды іске асыру.

6.Әр оқушының алға жылуын қадағалап отыру қажет. Қазіргі уақытта қай «нүктеде» тұр, болашақтағы дамуы қалай болады соны білу қажет. Ол үшін мұғалім оқушының нені өз бетімен, нені мұғалімнің көмегімен орындай алатынын нақты білуі қажет.

7.Білім беруде диагностикалау процесінде шығарылған оқушы дамуының «мықты» жағына сүйеніп отыру қажет.

Жалпы білім беретін бейімделген бағдарлама бойынша денсаулығына байланысты *уақытша* немесе *үнемі* білім беру ұйымдарына бара алмайтын білім алушыларды үйде оқыту ерекшеліктеріне арналған оқу бағдарламасы анықтайды:

1) оқу бағдарламасында 5-11 сыныптардағы апталық саны 5-сыныпта – 32 сағат, 6-сыныпта – 33 сағат, 7-сыныпта – 34 сағат, 8-сыныпта – 36 сағат, 9-сыныпта – 38 сағат, 10-сыныпта – 39 сағат, 11-сыныпта – 39 сағат көлеміндегі сағат есебіне сәйкес саралап оқыту қағидатына орай оқу жүктемесін қайтадан бөліп, оқу бағдарламасын жасауға мүмкіндік береді (5-кесте):

5-кесте

Сынып	Сағат саны
5 -сынып	16
6 -сынып	16,5
7 -сынып	17
8 -сынып	18
9 -сынып	19

2) үйде оқыту барысында мемлекеттік стандартты орындау үшін жекелеген модульдерді, оқу бағдарламасының бөлімдері мен тақырыптарын оқуға бөлінген сағат сандарын азайтып, мектептің мүмкіндігіне қарай , мақсатты түрде білім алушының жеке психофизикалық ерекшеліктері, білім алуға деген сұраныстары мен медициналық көрсеткіштері және дайындық деңгейлері ескеріле отырып білім ұйымдары өздері бекіткен оқу курстары әзірленеді;

- әрбір оқу пәнінің мазмұнын іске асыру мен оған бөлінген оқу уақытының көлемі қолданыстағы білім мазмұны бойынша жасалған бағдарламаға сәйкес анықталады;

-оқу пәндері көлемі қысқарған, оқуға бейімделген қолданыстағы, қолданыстағы бағдарламаларға сәйкес оқытылады;

-оқу материалын қысқарту оқу пәнінің бағдарламасымен тәртіптеледі;

- оқу бағдарламасын жүзеге асыру барысында бірізділік жүйесі, сабақтастық принципі сақталып жасалған.

Негізгі орта білім беретін үйде оқудың бейімделген бағдарламалары

6-кесте. «Қазақ тілі» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау үлгісі, 5-сынып, апталық жүктемесі 0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	«Сөздің тура және ауыспалы мағынасы».	Сөздің атауыш мағынасы тура мағына деп аталатындығы. Сөздің тура мағыналары толық мағыналы дербес сөздердің бәріне де қатысты болатындығы. Бірнеше лексикалық мағынасы бар сөздердің алғашқы, бастапқы мағыналары тура мағыналары болса, кейінгі мағыналары ауыспалы мағыналары болып табылатындығы	1
2	Сөздердің мағыналық топтары. Омонимдер.Синонимдер. Антонимдер.	Омоним сөздердің көп мағыналы сөздермен ұқсастығы және айырмашылығы. Синонимдердің тіл байлығы мен сөз оралымдылығының көрсеткіші екендігі. Синонимдік қатар, ондағы сөздердің мағыналық, реңктік ерекшеліктері, оларды мақсатқа сай талғап, саралап қолданудың мәні. Антонимдердің жұпталған қарсы мәндес сөздерден тұратындығы. Антонимдердің ойды әсерлі, бейнелі түрде жеткізудің оңтайлы құралы екендігі.	2
3	Фразеологизмдер (тұрақты тіркестер)	Тұрақты тіркестердің өзіндік ерекшеліктері: екі не одан да көп сөздерден құралатындығы, бір ғана мағына білдіруі, құрамындағы сөздердің орын тәртібінің тұрақты болуы, даяр қалпында жұмсалып, сөйлемнің бір ғана мүшесі қызметін атқаратындығы	2
4	Сөздік қор және сөздік құрам	Тілдің сөз байлығын құрайтын сөздік қор және сөздік құрам жөнінде түсінік. Сөздік құрамның қоғаммен бірге дамып, өзгеріп отыратындығы. Қазақ тілінің сөздік құрамы байырғы сөздер, кірме сөздер, жаңа сөздер, термин сөздер, ауызекі тілге тән қарапайым сөздер және диалектизмдер мен кәсіби сөздерден тұратындығы.	2
5	Көнерген сөздер мен жаңа сөздер. Жаңа сөздердің жасалуы.	Көнерген сөздердің тарихи сөздер және архаизмдер болып бөлінетіндігі. Тарихи сөздердің қоғамдық-әлеуметтік атауларға, ал архаизмдердің халықтық салт-дәстүр, әдет-ғұрыптық атауларға қатыстылығы. Жаңа сөздердің тууының себептері. Қоғамның дамуымен бірге енген жаңа ұғымдарға сай жаңа сөздердің пайда болуы.	1
6	Диалект сөздер. Кәсіби	Диалектінің аймақтық ерекшеліктермен	2

	сөздер және терминдер. Термин сөздердің ғылым, техника саласымен байланыстылығы.	байланысы.. Диалект сөздердің қолданылу өрісі. Кәсіби сөздердің өзіндік белгілері: белгілі бір кәсіпке байланысты қолданылатындығы, сол кәсіппен айналысатындарға ғана түсініктілігі. Терминнің қолдану аясының тарлығы, бір ғана ұғымды білдіретіндігі. Терминдердің жасалу жолдары.	
7	Фонетика. Қазақ әліпбиі	Фонетиканың қарастыратын мәселелері. Тіл дыбыстары туралы жалпы ұғым. Тіл дыбыстарының жасалу жолдары; Қазақ әліпбиінің құрамы және әріптер ретін білудің мәні. Дауысты, дауыссыз дыбыстардың жіктелуі, емлесі.	2
8	Үндестік заңы.	Буын және дыбыс үндестігінің мәні. Сингармонизм заңының қазақ тілінің халықтық сипатын танытатындығы.	2
9	Ілгерінді ықпал. Кейінді ықпал. Тоғыспалы ықпал.	Оның ерекшелігі, қолданылатын орындары.	1
10	Сөзжасам	Сөздің жасалуы туралы: сөздердің түрлі жолдармен жасалатындығы. Жұрнақ арқылы, мағыналарының өзгеруі, тіркесуі арқылы жасалуы.	1

7-кесте. «Қазақ тілі» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау үлгісі, 6-сынып, апталық жүктемесі 0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	Сөз құрамы	Түбір мен қосымша. Сөз тұлғасы. Дара және күрделі сөздер. Күрделі сөздердің түрлері. Біріккен сөздер мен кіріккен сөздер: анықтамасы, жасалу жолдары. Негізгі түбір және туынды түбір. Бірігетін сөз таптары және олардың жазылуы, емлесі. Қос сөздердің қайталама қос сөздер және қосарлама қос сөздер болып бөлінуі.	2
2	Сөздің топтары. Атауыш сөздер. Көмекші сөздер, Одағай сөздер	Қазақ тіліндегі сөздердің мағынасы жағынан және тілдегі қызметі жағынан негізгі (атауыш) сөздер, көмекші сөздер, одағай сөздер болып үшке бөлінетіндігі;	2
3	Зат есім.	Зат есімдердің түрлері. Дара және күрделі зат есімдер. Зат есімнің сұрақтары, зат есім болатын сөздердің мағыналары.	2
4	Сын есім. Сапалық сын есімдер Қатыстық сын есімдер.	Дара және күрделі сын есімдер. Сын есімнің сұраулары; Сапалық сын есім жасайтын сындық сапалық қасиеттер (түсі, дәмі, көркі, көлемі және т.б.). Олардың негізінен түбір сын есім болатындығы; Қатыстық сын есімдердің басқа сөз таптарының қатысуымен	2

5	Сан есім.	жұрнақтар арқылы жасалуы. Сан есім заттың санын, мөлшерін, бөлшегін білдіретін сөз табы екендігі. Сан есімнің сұрақтары. Дара және күрделі сан есімдер.	2
	Есімдік.	Сөз табының есімдік деп аталу себебі. Есімдіктің зат, сын, сан есімдердің орнына жүретіндігі, қай сөз табының орнына жүрсе, сол сөз табының сұрағына жауап беретіндігі. Есімдіктердің кейде орынбасар сөздер аталуы;	2
7	Етістік. Болымды және болымсыз етістіктер. Салт және сабақты етістіктер.	Заттың қимылын, амалын, жай-күйін білдіретін сөздер етістік деп аталатындығы. Етістіктің тұлғасына қарай негізгі, туынды етістік болып бөлінетіндігі. Көмекші етістік. Етістіктің сұраулары. Болымсыз, сабақты, салт етістіктердің жасалу жолдары.	1
8	Етістер. Көсемше.	Етістердің етістіктің өзге түрлерінен ерекшелетін сипаттары. Көсемше етістіктің ерекше түрі екендігі. Көсемшенің жасалу жолдары.	1
9	Үстеудің емлесі.	Үстеудің сөйлемдегі қызметі.	1
10	Еліктеуіш сөздің түрлері. Шылау. Одағай.	Еліктеу сөздер және бейнелеуіш сөздер. Бұл екеуінің арасындағы мағыналық жақындықтар мен айырмашылықтар; Шылаудың өз алдында сөз табы екендігі. Шылаудың көмекшілік сипаты және басқа көмекші сөздерден айырмашылығы мен ұқсастығы, жалпы қызметі жайында түсінік қалыптастыру. Шылаудың түрлері: Жалғаулық шылау. Септеулік шылау. Демеулік шылау. Одағайлардың басқа сөз таптары сияқты мағына жағынан ешбір ұғымды	1,5

8-кесте. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау үлгісі,
5-сынып, апталық жүктемесі 0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	Халық ауыз әдебиеті. Тұрмыс-салт жырлары	Олардың түрлері, ерекшелігі. Жан-жануарларға және Наурызға байланысты жырлар. Наурыз жырларындағы малшылық кәсіпке ықылас пен сүйіспеншілік, еңбекті дәріптеу, төрт түлік туралы. 1)	2
2	Мақал-мәтелдер. Қанатты, нақыл сөздер	Мақал-мәтелдердің ерекшеліктері. Адамгершілік, ерлік, өнер, білім	2

		тақырыбындағы мақал-мәтелдер. Қанатты, нақыл сөздердің аузынан, жазба әдеби шығармалардан және баспасөз беттерінен жиналуы.	
3	Жұмбақтар мен жаңылтпаштар	Олардың мәні. Жұмбақтардың ой шапшаңдығына тәрбиелейтін өзіндік ерекшеліктері. Жұмбақтардың жеке үлгілерімен таныстыру.	2
4	Ертегілер	«Ер Төстік» ертегісі Ертегінің жанрлық ерекшелігі. Ертегілерден көрінетін халықтың арман-тілегі, даналығы.	1
5	А.Байтұрсынұлы Мысал өлеңдер «Өгіз бен бақа», «Егіннің бастары»	Мысал жанрының ерекшелігі, тәрбиелік мәні.	1
6	Ыбырай Алтынсарин «Өзен» өлеңі.	«Өзен» өлеңі қазақ әдебиетіндегі пейзаждық лириканың алғашқыларының бірі екендігі. Өлеңдегі сөзбен салынған өзен суреті.	1 1
7	Абай Құнанбайұлы «Қыс», «Ғылым таппай мақтанба»	Абайдың өмірі мен шығармашылығы туралы. «Қыс» өлеңіндегі табиғат көріністерінің адам кейпінде бейнеленуі. «Ғылым таппай мақтанба» өлеңінің тағылымдық-тәрбиелік мәні, дидактикалық сипаты.	1
8	«Мағжан Жұмабаев. «Сағындым»,	Өлеңінің мәні мен мазмұны. «Сағындым» өлеңін мәнерлеп оқу. Ақынның туған жерге, еліне деген сағынышын ауызша мазмұндап айту.	1
9	Сәкен Сейфуллин. «Ақсақ киік» өлеңі»	Өлеңдегі Бетпақдала табиғатының суреттері. Киіктің мүсіндік портреті.	1
10	Ілияс Жансүгіров. «Күй» поэмасы (үзінді)»	Поэmanın композициялық құрылымы. Қобызшы портреті, оның күй тарту шеберлігі. Өнер құдіреті, күй өнері мен күйшіге деген ақынның көзқарасы.	1
11	Мұхтар Әуезов. «Ақын қонақтар» («Абай жолы» роман-эпопеясынан үзінді)»	Романдағы Зере мен Ұлжан бейнесі. Ақын қонақтардың бала Абайға әсері, оның өнер адамдарымен достасуы. Абай мен Барлас ақынның портреттері.	1
12	Қадыр Мырзалиев «Ана» өлеңі»	Өмірі мен қызметі. Балаларға арналған шығармалары. Жұмбақтары мен жаңылтпаштары. «Ана» өлеңінің мазмұны мен идеясы.	1

9-кесте. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау үлгісі,
6-сынып, апталық жүктемесі 0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	«Батырлар жыры туралы түсінік. «Қобыланды батыр» жыры»	Батырлар жырының тақырыбы мен идеясы.	2
2	«Дулат Бабатайұлы. «О, Ақтан жас, Ақтан жас»	Өмірі мен шығармашылығы туралы қысқаша мәлімет.	2
3	«Сүйінбай Аронұлы. «Жақсы мен жаман адамның қасиеттері»	Ақынның өмірі мен шығармашылығы туралы қысқаша мәлімет. Жетісу ақындарының көшбасшысы және Жамбылдың пір тұтқан ұстазы екендігі.	1,5
4	«Абай Құнанбайұлы «Құлақтан кіріп бойды алар», «Әсемпаз болма әр неге» өлеңдері	Абайдың қазақ әдебиеті мен мәдениетіндегі орны. Абайдың ән мен күй, жалпы өнер құдіреті туралы толғанысы.	1
5	«Шәкәрім Құдайбердіұлы «Адамдық борышың» өлеңі	Ақын – ұлы гуманист. Ақынның адамгершілік идеяларының өлеңдегі көрінісі	1
6	«Мағжан Жұмабаев. «Мен кім?» өлеңі	«Мен кім?» лирикасының тақырыбы мен идеясы.	1
7	«Бейімбет Майлин. «Түйебай» әңгімесі»	Жазушының өмірі мен шығармашылық жолы туралы қысқаша мәлімет. «Түйебай» әңгімесінің тақырыбы мен идеясы. Тәрбиелік мәні.	1 1
8	«Мұхтар Әуезов. «Біржан сал Абай ауылында» («Абай жолы» роман-эпопеясынан үзінді)	Ұлы ақын Абай мен атақты әнші Біржан сал туралы оқушыларға хабардар ету. Шығармадағы өнер тақырыбы.	1
9	«Әбу Сәрсенбаев. «Туған жер», «Сен құрметте оны, қарағым» өлеңдері»	Ақынның туған жерге, елге деген сүйіспеншілік сезімі. Өлең мазмұнындағы отаншылдық рух. «Сен құрметте оны, қарағым» өлеңі арқылы ақынның кейінгі ұрпақты соғысардагеріне құрмет көрсетуге шақыруы.	1
10	Бауыржан Момышұлы. «Жауынгердің тұлғасы» («Қанмен жазылған кітаптан» үзінді)»	Жазушының өмірі мен шығармашылық жолы туралы қысқаша мәлімет. Үзіндіде суреттелген соғыс кезіндегі жауынгерлердің табандылығы, батырлығы	1
11	Сансызбай Сарғасқаев «Тәмпіш қара» повесінен үзінді	Соғыстан кейінгі жылдардағы ауыл тұрмысы, ондағы балалар өмірі. Повестегі Ертай, Шаншатай, Бейсекүл образдары.	1
12	Мұзафар Әлімбаев. «Ана тілім ғажап деп айта	Ақынның балаларға арналған жырлары. Ақынның «Ана тілім ғажап деп айта	1

	аламын», «Биіктер» өлеңдері»	аламын» лирикасындағы ана тілінің қадірі мен қасиеті туралы ойлары.	
13	Бердібек Соқпақбаев. «Менің атым – Қожа» (хикаяттан үзінді)»	Оқиға және характер. Шығарманың бас кейіпкері Қожа мінезінің қалыптасуына мектептің, өскен ортасының, отбасының әсері.	2

10-кесте. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау үлгісі,
7-сынып, апталық жүктемесі 0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	Шешендік сөздер	«Билер сөзі – нақылдың көзі». Шешендік сөздердің мәні мен маңызы	2
2	«Махамбет Өтемісұлы «Тарланым» өлеңі»	Ақын жырларындағы Исатай бейнесі. Өлеңде Исатайдың батырлығымен қоса, оның сабырлы, парасатты азаматтық бейнесінің көрінуі.	2
3	Абай Құнанбайұлы «Қансонарда бүркітші шығады аңға»	Өлеңдегі саятшылық өнер туралы ақын толғанысы	2
4	«Ахмет Байтұрсынұлы. «Ақын ініме», «Екі шыбын» мысал өлеңі»	Ақынның оқу-ағарту, ғылым, әдебиет саласындағы орны. «Ақын ініме» өлеңіндегі ақынға қойылатын талап пен оның халық алдындағы парызы жөнінде айтылуы. Өлеңде айтылған ақынның өзекті ойы.	1
5	Сұлтанмахмұт Торайғыров. «Бір адамға», «Шәкірт ойы» өлеңдері»	«Бір адамға». Өлеңнің реалистік сипаты, сюжетке құрылуы.	1
6	«Жүсіпбек Аймауытұлы. «Әнші» әңгімесі	«Әнші» әңгімесі қазақ арасындағы өнер адамы бейнесінің сомдалуы. Халықтың өнерге деген ынта-ықыласының көріністері. Әнші Әмірқанның бейнесі.	1
7	«Мағжан Жұмабаев. «Сүйемін» өлеңі	«Сүйемін» өлеңінің негізгі арқауы – туған жер, атамекенге деген елжандылық сезім.	1 1
8	Сәкен Сейфуллин. «Сыр сандық»,	«Сыр сандық» өлеңінде жырланған ақынның достық, адамгершілік, адалдық туралы ұғым-түсінігі	1
9	Ілияс Жансүгіров. «Әнші» өлеңі	«Әнші» өлеңіндегі әнші Әсет Найманбаев образы. Ақынның өнер тақырыбын меңгеру шеберлігі.	1
10	«Мұхтар Әуезов. «Көксерек» әңгімесі (үзінді)»	Әңгімеде қолға үйреткен тұз тағысы Көксеректің ауыл иттеріне ұқсамайтын жат мінездері.	2
11	Сәбит Мұқанов. «Балуан Шолақ» (үзінді), «Есіл бойында», «Саятшы Ораз»	«Балуан Шолақ» повесінің тақырыбы мен идеясы.	2
12	Ғабит Мүсірепов. «Ананың анасы»,	Әңгіменің кейіпкер атынан баяндалуы. Боранды түннің сипаты. Әңгіменің	1

	«Боранды түнде» (әңгіме)»	сюжеттік желісі	
--	------------------------------	-----------------	--

11-кесте. «Қазақ тілі» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау, оқыту орыс тілінде 5-сынып , аптасына -0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	«Біз үйде бір-бірімізге көмектесеміз»	оқылым: отбасы мүшелеріне қатысты мәтіндегі сөздерді лексикалық мағынасына сәйкес түсініп оқу. Оқығанын мазмұндап айту; айтылым: өз отбасы мүшелері туралы баяндау;	2
2	«Абай бол!»	1)тілдік бөлім: Дауысты дыбыстар. Лексика: аралайды, жол апаты, тұрады, жүк машинасы, Не керегі бар? рөлге отыру;	2
3	«Жексенбі: қайда және қалай?»	1) тілдік бөлім: Қазақ тіліндегі дауыссыз дыбыстар. Лексика: кеш тұрамын, асықпай, себеп, кейде, кездесу, өнерлі, шаршау/шаршамау;	2
4	«Мен киімдерді реттеймін»»	тыңдалым: тақырыпқа байланысты диалогтік қатысымда мұғалімнің тапсырмасы мен сыныптастарының сөздерін түсіну; оқылым: киім атауларына қатысты мәтіндегі сөздерді лексикалық мағынасына сәйкес түсініп оқу. Оқығанын мазмұндап айту;	2
5	«Ас дәмді болсын!»	айтылым: өзінің сүйікті асы туралы айту; жазылым: өзі ұнататын тағам туралы жазу;	2
6	«Денсаулыққа зиянды»	1)тілдік бөлім: Тасымал. Лексика: жартылай дайын өнімдер, сақталу мерзімі, мерзімі өткен, тез бұзылады, ескерту, жиі, сапа, қазы-қарта, артық салмақ;	2
7	«Біз мектепте жаңа жыл тойлаймыз»	1) тілдік бөлім: Сөздің мағыналық топтары. Синоним. Лексика: шырша, сақалы, шапаны, ұзын, аппақ, сұлу, әдемі, көйлегі, шашы, таяғы, дорбасы, сыйлықтар; 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: тақырыпқа байланысты	1 2

		диалогтік қатысымда мұғалімнің (тапсырмасын), сыныптастарының сөздерін түсіну. оқылым: өзіне таныс тақырыптағы мәтіндерді дауыс ырғағын, сөздердің екпінін дұрыс қойып оқу;	
8	«Досыма СМС жіберемін»	1) тілдік бөлім: Орфография. Лексика: ұялы телефон, сыпайы сөздер. 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: оқылым: ұялы телефон, хабарлама жазу, ғаламторды пайдалану туралы мәтіндерді оқып түсіну. жазылым: хабарлама мәтіндерін жазу;	2
9	«Демалысты асыға күтеміз»	1) тілдік бөлім: Жіктік жалғауларының жекеше түрі. Лексика: сәттілік тілеймін, сәт сапар! 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: тақырыпқа байланысты диалогтік қатысымда мұғалімнің (тапсырмасын), оқылым: өзіне таныс тақырыптағы мәтіндерді мәнерлеп оқиды; айтылым: Мектеп демалыстары туралы баяндау.	1

12-кесте. «Қазақ тілі» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау, оқыту орыс тілінде 6-сынып , аптасына -0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	«Менің отбасым», «Менің анам – ең сұлу адам»	Әлеуметтік-тұрмыстық ая. 1) тілдік бөлім: Жіктік жалғауы: жекеше, көпше түрі. Лексика: орта бойлы, қыр мұрынды, бұйра. 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: жеке сөз тіркестерін және сөйлесу кезінде өзіне қатысты жиі қолданылған сөздерді түсіну оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну. өзіне қажетті сөзді оқып түсіну. Қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну; айтылым: қарапайым жағдаяттарда отбасы мүшелері, олардың сыртқы келбеті жөнінде қысқаша айта алу;	2
2	«Менің досым»	1) тілдік бөлім: Септік жалғаулары. Атау септік. Лексика: ауру, өрмелеп шығу; 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: Жай сөйлем түрінде қысқаша айтылған сөйлемдерді, хабарландыруларды түсіну;	2

		оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну. айтылым: қарапайым жағдаяттарда достары, олардың мінезі мен жақсы қасиеттері жөнінде қысқаша баяндау; жазылым: қысқаша сөйлемдер жазу. тілдесім: қарапайым жағдаяттарда достары, олардың мінезі мен жақсы қасиеттері жөнінде қысқаша сөйлесу.	
3	«Мен мектептемін»	Оқу-еңбек аясы 1) тілдік бөлім: Жатыс септікті қайталау. Лексика: кезекшілік, қосымша сабақ, ханшайым, таңдау. 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: жеке сөз тіркестерін және сөйлесу кезінде өзіне қатысты жиі қолданылған сөздерді түсіну (мектеп, мектептегі шаралар, өзі атқаратын іс-әрекеттер, кезекшілік, мектеп формасы туралы). оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну. жазылым: қысқаша сөйлемдер жазу. Мектептегі шаралар туралы жазу; тілдесім: мектептегі шаралар жөнінде қысқаша сөйлесу. Күнделікті тұрмыста қолданылатын сұхбаттарға қатысып, өз ойын жеткізе білу. Диалог-әңгіме,;	2
4	«Менің сүйікті ісім»	1) тілдік бөлім: Шығыс септік. Лексика: шектеулі, топтама. 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: жеке сөз тіркестерін және өзі сүйіп істейтін ісі, хоббиі туралы сөйлесу кезінде өзіне қатысты жиі қолданылған сөздерді түсіну. оқылым: Өзі сүйіп істейтін ісі, хоббиі бойынша күнделікті қолданылатын сөйлемдерді тауып оқу; айтылым: синтаксистік құрылымда үйренген қарапайым конструкцияларды пайдаланып, өзі сүйіп істейтін ісі, хоббиі туралы пікірін айту; жазылым: өзі сүйіп істейтін ісі, хоббиі туралы жазу;	2
5	«Кұстар – біздің досымыз»	Әлеуметтік-мәдени ая: 1) тілдік бөлім: Көптік жалғауы. Лексика: қағу, дөңгелектеп, орнату, қону. 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: жеке сөз тіркестерін және сөйлесу кезінде өзіне қатысты жиі	2

		қолданылған сөздерді түсіну. айтылым: синтаксистік құрылымда үйренген қарапайым конструкция-ларды пайдаланып, құстар туралы өз ойларын білдіру; жазылым: Құстар туралы өз ойын жазу;	
6	«Жақсыдан үйрен»	1) тілдік бөлім: Көптік жалғауы жалғанбайтын сөздер. Лексика: әдет, әрекеттер (әдет), өтірік айту, ағашты күту. 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: Әдептілік туралы мәтінді тыңдап, түсінгенін айту; оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну. айтылым: әдептілік, қазақтың ұлы тұлғалары туралы өз ойларын білдіру; жазылым: қысқаша сөйлемдер жазу. тілдесім: қарапайым жағдаяттарда қазақтың ұлы тұлғалары туралы қысқаша сұхбат-диалог.	2
7	«Спортпен айналысамыз»	1) тілдік бөлім: Күрделі сөздердің емлесі. Лексика: Халықаралық, жылдамдық, қатал; 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: мәтінді тыңдау кезінде спорт түрлері мен еліміздегі әйгілі спорттық кешендерге қатысты жеке сөз тіркестерін және сөйлесу кезінде өзіне қатысты жиі қолданылған сөздерді түсіну. оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну. айтылым: синтаксистік құрылымда үйренген қарапайым конструкция-ларды пайдаланып, спорт түрлері мен өздеріне таныс спорт кешендері туралы айту; жазылым: қысқаша сөйлемдер жазу. тілдесім: қарапайым жағдаяттарда спорт түрлері мен өздеріне таныс спорт кешендері жөнінде қысқаша сөйлесу.	1 2
8	«Теледидар көремін»	1) тілдік бөлім: Біріккен сөздер. Лексика: тұрақты, ерінбе, қарапайым; 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: мәтінді тыңдау кезінде балаларға арналған теледидар бағдарламаларына қатысты жеке сөз тіркестерін, жиі қолданылған сөздерді түсіну. оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну. айтылым: синтаксистік құрылымда үйренген	2

		қарапайым конструкция-ларды пайдаланып, балаларға арналған теледидар бағдарламалары туралы айту; жазылым: қысқаша хабарландырулар жазу. тілдесім: қарапайым жағдаяттарда балаларға арналған теледидар бағдарламалары жөнінде қысқаша сөйлесу.	
9	«Сен білесің бе?»	1) тілдік бөлім: Қысқарған сөздер. Лексика: шың, сайыскер,; 2) қатысымдық-сөйлесімдік бөлім: тыңдалым: мәтінді тыңдау кезінде Гиннес рекордтар кітабына енгендер туралы жеке сөз тіркестерін және сөйлесу кезінде өзіне қатысты жиі қолданылған сөздерді түсіну. оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну; айтылым: синтаксистік құрылымда үйренген қарапайым конструкция-ларды пайдаланып, Гиннес рекордтар кітабына енгендер туралы айту; жазылым: қысқаша сөйлемдер мен хабарландырулар жазу; тілдесім: қарапайым жағдаяттарда Гиннес рекордтар кітабына енгендер жөнінде қысқаша сөйлесу.	1

13-кесте. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау, оқыту орыс тілінде 5-сынып аптасына -0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	«Тұрмыс-салт жырлары»	Олардың түрлері, ерекшелігі. Жан-жануарларға және Наурызға байланысты жырлар. Наурыз жырларындағы малшылық кәсіпке ықылас пен сүйіспеншілік, еңбекті дәріптеу, төрт түлік туралы.	2
2	«Мақал-мәтелдер»	Олардың ерекшеліктері. Онда қазақ халқының тыныс-тіршілігінің көрініс табуы. Адамгершілік, ерлік, өнер, білім тақырыбындағы мақал-мәтелдер	2
3	«Жұмбақтар»	Жұмбақтардың ой шапшаңдығына тәрбиелейтін ерекшеліктері.	2
4	«Ертегілер. «Қаңбақ шал», «Түлкі мен ешкі», «Мақта қыз бен мысық» ертегілері»	(4 сағат). Ертегінің ұлттық, жанрлық ерекшелігі, түрлері. Ертегілерден көрінетін халықтың арман-тілегі, даналығы	2
5	«Ыбырай Алтынсарин «Әке мен бала» әңгімесі»	Өмірі мен шығармашылығына шолу. «Әке мен бала» әңгімесіндегі адамгершілік тақырыбы, еңбекке үндеу,	1

		жақсы мінезге баулу мәселесі.	
6	«Абай Құнанбайұлы. «Қыс», «Жазғытұры» өлеңдері»	Абайдың өмірі мен шығармашылығы туралы. «Қыс» өлеңіндегі табиғат көріністерінің адам кейпінде бейнеленуі, «Жазғытұры» өлеңінде көктемнің жан-жануарға, айналаға әсері туралы.	2
7	«Ахмет Байтұрсынұлы. «Балаларды оқуға шақыру» өлеңі»	А.Байтұрсынұлы – ақын, тіл және әдебиет зерттеушісі, педагог, қоғам қайраткері. «Балаларды оқуға шақыру» өлеңі арқылы балаларды оқу-білімге, еңбекке үндеуі.	1 1
8	«Мағжан Жұмабаев. «Мен жастарға сенемін» өлеңі»	Ақынның өмірі мен шығармашылығы туралы. «Мен жастарға сенемін» өлеңіндегі ақынның жастарға сенімі	1
9	Бауыржан Момышұлы. «Қарлығаштың құйрығы неге айыр?»	Ұлы тұлғаның өмірі мен шығармашылығы туралы. Қарлығаштың адамзатқа ізгілікті қарым-қатынасы, оның ерлігі. Қарлығаштың қасиеті, жыланның әрекетін суреттеуі	1
10	«Бердібек Соқпақбаев. «Менің атым – Қожа» повесінен үзінді	Шығарманың кейіпкері Қожа қиялшыл, сезімтал, зейінді бала	2

14-кесте. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау, оқыту орыс тілінде 6-сынып аптасына -0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	«Алтын сақа» ертегісі	Ертегінің кейіпкерлері және олардың іс-әрекеттері туралы	2
2	Әбділда Тәжібаев. «Толағай» (ерлік туралы аңыз)»	Әдеби ертегілердің халық ертегілерінен айырмашылығы	1
3	«Жұмбақтар» «Мақал-мәтелдер» «Аңыз әңгімелер»	Жұмбақтардың ой шапшаңдығына тәрбиелейтін ерекшеліктері. Мақал-мәтелдің мағыналары. Аңыз әңгімелердің тарихта болған адамның іс-әрекетіне байланысты туындауы.	1
4	«Мәңгілік өмірді аңсаған Қорқыт», «Дерсеханұлы Бұқашжан туралы жыр»	Аңызға айналған Қорқыттың бейнесі. Қорқыт айтқан нақыл сөздердің тәрбиелік мәні. Жырдың тарихы. Ерлік істері.	2
5	Шоқан Уәлиханов. «Ғылымға бастаған жол», «Абай Құнанбайұлы. «Ғылым таппай мақтанба» өлеңі»	Ұлы ғалым туралы мәлімет, өмірбаяны мен балалық шағы, достарының берген бағасы. Өлеңнің тағылымдық-тәрбиелік мәні.	2
6	«Шәкәрім Құдайбердіұлы. «Адамдық борышың»	Тіл дамыту: мәнерлеп оқу, түсінгенін әңгімелеу, елі мен ата-ана алдындағы міндет пен борыш туралы пікірлесу.	2

	өлеңі, Ахмет Байтұрсынұлы «Аққу, шортан, һәм шаян» мысал өлеңі»		
7	«Жамбыл Жабаев. «Алатау» өлеңі, «Сәкен Сейфуллин. «Дала» өлеңі»	Жамбылдың, Сәкеннің өмірі мен шығармашылығы.	1 2
8	Сапарғали Бегалин. «Бала Шоқан» повесі (үзінді)»	Болашақ ұлы ғалымның өмірге, адамдарға деген адамгершілік қарым-қатынасының әңгімедегі көріністері.	1 1
9	«Мұхтар Әуезов. «Әжемнің әңгімесі» («Абай жолы» романынан үзінді)» «Сәбит Мұқанов. «Каронмен күрес» («Балуан Шолақ» повесінен үзінді)»	Зере мен Ұлжан сияқты аналардың рухани байлығы. Әже мейірімі. Шолақтың дүниежүзінің чемпионы, ағылшын балуаны «Қара масканы» жеңуі.	2
10	«Ғабит Мүсірепов. «Тимка-Димка»	Жазушының тұлғаның өмірі мен шығармашылығы туралы.	1
11	«Сырбай Мәуленов. «Менің Республикам», «Мен елімді сүйемін» өлеңдері»	Ақынның Қазақстан жеріне деген мақтанышы мен сүйіспеншілігі.	1

15-кесте. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім мазмұнын жоспарлау, оқыту орыс тілінде 7-сынып аптасына -0,5 сағат

№	Бөлімдері	Ұсынылатын базалық білім мазмұны	Сағат саны
1	«Батырлар жыры туралы түсінік. «Қобыланды батыр» жыры»	Батырлар жырының тақырыбы мен идеясы	2
2	«Шешендік сөздер туралы түсінік», «Қанатты, нақыл сөздер»	Шешендік сөздердің мәні мен маңызы. Қанатты, нақыл сөздердің мақал-мәтелдерге ұқсастығы мен айырмашылығы.	2
3	Дулат Бабатайұлы. «О, Ақтан жас, Ақтан жас» өлеңі «Махамбет Өтемісұлы. «Тарланым» өлеңі»	«О, Ақтан жас, Ақтан жас» өлеңінің жеке адамға арнау үлгісінде айтылуы. Ақын жырларындағы Исатай бейнесі.	2
4	«Абай Құнанбайұлы. Жетінші қарасөзі»	Абай – ұлы тұлға, кемеңгер ақын.	2
5	«Ахмет Байтұрсынұлы. «Егіннің бастары» Сұлтанмахмұт Торайғыров. «Шығамын тірі болсам адам болып» өлеңі»	А. Байтұрсынұлы – ақын, педагог, қоғам қайраткері. Сұлтанмахмұт поэзиясындағы өлеңге арқау болған ақын арманы, өмірлік мұраты.	2
6	«Жүсіпбек Аймауытов.	Әмірқандай әншінің прототипі қазақтың	2

	«Әнші» әңгімесі	атақты әншісі, дарынды тұлға Әміре Қашаубаев екендігін түсіндіру.	
7	«Мағжан Жұмабаев. «Сүйемін» өлеңі» Бейімбет Майлин. «Айт күндері» әңгімесі»	Ақынның өмірі мен шығармашылығы. Мағжанның өлеңдеріндегі адами биік қасиеттер.	1 2
8	Бейімбет Майлин. «Айт күндері» әңгімесі»	Әңгімедегі айт мерекесінің көріністері. Құрбан айттың өзіндік дәстүрлері.	1 1
9	«Ілияс Жансүгіров. «Анам тілі», «Домбыра» өлеңдері»	Ақынның өмірі мен шығармашылығы туралы. Ана тілінің адамның дүниені танып, азамат болып қалыптасу жолындағы рөлі туралы.	2
10	Мұхтар Әуезов. «Көксерек» әңгімесі (үзінді)»	Жазушының өмірі мен шығармашылығы туралы. «Көксерек» әңгімесінің тақырыбы.	1
11	«Ғабит Мүсірепов. «Автобиографиялық әңгіме»	Жазушының өмірі мен шығармашылық жолы туралы қысқаша мәлімет.	1

Негізгі білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде) негізіндегі үйден оқыту

5-сынып

1) Түсіну және жауап беру: әдеби шығарманың фабуласы мен сюжеттік дамуы; кейіпкерлер портреті мен образы; шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту; әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясы.

2) Анализ және интерпретация: салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді табу; шығармадағы тілдік бейнелеу: теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы; эпикалық шығармадағы автор бейнесі; көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу.

3) Бағалау және салыстыру: шығарманың тарихи құндылығын бағалау; кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; әдеби эссе; сыни хабарлама жазу.

1. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

1) «Керқұла атты Кендебай» ертегісі;

2) Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас» өлеңі;

3) Ыбырай Алтынсарин «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?» әңгімелері;

4) Бердібек Соқпақбаев «Менің атым Қожа» хикаяты;

7-сынып:

1) Түсіну және жауап беру: әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау; кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі, үзінділерді жатқа айту.

2) Анализ және интерпретация: шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесі; шығармадағы көркемдегіш құралдары: символ, синекдоха, эпифора, анафора,

аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ қолданысы; шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу.

3) Бағалау және салыстыру: кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемесі, тарихи және көркемдік құндылығын; әдеби жанр түрлерінің даму барысы, жаңашылдығы; шығарманы ұлттық құндылығы, әдеби эссе жазу; әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы сыни шолу жазу.

15. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»;
- 2) Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім»;
- 3) М.Әуезов «Көксерек»;
- 4) С.Сарғасқаев «Тәмпіш қара»;
- 5) Т.Әбдіков «Қонақтар»;
- 6) А.С.Пушкин «Ескерткіш».

Оқу мақсаттарының жүйесі

20. Бағдарламада «оқу мақсаттары» сан мен әріптен тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, әріппен берілген белгі дағдыны (түсіну және жауап беру, анализ және интерпретация, бағалау және салыстыру), әріппен қоса берілетін сандар бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.Т/Ж 1 кодында «5» - сынып, «Т/Ж» - түсіну және жауап беру дағдысы, «1» - оқу мақсатының реттік саны.

21. Бағдарламада «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша жылдық жүктеме көрсетілген. Мұғалімдер бөлімдерді үйрету тәртібін немесе бөлім аясындағы оқу мақсаттарын және тиісті тоқсанды өз бетімен анықтауға құқылы. Мұғалімдер тақырыпты үйрену және оқу мақсаттарына жету үшін қажет уақыт санын өз бетімен анықтауға құқылы. Мұғалімдер біреуден артық оқу мақсатына жетуге бағытталған тапсырмаларды әзірлеуге құқылы. Оқу бағдарламасы мұғалімдерге сабақ/сабақтардың бірнеше мақсатына оқыту мақсатын қайта өзгерту мүмкіндігін береді, оларды орындау жиынтығында оқу бағдарламасынан оқу мақсатына жетуге алып келеді.

23. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

16-кесте. «Қазақ әдебиеті» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы. 5-сынып:

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті	Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері
I тоқсан			
Таза, мінсіз	«Керкұла атты Кендебай» ертегісі,	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және	1; 2; 3; 4;

асыл сөз		интерпретация	
		Бағалау және салыстыру	1; 2;
II тоқсан			
«Тәрбиенің қайнар бұлағы»	Ыбырай Алтынсарин, «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?»	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және интерпретация	1; 2; 3; 4.
		Бағалау және салыстыру	3.3.
III тоқсан			
Адамгершілік - асыл қасиет	Б.Сокпақбаев «Менің атым Қожа» хикаяты,	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және интерпретация	1;2; 3; 4;
		Бағалау және салыстыру	2; 3; 4.
IV тоқсан			
Отбасы құндылықтары	Нұрдәулет Ақыш «Нағыз әже қайда?" әңгімесі	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және интерпретация	1;2; 3; 4;
		Бағалау және салыстыру	3

17-кесте. «Қазақ әдебиеті» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы. 7-сынып:

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті	Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері
I тоқсан			
Көне күндерден жеткен жәдігерлер	Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және интерпретация	1;2; 3; 4;
		Бағалау және салыстыру	1; 4;
II тоқсан			
Толғауы тоқсан қызыл тіл	Жамбыл Жабаев «Июнь жарлығы»	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және интерпретация	1;2; 3; 4;
		Бағалау және салыстыру	2; 3;
III тоқсан			

Балалар мен үлкендер	М.Әуезов «Көксерек»,	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және интерпретация	1;2; 3; 4;
		Бағалау және салыстыру	2; 3; 4;
IV тоқсан			
Ұрпақ тәрбиесі	Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі,	Түсіну және жауап беру	1; 2; 3; 4.
		Анализ және интерпретация	1; 2; 3; 4;
		Бағалау және салыстыру	3; 4;

«Шет тілі» оқу пәні (Ағылшын тілі)

Тіл қарым-қатынастың маңызды құралы болып табылады. Тілсіз қоғамның өмір сүруі мен дамуы мүмкін болмайтын еді. Қазіргі таңда қоғамдық қарым-қатынаста, коммуникация құралдарындағы (жаңа ақпараттық технологияларды қолдану) өзгерістер оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін арттыруды талап етеді. Осының барлығы жалпы білім беретін оқу пәні ретіндегі «шет тілінің» мәртебесін арттырады. Шет тілінің негізгі бағдары коммуникативтік құзыретті қалыптастыру, яғни, адамдармен шет тілінде базалық деңгейде тұлғааралық және мәдениетаралық қарым-қатынасқа қабілеттілік және дайын болу.

Жоғарыда айтылғандарға, сондай-ақ «Шет тілі» пәнінің ерекшелігіне байланысты ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды үйде оқыту мәселесі өзекті болып отыр. Сондықтан ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды оқытатын мұғалімге басынан бастап оқу әрекетін барынша жеңілдететін оқытудың дұрыс әдістерін таңдап алған жөн.

Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балалардың психофизиологиялық ерекшеліктерін есепке ала отырып келесі әдістемелік қағидаларды сақтау керек:

- балалардың қозғалмалы әрекетін қамтамасыз ету;
- әрекет түрлерін жиі ауыстыру;
- тілдік ортаға қосу;
- енгізіліп жатқан құрылымдарды көп рет тыңдау;
- материалды сабақтастыру және тұрақты қайталау;
- шет тілі арқылы баланы жалпы дамыту, оның шығармашылық қабілеттерін ашу.

Психикалық дамуы тежелген оқушылар репродуктивті қабылдау деңгейінде жұмыс істейді. Оларды оқытудағы негіз материалды пассивті механикалық есте сақтау болып табылмайды. Бұл балаларға ақыл-ой әрекетінің жеке тәсілдері, зияткерлік іскерліктерді меңгеру қиындық туғызады. Алайда мүмкіндігі шектеулі балаларға ағылшын тілінен сапалы білім алуға мүмкіндік беретін қажетті білім ортасы мен жағдайларды жасау, коммуникативтік, тілдік және мәдени құзыреттері бар жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау алған білімді табысты әлеуметтену, ары қарай білім алу еңбектену үшін қолдануға

ықпал етеді. Бағдарламаны бейімдеу күрделі терминдер мен түсініктерді қысқарту арқылы жүзеге асады; бағдарламадағы негізгі мағлұматтар сараланып беріледі. Кейбір тілдік дәйектерді оқыту білім алушылар оларды негізгі белгілеріне сүйене отырып танитындай жүргізіледі. Басқа тақырыптар бойынша оқушылар тек жалпы түсінік алады. Тіл туралы бірқатар мәліметтерді білім алушылар тәжірибелік әрекет нәтижесінде біледі. Сондай-ақ, бұл балаларда жана қарапайым дағдылар баяу қалыптасады. Оларды бекіту үшін нұсқау мен жаттығуларды көп рет қайталау талап етіледі. Әдетте, алдымен олардағы машықтандырылған дағдылары бар базалық іскерліктер қайталанатын, содан соң дайындалған негізге оқушылар өзіндік тәжірибелік әрекет кезінде түсінетін қажетті теория меңгеріледі.

Сондықтан үйде оқыту бойынша жеке бағдарлама оқушыларда ағылшын тілінен мықты білім мен дағдыларды қалыптастыруды ескере отырып құрылады. Ұсынылатын үйде оқыту бойынша жеке бағдарламаның ерекшелігі:

– үйде білім алушылардың жеке мүмкіндіктерін ескере отырып бейімделген оқу материалын құру логикасы;

– балалардың психофизикалық ерекшеліктеріне байланысты қолданылатын дидактикалық материалды таңдау;

– материалды берік меңгеру үшін сабақтарды жүйелеу.

Ұсынылатын бағдарламаның маңызы:

– лингвистикалық білімді меңгеру;

– ерекше білім беруге қажеттілігі бар оқушылардың базалық деңгейде ауызша және жазбаша тілінің шетелдік мәдениетін меңгеру;

– алған білімді тәжірибеде қолдана алуды қалыптастыру;

– материалды саналы түрде меңгеруді қамтамасыз ету;

– оқушыларда белсенді тілдік дағдылардың дамуы.

Ағылшын тілін оқуға аптасына 1 сағат беріледі. Берілген уақытта оқушылар ағылшын тілінде мәтіндерді оқу дағдысын игеру, шет тіліндегі сөздік қорды толықтыру, шет тілінде қарапайым сөйлемдерді құру және айтуын қалыптастыру керек.

Шет тілінен оқу бағдарламасының мазмұнын жоспарлау 5 және 6 сыныптарға арналған «Шет тілі (ағылшын тілі)» оқу пәнінің мысалында берілген.

18-кесте. Шет тілінен оқу бағдарламасының мазмұнын жоспарлау (5-сынып, апталық жүктемесі 1 сағат)

№	Бөлімдер	Оқуға арналған ұсынылған тақырыптар	Сағат саны
1	«Мен және менің отбасым» «Мен туралы (келбеті, мінезі, қызығушылығы)»	Салауатты өмір салтын насихаттау (біздің және оқытылыпжатқан тілдің елінде), салауатты өмір салтын насихаттауда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі	4
2	«Менің достарым»	«менің жақын досым, менің шетелдік досым (келбеті, мінезі, қызығушылығы және т.с.с.)»;	4
3	«Менің пәтерім, менің үйім»	«Үйде көмек беру»;	2
4	«Салауатты өмір салты»	«Тамақтану азық-түліктері», «Дұрыс диета»,	2

		«Спорт»;	
5	«Мен және менің мектебім»	«Сүйікті пәнім», «Мектеп әдебі», «Менің жұмыс күнім»;	5
	«Тамақ», «Киім», «Сатып алынған заттар»	«Қазақстанның және оқытылып жатқан тілдің елі/елдерінің ұлттық асханасы», дастархан басындағы тәртіп ережелері, жағымды әдеттер	4
5	«Мен және мені қоршаған әлем»	«Менің Отаным – Қазақстан», «Астана және оның көрікті жерлері»;	4
6	«Қазақстанның және басқа елдердің жанурлар мен өсімдіктер әлемі» (8 сағат)	«Қазақстан мен Ұлыбританияның географиялық орны»	4
7	«Оқылып жатқан тілдің елі – Ұлыбритания»	«Лондон және оның көрікті жерлері», «Ұлыбританияның мерекелері мен салт-дәстүрлері»;	5

19-кесте. Шет тілінен оқу бағдарламасының мазмұнын жоспарлау
(6-сынып, апталық жүктемесі 1 сағат)

№	Бөлімдер	Оқуға арналған ұсынылған тақырыптар	Сағат саны
1	«Денсаулық»	Салауатты өмір салтын насихаттау (біздің және оқытылып жатқан тілдің елінде), салауатты өмір салтын насихаттауда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі	5
2	«Тамақ»	«Қазақстанның және оқытылып жатқан тілдің елі/елдерінің ұлттық асханасы», дастархан басындағы тәртіп ережелері, жағымды әдеттер	5
3	«Білім»	Мектеп (мектеп түрлері), Қазақстандағы және оқытылып жатқан тілдің елдеріндегі білім беру жүйесі	6
4	«Саяхат»	Демалыс түрлері, көрікті жерлер, тұрғын үй түрлері, атақты саяхатшылар және олардың ұлы жаналықтары	9
5	«Оқытылып жатқан тілдің елдері»	Америка құрама штаттары, Вашингтон және оның көрікті жерлері, АҚШ қалалары, мерекелер мен салт-дәстүрлер, АҚШ-тың атақты адамдары және олардың әлем мәдениетіндегі үлесі	9

Түзете оқытудың іскерліктер мен дағдыларды дамытуға арналған жаттығулар үлгісі

1. Оқытушының нұсқауларын тыңдау және

Оқытушы: Open the door, shut the window, take the book және т.с.с.

Оқушы әрекетті орындайды

2. Сөз тіркесін немесе сөйлемді қайталау

Оқытушы сөз тіркесін айтқанда оқушы оны анық, қатесіз және жылдам қайталау керек. I like this white house.

3. Жаңалықтар енгізіле отырып түзету жаттығуларының қайталануы

Kate has a cat . Kate has a cat and a car and a hare.

4. Алмастырусыз түрлендірулер

Сұраулы түрлері жаттығады.

Стимул. I study in the morning.

Реакция. Do you study in the morning?

Present Indefinite жекеше түрдегі үшінші жаққа түрлендіру.

Стимул. I study in the morning.

Реакция. He studies in the morning.

Кейде бұл жаттығулар әңгімелесу формасында болады.

Стимул. The students are busy.

Реакция. Are the students busy? Yes, they are.

5. Қандай да бір өзгерістері бар ауызша алмастырулар

Мысалы, сөздің формасында өзгерістері бар. Зат есімнің көпше түрін жасау жаттықтырылады.

Мұғалім. The boys are coming. (girls, children сөздеріне алмастырылады)

Оқушылар қайталайды. The boys are coming.

Бұндай түзету сабақтары оқушыларда тілдік үлгілерді еркін және тез қолдана алуға үйретеді. Түзету жұмысының ерекшелігі тілдік материалды мұқият дозалау болып табылады. Сондай-ақ шаршауды, тежелуге бейімділікті ескеріп әрекет түрлерін ауыстыруды жиі жүргізу қажет.

Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды шет тіліне оқыту ерекшеліктері

Шет тілін оқыту – бұл оқу материалын жүйелі түрде қайталау нәтижесінде алған білім мен тәжірибені белсенді меңгеру және алған білімді қолдану әдістерін меңгеру процесі. Жоғарыда аталған ағылшын тілі сабағындағы әдістер мен тәсілдер балаға аса жүктеме түсірмейді, керісінше өзін оқу процесінің толыққанды тұлғасы ретінде жүзеге асырудың үлкен мүмкіндігін қамтамасыз ететін оңалту ортасын жасайды. Үй жағдайында білім алатын оқушылар бірден оқытудың шынайы субъектілері болмауы мүмкін, бірақ біраз уақыттан соң олар өздері үшін, өздерінің дамуы үшін оқып жатқанын түсінеді және сезінеді. Ал мұғалім данагөйлік шыдамдылық, қайырымдылық, үнемі қамқорлық танытып, балаларды сол күйінде жақсы көріп, әрбірінің жетістіктеріне қуана білуі керек.

Үйде оқытылатын білім алушылар үшін барлық пәндер бойынша оқу сағаттарын қысқарту жағдайында қашықтан білім беру бағдарламасы ерекше өзекті болады. үйде ағылшын тілін оқыту үшін аптасына тек бір сағат беріледі. Бұл өте аз екені белгілі. Онлайн-сабақтар мүгедек балалар мен әр түрлі сырқаттары бар балалар үшін оқу бағдарламасын өтуге толық мүмкіндік береді. Мүмкіндігі шектеулі балалар үшін ағылшын тілі сабағының түзету бағыттылығы бұзылысты түзету мақсатымен ағылшын тілі сабағында белгілі бір жұмыс технологияларын, әдістер мен тәсілдерді таңдау қажеттілігі болып табылады. қашықтан оқыту технологияларын қолданған ағылшын тілі сабағының мақсаты – бала әрекетіне қолайлы жағдайлар жасау арқылы оны дамыту, балаларды дербес өмірге, еңбекке тәжірибелік дайындау, әлеуметтік бейімделуге ықпал ететін білім мен іскерліктерді қалыптастыру. Ағылшын тілі сабақтарында зейінді түзету әр түрлі жаттығуларды орындау арқылы, ауызша байланыстырып сөйлеу тілін түзету және дамыту мәтінмен жұмыс (оқу,

тыңдалым) арқылы, жазбаша байланыстырып сөйлеу тілін түзету және дамыту жазбаша жаттығулармен жұмыс барысында, есте сақтауды, түрлі ойлау операцияларын түзету мен дамыту жүзеге асырылады.

Мұғалімнің міндеті балаларды оқу процесіне бірден араластыру болып табылады. Ағылшын тілі сабағында оқушы оған таныс емес тілде сөйлеседі. Тілдік сергіту мен фонетикалық жаттығулар оқушыны қызықтыруға, оны сөйлесуге ынталандыруға бағытталған. «How are you?» («Қалың қалай?»), How is your mother? What is the weather like today? Және басқа сұрақтар күнделікті сөйлесуге жақындатылған және әдетте қиындықтар туғызбайды. Оқушылар тілдік ортаға енгізіледі. Оқушы сұраққа жауап беруге қиналса, оған тірек суреттер немесе тірек сөздер беру керек. Оларды экранға шығаруға немесе сөздері бар карточкаларды дайындауға болады. ауызша сөйлесу кезеңінде өткен материалды қайталау қажет.

Сабақтың келесі – негізгі кезеңі. Бұл кезеңде жаңа лексикалық, грамматикалық, тілдік материалды енгізу іске асырылады. Бұл кезеңдегі басты мәселе – оқушының назарын ұстап тұру.

Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларда әр түрлі сырқаттар болады. Қалай ойлайсыздар, сабақты баланың сырқатына байланысты жоспарлау керекпіз бе?

Шағын тапсырманы орындау ұсынылады. Оқушылардың ерекшеліктеріне байланысты жаттығуларды таңдап көрейік.

Бұзылыс түрлері: есту қабілеті бұзылған балалар, көру қабілеті бұзылған балалар, балалардың сал ауруы (БСА) бар балалар, сөйлеу тілінде бұзылыстары бар және психикалық дамуы тежелген балалар.

Оқытуға арналған құралдар: көрнекті суреттер, презентациялар, электронды тапсырмалар, шағын сызбалар, тірек кестелер, комикс түріндегі мәтіндер, аудиомәтіндер, өлеңдер, санамақтар, ағылшын тіліндегі ұйқастар, хормен жұмыс, жаңа сөздерді суреттегі заттармен сәйкестендіру, жазбаша тапсырмаларды компьютер қолданып орындау.

Қорытындылау:

Есту қабілеті бұзылған және зейіні мен сөйлеу тілінде бұзылысы бар балаларға жаңа материалды көрнекі құралдарды, яғни көрнекті суреттер, презентациялар, электронды тапсырмалар, шағын сызбалар, тірек кестелер, комикс түріндегі мәтіндерді қолдана отырып үйреткен жөн. Жаңа лексиканы бекітуде әріптерден сөздерді құрастыру, сөздерде тастап кеткен әріптерді, сөйлемдерде сөздерді қою сияқты әр түрлі жаттығуларды қолдануға болады. үй тапсырмасы ретінде сөздері бар карточкаларды және сабақта үйренген лексиканы қайталау үшін презентацияларды беруге болады. әр түрлі видео сабақтар үлкен табысқа ие. Тек бірнеше рет қайталау жолымен жаңа лексикалық материалды ішінара меңгертуге болады.

Power Point интерактивті презентацияларды қолдану барлық оқу тақырыптарын көрнекі және әсерлі көрсетуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ әр түрлі стратегиялары бар тыңдалым, оқылымды дамыту және бақылау, лексико-грамматикалық материалды оқу, бекіту және жетілдіру, баяу және анық емес жазатын БСА балалар үшін маңызды болатын өзін өзі тексеру және қателерді

түзету. Білім алушылар өздерінің нәтижелерін бірден тексере алады: дұрыс жауаптар тесттен кейінгі келесі бетте немесе гиперсілтеме бойынша берілген. Microsoft Office Word и Microsoft Office Excel арқылы жасалған үлестірмелі материалмен қоса берілген PowerPoint презентациясы — бұл мұғалімге де, білім алушыға да ыңғайлы.

Көру қабілеті бұзылған балаларға жаңа материалды есту арқылы енгізген жөн. Сөз тіркестерін бірнеше рет қайталау қажет. Бұл хормен жұмыс (мұғаліммен бірге), содан соң мұғалім артынан қайталау болуы мүмкін. Бұндай балалармен жұмыс істеуде ағылшын тіліндегі аудиомәтіндер, өлеңдер, санамақтар және ұйқастарды қолдануға болады.

Тәжірибеде бекіту кезеңінде тілдік әрекеттердің барлық түрлерінің дағдылары мен іскерліктері бекітіледі: айтылым, тыңдалым, оқылым және жазылым. Бұнда да оқушының мүмкіндіктерін ескеру қажет. Жаттығулар әрбір білім алушының ерекшелігін есепке ала отырып таңдалады.

Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балалармен жұмыс кезіне жетістік жағдайын жасау, баланың әрбір дұрыс жауабын мадақтау маңызды. сабақты жоспарлауда қарапайым жаттығулардан күрделірек жаттығуларды орындауға көшу керек. Егер оқушы қандай да бір жаттығуды орындауда қиналса, онда оның қызығушылығы тез басылады. Сабақта әрекет түрлерін үнемі ауыстырып, баланың деңгейіне сәйкес келетін жаттығуларды таңдау маңызды.

БСА диагнозы бар оқушымен сабақтың бір бөлігі

БСА диагнозы бар балаларда, әдетте, жақсы есте сақтау қабілеті болады, ережелерді табысты меңгереді. Алайда, олардың көбісі жаза алмайды. Бұл жағдайда компьютер қолданылады. Балалар баса алатындай арнайы пернетақта болады. Қашықтықтан оқыту сабағында компьютер алдындағы жұмыстың негізгі қиындығы көп уақыт алатындығы. Компьютермен жұмыстан кейін арқа, қол және көз бұлшықеттерін босаңсытуға арналған жаттығулар жасау қажет. Бұл жағдайда видеоқатармен және видеоқатарсыз музыкалық параққа қолжетімділікті қолданған дұрыс. Осындай жеңілдегеннен кейін, кез келген оқушы сабақта әрекетін жалғастыра алады. Фонограммамен ән айту немесе «караоке» аудитивтік, дұрыс айту және грамматикалық дағдыларды дамытуға, сөздік қорды толықтыруға, тілдік дағдыларды жаттықтыруға, сондай-ақ оқытылып жатқан тілдің елі туралы мәдениет элементтерімен танысуға ықпал етеді және сабаққа эмоционалды реңк береді.

1. «Сөмкеңде не бар екенін айтып бер» жаттығуы

Жаңа сөздер түсінікті және тиімді әдістермен енгізіледі. Сөйлеу және тілдік құзыреттерді дамыту жаңа сөздер мен суреттегі заттарды сәйкестендіру, содан соң оқылған лексикалық бірліктер (сөздер, сөз тіркестері, тілдік қалыптар) мен грамматикалық құбылыстарды тану және қолдануды қарастырады. «I have got a...» үлгісін қолдана отырып, мұғалім мектеп құралдарын ағылшынша атайды, заттарды немесе суреттерін көрсетеді, ал оқушы қайталайды. Содан соң балаға мұғалімнің атаған заттарын көрсету ұсынылады. Сөйлемдердің үлгісін қолдану «ерекше» баланың ойлауын, зейінін, есте сақтауын, қабылдау мен қиялын біртіндеп дамыту үшін өте маңызды:

- I have got a bag.
- I have got a textbook.
- I have got a pen.
- I have got a pencil.

2. *«Маймылдың мектепке сөмкесін жинауға көмектес» жаттығуы*

Оған не алу керектігін айт:

- Chuckles, take a pen, please!
- Chuckles, take a pencil, please!
- Chuckles, take a bag, please!
- Chuckles, take a textbook, please!

Бұл жаттығуда бала «Мектеп» тақырыбы бойынша лексикалық білімін бекіте отырып өз қалауын айтуға, нұсқау немесе кеңес беруге үйренеді.

3. *«Ағылшын алфавитінің әріптерін ата» жаттығуы*

Ағылшын тілінің алфавит әріптерін қайталаймыз. «ABC» кестесі қолданылады. Бұндай тапсырманы орындау барысында оқушылардың тілдік, зияткерлік және шығармашылық қабілеттері дамиды.

Егер балаға берілген тапсырманы орындау қиын болса, алфавиттің көрнекті карточкаларымен жұмыс істеуге болады. Мұғалім:

- «Take the letter «B», please! Show me the letter!»

Ерекше бала зейінін ұзақ уақыт бойы біртекті жаттығуларды орындауға шоғырландыра алмаса, көңілін аудару үшін компьютерде оқытатын бағдарламалар арқылы ойын жағдаяттары мен қызықты сюжеттерді қолдануға болады.

Ағылшын алфавитімен және жаңа сөздермен танысу ойын түрінде болады. Бұнда әрбір әріп пен сөзге көптеген көрнекті суреттер мен қызықты анимациялар, үздік 3Д-графика, таныс кейіпкерлер мен қиял-ғажайып атмосфера, иллюстрациялы ағылшын сөздігі, ең керек және пайдалы лексика, дауыстық және анимациялық көмектер, көптеген шағын ойындар бар.

Сабақ соңында балаға түрлі-түсті қарындаштарды немесе «Colours» қарындаштардың суреттерін көрсете отырып түстерді еске түсіруді ұсынуға болады.

Сабақтағы айтылымда тілдік іскерліктерді қалыптастыру және дамытуға арналған осы жаттығулар коммуникативті болып табылады, яғни, оларды орындауда коммуникативті мағына бар, әлеуметтік мәдени құзырет қалыптасады. Демек, сонан соң шынайы әңгімелесуге шығу және шет тілдік мәдениетте біртіндеп әлеуметтену жүреді. Ерекше балалармен жұмыс істеуде 3 «ж» қағидасын қолданған жөн: жұмылу, жанашу және жәрдемдесу.

3.«Математика және информатика» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері«Математика және информатика» білім саласы

Республикамыздың жалпы білім беретін мектептерінде 5-9 сыныптарда математиканы оқыту «Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы №500 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2014 жылғы 25 ақпандағы №61 бұйрығымен бекітілген бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарлары және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығымен бекітілген жалпы білім беретін пәндердің, таңдау курстарының және факультативтердің үлгілік оқу бағдарламалары негізінде жүзеге асырылады.

Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беретін жергілікті ұйымдарының көрсететін, мемлекеттік қызметі ретінде тегін үйде жеке оқытуы, Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі №174 бұйрығымен бекітілген «Жергілікті атқарушы ұйымдар көрсететін, арнайы білім беру саласының мемлекеттік қызмет көрсету стандартымен» (бұдан әрі стандарт) реттеледі. Қарастырылып отырған стандарт «үйде тегін жеке оқыту» қызметінің көрсетілуін анықтайды және бірнеше дәйекті кезеңдерді болжайды.

Үйде оқытудың типтік жоспары бойынша математика пәнін игерудің апталық жүктемесі 5-6 сыныптарда аптасына 4 сағат (оқу жылына 136 сағат), 7-9 сыныптарда 3 сағат (оқу жылына 102 сағат) бөлінген. Яғни әр сыныпта апталық жүктеме 2 сағатқа кеміген. Үйде жеке оқыту үлгілік оқу жоспарында «Информатика» пәнін оқыту қарастырылмаған.

Осыған байланысты типтік базистік жоспарға сәйкес 5-9 сыныптарда математика курсы оқытудың, ал типтік базистік жоспар бойынша қарастырылмаса да «Информатика» пәнінен аптасына 0,5 сағат оқу жүктемесіне (оқу жылына 17 сағат) арналған келесі тақырыптық үлгілік жоспарларын ұсынамыз.

5-сынып, Математика

5-сыныптағы математика пәнінің базалық мазмұны «Натурал сандар және нөл саны», «Натурал сандардың бөлінгіштігі», «Жай бөлшектер және оларға амалдар қолдану», «Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану», «Пайыз» тараулары бойынша теориялық материалдардан тұрады. Сонымен қатар базалық мазмұнға оқу жылының соңында 5-сыныптағы математика курсы қайталау кіреді.

5-сыныпта оқытудың міндеттері - жаңа мазмұнның элементтерін кіріктіре отырып, оқушылардың бастауыш білім деңгейінде (бастауыш сыныптарда) игерген математикалық білімдерін естеріне түсіру, қайталау, тиянақтау және жүйелеу; координаталық сәуле, қостеңсіздік, натурал сандар жиыны, ондық санау жүйесі, бөлгіш, еселік, жай сан, құрама сан, жұп сан, тақ сан, жай бөлшек, жай бөлшекті қысқарту, ондық бөлшек, ондық бөлшектерді дөңгелектеу, пайыз, диаграмма ұғымдарын игеру; жай және ондық бөлшектермен арифметикалық

амалдар орындауда есептеу білігі мен дағдыларын қалыптастыру; арифметикалық амалдар компоненттерінің өзара байланысын қолдана отырып, теңдеулерді шығару біліктігін дамыту; санның пайызын және пайызы бойынша санды табу біліктігін қалыптастыру; формулалар арқылы есептеумен таныстыру; мәтінді есептерді шығару.

20-кесте. 5-сынып математика курсының үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 4 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
I тарау. <i>Натурал сандар және нөл саны</i>		17
1.	Натурал сандарды жазу	2
2.	Кесінді. Координаталық сәуле. Натурал сандарды салыстыру	2
3.	Натурал сандарға амалдар қолдану	3
4.	Санды және әріпті өрнектер. Өрнектерді ықшамдау	3
5.	Теңдеу. Мәтінді есептерді теңдеудің көмегімен шығару	3
6.	Бұрыш. Бұрыштың шамасы. Шеңбер. Дөңгелек.	2
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
II тарау. <i>Натурал сандардың бөлінгіштігі</i>		15
7.	Натурал сандардың бөлінгіші және еселігі. Жай және құрама сандар. Бөлінгіштіктің негізгі қасиеті	3
8.	Натурал сандардың 2, 5, 3, 9, 10-ға бөлінгіштік белгілері	3
9.	Дәреже. Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу	4
10.	Ең үлкен ортақ бөлінгіш. Ең кіші ортақ еселік. Ең үлкен ортақ бөлінгіш пен ең кіші ортақ еселікті табуға есептер шығару	4
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
III тарау. <i>Жай бөлшектер және оларға амалдар қолдану</i>		43
11.	Жай бөлшек. Жай бөлшектерді оқу және жазу. Жай бөлшектің негізгі қасиеті	3
12.	Дұрыс және бұрыс бөлшектер. Аралас сан. Бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдыру.	3
13.	Координаталық сәуледе бөлшектер мен аралас сандарды кескіндеу	2
14.	Бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді салыстыру	4
15.	Жай бөлшектерді қосу және азайту.	4
16.	Аралас сандарды қосу.	4
17.	Аралас сандарды азайту	4
18.	Жай бөлшектер мен аралас сандарды көбейту	4
19.	Жай бөлшектер мен аралас сандарды бөлу	4
20.	Жай бөлшектерге амалдар қолдану	5
21.	Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табу	3
22.	Бірнеше объектінің бірігіп орындайтын жұмысына берілген есептер	2
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
IV тарау. <i>Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану</i>		35
23.	Ондық бөлшек. Ондық бөлшекті оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру	3
24.	Координаталық сәуледе ондық бөлшектерді кескіндеу. Ондық бөлшектерді салыстыру	3
25.	Ондық бөлшектерді қосу және азайту	3
26.	Ондық бөлшекті натурал санға көбейту	3
27.	Ондық бөлшектерді көбейту	3
28.	Ондық бөлшекті натурал санға бөлу	3

29.	Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу	5
30.	Ондық бөлшекті 10, 100, 1000, ... және 0,1; 0,01; 0,001 ... санына көбейту және бөлу	2
31.	Ондық және жай бөлшектерге амалдар қолдану	6
32.	Ондық бөлшекті дөңгелектеу	2
33.	Арифметикалық орта. Мода, ауытқу, медиана	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
V тарау. Пайыз		13
34.	Пайыз	3
35.	Санның пайызын және пайызы бойынша санды табу	4
36.	Статистикалық мәліметтерді беру тәсілдері. Диаграмма	2
37.	Формула. Формула бойынша есептеу	3
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
5-сыныптағы математика курсы қайталау		13
Барлығы		136

5-сынып, Информатика

Кіріспе. Ақпарат және ақпараттық үдерістер (2 сағат): техника қауіпсіздігі және жұмыс орнын ұйымдастыру, информатика, ақпарат, ақпараттардың алуан түрлілігі және оларды өңдеудің тәсілдері; ақпарат саны, ақпарат өлшем бірлігі.

Компьютер– ақпаратты өңдеу құралы (5 сағат): компьютер, компьютердің негізгі құрылғыларының міндеттері және мүмкіндіктері, пернетақта; программалық қамтамасыз етудің жалпы сипаттамасы және жіктелуі, операциялық жүйе ұғымы, операциялық жүйені басқарудың негізгі тәсілдері және объектілері, файлдар, бумалар және белгішелер; бумалар мен белгішелерді құру, атын өзгерту; объектілерді іздеу, объектілерді көшірмелеу, орнын ауыстыру және жою; ақпаратты жазу және санау, ақпаратты тасымалдаушылар.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (8 сағат): қарапайым графикалық редакторы, суретті ашу, сақтау, графикалық редактордың сурет салу құралдары, суреттің үзінділерін ерекшелеу, суреттің үзінділерімен жұмыс, масштаб, графиктік ақпаратты өңдеу (бейнелерді масштабтау, трансформациялау), баспаға дайындау, баспадан шығару; қарапайым мәтіндік редакторы, редактор интерфейсі, мәтінді теру ережесі, мәтін бойымен жылжыту, мәтіннің үзіндісін ерекшелеу, мәтінді пішімдеу және редакциялау, қаріп, абзац, графиктік және мәтіндік ақпараттарды өңдеу, аралас құжаттарды құру; калькулятор, блокнот; дыбыстық ақпаратты өңдеу, дыбысты жазу.

Жобалық іс-әрекет (2 сағат).

6-сынып, Математика

6-сыныптағы математика пәнінің базалық мазмұны «Қатынас және пропорция», «Рационал сандар және оларға амалдар қолдану», «Өрнектер және тепе-теңдіктер», «Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер», «Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер және олардың жүйелері», «Координаталық жазықтық», «Функция. Сызықтық функция», «Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер және олардың жүйелері» тараулары бойынша теориялық материалдардан тұрады. Сонымен қатар базалық мазмұнға оқу жылының басында 5-сыныптағы және соңында 6-сыныптағы математика курсы қайталау кіреді.

6-сыныпта оқытудың міндеттері - қатынас, пропорция, тура пропорционалдық тәуелділік, кері пропорционалдық тәуелділік; оң сан, теріс сан, санның модулі (абсолют шамасы), берілген санға қарама-қарсы сан, бүтін сан, рационал сан, коэффициент, ұқсас қосылғыштар, перпендикуляр кесінділер, параллель кесінділер, координаталық түзу, координаталық жазықтық, координаталық ширек, тікбұрышты координаталар жүйесі, координаталық түзу нүктелерінің арақашықтығы, нүкте мен түзудің арақашықтығы, центрлік симметрия, осьтік симметрия, масштаб ұғымдарын игеру; теріс және оң сандармен арифметикалық амалдарды орындауда есептеу біліктігі мен дағдысын қалыптастыру; пропорцияны қолданып, мәтінді есептерді шығарумен таныстыру; қосылғыштарды теңдеудің бір жағынан екінші жағына көшіру, ұқсас қосылғыштарды біріктіру және жақшаларды ашу ережелерін қолдану арқылы теңдеулерді шешу біліктігін қалыптастыру; бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер мен олардың жүйелерін шығару біліктігін қалыптастыру; айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу біліктігін қалыптастыру; координаталық түзде берілген нүктенің координатасын табу, координатасы бойынша нүктені координаталық түзде салу, координаталық жазықтықта берілген нүктенің координаталарын табу, координаталары бойынша нүктені координаталық жазықтықта кескіндеу біліктігін қалыптастыру; «функция» ұғымымен және оның қасиеттерімен (анықталу облысы, функцияның өсуі және кемуі), функцияның берілу тәсілдерімен, сызықтық функция ұғымымен, оның қасиеттері және графигімен таныстыру; сызықтық функцияның графигін салу біліктігін қалыптастыру; екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелерін шығару біліктілігін қалыптастыру; жазықтық, шар және сфера туралы түсініктерін қалыптастыру.

21-кесте. 6-сынып математика курсының үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 4 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
5-сыныптағы математика курсының қайталау		4
I тарау. Қатынас және пропорция		15
1.	Қатынас. Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті	3
2.	Шамалардың тура және кері пропорционалдығы	3
3.	Мәтінді есептерді пропорцияның көмегімен шығару	3
4.	Санның пайызын және пайызы бойынша санды табуды пропорция арқылы шығару	2
5.	Диаграмманы салуда пропорцияны қолдану	1
6.	Масштаб. Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера	2
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
II тарау. Рационал сандар және оларға амалдар қолдану		34
7.	Оң және теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар. Бүтін сандар. Рационал сандар	3
8.	Санның модулі. Белгісіз модуль таңбасының ішінде берілген қарапайым теңдеулерді шығару	3
9.	Рационал сандарды салыстыру	3
10.	Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу	2

11.	Теріс рационал сандарды қосу	3
12.	Таңбалы әртүрлі рационал сандарды қосу. Рационал сандарды қосудың қасиеттері	4
13.	Рационал сандарды азайту. Координаталық түзудегі нүктелердің арақашықтығы	4
14.	Рационал сандарды көбейту. Рационал сандарды көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері	3
15.	Рационал сандарды бөлу	3
16.	Рационал сандарға амалдар қолдану	5
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
III тарау. Өрнектер және тепе-теңдіктер		12
17.	Айнымалы. Рационал сандарды көбейтудің үлестірімділік қасиеті. Жақшаны ашу	3
18.	Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру	4
19.	Өрнектерді тепе-тең түрлендіру	4
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
IV тарау. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер		11
20.	Санды теңдіктер және олардың қасиеттері	2
21.	Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Теңдеудің көмегімен мәтінді есептерді шығару	5
22.	Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер	3
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
V тарау. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер және олардың жүйелері		18
23.	Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері	2
24.	Сан аралықтары. Сан аралықтарының бірігуі мен қиылысуы	4
25.	Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер	4
26.	Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі	4
27.	Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер	3
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
VI тарау. Координаталық жазықтық		9
28.	Жазықтық. Перпендикуляр түзулер мен кесінділер. Параллель түзулер мен кесінділер	2
29.	Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі	4
30.	Осьтік және центрлік симметрия	2
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
VII тарау. Функция. Сызықтық функция		9
31.	Функция. Функцияны формула арқылы беру. Функцияны кесте арқылы беру. Функцияны графигтік тәсілмен беру	3
32.	Сызықтық функция және оның графигі	3
33.	Сызықтық функциялар графигтерінің өзара орналасуы	2
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
VIII тарау. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер және олардың жүйелері		15
34.	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу және оның графигі	1
35.	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесі	1
36.	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен шығару	3
37.	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін алмастыру тәсілімен шығару	3
	<i>13-бақылау жұмысы</i>	3
38.	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графигтік тәсілмен шығару	3
39.	Мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесі арқылы	3

	шығару	
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
6-сыныптағы математика курсы қайталау		8
Барлығы		136

6-сынып, Информатика

Кіріспе. Ақпарат және ақпараттық үдерістер (3 сағат): техника қауіпсіздігі және жұмыс орнын ұйымдастыру; әлемнің ақпараттық бейнесі, ақпарат қасиеті, ақпаратты қорғау, вирусқа қарсы программалар, ақпаратты сығу, мұрағаттау программалары.

Компьютер – ақпаратты өңдеу құралы (1 сағат): есептеу техникасының даму тарихы, электронды-есептеуіш машиналардың кезеңдері, компьютерлік техниканың даму үрдісі.

Алгоритмдеу және модельдеу (4 сағат): алгоритм және оның атқарушылары, алгоритмді жазу пішімі, блок-схемалар, алгоритм типтері (сызықты, тармақталу және циклдік алгоритмдер); модель, нақты объектің қасиеттерін бейне ретінде көрсетеді, модельдер түрлері.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (7 сағат): мәтіндік процессоры жайлы жалпы мағлұмат, программа интерфейсі, құжаттарды құру және сақтау, мәтінді пішімдеудің негізгі әдіс-тәсілдері; қаріп, абзацтар, шегіністер мен аралықтар; нөмірленген және маркерлеген тізімдер; бағандар, беттердің параметрлері, жиек, алдын ала қарау, құжатты баспадан шығару; кестелер, кестелер құру, кестелерді редакциялау, кесте ішіндегілерін енгізу және пішімдеу; графикалық объектілерді және көркем жазуларды кірістіру, суреттер мен жазуларды пішімдеу; программа интерфейсмен танысу, презентациялар; мультимедиялық презентациялардың конструкторы; презентацияларды құру, безендіру шаблондары, мәтінді құру, кестелерді, суреттерді, бейнені және дыбысты кірістіру; анимация эсерлерін баптау, презентацияларды көрсету.

Телекоммуникациялар (1 сағат): компьютерлік байланыстың негізгі түрлері, ауқымды ақпараттық желілер, интернет, интернетте ақпаратты іздеу, электрондық пошта.

Жобалық іс-әрекет (1 сағат).

7-сынып, Алгебра

7-сыныптағы алгебра пәнінің базалық мазмұны «Натурал және бүтін көрсеткіштік дәреже», «Бірмүше мен көпмүше», «Қысқаша көбейту формулалары», «Рационал бөлшектер және оларға амалдар қолдану», «Жуықтап есептеу элементтері» тараулары бойынша теориялық материалдардан тұрады. Сонымен қатар базалық мазмұнға оқу жылының басында 5-6-сыныптардағы математика курсы және соңында 7-сыныптағы алгебра курсы қайталау кіреді.

7-сыныпта оқытудың міндеттері: рационал сандарға арифметикалық амалдарды қолдану біліктігі мен дағдысын пысықтау, координаталық түзу мен координаталық жазықтықта нүктенің координаталарын табу, координаталары бойынша нүктелерді салу біліктерін пысықтау; қосылғыштарды теңдеудің бір жағынан екінші жағына көшіру, жақшаны ашу ережелерін қолдану арқылы

теңдеулерді шешу біліктігін пысықтау, бір айнымалысы бар теңсіздіктерді және олардың жүйелерін; айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу біліктігін бекіту, сызықтық функцияның графигін салу, графигі бойынша функцияның қасиеттерін атау біліктілігін жетілдіру, екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін шығару біліктілігін жетілдіру, мәтінді есептерді шығару біліктілігін жетілдіру; натурал көрсеткішті дәреже, көрсеткіші нөлге тең дәреже ұғымын қалыптастыру, бүтін көрсеткішті дәреже ұғымын қалыптастыру, рационал бөлшек, бөлшек-рационал өрнек ұғымдарын қалыптастыру; «бірмүше» және «көпмүше» ұғымдарымен, олардың дәрежелері және стандарт түрлерімен таныстыру, жуықтап есептеулермен таныстыру; натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін, бүтін көрсеткішті дәреженің қасиеттерін, қысқаша көбейту формулаларын, рационал бөлшектің негізгі қасиетін игеру; көпмүшелерге арифметикалық амалдарды қолдану, көпмүшені көбейткіштерге жіктеу, қысқаша көбейту формулаларын қолдану, рационал бөлшектерге амалдар қолдану, бөлшек-рационал өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау, тепе-теңдіктерді дәлелдеу, абсолют және салыстырмалы қателіктерді табу біліктігін қалыптастыру.

22-кесте. 7-сынып алгебра курсының үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 2 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
5-6-сыныптардағы математика курсының қайталауы		2
I тарау. Натурал көрсеткішті және бүтін көрсеткішті дәреже		10
1.	Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері.	3
2.	Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері.	3
3.	$y = ax^2$ және $y = ax^3$ түріндегі функциялар. $y = \frac{k}{x}$ функциясы және оның графигі	3
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
II тарау. Бірмүше және көпмүше		10
4.	Бірмүше. Бірмүшенің стандарт түр.	2
5.	Көпмүше және көпмүшелерге амалдар қолдану.	3
6.	Көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу.	4
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
III тарау. Қысқаша көбейту формулалары		17
7.	Екі өрнектің квадраттарының айырымының формулалары	3
8.	Екі өрнектің қосындысының квадраты және айырымының квадратының формулалары.	3
9.	Екі өрнектің қосындысының кубы және айырымының кубы формулалары.	3
10.	Екі өрнектің кубтардың қосындысы және кубтардың айырымының формулалары.	3
11.	Өрнектерді тепе-тең түрлендіру	4
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
IV тарау. Рационал бөлшектер және оларға амалдар қолдану		18
12.	Рационал бөлшек және оның негізгі қасиеті. Бөлшектерді қысқарту.	3
13.	Рационал бөлшектерді қосу және азайту.	5
14.	Рационал бөлшектерді көбейту, бөлу және дәрежеге шығару.	4

15.	Бөлшек-рационал өрнектерді тепе-тең түрлендіру.	5
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
V тарау. Жуықтап есептеу элементтері		3
16.	Жуық сандардың шығу тарихы. Абсолюттік қателік. Жуық шаманың салыстырмалы қателігі. Жуық сандарға амалдар қолдану.	3
7-сыныптағы алгебра курсының қайталауы		8
Барлығы		68

7-сынып, Геометрия

7-сынып геометрия курсына оқушыларгеометриялық фигуралармен, олардың қасиеттерімен (нүкте, түзу, сәуле, кесінді, бұрыш, жазықтық, үшбұрыш, шеңбер); геометриялық қатынастармен (тиістілік, қиылысу, параллельдік, перпендикулярлық, теңдік); геометриялық шамалармен (кесіндінің ұзындығы, бұрыштың өлшемі) танысады.

7-сыныпта геометрияны оқытуда сызбалар кеңінен пайдаланылады, оқушылар геометриялық фигуралар мен қатынастардың қасиеттерін оқып біледі, есептер шығарады, теоремаларды дәлелдейді, циркуль және сызғыштың көмегімен негізгі салуларды орындайды, сызбаларды орындау дағдылары геометриялық түсініктерді қалыптастырумен қатар дамиды.

23-кесте. 7-сынып геометрия курсының үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 1 сағат

№	Оқу материалының мазмұны	Сағат саны
1. Геометрияның алғашқы ұғымдары		7
1	Геометрияның негізгі ұғымдары. Геометриялық фигура ұғымы. Нүкте, түзу, сәуле (жартытүзу), кесінді, жазықтық және олардың өзара орналасуы.	1
2	Геометриялық фигураларға мысалдар: көпбұрыштар, көпжақтар (куб, тікбұрышты параллелепипед, пирамида).	1
3	Фигуралардың теңдігі. Кесінділерді өлшеу.	1
4	Бұрыш, бұрыштың градусық өлшемі және оның қасиеттері. Бұрыштың биссектрисасы.	1
5	Геометрияның аксиомалары. Теорема және теореманы дәлелдеу.	1
6	Сыбайлас және вертикаль бұрыштар және олардың қасиеттері.	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
2. Үшбұрыштар		8
1	Үшбұрыш және оның түрлері. Бізді қоршаған әлемдегі үшбұрыштар. Үшбұрыштың медианалары, биссектрисалары және биіктіктері.	1
2	Үшбұрыштың сыртқы бұрышы.	1
3	Үшбұрыштардың теңдігі. Үшбұрыштар теңдігінің белгілері.	1
4	Теңбүйірлі үшбұрыштың қасиеттері мен белгілері.	1
5	Перпендикуляр түзулер. Перпендикуляр және көлбеу. Нүктеден түзуге дейінгі қашықтық.	1
6	Тікбұрышты үшбұрыш. Тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілері. Сүйір бұрышы 30° және 45° болатын тікбұрышты үшбұрыштардың қасиеттері.	1
7	Үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының арасындағы қатыстар. Үшбұрыштың теңсіздігі.	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
3. Жазықтықтағы түзулердің өзара орналасуы		5
1	Қиылысқан түзулер. Параллель түзулер.	1

2	Түзулердің параллельдік белгілері. Бізді қоршаған әлемдегі параллель түзулер. Параллель түзулердің қасиеттері.	1
3	Үшбұрыштың бұрыштарының қосындысы.	1
4	Параллель түзулердің арақашықтығы. Есептерді шешу	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
4. Шеңбер. Геометриялық салулар		9
1	Шеңбер және оның элементтері: хорда, диаметр, радиус, доға.	1
2	Диаметр мен хорданың перпендикулярлығы туралы теоремалар.	1
3	Шеңберге жанама және оның қасиеттері. Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы.	1
4	Екі шеңбердің өзара орналасуы.	1
5	Центрлік бұрыштар. Доғаның градустық өлшемі.	1
6	Жазықтықтағы нүктелердің геометриялық орны: орта перпендикуляр және бұрыштың биссектрисасы.	1
7	Үшбұрышқа сырттай сызылған шеңбер. Үшбұрышқа іштей сызылған шеңбер.	1
8	Салу есептері. Салу есептерін шешу кезеңдері.	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
5. Қайталау. Есептер шығару		5
Барлығы		68

7-сынып, Информатика

Кіріспе. Ақпарат және ақпараттық үдерістер (2 сағат):

техника қауіпсіздігі және жұмыс орнын ұйымдастыру, компьютерде ақпараттарды ұсыну тәсілдері; сандық, мәтіндік және графикалық ақпараттарды кодтау, кодтан шығару.

Компьютер – ақпаратты өңдеу құралы (2 сағат): компьютердің аппараттық қамтамасыз етуі, жады, операциялық жүйелердің жіктелуі және функциялары.

Алгоритмдеу және программалау (5 сағат): программалау – алгоритмді формальды жазу тәсілі, алфавит, программалау тілінің синтаксисі; айнымалылар типтері, арифметикалық өрнектерді жазу ережесі, сызықтық алгоритмдерді программалау, енгізу және шығару операторлары, меншіктеу операторы.

Ақпараттық модельдеу (1 сағат): модельдерді сипаттау әдістері, модельдер қасиеті, әртүрлі білім салаларының мысалдарында модельдерді зерттеу.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (6 сағат): компьютерлік графика түрлері; векторлық және растрлық графиктерді құру және өңдеу бойынша программалары, графикалық файлдардың пішімі; векторлық графика, векторлық графиканы өңдеу бойынша программасының интерфейсі; фигураларды салу, векторлық объектілермен қарапайым амалдар, қисықтарды редакциялау, мәтін, мәтіндік блоктар құру; растрлық графика, растрлық графиканы өңдеу бойынша программа интерфейсі, растрлық бейнелердің параметрлері, растрлық бейнелермен жалпы жұмыс жасау тәсілдері, түстер, салу құралдары, аймақтарды ерекшелеу, ерекшеленген аймақтармен жұмыс, қабаттар, мәтінмен жұмыс.

Жобалық іс-әрекет (1 сағат).

8-сынып, Алгебра

8-сыныптағы алгебра пәнінің базалық мазмұны «Квадрат түбір», «Квадрат теңдеулер», «Квадраттық функция», «Теңсіздіктер», «Ықтималдықтар теориясы туралы алғашқы мағлұматтар және математикалық статистика» тараулары

бойынша теориялық материалдардан тұрады. Сонымен қатар базалық мазмұнға оқу жылының басында 5-6-сыныптардағы математика курсы мен 7-сыныптағы алгебра курсын және соңында 8-сыныптағы алгебра курсын қайталау кіреді.

8-сыныпта оқытудың міндеттері рационал сандармен арифметикалық амалдар орындауда есептеу біліктігін пысықтау; натурал көрсеткішті дәреже мен бүтін көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану біліктілігін пысықтау; рационал бөлшектерге арифметикалық амалдарды қолдану біліктілігін пысықтау; рационал өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау біліктілігін пысықтау; мәтінді есептерді шығару біліктілігін пысықтау; бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу біліктілігін жетілдіру; сызықтық функцияның графигін салу біліктілігін жетілдіру; графигі бойынша функцияның қасиеттерін атау біліктілігін жетілдіру; екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шығару біліктілігін жетілдіру; айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу біліктілігін бекіту; өрнектерді түрлендіру, тепе-теңдіктерді дәлелдеу біліктілігін бекіту; көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу, өрнектерді түрлендіруде қысқаша көбейту формулаларын қолдану біліктілігін бекіту; иррационал және нақты сандар, квадрат түбір ұғымдарын қалыптастыру; $y = \sqrt{x}$ функциясымен, квадраттық функциямен, олардың қасиеттері және графиктерімен таныстыру; интервалдар әдісімен таныстыру; оқиғаның жиілігі мен ықтималдығымен таныстыру; құрамында квадрат түбірі бар өрнектерді тепе-тең түрлендіру біліктілігін қалыптастыру; квадрат және рационал теңдеулерді шығару біліктілігін қалыптастыру; квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі арқылы шығару біліктілігін қалыптастыру; рационал теңсіздіктерді интервалдар әдісімен шығару біліктілігін қалыптастыру.

24-кесте. 8-сынып алгебра курсын үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 2 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
5-6-сыныптардағы математика курсын және 7-сыныптағы алгебра курсын қайталау		2
I тарау. Квадрат түбір		15
1.	Нақты сандар туралы ұғым Квадрат түбір. Квадрат түбірдің жуық мәні.	2
2.	Арифметикалық квадрат түбірінің қасиеттері.	4
3.	Құрамында квадрат түбірі бар өрнектерді тепе-тең түрлендіру.	5
4.	$y = \sqrt{x}$ функциясы, оның қасиеттері және графигі.	2
<i>Бақылау жұмысы</i>		1
II тарау. Квадрат теңдеулер		22
5.	Квадрат теңдеу. Квадрат теңдеудің түрлері.	2
6.	Квадрат теңдеу түбірлерінің формулалары.	5
7.	Виет теоремасы.	3
8.	Рационал теңдеу.	4
9.	Квадрат теңдеуге келтірілетін теңдеулер.	3
10.	Мәтінді есептерді квадрат теңдеулер арқылы шығару.	4
<i>Бақылау жұмысы</i>		1
III тарау. Квадраттық функция		10

11.	Квадрат үшмүше. Квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу.	4
12.	Квадраттық функция. $y = ax^2 + n$ және $y = a(x - m)^2$ функциялары және олардың графиктері.	2
13.	$y = ax^2 + bx + c$ (мұндағы $a \neq 0$) функциясы, оның қасиеттері және графигі.	3
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
IV тарау. Теңсіздіктер		8
14.	Квадрат теңсіздік. Квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі арқылы шығару.	3
15.	Интервалдар әдісі.	4
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
V тарау. Ықтималдықтар теориясы туралы алғашқы мағлұматтар және математикалық статистика		3
16.	Ықтималдықтар теориясы және математикалық статистика туралы ұғым. Статистикалық мәліметтерді топтау және талдау	3
8-сыныптағы алгебра курсы қайталау		8
Барлығы		68

8-сынып, Геометрия

8-сынып оқушылары сүйір бұрыштың тригонометриялық функцияларымен және жазықтықтағы координаталар әдісімен танысады; тригонометриялық өрнектерді түрлендірудің алғашқы дағдыларын және геометриялық есептерді шешуде координаталар әдісін қолдану дағдыларын меңгереді.

8-сынып оқушылары сүйір бұрыштың тригонометриялық функцияларымен және жазықтықтағы координаталар әдісімен танысады; тригонометриялық өрнектерді түрлендірудің алғашқы дағдыларын және геометриялық есептерді шешуде координаталар әдісін қолдану дағдыларын меңгереді.

25-кесте. 8-сынып геометрия курсы үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 1 сағат

№	Оқу материалының мазмұны	Сағат саны
1. 7-сынып геометрия курсы қайталау		2
2. Төртбұрыштар		9
1	Төртбұрыштың анықтамасы. Дөңес төртбұрыштар. Төртбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы.	1
2	Параллелограмм және оның қасиеттері. Параллелограммның белгілері.	1
3	Тіктөртбұрыш, ромб, квадрат және олардың қасиеттері мен белгілері.	1
5	Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер.	1
6	Трапеция	1
7	Бізді қоршаған әлемдегі төртбұрыштар (параллелограммдар, тіктөртбұрыштар, ромбтар, квадраттар, трапециялар).	1
8	Үшбұрыштың және трапецияның орта сызықтары. Үшбұрыштың тамаша нүктелері.	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
3. Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар		7
1	Тікбұрышты үшбұрыштың сүйір бұрышының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі.	1
2	Пифагор теоремасы.	1

3	Негізгі тригонометриялық тепе-теңдік және оның салдары.	1
4	30° , 45° , 60° бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенс тригонометриялық функцияларының мәндері.	1
5	Тікбұрышты үшбұрыштарды шешу.	1
6	Тікбұрышты үшбұрыштарды салу.	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
4. Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі		5
1	Жазықтықтағы нүктенің координаталары. Кесіндінің ортасының координаталары. Екі нүктенің арақашықтығы.	1
2	Шеңбердің теңдеуі.	1
3	Түзудің теңдеуі.	1
4	Есептерді шешуде координаталарды қолдану.	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
5. Аудан		6
1	Фигураның ауданы туралы түсінік. Фигуралардың теңшамалылығы және теңқұралғандығы. Тіктөртбұрыштың ауданы.	1
2	Параллелограммның ауданы.	1
3	Үшбұрыштың ауданы.	1
4	Трапецияның ауданы.	1
5	Үшбұрыштар мен төртбұрыштардың аудандарын табуға арналған есептерді шешу	1
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
6. Қайталау. Есептер шығару		5
Барлығы		68

8-сынып, Информатика

Кіріспе. Ақпарат және ақпараттық үдерістер (4 сағат): техника қауіпсіздігі және жұмыс орнын ұйымдастыру, санау жүйелері (екілік, сегіздік, ондық, он алтылық), сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне аудару; екілік арифметика; логика және логикалық операциялар, ақиқат кестелері; компьютердің логикалық негіздері.

Компьютер – ақпаратты өңдеу құралы (1 сағат): қазіргі заманғы дербес компьютердің архитектурасының даму үрдісі; компьютердің қосымша құрылғылары, қосымша құрылғыларды орнату, драйверлер.

Алгоритмдеу және программалау (5 сағат): тармақталу операторлары; күрделі шарттар; циклдік алгоритмдер, циклдік алгоритмдерді программалау, тура және кері есепшоты бар циклдер; циклдің алғы шарты, циклдің ілесу шарты.

Ақпараттық модельдеу (1 сағат): компьютерде модельдерді зерттеу және модель жасаудың негізгі кезеңдері.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (4 сағат): электрондық кестелер, кестелік процессордың терезе интерфейсі, электрондық кестелердің негізгі ұғымдары; деректерді енгізу, редакциялау және пішімдеу, толтыру маркері, формулаларды енгізу; абсолюттік, салыстырмалы және аралас сілтемелер; функциялар, стандартты функцияларды пайдалану, диаграммаларды құру, кестені баспаға дайындау.

Телекоммуникациялар (1 сағат): компьютерлік байланыстың

міндеті, компьютерлік желілердің негізгі ұғымдары, жергілікті желі, ауқымды компьютерлік желі, Интернет ресурстарына қол жетімдік, Интернет қызметтері.

Жобалық іс-әрекет (1 сағат).

9-сынып, Алгебра

9-сыныптағы алгебра пәнінің базалық мазмұны «Теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелері», «Сандар тізбегі», «Тригонометрия элементтері», «Ықтималдықтар теориясы және математикалық статистиканың элементтері» тараулары бойынша теориялық материалдардан тұрады. Сонымен қатар базалық мазмұнға оқу жылының басында 7-8-сыныптардағы алгебра курсы және соңында 5-9-сыныптардағы математика курсы қайталау кіреді.

9-сыныпта оқытудың міндеттері: нақты сандармен амалдарды орындау біліктігін жетілдіру; бүтін көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану біліктігін жетілдіру; көпмүшені көбейткіштерге жіктеу және жіктеу кезінде қысқаша көбейту формулаларын да қолдану біліктігін жетілдіру; рационал өрнектерді түрлендіру; тепе-теңдіктерді дәлелдеу біліктігін жетілдіру; бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді, оның ішінде айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шығару біліктігін жетілдіру; бір айнымалысы бар теңсіздіктерді және олардың жүйелерін шығару біліктігін жетілдіру; айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шығару біліктігін жетілдіру; екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін шығару біліктігін жетілдіру; квадрат теңдеулерді шығару біліктігін жетілдіру; рационал теңдеулерді шығару біліктігін жетілдіру; $y = kx + b$, $y = ax^2 + bx + c (a \neq 0)$, $y = ax^3$, $y = \frac{k}{x} (k \neq 0)$,

$y = \sqrt{x}$ түріндегі функциялардың графигін салу және графиктері бойынша функциялардың қасиеттерін атау біліктігін жетілдіру; квадрат теңсіздікті квадраттық функцияның графигі арқылы және интервалдар әдісімен шығару біліктігін жетілдіру; интервалдар әдісімен рационал теңсіздіктерді шығару біліктігін жетілдіру; мәтінді есептерді шығару біліктігін жетілдіру; екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер мен теңсіздіктер және олардың жүйелері ұғымдарын қалыптастыру; тізбек пен арифметикалық және геометриялық прогрессиялар; шексіз кемімелі геометриялық прогрессия; бұрыш пен доғаның радиандық өлшемдері ұғымдарын қалыптастыру; кез келген бұрыштың тригонометриялық функциялары ($y = \sin x$, $y = \cos x$, $y = \operatorname{tg} x$, $y = \operatorname{ctg} x$) ұғымдарын қалыптастыру; статистикалық, классикалық және геометриялық ықтималдықтар ұғымдарын қалыптастыру; сызықтық емес теңдеулер мен теңсіздіктер жүйелерімен таныстыру; сандар тізбегі және оның берілу тәсілдерімен таныстыру; арифметикалық және геометриялық прогрессиялардың n -ші мүшесінің формулаларымен таныстыру; арифметикалық және геометриялық прогрессиялардың алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формулаларымен таныстыру; шексіз кемімелі геометриялық прогрессияның мүшелерінің қосындысының мәнін табу формуласымен таныстыру; математикалық индукция әдісімен таныстыру;

негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктермен таныстыру; келтіру формулаларымен таныстыру; екі бұрыштың қосындысы мен айырымының синусы, косинусы, тангенсы және котангенсының формулаларымен таныстыру; тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру формулаларымен таныстыру; қосбұрыш пен жартыбұрыштардың формулаларымен таныстыру; ықтималдықтар теориясы және математикалық статистиканың элементтерімен таныстыру; арифметикалық және геометриялық прогрессиялардың n -ші мүшесінің формулаларын игеру; арифметикалық және геометриялық прогрессиялардың алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формулаларын игеру; шексіз кемімелі геометриялық прогрессияның мүшелерінің қосындысының мәнін табу формуласын игеру; тригонометриялық функциялардың негізгі қасиеттерін игеру; негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді игеру; келтіру формулаларын игеру; синустың, косинустың, тангенстің және котангенстің екі бұрышының қосындысы мен айырымының формулаларын игеру; тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру формулаларын игеру; қосбұрыш пен жартыбұрыштың формулаларын игеру.

26-кесте. 9-сынып алгебра курсының үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 2 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
7-8сыныптардағы алгебра курсының қайталау		2
I тарау. Теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелері		12
1.	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеу	2
2.	Екі айнымалысы бар теңдеулер жүйесі. Теңдеулер жүйесі арқылы мәтінді есептерді шығару.	3
3.	Бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесі.	3
4.	Екі айнымалысы бар теңсіздік. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесі.	3
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
II тарау. Сандар тізбегі		13
5.	Сандар тізбегі және оның берілу тәсілдері	2
6.	Арифметикалық прогрессия. Арифметикалық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Арифметикалық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының формуласы	4
7.	Геометриялық прогрессия. Геометриялық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Геометриялық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының формуласы.	4
8.	Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия мүшелерінің қосындысының формуласы.	2
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
III тарау. Тригонометрия элементтері		28
9.	Бұрыш пен доғаның градусық және радиандық өлшемдері	2
10.	Кез келген бұрыштың тригонометриялық функциялары. Тригонометриялық	3

	функциялардың қасиеттері	
11.	Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер. Өрнектерді түрлендіруде негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді қолдану	4
12.	Келтіру формулалары	4
13.	Қосу формулалары	3
14.	Тригонометриялық функциялардың қосбұрышы және жартыбұрышының формулалары.	4
15.	Тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айымын көбейтіндіге түрлендіру формулалары. Тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосындысы немесе айрымға түрлендіру формулалары	3
16.	Құрамында тригонометриялық функциялары бар өрнектерді түрлендіру	4
	<i>Бақылау жұмысы</i>	1
IV тарау. Ықтималдықтар теориясының элементтері және математикалық статистика		2
17.	Ықтималдықтар теориясының негізгі ұғымдары және математикалық статистика. Ықтималдықтың түрлері. Ықтималдықтарды табудың тәсілдері	1
18.	Статистикалық мәліметтерді кескіндеу. Статистикалық мәліметтердің сандық сипаттамалары	1
5-9-сыныптардағы математика курсының қайталау		11
Барлығы		68

9-сынып, Геометрия

9-сынып геометрия курсы оқылатын материалдың теориялық маңыздылығының, дедукциялық рөлінің және қарастырылатын объектілердің абстракциялық дәрежесінің артуымен сипатталады.

9-сынып оқушылардың білім қоры векторлық-координаталық әдіс және түрлендірулер (қозғалыс және ұқсастық) әдісі сияқты геометриялық фигуралардың қасиеттерін игерудің жаңа әдістерімен толықтырылады, сонымен қатар стереометрия элементтерімен танысады.

Практикалық мазмұнды мысалдарды қарастыру оқушылардың геометриялық формалар мен қоршаған әлемдегі қатынастарды айыра білу және оларды геометрия тілімен суреттей білу біліктігін дамытады.

Геометрияны оқыту үдерісінде жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық циклдегі оқу пәндерімен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады.

27-кесте. 9-сынып геометрия курсының үлгілік тақырыптық жоспарлау аптасына 1 сағат

№	Оқу материалының мазмұны	Сағат саны
1. 8-сынып геометрия курсының қайталау		2
2. Жазықтықтағы векторлар		9
1	Вектор ұғымы. Коллинеар векторлар. Вектордың ұзындығы (модулі) және бағыты. Векторлардың теңдігі.	1
2	Векторларды қосу және оның қасиеттері. Векторларды азайту.	1
3	Векторды санға көбейту. Векторлардың коллинеарлық критерийі. Векторды санға көбейтудің қасиеттері.	1
4	Жазықтықтағы векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу.	1
5	Тікбұрышты координаталар жүйесіндегі векторлар. Вектордың координаталары.	1

6	Векторлардың арасындағы бұрыш. Вектордың координаталық осьтердегі проекциялары.	1
7	Векторлардың скалярлық көбейтіндісі.	1
8	Тікбұрышты координаталар жүйесінде түзудің әртүрлі берілу тәсілдері.	1
	<i>Бақылау жұмысы.</i>	1
3. Жазықтықтағы түрлендірулер		6
1	Жазықтықты түрлендіру. Қозғалыс және оның қасиеттері. Фигуралардың теңдігі және оның қасиеттері.	1
2	Жазықтықтағы қозғалыстар – осьтік және центрлік симметриялар, параллель көшіру, бұру.	1
3	Гомотетия. Ұқсастық түрлендіру және оның қасиеттері. Ұқсас фигуралар.	1
4	Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері.	1
5	Тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығы.	1
	<i>Бақылау жұмысы.</i>	1
4. Көпбұрыштар		7
1	Сынық сызық. Дөңес көпбұрыштар. Дөңес көпбұрыштың бұрыштарының қосындысы.	1
2	Шеңберге іштей сызылған бұрыштар және олардың қасиеттері.	1
3	Шеңбердің хордалары мен қиюшы кесінділерінің пропорционалдығы туралы теорема.	1
4	Шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштар.	1
5	Дұрыс көпбұрыштар. Іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын, қабырғаларды, периметрді және ауданды байланыстыратын формулалар.	1
6	Дұрыс көпбұрыштарды салу.	1
	<i>Бақылау жұмысы.</i>	1
5. Үшбұрыштарды шешу		4
1	Синустар және косинустар теоремалары.	1
2	Үшбұрыштарды шешу.	1
3	Геометриялық және практикалық мазмұнды есептерді шешуде тригонометрияны қолдану.	1
	<i>Бақылау жұмысы..</i>	1
6. Шеңбердің ұзындығы және дөңгелектің ауданы		3
1	Шеңбердің ұзындығы. π саны. Шеңбердің доғасының ұзындығы. Бұрыштың радиандық өлшемі.	1
2	Дөңгелектің және оның бөліктерінің (сегменттің және сектордың) ауданы.	1
	<i>Бақылау жұмысы..</i>	1
7. Қайталау. Есептер шығару		3
Барлығы		34

9-сынып, Информатика

Ақпарат және ақпараттық үдерістер (1 сағат): компьютерлік желілерде ақпараттық қауіпсіздік, ақпаратты қорғау саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасы.

Компьютер – ақпаратты өңдеу құралы (1 сағат): қазіргі заманғы программалық қамтамасыз етулер және оның даму үрдісі, қызметтік программалар.

Алгоритмдеу және программалау (8 сағат): файл және оны баптау, құрылымдық мәліметтер; салынған циклдер; массив туралы түсінік, массивтерді өңдейтін стандартты алгоритмдер; символдық жолдар, символдар бойынша жолдарды өңдеу, символдық жолдармен жұмыс істеуге арналған

функция.

Ақпараттық модельдеу (2 сағат): компьютерлік модельдеу, есептеу эксперименті, программалау тілі арқылы модельдер жасау.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (4 сағат): деректер қоры, деректер қорының құрылымы, деректер қорының кестесі; жазулар, жиектер, деректер типі; кестелік процессор құралдарымен деректер қорының кестесін құру, іздеу амалдары, сұрыптау, қорытынды мәнің шығару; видео ақпаратты өңдеу, видео файлдардың пішімі, видеоны құру және өңдеу бойынша программалары, программа интерфейсі; жобаны құру, ашу, сақтау; видео монтажі, анимациялар және визуалды әсерлер, дыбыстық әсерлерді баптау, бейнені шығару; фильмді көрсету.

Жобалық іс-әрекет (1 сағат).

4. «Жаратылыстану» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері

Білім алушылардың ғылыми дүниетанымдық көзқарастарын, жоғары адамгершілік қасиеттерін және тәжірибелік дайындықтарын қалыптастыруда «Жаратылыстану» білім саласы пәндеріне ерекше орын беріледі. Аталған міндеттерді шешу тәсілдерінің бірі – білім алушылардың өзіндік жұмысын белсендендіруді тәжірибеге енгізу, себебі бұл балалардың оқу жұмысындағы ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды,

Қазіргі кезде денсаулық мүмкіндігінің шектеулігіне байланысты үйде оқитын балалар барлық дерлік мектепте бар. Үйде оқудың бір себебі – баланың түрлі себептермен шағын жарақат алуы, бұндай жағдайда бала біраз уақыттан кейін оқуын мектепте жалғастырады. Ерекше диагнозы бар, сонымен қатар мүгедек балалар үйде оқуға мәжбүр, бұл жағдайда олардың сыртқы ортамен байланыс жасауын қамтамасыз ету ата-аналары және мұғалімдер арқылы жүреді.

Білім алушының психологиялық-дене қызметі дамуының және мүмкіндіктерінің ерекшеліктеріне байланысты, үйде білім беру процесін ұйымдастырудың өзіндік ерекшеліктері:

- баланың жеке ерекшелігіне бейімделген оқыту жүйесі (уақыты, екіні, сипаты);
- мұғалім мен білім алушының психологиялық деңгейдегі байланысын құру;
- білім алушымен өткізілетін сабақтардың көпнұсқалы болуын ұйымдастыру, яғни сабақтардың білім беру ұйымында, үйде және құрамдастырылып (мектепте-үйде) өткізілуі;
- оқу жоспарының икемділігі, яғни оқу жоспарын таңдау психологиялық-медициналық-педагогикалық ұсыныстар негізінде ата-аналармен бірлесе отырып жүзеге асырылады;
- білім берудің заманауи құралдарын қолдану (компьютер).

Оқу процесін дұрыс ұйымдастыру әр білім алушының «Жаратылыстану» білім саласы пәндерін зерделеуге дайындығына, сонымен қатар оның үйрену/оқу деңгейіне тікелей байланысты. Білім алушылар жаңа материалды меңгеруге және тиімді оқуға әр түрлі дайындалған. Олардың дайындық деңгейінің тұлғалық ерекшеліктерін келесі көрсеткіштер арқылы қадағалауға болады:

- оқу біліктері;
- оның үйренушілік немесе білім алушылық – ақыл қабілеті (сонымен қатар креативтілігі);
- танымдық қызығушылығы;
- үйренушілік немесе білім алушылық қабілеті – бағдарламалық, сонымен қатар бағдарламадан тыс білім мен біліктерден құралады.

«Жаратылыстану» білім саласы пәндерінің оқу бағдарламалары табиғаттағы процестер және адам іс-әрекеті туралы білімді қамтиды. Пәндердің

мазмұнын анықтау барасында мұғалім үйде оқитын білім алушының жас және психологиялық ерекшелігін және келесі жағдайларды:

- негізгі орта білім деңгейіндегі білім алушының пәнге қызығушылығы көріне бастайды. Пән мұғалімі сабақтарда бұл ерекшелікті есепке ала отырып, курстың мазмұнын айқын, көрнекі, қызықты ұсыну үшін табиғаттың, қоршаған ортаның құбылыстарын, саяхатшылар мен ғалымдардың ашқан жаңалықтары мен зерттеулерінің нәтижелерін;

- мұғалім әңгімелеу, түсіндіру, эвристикалық әңгімелеу әдістерін, оқытудың көрнекілік және практикалық тәсілдерін;

- жас ерекшелігіне қарай ойын, саяхат технологиясы элементтерін;

- проблемалық оқыту технологиясын, жобалау технологиясын, интерактивті оқыту технологиясы әдістерін;

- оқулықтың мәтіндік және мәтіннен тыс компоненттерін, карталарды, пәнге қатысты түрлі жиынтықтарды қолдануды және білім алушының денсаулық жағдайына байланысты танымдық қызығушылығын төмендетпеу үшін тапсырмалар мөлшерін есепке алуы тиіс.

Жеке оқыту технологиясының теориясы педагогикалық негізге сүйенеді, осыған байланысты білім алушының үйренушілік деңгейі бойынша ақыл-ой ерекшелігі, оқу материалының белгілі көлемін меңгеру үшін қажетті уақытқа сәйкестендіріледі. Егер әр білім алушының жеке мүмкіндіктері мен қабілетіне сәйкес материалды тиімді меңгеруі үшін қажетті уақыт берілетін болса, бұндай жағдайда мектеп бағдарламасымен қарастырылған базалық білімді меңгеру мүмкіндігі артады. Жеке оқыту барысындағы мектеп бағдарламасын меңгеруді бірнеше деңгейге бөлуге болады, мысалы:

- бірінші деңгей – ең төмен немесе минималды білім мазмұны;

- екінші деңгей – базалық мазмұн;

- үшінші деңгей – вариативті немесе шығармашыл.

Оқыту процесі барысында мазмұн деңгейі өзгеруі мүмкін. Пән мұғалімдері білім алушы оқудың нақты кезеңінде өзінің интеллектуалдық қабілеттері мен мүмкіндіктерін барынша қолдана алуын жүзеге асыруына жағдай жасауы, сонымен бірге қолжетімділік принципін сақтауы тиіс. Аталған педагогикалық технологияның негізгі принциптері ретінде келесі шарттарды атауға болады: артықшылық (мысалы, бір тапсырманы орындау қиындық тудырса, басқа тапсырманы орындау жеңілрек болуы мүмкін, яғни баланың қызығушылығын тудыратын тапсырма беру); дарындылық (барлық бала дарынды, яғни баланың бойындағы дарынды анықтау қажет).

Осылайша, «Жаратылыстану» білім саласы пәндерінің мұғалімдері білім алушының оқу материалының мазмұнын ажырату және есте сақтау, оны меңгеруге қойылатын талаптар көлемінде суреттеу, талдаудың бастапқы (қарапайым) дағдысын меңгеру, пайымдау ретін құрастыру білігін анықтайды. Алдын ала қойылған мақсат қарапайым және қолжетімді болуы тиіс. Қолжетімділік негізгі принциптердің бірі ретінде, неғұрлым жоғары деңгейге сүйенуі тиіс, ол танымдық міндеттердің шешімін іздеуде қажетті білім қорын, барлық интеллектуалдық мүмкіндіктер мен қабілеттерді қолдануды қажет етеді.

Екінші деңгей – білім алушы оқу материалын есте сақтауы, оның

мағынасын түсінуі және оқу жағдаяттарында орынды қолдана білуі тиіс. Бұл деңгейдегі білім алушы мақсатқа жетуге бағытталғандығымен және интеллектуалдық іс-әрекетінің жинақылығымен, жинақтау және талдау жасау дағдысының дамығандығымен ерекшеленеді.

Үшінші деңгей – білім алушы қойылған мақсатты шығармашылықпен орындайды. Ол оқу материалын түсінуі, оны түсіндіруі, таныс және өзгертілген оқу жағдаяттарында қолдана алуы, шығармашылық сипаттағы өздік жұмыстар орындауы тиіс. Бұл деңгейдегі білім алушы аса белсенді, түрлі міндеттерді шешудің тиімді жолдарын іздейді, сонымен қатар бірінші және екінші деңгейдегі білім алушыларға қарағанда материалды тереңірек зерттеуге қабілетті.

Үйде оқыту Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес ұйымдастырылуы тиіс. Сонымен қатар «Жаратылыстану» білім саласы пәндерінен үйде оқытудың күнтізбелік-тақырыптық жоспарын құрастыру барысында пән мұғалімдері негізгі орта білім беру деңгейінің 6-9-сыныптарына арналған типтік оқу бағдарламалары негізге алулары тиіс.

География пәнін оқытудың мақсаты оқушылардың бойында ғылыми-жаратылыстану білімдерін, табиғат, қоғам және экономиканың жүйелі байланысы жайлы, саналы бірлестігі бар ғажайып ғаламшар ретіндегі Жер туралы түсініктері пен көзқарастарын дамыту. Қазақстан Республикасының әсем табиғаты және экономикасының ерекшеліктері туралы білімдерін қалыптастыру, функционалдық сауаттылықты және жүйелі-кешенді немесе «географиялық» сананы дамыту.

Пәнге оқытудың міндеттері:

1) география ғылымы және Жер туралы серіктес ғылымдардың негізін меңгеру, табиғатқа, оның дамуына, табиғаттың, қоғамның және экономиканың байланысына диалектикалық-материалистік көзқарастың қалыптасуы;

2) табиғат ресурстарын үнемді де тиімді пайдалануға және қоршаған ортаны қорғауға, табиғи және экологиялық жағдайды бағалау мен болжауға қажетті білім мен біліктілікті меңгеру;

3) қазіргі дүниежүзілік дамудың негізгі бағыттарымен, экономиканың және қоғамның дамуы барысында туындайтын жеке бір аймақты, сол сияқты барлық дүние жүзін қамтитын проблемаларды және сұрақтарды оқып-білу;

4) оқу еңбегіне қажетті біліктілік пен дағдыларды қалыптастыру, зерттеушілікке құштарлықты, зейін және байқағыштықты, логикалық ойлауды, есте сақтау қабілетін, сөз шеберлігін және көптілділікті, қиялдау, аумақтық бейнені қалыптастыра білу шеберлігін, қоршаған ортаны эстетикалық тұрғыдан қабылдау, өмірге шығармашылық көзқарасын және өз білімін арттыруға, дамытуға талпынушылықты қалыптастыру;

5) географиялық, саяси, экономикалық, басқа да ғылыми және әдістемелік ақпаратты, карталарды, мерзімді баспасөз басылымдарын, ғаламторды, білім берудің цифрлық ресурстарын қолдана білу дағдыларын дамыту;

6) өз өмірі және әрекеті барысында географиялық білімді тиімді

пайдалана білуі үшін білім, дағды және шеберлікті меңгеру;

7) жоғары отансүйгіштік сезімге, Қазақстан Республикасының Конституциясын сыйлауға тәрбиелеу, белсенді өмірлік көзқарас қалыптастыру.

4. Бағдарламада берілген барлық практикалық іс-әрекеттер тәжірибелік дағдыларды дамытушы және қалыптастырушы болып табылады, міндетті түрде бағаланатын практикалық жұмыстар бөліп көрсетілген.

Төмендегі кестелерде қозғалыс қызметі мен дене қалпының бұзылуына байланысты білім алушыны үйде оқытуға арналған жаратылыстану, география, биология, физика және химия пәндерінің үлгілік күнтізбелік-тақырыптық жоспарларын ұсынамыз. Мысалы, «География» оқу пәнінен 6-сыныпта 0,5 сағат апталық жүктеме берілген жағдайда (оқу жылында 17 сағат), пәннің базалық білім мазмұнын қамтуды ұйымдастыру жолы үлгі ретінде төменде көрсетілген.

28-кесте. Оқу материалын тақырыптық жоспарлау жобасы
(6-сынып)

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
Кіріспе(1 сағат)		
1	Физикалық география нені оқытады, Жер туралы географиялық білімнің дамуы. Саяхатшылар, зерттеушілер	1
Жер бетінің жазықтықта бейнеленуі. План және карта (5 сағат)		
<i>1-тақырып. Жергілікті жердің планы (2 сағат)</i>		
2	Масштаб, қашықтықты өлшеу	1
3	Азимут туралы түсінік, жергілікті жерде және план бойынша бағдарлау	1
<i>2-тақырып. Географиялық карта (3 сағат)</i>		
4	Глобус – Жердің моделі. Географиялық карталар, олардың жіктелуі	1
5	Глобустағы және географиялық картадағы градус торы, географиялық ендік	1
6	Географиялық бойлық, географиялық координаталар ұғымы және координатты анықтау. №2 практикалық жұмыс «Бағыттарды, географиялық координаталарды анықтау»	1
Жердің қабықтары (сағат)		
<i>1-тақырып. Литосфера және жер қыртысы(3 сағат)</i>		
7	Жердің құрылысы, негізгі ұғымдар. Тау жыныстары және минералдардың жіктелуі	1
8	Литосфералық плиталар (тақталар) туралы ұғым. Жанартаулар, ыстық бұлақтар, гейзерлер	1
9	Құрлықтағы таулар және жазықтар, олардың жіктелуі	1
<i>2-тақырып. Гидросфера (3 сағат)</i>		
10	Гидросфера, су айналымы жайлы ұғым	1
11	Дүниежүзілік мұхит және оның бөліктері	1
12	Өзендер. Көлдер, жер асты сулары, мұздықтар	1
<i>3-тақырып. Атмосфера (2 сағат)</i>		
13	Атмосфера, оның құрылысы, ауаның құрамы. Ауа температурасы	1
14	Ауа райы, климат. Климат құрушы факторлар	1
<i>4-тақырып. Биосфера (1 сағат)</i>		
15	Биосфера ұғымы, биосфераның шекаралары. Топырақ, топырақтың түрлері	1

Географиялық қабық (1 сағат)		
16	Табиғат кешені, географиялық қабық – Жердің ерекше кешенді қабығы	1
Курсты қорытындылау (1 сағат)		
17	Туған өлкенің табиғат кешеніне саяхат	1

Мектеп оқушыларының білімді меңгеруі үшін мәтіндік, картографиялық, статистикалық және басқа да географиялық ақпарат көздерін: қолдана білу біліктерінің болуы «География» оқу пәнінің ерекшелігінің бірі болып саналады. Аталған біліктерді меңгеру практикалық жұмыстарды орындау барысында жүзеге асады.

Бағдарламалық практикалық жұмыстар келесі біліктерді қалыптастыруға бағытталған: географиялық түрлі нысандарды атау және картадан көрсету; нысандарды, құбылыстарды, аумақтарды, табиғат компоненттері арасындағы өзара байланыстарды және тағы басқаларды сипаттау; бағытты, географиялық координаттарды анықтау; қашықтықты, азимутты өлшеу; жергілікті жердегі құбылыстарды, құбылыстарды бақылау; табиғат компоненттері арасындағы байланысты, географиялық, экологиялық және басқа да түрлі жағдаяттарды түсіндіру және бағалау; түрлі құбылыстардың және процестердің өзара байланысын, өзгерісін, даму бағытын болжау.

Бағдарламада қарастырылған практикалық жұмыстар жүйесін орындау білім алушылардың картографиялық, геоэкологиялық, геожүйелік тәсілдер мен әдістерді меңгерулеріне ықпал етеді. География пәнінен орындалатын практикалық жұмыстар мазмұны және оларды орындау үшін қолданылатын географиялық ақпарат көздерінің, нәтижелерді белгілеу формасының алуан түрлілігімен ерекшеленеді. Аталған алуан түрлілік ең алдымен зерделенетін материалдың мазмұнының, қолданылатын географиялық ақпарат көздерінің, білім алушының дайындық деңгейінің ерекшеліктерімен анықталады. Бағдарламаның «Оқушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар» бөлімі практикалық жұмыстардың мазмұнымен және сипатымен тығыз байланысты.

Негізгі орта білім деңгейіндегі «Биология» оқу пәні «Өсімдіктер», «Жануарлар», «Адам және оның денсаулығы», «Жалпы биология негіздері» бөлімдерін оқытуға бағытталған. Бұл бөлімдердің мазмұны мен құрылымы биологиялық білімнің базалық деңгейіне қол жеткізуге мүмкіндік бере отырып, шығармашылық және жаратылыстанымдық іскерлікті, ғылыми көзқарасты, ізгілік пен экологиялық мәдениетті дамытуды, сонымен қатар өзін-өзі билеуге, еңбексүйгіштік пен табиғатқа қамқорлық жасауға дағдыландыруды қамтамасыз етеді. Пәнді оқытудағы тақырыптардың жүйелілігі негізгі биологиялық түсініктер мен құбылыстарды биожүйенің организмдік деңгейінен бастап одан жоғары деңгейлерге дейін қарастыру мен эволюциялық және экологиялық ойлау қалыптастыруды қамтамасыз етеді. Сонымен қатар табиғаттағы өзара байланыстылықты тірі жүйелердің тіршілік әрекеттерінің негізі ретінде қабылдауға және осы процестердегі адамның ролін түсінуге бағыт береді.

Оқытудың мақсаты:

- 1) органикалық дүниенің құрылысы мен тіршілік әрекеттерінің

ерекшеліктері туралы алғашқы түсінік қалыптастыру;

2) органикалық дүниенің көптүрлілігін орта жағдайларына бейімделушіліктің нәтижесі деп түсіну;

3) эволюциялық теорияның негіздері туралы ұғым қалыптастыру;

4) экологиялық ойлауды қалыптастыру, тірі организмдердің өзара және тіршілік ортасымен қарым-қатынасын түсіну;

5) өсімдіктер мен жануарлар дүниесінің және адамның табиғаттағы рөлін түсіну;

6) өсімдіктердің, жануарлардың, микроорганизмдер патшалықтарының өзіндік ерекшеліктері және жалпы алғанда тіршіліктің аса жоғары мәні туралы білімнің құндылығын түсіну;

7) нәтижелі практикалық іс-әрекет жүргізу мүмкіндігіне қолжеткізу;

8) тірі организмдердің жасушалық құрылысы, туралы, сонымен қатар организм және биоценоз тіршілік құрылымының ерекше формалары ретінде және биологиялық алуантүрлілік Жер табиғатындағы тұрақты дамудың бейнесі екендігі туралы негізге алынатын түсінік қалыптастыру;

9) оқушыларда тірі организмдердің жасушаға дейінгі құрылысы, тіршіліктің құрылым деңгейлері және биологиялық әртүрлілігі. Жер табиғатындағы тұрақты дамудың бейнесі екендігі туралы, негізге алынатын түсінік қалыптастыру;

10) тірі табиғаттағы көптүрлілік эволюцияның нәтижесі екендігін оқушылардың түсінуі;

11) оқушыларда эволюцияның негіздері: өсімдіктер мен жануарлардың Бөлімдері, Кластары, Тұқымдастары, түрлері туралы пікір қалыптастыру;

12) «Өсімдіктердің жіктелуі», «Жануарлардың жіктелуі» ұғымдарын қалыптастыру;

13) түрлі таксондық бірліктердің: түр, туыс, тағы басқа шығу тегін білу;

14) мәдени өсімдіктердің және үй жануарларының кейбір тұқымдастарының адам өміріндегі рөлін ашып көрсету;

15) мәдени өсімдіктердің және үй жануарларының кейбір тұқымдастары, түрлері мен іріктемелері, қол тұқымдары бойынша теориялық материалды оқыту барысында практикалық іс-әрекеттерге оқушылардың қатысуы.

Оқытудың міндеттері:

1) оқушыларда органикалық дүниені оқып білуге танымдық қызығушылықты дамыту;

2) тірі табиғат туралы бастауыш мектептегі табиғаттану және басқа да жаратылыстану сабақтарында алған білімдерін одан әрі дамыту;

3) оқушыларда география, химия, физика, математика және басқа да жаратылыстану бағытындағы пәндерді оқып меңгеруге негіз болатын түсініктер мен тіректік білімдерді қалыптастыруға қажетті жағдай туғызу;

4) оқушыларда дүниенің біртұтас табиғи бейнесі туралы көзқарас қалыптастыру;

5) оқушыларда тіршілік құбылыстарының заңдылықтарын оқып білуге танымдық қызығушылық қалыптастыру;

6) тірі табиғат туралы жаратылыстану сабақтарында алған білімдерін

одан әрі дамыту;

7) оқушыларда география, химия, физика, математика және басқа да жаратылыстану бағытындағы пәндерді оқып меңгеруге негіз болатын түсініктер мен тіректік білімдерді қалыптастыру;

8) оқушыларда органикалық дүние бірлігінің біртұтас табиғи бейнесі туралы көзқарас қалыптастыру.

Биология пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағат барлығы 34 сағат.

Төмендегі кестеде 6-сыныпқа арналған «Биология» оқу пәнінің үлгілік күнтізбелік-тақырыптық жоспары берілген (2-кесте)

29-кесте. 6-сыныпқа арналған «Биология» оқу пәнінің үлгілік күнтізбелік-тақырыптық жоспары

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
Кіріспе. I тарау. Өсімдіктермен жалпы танысу		2
1	Мәдени және жабайы, біржылдық және көп жылдық, дәрілік және әсемдік өсімдіктер. Өсімдіктердің белгілері. Гүлді өсімдіктер. Гүлді өсімдіктердің мүшелері. Тұқымды және споралы өсімдікте	2
2	Өсімдіктердің тіршілік жағдайлары, оларға әсер ететін негізгі экологиялық факторлар. Өсімдіктердің тіршілік орталары	
II бөлім. Өсімдік жасушасының құрылысы		3
3	Жасуша - өсімдік организмнің негізгі құрылым бірлігі. Жасушалардың тіршілік әрекеттері	3
4	Жасуша құрамындағы органикалық заттар: көмірсулар, нәруыздар, майлар және бейорганикалық заттар: су, тұз ерітінділері. Қоректік заттардың қорға жинақталуы	
5	Ұлпалар туралы түсінік. Өсімдік ұлпаларының түрлері	
III бөлім. Гүлді өсімдіктердің мүшелері, жемістер және тұқымдар		7
I тарау. Тұқым		
6	Тұқымның сыртқы және ішкі құрылысы. Тұқымның типтері. №1 зертханалық жұмыс. Даражарнақты және қосжарнақты өсімдік тұқымдарының құрылысы. Көкөніс дақылдарының алуантүрлі тұқымдарымен танысу	1
II тарау. Тамыр		
7	Өсімдіктің вегетативтік мүшесі ретінде тамырдың сыртқы және ішкі құрылысы. Тамыр аймақтары: бөліну, созылу, сору, өткізу. Тамырдың ұшы – тамыр оймақшасы. Тамырдың өсуі. №2 зертханалық жұмыс. Тамырдың түрөзгерістері	1
III тарау. Өркен		
8	Өсімдік өркендерінің құрылысы мен маңызы. Бүршік – өсімдіктің ұрықтық (бастапқы) өркені. Вегетативтік және генеративтік бүршіктер.	3
9	Жапырақөркеннің бүйірлік жанама мүшесі. Жапырақтың сыртқы және ішкі құрылысы. №3 зертханалық жұмыс. Жапырақтың сыртқы құрылысы. Жапырақтағы лептесіктерді табу	
10	Сабақ - өркеннің негізгі бөлігі және қоректік заттарды өткізу мүшесі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар	
IV тарау. Гүл, жеміс		
11	Гүл, оның құрылысы мен маңызы. Гүлсерігі. Тостағанша. Күлте. Гүлдің	2

	негізгі бөліктері: аналығы және аталығы. Гүлшоғырлары. Өсімдіктердің гүлдеуі және тозаңдануы	
12	Жемістердің түзілуі; өсімдіктердің тұқым арқылы көбеюі және таралуы. Жемістің түрлері	
IV бөлім. Өсімдіктердің негізгі тіршілік әрекеттері		4
13	Топырақтан суды және минералды заттарды сіңіру. Фотосинтез, күннің жарығы мен хлорофиллдің осы процестегі рөлі	4
14	Өсімдіктердің тыныс алуы. Олардың оттекті сіңіріп, көмірқышқыл газы мен суды бөліп шығаруы. Жасыл өсімдіктердің ғарыштық рөлі	
15	Өсімдік тіршілігіндегі судың рөлі. Суға қатынасы бойынша өсімдіктердің экологиялық топтары	
16	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбейуі. Вегетативтік көбею, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық рөлі, өсімдік шаруашылығында пайдалану. Өсімдіктердің өсуі және дамуы. №4 зертханалық жұмыс. Бөлме өсімдіктерін қалемшелеу	
V бөлім. Өсімдіктер дүниесінің негізгі бөлімдері		10
17	Өсімдіктер систематикасы туралы түсінік. Оның дүние тармақтарына бөлінуі: Дүние тармағы, Бөлімдер, Класстар, Тұқымдастар, Туыстар, Түрлер. Түр — өсімдіктер систематикасының негізгі бірлігі	1
V тарау. Балдырлар бөлімі		
18	Балдырлардың бөлімдері. Біржасушалы және көпжасушалы балдырлардың жалпы сипаттамасы. Тұщы су және теңіз балдырларының көптүрлілігі	1
VI тарау. Мүктәрізділер бөлімі		
19	Мүктердің әртүрлілігі. Жоғары сатыдағы споралы өсімдіктер ретінде жасыл мүктердің жалпы сипаттамасы. Шымтезек мүгі	1
VII тарау. Қырықжапырақтәрізді өсімдіктер бөлімі		
20	Қырықжапырақтардың, қырықбуындардың және плаундардың жоғары сатыдағы споралы өсімдіктер ретінде жалпы сипаттамасы. Қырықбуындардың құрылысы, көбейуі және дамуы	2
21	Плаундардың құрылысы, көбейуі және дамуы	
VIII тарау. Ашық тұқымды өсімдіктер бөлімі		
22	Тұқымды өсімдіктер ретінде олардың жалпы сипаттамасы және көптүрлілігі	2
23	Кәдімгі қарағайдың мысалында қылқан жапырақты өсімдіктердің тұқым арқылы көбейуі. №5 зертханалық жұмыс. Қылқанжапырақты өсімдіктердің бүрлері мен тұқымдарының құрылысын зерттеп білу	
IX тарау. Жабық тұқымды (Гүлді) өсімдіктер бөлімі		
24	Олардың жалпы сипаттамасы. Жабық тұқымды өсімдіктердің көптүрлілігі. Қосжарнақты өсімдіктердің тұқымдастары	3
25	Крестгүлділер тұқымдасы. Раушангүлділер тұқымдасы. Алқа тұқымдастар	
26	Бұршақ тұқымдастар. Күрделігүлділер тұқымдасы. Лалагүл тұқымдастар. Жуа тұқымдастар. Астық тұқымдастар	
VI бөлім. Жердегі өсімдіктер әлемі көптүрлілігінің тарихи дамуы		2
27	Өсімдіктер әлемінің дамуы. Өсімдіктердің күрделену процесі ретінде эволюция туралы түсінік	2
28	Мәдени өсімдіктердің шығу тегі және көптүрлілігі. №1 практикалық жұмыс. Бөлме өсімдіктерін күтіп баптаудың көктемгі жұмыстары	
VII бөлім. Вирустар дүниесі		1
29	Тіршіліктің қарапайым құрылымдық формасы ретінде вирустардың құрылысындағы ерекшеліктер. Вирустық жұқпалармен зақымдану және	1

	таралуы	
VIII бөлім. Бактериялар дүниесі		1
30	Бактериялар тірі организмдердің ежелгі тобы екендігі. Пішіндері, қоректенуі, тыныс алуы бойынша бактериялардың әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Бактериялардың табиғаттағы және адам өміріндегі (экологиялық, ауру тудырғыш, биотехнологиялық) маңызы	1
IX бөлім. Саңырауқұлақтар дүниесі. Қыналар – ерекше, симбиоздық организмдер		2
31	Саңырауқұлақтардың жалпы сипаттамасы. Көп жасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Зең саңырауқұлақтар: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар - ашытқы саңырауқұлағы	2
32	Қыналар, олардың құрылысы, қоректенуі және көбейу ерекшеліктері. Қыналардың көптүрлілігі	
X Бөлім. Табиғи бірлестіктер		2
33	Биологиялық жүйе ретінде өсімдіктердің табиғи бірлестіктері (биоценоз – фитоценоз) туралы түсінік. Биожүйе ретінде өсімдіктердің табиғи бірлестіктерінің сипаттамасы	2
34	Өсімдіктердің табиғи бірлестіктерде бірге тіршілік етуге бейімділіктері. Биогеоценоз туралы түсінік. Экожүйелер туралы түсінік	

Денсаулық жағдайына байланысты жалпы білім беру ұйымдарына бара алмайтын білім алушылар үшін:

1. Биологиядан қарастырылатын әрбір бөлім, тақырып білім алушының тірі табиғаттың заңдылықтары туралы логикалық ойлауын дамытуға ықпал етуі қажет.

2. Білім алушының оқудағы өздігінен ізденуін қалыптастыруда биологиялық ақпараттар көздерімен жұмыс істеу мен талдай білуге баулудың маңызы зор.

3. Білім алушының тәжірибелік дағдылары мен білім деңгейін арттыру үшін бағдарламаға типтік оқу бағдарламасында қарастырылған, аралас сабақ кезеңдері болып табылатын, кейбір зертханалық және тәжірибелік жұмыстар енгізілген.

4. Үйде оқыту жағдайында қажетті құрал-жабдықтары пайдалану мүмкін болмаған жағдайда, зертханалық жұмыстарды көрсетілімдермен немесе электрондық нұсқамен алмастыруға болады.

«Химия» оқу пәнін оқытудың мақсатықоршаған әлем туралы химиялық білім мен жаратылыстану ғылыми түсініктердің біртұтас жүйесін қалыптастыру, талдау қабілеті бар, химиялық тұрғыда ойлай алатын, функционалды сауатты және шығармашыл оқушы тұлғасын дамыту, өз денсаулығына, туған өлкеге және қоршаған ортаға экологиялық-гуманистік қарым-қатынасты тәрбиелеу болып табылады. Оқыту міндеттері:

1) әлемнің химиялық жаратылыстану-ғылыми көрінісі туралы білімді меңгерту және олардың функцияларын (танымдық, кіріктірілген, түсіндірмелі, болжау) қолдану;

2) заттардың құрамы, құрылысы, қасиеттері мен қолдану арасындағы себеп-салдарлы байланыстарды анықтау;

3) химиялық терминологияны, химиялық элементтердің таңбаларын, заттардың формулаларын сауатты түрде пайдалану білігін қалыптастыру;

4) заттарды танудың химиялық әдістерін меңгеру;

5) заттардың сандық және сапалық құрамын анықтауда және олардың қасиеттерін зерттеуде реактивтер, қыздыру құрылғыларымен жұмыс жасау барысында қауіпсіздік техникасының талаптарын сақтай отырып, химиялық тәжірибелер жүргізудің әмбебап дағдылары мен зерттеу біліктіліктерін дамыту;

6) өмірлік және экологиялық мәселелерді шешуде алған білімді пайдаланудың функционалдық қабілеттіліктерін арттыру;

7) мультимедиалық сандық білім беру ресурстарын қолдану, презентация мен жобалау жұмыстарын жасауда коммуникативті-ақпараттық біліктіліктері мен дағдыларын дамыту;

«Химия» оқу пәнінен:

8-сыныпта - 0,5 сағат апталық жүктеме берілген жағдайда (оқу жылында 17 сағат);

9-сыныпта - 0,5 сағат апталық жүктеме берілген жағдайда (оқу жылында 17 сағат). Пәннің базалық білім мазмұнын қамтуды ұйымдастыру жолы үлгі ретінде 3-кестеде көрсетілген.

30-кесте.8-сыныпқа арналған «Химия» оқу пәнінің үлгілік күнтізбелік-тақырыптық жоспары

№	Бөлімдер, оқуға ұсынылатын тақырыптар/базалық білім мазмұны	Сағат саны
Кіріспе Алғашқы химиялық ұғымдар		
1	Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химия ғылымының пайда болуы, дамуы және маңызы туралы қысқаша тарихи мәліметтер	4
2	Атомдар және молекулалар, атом-молекулалық ілім және оның маңызы. Химиялық элементтер, олардың атаулары, таңбалары	
3	Металдар және бейметалдар туралы түсінік (химиялық элементер және жай заттар)	
4	Химиялық реакциялар, олардың жүру белгілері және жағдайлары. Химиялық реакциялардың теңдеулері, зат массасының сақталу заңы, химиялық реакциялардың типтері: қосылу, айырылу, орынбасу, алмасу	
Атомның құрылысы. Д.И Менделеев жасаған химиялық элементтердің периодтық заңы және периодтық жүйесі. Химиялық байланыс		
5	Атомның құрамы және құрылысы, химиялық элементтердің жіктелуі, Д.И. Менделеевтің периодтық заңы, атомдық құрылыс теориясы тұрғысынан Д.И.Менделеев жасаған химиялық элементтердің периодтық жүйесі	3
6	Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі	
7	Коваленттік байланыс, полюсті және полюссіз байланыстар, иондық байланыс, металдық байланыс. Заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының түрлері	
Ауа. Оттегі. Жану		
8	Химиялық элемент және жай зат, оттектің қасиеттері, алынуы және қолданылуы; жану және баяу тотығу, оксидтер Атмосфералық ауа – газдар қоспасы, заттардың ауада жануы	2

9	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар, реакциялардың жылу эффектісі, термохимиялық теңдеулер	
Сутегі «Тотығу-тотықсыздану реакциялары»		
10	Сутек – химиялық элемент және жай зат, сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы	2
11	Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, формулалары бойынша қосылыстардағы химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау	
Су. Ерітінділер		
12	Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш. Ерітінділер концентрацияларының түрлері, еріген заттың массалық үлесі және мольдік концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар	2
14	Судың тірі организмдер үшін маңызы, су және ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы маңызы	
Бейорганикалық заттардың негізгі кластары		
15	Жай және күрделі бейорганикалық заттардың жіктелуі, металдар және бейметалдар, сілтілік металдар және галогендер, химиялық элементтер және жай затта	3
16	Натрий және оның маңызды қосылыстары, қасиеттері, алынуы және қолданылуы. Хлор және оның маңызды қосылыстары, қасиеттері, алынуы және қолданылуы	
17	Сілтілік металдар, галогендер және олардың қосылыстарының биологиялық рөлдері. Оксидтер. Қышқылдар Негіздер. Тұздар	

Денсаулығына байланысты жалпы білім беру мекемелеріне бара алмайтын балаларды үйде жеке оқытуды ұйымдастыруға арналған орта білім беру деңгейінің «Физика» пәнінің оқу бағдарламасы 7-9-сыныптарда оқытылады.

«Физика» курсы 7-9 сыныптарда оқытудың мақсаты – оқушылардың ғылыми дүниетанымының негіздерін, танымдық қызығушылығын, сын тұрғысынан ойлауын, зияткерлік және шығармашылық қабілетін қалыптастыру, физиканың негізгі заңдарымен танысудан, табиғаттың құбылысын зерттеуден меңгерген білімі және білігін техникада және күнделікті өмірде пайдалана білу.

Осы мақсатқа жету үшін мынандай міндеттерді шешу қамтамасыз етеді:

1) қазіргі заманғы әлемнің физикалық бейнесінің негізін беретін физикалық құбылыстар, ұғымдар, заңдылықтар және теориялық қорытынды туралы білімдерді, табиғаттың ғылыми таным әдістері туралы білімдерді, құбылыстарды бақылау, эксперименттік тапсырмаларды орындау, болжау және жобалауды жүзеге асыру біліктілігін меңгерту;

2) физикалық экспериментті орындау дағдысын, зерттеушілік қабілетін, өмірлік, тәжірибеде мәні бар есептерді шешу үшін игерген білім және білігін қолдану үдерісінде танымдық қызығушылығын, зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін дамыту;

3) оқу және зерттеу жұмысына жауапкершілікпен қарау, қоршаған ортаны қорғау және табиғат құндылықтарын тиімді пайдалану, қоғам және адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету, базалық білім негізінде экономикалық және саяси, әлеуметтік, мәдени қызметтерге ат салысу

дағдысына тәрбиелеу.

«Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 сыныпта – аптасына 0,5 сағатты, оқу жылында 17 сағатты;
- 2) 8 сыныпта – аптасына 0,5 сағатты, оқу жылында 17 сағатты;
- 3) 9 сыныпта – аптасына 0,5 сағатты, оқу жылында 17 сағатты құрайды.

7-9 сыныптарға арналған «Физика» оқулығының базалық оқу материалының мазмұны толық сақталды, яғни физиканың барлық бөлімдерін қамтиды, оқушылардың негізгі игерген білімдерін тәжірибеде көбірек қолдануға бағытталған және қазіргі қоғамда өмірлік жағдаяттарға бейімделуге негізделеді. Осыған байланысты оқытылатын тақырыптардың уақыты азайды.

Төмендегі кестелерде «Физика» оқу пәнінің үлгілік күнтізбелік тақырыптық жоспарлары берілген.

31-кесте. «Физика» оқу пәнінің 7-сыныпқа арналған күнтізбелік тақырыптық жоспары

№	Бөлімдердің, тақырыптардың атаулары	Сағат саны
Физика – табиғат туралы ғылым		1
1	Табиғат және адам. Физикалық терминдер мен ұғымдар. Физикалық эксперимент. Физикалық шама	
Заттың құрылысы		2
2	Атомдар және молекулалар. Заттың молекулалық құрылысы. Молекулалардың қозғалысы. Диффузия құбылысы	
3	Дене температурасының оның молекулаларының жылдамдығына тәуелділігі. Масса және заттың тығыздығы	
Қозғалыс		3
1	Механикалық қозғалыс. Материялық нүкте. Қозғалыс траекториясы. Жол	
2	Планеталардың қозғалысы. Коперниктің гелиоцентрлік жүйесі	
3	Бірқалыпты және бірқалыпты емес қозғалыстар. Жылдамдық. Бірқалыпты емес қозғалыс кезіндегі орташа жылдамдық. Бірқалыпты түзу сызықты қозғалыстың графигі	
Денелердің өзара әрекеттесуі		3
1	Инерция. Күш – денелердің өзара әрекеттесуін сипаттайтын шама. Бүкіл әлемдік тартылыс заңы. Ауырлық күші. Дененің салмағы. Салмақсыздық	
2	Деформация. Гук заңы. Динамометр.	
3	Үйкеліс күші. Үйкеліс әрекетін техникада ескеру. Денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштерді қосу	
Қысым		4
1	Қысым. Қысымның қатты денелер, сұйықтар және газдар арқылы берілуі. Паскаль заңы	
2	Газдың қысымы. Ауырлық күшінің әрекетінен сұйықтар мен газдарда болатын қысым	
3	Қатынасыдыстар. Атмосфералық қысым. Торричелли тәжірибесі. Барометр	
4	Архимед күші. Денелердің жүзу шарттары.	
Жұмыс. Қуат. Энергия		4

1	Дененің қозғалу бағытында әрекет ететін күштің жұмысы. Қуат	
2	Энергия. Денелердің потенциалдық және кинетикалық энергиялары	
3	Механикалық энергия. Механикалық энергияның сақталу заңы	
4	Күш моменті. Тепе-теңдік шарттары. Иінді таразылар	

32-кесте. «Физика» оқу пәнінің 8-сыныпқа арналған күнтізбелік тақырыптық жоспары

№	Бөлімдердің, тақырыптардың атаулары	Сағат саны
Жылу құбылыстары		7
1	Температура. Термометрлердің түрлері. Температураның шкаласы	
2	Ішкі энергия. Ішкі энергияны өзгерту тәсілдері. Жылу өткізгіштік, конвекция, сәуле шығару	
3	Жылу мөлшері. Заттың меншікті жылу сыйымдылығы. Отынның меншікті жану жылуы	
4	Заттың агрегаттық күйлері. Қатты денелердің балқуы және қатаюы. Балқу температурасы. Меншікті балқу жылуы	
5	Будың пайда болуы. Булану және конденсация. Қаныққан және қанықпаған булар. Ауаның ылғалдылығы	
6	Қайнау. Меншікті булану жылуы. Қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау	
7	Термодинамика негіздері. Жылу қозғалтқыштары. Жылу қозғалтқыштарының п.э.к.-ті	
Электр құбылыстары		6
1	Денелердің электрленуі. Электроскоп. Өткізгіштер мен диэлектриктер	
2	Кулон заңы. Элементар электр заряды	
3	Электр өрісі. Электр өрісінің кернеулігі	
4	Электр тогы. Электр тогы көздері. Электр тізбегі және оның құрамды бөлігі	
5	Ток күші. Амперметр. Кернеу. Вольтметр	
6	Тізбек бөлігі үшін Ом заңы. Өткізгіштің электр кедергісі. Өткізгіштің меншікті кедергісі	
Электр тогының магниттік әсері		2
1	Тұрақты магнит. Магнит өрісі. Тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі.	
2	Тогы бар шарғының магнит өрісі. Электромагниттер және оларды қолдану. Электромагниттік индукция	
Жарық құбылыстары		2
1	Жарық. Жарық көздері. Күн – жұлдыз. Жарықтың түзу сызықты таралу заңы. Көлеңке және жартылай көлеңке. Күннің және Айдың тұтылуы	
2	Жарықтың шағылуы. Шағылу заңдары. Толық шағылу. Жазық және сфералық айналар. Сфералық айна көмегімен кескін алу	

33-кесте. «Физика» оқу пәнінің 9-сыныпқа арналған күнтізбелік тақырыптық жоспары

№	Бөлімдердің, тақырыптардың атаулары	Сағат саны
Кинематика негіздері		3
1	Қозғалыс – материяның ажырамас қасиеті. Материалдық нүкте. Санак жүйесі. Салыстырмалы механикалық қозғалыс	
2	Қисықсызықты қозғалыс. Материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы	

3	Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар. Центрге тартқыш үдеу	
Динамика негіздері		3
1	Ньютонның бірінші заңы. Инерциялық санақ жүйелері	
2	Күш. Ньютонның екінші заңы. Масса	
3	Ньютонның үшінші заңы. Салыстырмалылық принципі	
Сақталу заңдары		2
1	Дене импульсі. Материялық нүктеде импульстің өзгеруі. Денелер жүйесі. Импульстің сақталу заңы. Реактивті қозғалыс	
2	Энергия. Энергияның сақталу және бір түрден екінші түрге айналу заңы. Ғылым мен техникада практикалық есептерді шығаруда сақталу заңдарын қолдану	
Тербелістер және толқындар		12
1	Тербелмелі қозғалыс. Тербелмелі қозғалысты сипаттайтын негізгі шамалар (тербеліс амплитудасы, периоды, жиілігі, фазасы). Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі.	1
2	Тербелістердің серпімді ортада таралуы. Толқындық қозғалыс. Көлденең және қума толқындар. Толқынның ұзындығы. Толқынның таралу жылдамдығы. Механикалық толқынның қасиеті.	1
3	Дыбыс. Дыбыстың сипаттамалары. Акустикалық резонанс. Дыбыстың таралуы Жаңғырық. Ультрадыбыс	1
Астрономия негіздері		1
1	Жұлдызды аспан. Әлемнің құрылымы және масштабтары	
Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар		3
1	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы. Планк формуласы	
2	Радиоактивтілік	
3	Резерфорд тәжірибесі. Атомның құрамы. Атомның моделі	
Атом ядросы.		3
1	Атом ядросының құрамы. Ядролық өзара әрекеттесу. Ядролық күштер	1
2	Массалар ақауы. Ядроның байланыс энергиясы. Радиоактивті сәулеленудің табиғаты. Радиоактивті ыдырау заңы.	1
3	Ауыр ядролардың бөлінуі. Тізбекті реакция. Ядролық реактордың жұмыс принципі. Атом электр станциялары. Термоядролық реакциялар	1

Балаларды үйде жеке оқытуды ұйымдастыру барысында ақпаратты жинақтау және зерттеу үшін сабақ барысында газеттердің, журналдардың, фильмдердің, бейнетаспа материалдарының, веб-сайттар мен әдебиеттердің материалдарын қолдану ұсынылады.

Пән бойынша академиялық лексика қалыптастыру үшін сабақта терминологияны қолдану бойынша жұмысты әрдайым жүргізіп отыру қажет. Білім алушылардың терминдерді дұрыс пайдалануын қамтамасыз ететін ауызша және жазбаша тапсырмалар қолдану ұсынылады. Балалардың білім жетістігін бағалау барысында академиялық лексиканың дұрыс қолданылуына көңіл аудару қажет.

Денсаулығына байланысты жалпы білім беретін ұйымдарға бара алмайтын үйде оқитын оқушылар үшін білім беру ұйымдары түрлі интерактивті форматты қолданады. Білім алушылар «Алақандағы АЭС» қосымшасының көмегімен атом энергиясы бойынша «Росатом» мемлекеттік

корпорацияның және «Қазақстанның ядрелік қоғамы» қоғамдастығының іс-шараларымен таныса алады. Сілтеме: <http://www.kazatomprom.kz/#!/about>

Энергияның балама көздері, олардың өндірудің заманауи тәсілдері туралы ақпаратты: alternativenergy.ru; aqua-rmmt.com/otoplenie/alt; <http://www.helios-house.ru/alternativnaya-energiya.html> сілтемелері бойынша алуға болады.

География және биология сабақтарында «Қазақстан ұлттық географиялық қоғамы» республикалық қоғамдық ұйымы материалдарын пайдалану ұсынылады. Сілтеме: kazgeography.org; kazgeography@nu.edu.kz

ЭКСПО-2017 көрмесі жұмысының бағыттары туралы, сонымен қатар дүниежүзілік бұрынғы көрмелердің материалдарын келесі сілтемелер арқылы алуға болады: skachatreferat.ru/poisk/экспо;

<http://www.skachatreferat.ru/poisk/экспо-2017>

«Жаратылыстану» білім саласы пәндері бойынша балаларды үйде жеке оқытуды ұйымдастыру барысында тыңдау, бақылау, талдау және жинақтау арқылы дәлелдеуге үйретуді қарастырады. Сондықтан білім алушылардың аталған дағдыларының қалыптастырылуына жағдай жасау қажет. Ол үшін білім алушыларды:

- пайымдау мен дәлелдеуді жіктеуге және жинақтауға;
- олар туралы негізгі дереккөздерді бағалауға және сәйкес сұрақтар қоюға;
- тұжырымдамалар және қорытындылармен қоса алғанда негізгі дереккөздерді салыстыруға және талқылауға;
- жеке тәжірибесінің молаюына қарай өзінің көзқарастары мен болжамдарын қайта қарауға қатыстыруға болады.

Мұғаліммен жұмысты талқылау, талдау және шешімдерді алдын-ала қарастыру барысында білім алушылардың өздерінің оқу процесін жеткілікті деңгейде түсінулеріне, сонымен қатар білімді бағалау, түсіндіру және тануларына көмек көрсету ұсынылады. Оқушы әрекеті алгоритмінің үлгісі:

– ақпаратпен *танысыңыз*. Тапсырма оқу барысында алынған ақпаратқа да, оқулықтар, энциклопедиялар немесе web-сайттар тәрізді бірнеше дереккөзден жинақталған ақпаратқа шолудың немесе сауалнаманың қорытындысына да қолданылуы мүмкін;

– дәлелдер негізінде жатқан зерттеуді құрылымдайтын немесе келесі әрекетті анықтайтын негізгі пунктерді, пікірлерді немесе болжамдарды *анықтаңыз*;

– апараттың негізгі компоненттері, көзбен шолу және ауызша дәлелдерді біріктірілуі және өзара байланысы принциптерін *талдаңыз*;

– жеке компоненттер арасындағы ұқсастықтарды және айырмашылықтарды *салыстырыңыз және зерттеңіз*;

– түрлі ақпарат көздерін, дәлелдерді немесе идеяларды біріктіру арқылы *білімді жинақтаңыз*. Түрлі ақпарат көздері арасындағы байланысты табыңыз;

– дәлелдемелердің анықтығын және дәйектілігін, сонымен қатар дәлелдердің болжамдар мен туындаған идеяларды қолдайтынын немесе қарсы келетінін *бағалаңыз*;

– сұрақтардың жауаптарын түсіндірудің нәтижесінде алынған *білімді қолданыңыз*;

– тұжырымдалған шешімдерді *дәлелдеңіз*, олардың өзектілігі мен маңыздылығын негіздеңіз.

«Жаратылыстану» білім беру саласы пәндері сабақтарында пайдалануға ұсынылатын ресурстар:

1) «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ <http://www.kazatomprom.kz/>

2) Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі: <http://energo.gov.kz/>

3) «Қазақстан Ғарыш Сапары» Ұлттық компаниясы <http://gharysh.kz/news/>

4) «Эврика» – білім беру мекемелерінде авторлық эксперименталдық бағдарламаларды жүзеге асыратын, 650-ден астам мектеп ұжымдарын біріктіретін эксперименттік алаңдардың инновациялық білім беру желісі: <http://www.eurekanet.ru>

5) Bookz.ru – электрондық кітаптар, журналдар және сөздіктер. Навигацияның ыңғайлы болуы үшін, авторлардың алфавиттік каталогінен басқа шығармалардың алфавиттік каталогы да қолжетімді, яғни кітаптарды алфавиттік тізім бойынша іздеуге болады: www.bookz.ru.

6) EOLSS (Encyclopedia of Life Support Systems) – өмірді қамтамасыз ету жүйелерінің энциклопедиялары. Мазмұны алфавиттік ретпен берілген көптеген энциклопедияларға қарағанда EOLSS білімінің ауқымы тақырыптармен ұйымдастырылған. Пәндердің ішінде: математика, физика, энергетика, табиғатты қорғау – Жер және атмосфера туралы ғылым; экология, азық-түлік тағамдары және ауыл шаруашылығы туралы ғылымдар, адамзат ресурстары туралы, басқару және т.б., тілі – ағылшын: <http://www.eolss.net/>.

7) Энциклопедиялар әлемі кітапханасы: <http://www.encyclopedia.ru/>.

8) Britannica School – мазмұны және ақпараттары кең ауқымы, онда мыңдаған мақалалар, бейнелер, видео, түпдеректер, электронды кітаптар, ұсынылатын веб-сайттар, тезаурус және дүние жүзінің атласы шығады. Барлық контент оқытудың STEM жүйесі әдістемесімен негізделген. Жұмыс барысында оқушылар оқиды, жазады, зерттеулер жүргізеді және жаратылыстану ғылымдары саласындағы өздерінің сөздік қорларын байытады. Кіріктірілген «Мұғалімдерге арналған сабақ жоспары» аталған онлайн ресурстың артықшылығы болып табылады, бұл жерде мұғалім өз «Жоспарын» жасауға немесе басқа мұғалімдер құрастырған «Жоспарды» қолдануына болады. Аталған ресурсты сынып режимінде де, сонымен қатар үй тапсырмасын орындау барысында және олимпиадаларға қатысу үшін қажетті ғылыми жоба орындау үшін де қолдануға болады: (<http://school.eb.co.uk>).

9) «Сандардағы және картадағы дүниежүзі елдері». Интерактивті анықтамалықтарда дүние жүзінің алдыңғы қатарлы елдерін сипаттайтын статистикалық ақпарат және негізгі көрсеткіштер берілген: <http://www.sci.aha.ru>.

10) Рубрикон. Ірі энциклопедиялық портал. Неғұрлым белгілі энциклопедиялар, сөздіктер және анықтамалықтар, суреттер және карталар берілген: <http://www.rubricon.com>.

11) Оқушылар оқу бағдарламасын меңгеру барысында АКТ қолдану дағдыларын дамытады. «География» пәнінің оқу бағдарламасына сәйкес келесі веб-ресурстар ұсынылады:

www.earthquakes.usgs.gov	www.rgo.ru	www.geo2000.nm.ru
www.geo.historic.ru	www.www.geografia.ru/	www.geographic.org
www.mygeog.ru	www.e-cis.info	www.geography.about.com
www.hobitus.com	www.imf.org	www.kisi.kz
www.meteosputnik.ru	www.mfa.gov.kz	www.oecd.org
www.stat.gov.kz	www.theodora.com	www.un.kz
www.un.org	www.undp.kz	www.unesco.kz
www.unesco.org	www.unmultimedia.org	www.volcanodiscovery.com
www.worldbank.org		

5. «Адам және қоғам» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері

«Адам және қоғам» білім беру саласы «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Адам.Қоғам.Құқық» пәндерін қамтиды.

Тарихты зерделеу өткен тарихи оқиғаларды түсіну және оларды талдау негізінде қазіргі замандағы орнын анықтау, азаматтық ұстанымын қалыптастыру және оқиғалар мен құбылыстарға жеке көзқарасын білдіре отырып, олардың маңызы мен мәнін түсінуді қамтамасыз ететін жеке тұлғаның тарихи санасын қалыптастыруға бағытталған.

«Адам. Қоғам. Құқық» пәнін оқыту адам, қоғам және құқық туралы, қоғам дамуының негізгі процестері, адам өміріне әлеуметтік факторлардың әсері жөніндегі ғылыми білімді меңгеруге бағытталған.

Тарих пәні бойынша үйден оқытуда оқу бағдарламасында берілген сағаттар білім алушылардың психофизикалық денсаулығына зиян келтірмей, жинақталып аз көлемде беріледі. Мысалы, жалпы білім беретін ұйымдарда «Қазақстан тарихы» пәні - 68 сағат; «Дүниежүзі тарихы» - 34 сағат; «Адам.Қоғам.Құқық» пәні -34 сағат көлемінде оқытылады. Ал пәнді үйден оқытуда мүмкіндігі шектеулі оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің типтік оқу жоспарына сәйкес бұл пәндерді аптасына 0,5 сағат, оқу жылында 17 сағат көлемінде ғана оқыту ұсынылады. Сондықтан білім алушыларды үйден оқытуда пән мұғалімдерінің күнтізбелік-тақырыптық жоспарды құру кезіндегі жұмысын жеңілдету мақсатында «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Адам.Қоғам.Құқық» пәндерінен тақырыптық-күнтізбелік жоспарлары ұсынылады.

«Қазақстан тарихы» мен «Дүниежүзі тарихы» пәндерін оқытудың мақсаты - білім алушылардың білімі мен дайындық деңгейін, жас ерекшеліктерін ескере отырып, Қазақстан тарихының (дүниежүзі тарихымен қатар) ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі нақты тарихы бойынша білім беру.

Қойылған мақсаттарға сай оқу пәнінің міндеттері:

- оқушыларға Қазақстан тарихы және Дүниежүзі тарихы бойынша толыққанды, жүйелі білім беру;
- білім алушылардың тарихи фактілер мен құбылыстарды талдап-қорыту, тарихи оқиғалардың мақсаты мен мәнін анықтай білу, оның маңызын бағалай білу дағдыларын қалыптастыру;
- білім алушыларды оқытылатын кезеңдегі ғылым мен мәдениеттің көрнекті өкілдері мен саяси жетекшілердің қызметіне, тарихи оқиғаларға салыстырмалы талдау жасауға дағдыландыру;
- білім алушылардың қазақ және басқа да халықтардың мәдени мұраларына қызығушылығын қалыптастыру;
- білім алушылардың жас ерекшелігін ескере отырып, түрлі дерек көздерінен қажетті ақпаратты іздестіру арқылы өзіндік жұмыспен айналысуына мүмкіндік беру болып табылады.

Жалпы білім беру ұйымдарында «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы»

және «Адам. Қоғам.Құқық» пәндері бойынша оқу процесі Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 03 сәуірдегі № 115 бұйрығымен бекітілген (ҚР Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 18 маусымдағы № 393 бұйрығымен өзгерістер мен толықтырулар енгізілген) типтік оқу бағдарламасымен жүзеге асырылады.

Пән бойынша білім алушыларды үйден оқытуда мүмкіндігі шектеулі оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің типтік оқу жоспарына сәйкес келесі сыныптардың күнтізбелік тақырыптық жоспарлары ұсынылады:

- «Қазақстан тарихы» бойынша 5-8 сыныптар;
- «Дүниежүзі тарихы» бойынша 6-7 сыныптар;
- «Адам.Қоғам.Құқық» бойынша 9-сынып.

34-кесте. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспар. 5-сынып. Аптасына – 0,5 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
«Тарих әлемі»(1 сағат)		
1	Кіріспе. Тарих туралы түсінік. Тарихи жәдігерлер	1
«Тарихқа саяхат»(8 сағат)		
2	Адамның шығу тегі. Қазақстан территориясындағы тас дәуірі Қазақстан территориясындағы қола дәуірі	1
3	Қазақстан территориясындағы сақ, ғұн тайпалары	1
4	Қазақстан территориясындағы көне түркілер	1
5	Шығыс даналары. Ұлы Жібек жолы	1
6	Монғол шапқыншылығы	1
7	Қазақ ағартушылары	1
8	Қазақ халқының және Қазақ хандығының құрылуы. Қазақ хандары, билері және батырларының тарихы. Абылай хан	1
9	Қазақстан және Ресей	1
«Әсемдік әлемінде» (2 сағат)		
10	Қазақ халқының материалдық мәдениеті. Архитектуралық ескерткіштер. Қазақ халқының музыка өнері	1
11	Қазақ халқының рухани мәдениеті, мейрамдары. Наурыз мейрамы. Діннің пайда болуы	1
«Қазақстан ХХ ғасырда» (4 сағат)		
12	Қазақстан Ресей құрамында. Қазақ ұлттық зиялылары.	1
13	Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	1
14	Тың игеру	1
15	Қазақстандағы ғылым мен мәдениеттің дамуы. Ғарышты игеру	1
«Тәуелсіз Қазақстан»(2сағат)		
16	Қазақстан-егеменді мемлекет. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері	1
17	Астана – Қазақстанның жаңа астанасы	1

35-кесте. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспар. 6-сынып. Аптасына – 0,5 сағат

№	Тақырыптың атауы	Сағат саны
---	------------------	------------

1	Кіріспе. Тарих туралы түсінік.	
«Ежелгі адамдардың өмірі. Ертедегі терімшілер мен аңшылар» (3-сағат)		
2	Қазақстан территориясында алғашқы адамдардың пайда болуы. Ежелгі адамдардың кәсібі	1
3	Төменгі және жоғарғы палеолит. Рулық қауымның пайда болуы	1
4	Мезолит. Мезолит дәуіріндегі табиғи-климаттық өзгерістер.	
«Егіншілік пен мал шаруашылығының пайда болуы. Еңбек бөлінісі» (4- сағат)		
5	Мезолит дәуіріндегі алғашқы адамдардың қоғамдық өміріндегі өзгерістер. Рулардың тайпаларға бірігуі	1
6	Неолит төңкерісі, мал шаруашылығы мен егіншілікке көшу. Қолөнердің пайда болуы	1
7	Мыстытас дәуірі (энеолит), алғашқы металл өндіру, мыс және қалайы. Орталық Қазақстандағы ежелгі металлургия	1
8	Энеолит дәуіріндегі еңбек құралдарын жетілдіру, қоғамдық еңбек бөлінісі. Алғашқы адамдардың қоршаған орта туралы ой-пікірлері	1
«Қола дәуіріндегі және ерте темір дәуіріндегі Қазақстан» (4-сағат)		
9	Андрон мәдениеті. Қазақстандағы андронов мәдениетінің қоныстары, андрондықтардың шаруашылығы мен тұрмысы, баспанасы	1
10	Климаттың өзгеруі, отырықшы және жартылай көшпелі мал шаруашылығы, кетпенді егіншілік, қыш ыдыс кәсібі, зергерлік өнер. Бегазы-Дәндібай мәдениеті. Мал шаруашылығының пайда болуы, отырықшылықтан көшпелі мал шаруашылығына ауысу	1
11	Қазақстан аумағындағы тайпалық одақтар және алғашқы мемлекеттер	1
12	Сақтардың мәдениеті	
«Қазақстан аумағындағы ерте темір дәуірінде өмір сүрген тайпалар» (2- сағат)		
13	Үйсіндер. Қаңлылар. Ғұндар.	1
14	Сарматтар, сарматтардың қоныстануы, савромат, дай тайпалары	1
«Ерте темір дәуіріндегі Қазақстан аймақтары» (7 – сағат)		
15	Ерте темір дәуіріндегі Орталық Қазақстан, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан.	1
16	«Мәдени мұра» бағдарламасы негізінде ежелгі қалашықтар мен қорымдарға жүргізілген археологиялық зерттеулер	1
«Қазақстан көшпелілерінің мәдени жетістіктері» (1-сағат)		
17	Көшпелілер өркениетінің әлем мәдениетіне қосқан үлесі	1

36-кесте. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспар.

7-сынып. Аптасына – 0,5 сағат

№	Тақырыптардың атауы	Сағат саны
1	Кіріспе	1
«Қазақстан территориясындағы ерте орта ғасырлық мемлекеттер (VI-IX ғғ.)» (3 сағат)		
2	Түрік және Батыс түрік қағанаттарының құрылуы	1
3	Түргеш қағанаты. Қарлұқ мемлекетінің құрылуы	1
4	Оғыз мемлекетінің құрылуы. Қимақ мемлекетінің құрылуы	1

«VI – IX ғасырлардағы отырықшылар және көшпелілер мәдениеті» (2сағат)		
5	Көшпелілер мен отырықшы халықтардың мәдениеті. Архитектура және өнер.	1
6	Түріктердің рухани мәдениеті. Халық ауыз әдебиеті, жазу және дін.	1
Орта ортағасырлардағы Қазақстан (6 сағат)		
7	Орта ортағасырлық кезеңде Қазақстан территориясында жаңа мемлекеттердің құрылуы	1
8	Ұлы Жібек жолы	1
9	X ғ. - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан мәдениеті	1
10	XIII ғ. - XV ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстан	1
11	XIV-XV ғасырлардағы Қазақстан территориясындағы этникалық процестер. Қазақұлтының қалыптасуы	1
12	XIV-XV ғасырлардағы Қазақстан мәдениеті	1
«Кейінгі орта ғасырдағы Қазақстан. Біртұтас мемлекеттің құрылуы» (5 сағат)		
13	Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылуы	1
14	Қазақ мемлекетінің XVI - XVII ғасырлардағы дамуы және күшеюі	1
15	XV-XVII ғасырлардағы Қазақ хандығының әлеуметтік-экономикалық дамуы	1
16	XVII ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстан	1
17	XVI - XVII ғасырлардағы Қазақстан мәдениеті	1

37-кесте. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспар.
8-сынып. Аптасына – 0,5 сағат

№	Тақырыптардың атауы	Сағат саны
Қазақстанның XVIII ғасырдағы әлеуметтік-экономикалық және саяси дамуы (5 сағат)		
1	XVIII ғ. бірінші жартысындағы қазақ хандығы, XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ-жоңғар соғыстары	1
2	Кіші жүздің Ресейге қосылуы, XVIII ғасырға дейінгі қазақ-орыс қатынастары	1
3	XVIII ғасырдың ортасындағы қазақ хандығы, Ресейдің Қазақстандағы XVIII ғасырдың 30- 50 жылдарындағы саясаты, қазақ жерлерінің тартып алынуы. Абылай тұсындағы қазақ хандығы, Абылай хан (тұлға және саясаткер), Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты	1
4	Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. XVIII ғ. екінші жартысындағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы	1
5	XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті (қазақтардың материалдық және рухани мәдениеті)	1
XIX ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстан » (3-сағат)		
6	Қазақстанда хандық биліктің жойылуы, XIX ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық және саяси дамуы	1
7	Бөкей хандығы. 1836-1838 жж. Бөкей Ордасындағы қазақтар көтерілісі. XIX ғ. I жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары	1
8	1837-1847 жылдардағы Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс	1
«Қазақстанның Ресейге қосылуының аяқталуы XIX ғасырдың 40-60 жылдары» (2 - сағат)		
9	Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы	1

10	Қазақ халқының Хиуа үстемдігі мен патша әкімшілігінің отарлау саясатына қарсы азаттық күресі. Сырдария қазақтарының экономикалық жағдайының нашарлауы, Сырдария қазақтарының Жанқожа Нұрмұхамедұлы мен Есет Көтібарұлыбастаған көтерілісі	1
Қазақстанның ХІХ ғасырдың І жартысындағы мәдениеті.» (2 – сағат)		
11	Қазақтардың ХІХғасырдың І жартысындағы материалдық мәдениеті. Қазақстандағы халық ағарту ісі	1
12	Қазақ әдебиет, музыка және айтыс өнері, қазақтардың рухани мәдениеті, дін, қазақ халқының салт-дәстүрлері, ұлттық мейрамдар	1
«ХІХғасырдың ІІ жартысындағы Қазақстан» (2-сағат)		
13	Қазақстандағы 1867-1868 жж реформалар. Қазақстанның ХІХғасырдың екінші жартысындағы әлеуметтік-экономикалық дамуы, қазақтардың көшпелі шаруашылығындағы өзгерістер	1
14	1860-1870 жылдардағы азаттық күрес, Торғай және Орал облыстарындағы көтерілістердің себептері мен барысы. ХІХ ғасырдың 80-90 жылдарындағы әкімшілік-территориялық реформалар, 1886 -1891 жылдардағы «Басқару туралы ережелер...», Түркістан және Дала генерал-губернаторлықтары, реформалардың мазмұны мен салдары	1
Қазақстанның ХІХғ. екінші жартысындағы мәдениеті (7-сағат)		
15	Шоқан Уалиханов, Ыбырай Алтынсарин, Абай Құнанбаев. Бейнелеу өнері және музыка.	1
XX ғасырдың басындағы Қазақстан (2-сағат)		
16	ХІХ ғасырдың соңы - XX ғасырдың басындағы Қазақстанның әлеуметтік-демографиялық дамуы	1
17	XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы саяси жағдай, 1905-1907 жж. революция кезіндегі жұмысшылар және аграрлық қозғалыстар	1

38-кесте. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспар.
6-сынып. Аптасына – 0,5 сағат

№	Бөлімдер	Оқытуға ұсынылатын тақырыптар	Сағат саны
1	Кіріспе. «Ежелгі дүние тарихы» түсінігі	Ежелгі дүние тарихының хронологиясы мен кезеңдері	1
2	Ежелгі Месопотамия	Шумер және Аккад. Ежелгі Вавилон Ежелгі Месопотамия халықтарының мәдениеті. Жазудың пайда болуы. Әдебиетпен өнер.	1
3	Ежелгі Египет	Египетте мемлекеттің қалыптасуы Египеттегі ғылым мен мәдениет. Египеттегі жазу. Дін. Аңыздар	2
4	Азияның оңтүстік-батысындағы ежелгі мемлекеттер	Ассирия мемлекеті. Урарту мемлекеті. Ежелгі Ассирия мәдениеті. Ежелгі Хет патшалығы. Хеттардың өмірі мен тұрмысы. Мәдениеті.	2

		Ежелгі Финикия және Палестина. Парсы патшалығының құрылуы. I Дарийдің ел басқаруы және оның жорықтары. Заратуштра ілімі	
5	Орталық Азиядағы ежелгі мемлекеттер	Ежелгі Бактрияда мемлекеттің қалыптасуы. Кушан патшылығы. Парфия патшалығы.Александр Македонскийдің Орта Азияға басып кіруі, басқыншыларға қарсы күрес	2
6	Ежелгі Оңтүстік және Шығыс Азия	Ежелгі үнді қалалары мен елді мекендері. Үнді мемлекетінің құрылуы. Әлеуметтік қатынастар. Шаруашылығы. Мәдениеті Ежелгі Қытай. Шаруашылығы және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытай мәдениеті. Жазуы мен әдебиеті. Конфуций ілімі. Сыма-Цянь - Қытай тарихының атасы. Ғылыми білім мен өнер табыстары	3
7	Ежелгі Греция	Грекиядағы алғашқы өркениет ошақтары. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Крит-Ахей мемлекеттері. Грекияның қала-мемлекеттері Ежелгі Спарта.Ежелгі Македония.АлександрМакедонскийдіңШығысқа жорығы. Ежелгі Греция мәдениеті	2
8	Ежелгі Рим	Патшалық және республикалық билік кезеңіндегі Рим.Римнің жаулаушылық соғыстары.Шаруашылық пен тұрмыс салты. Империядағы дағдарыс Халықтардың ұлы қоныс аударуы және Батыс Рим империясының құлауы Ежелгі Рим мәдениеті. Римдегі білім. Рим поэзиясы мен шешендік өнер. Құқықтық жүйе. Рим қалалары және сәулет, мүсін өнерлері	3
9	Қорытынды қайталау		1
	БАРЛЫҒЫ:		17 с.

39-кесте. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспар.
7-сынып. Аптасына – 0,5 сағат

№	Бөлімдер	Оқуға ұсынылатын тақырыптар	Сағат саны
1	Кіріспе.	«Орта ғасырлар» ұғымы және оның мәні. Орта ғасырлар тарихының кезеңдері мен	1

		хронологиялық шеңбері. Ерте орта ғасыр	
2	V-X ғасырлардағы Батыс Еуропа	Герман корольдіктерінің құрылуы	1
3	V-X ғасырлардағы Византия империясы және Таяу Шығыс	Византия империясының құрылуы. Славяндардың, арабтардың империя территориясын басып алуы және олардың орнығуы Араб тайпалары және олардың географиялық орналасуы. Мұхаммед пайғамбар. Ислам дінінің пайда болуы және таралуы. Араб халифатының құрылуы және ыдырауы Ерте орта ғасырлардағы славяндар. Батыс, оңтүстік славяндар, олардың қоғамдық құрылысы мен шаруашылығы	
4	Орта ғасырлық қоғамның негізгі белгілері мен ерекшеліктері	Феодалдық құрылыстың ерекшеліктері. Натуралды шаруашылық. Феодалдық бытыраңқылық. Ерте орта ғасырлардағы феодалдар	1
5	Орта орта ғасыр (XI-XV ғасырлар)	XI-XV ғасырлардағы Еуропа мемлекеттері (Франция. Англия. Германия. Испания) XI-XIII ғасырлардағы Русь. Феодалдық қатынастардың дамуы XI-XV ғасырлардағы шаруашылық және әлеуметтік өмірдегі өзгерістер XI-XV ғасырлардағы Еуропадағы ағарту ісі мен ғылыми білімнің дамуы	2
6	XI-XIII ғасырлардағы христианшіркеуі. Крест жорықтары	Крест жорықтары. Крест жорықтарының нәтижесі мен салдары	1
7	Орта орта ғасырлардағы Азия елдері	Жапонияда феодалдық қоғамның қалыптасуы және дамуы. Қалалардың дамуы. Біртұтас мемлекеттің қалыптасуы. Қытайда феодалдық құрылыстың орнауы. Қытайды біріктіру. Қытай империясының құрылуы. Шаруашылық пен қолөнер. Дін. Ғылым мен білімнің дамуы. Медицина. Мәдениет пен өнер. Кітап басу ісі Үндістандағы феодалдық құрылыс. Феодалдық бытыраңқылық. Дели сұлтандығы. Ұлы Моғолдар империясы. Қолөнер мен сауданың дамуы. Діни наным сенім. Ғылыммен өнер. Астрономия. Медицина. Мүсін өнері. Храмдар мен кесенелердің салынуы. Орта ғасырлардағы Түркия. Осман империясының құрылуы. Түрік мәдениеті. Әдебиет. Ғылыми білімдер. Қолөнер. Түрік саяхатшылары	2

8	XI-XV ғасырлардағы Орта және Орталық Азия	Хорезмшах мемлекеті. Хорезмшах мемлекетінің қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы. Бұхара мен Самарқандағы көтерілістер. Орта Азия қалалары	2
		Ғылыми білімдердің дамуы. Көрнекті ғұламалар. Әдебиеттің дамуы.	
9	Монғол-татар шапқыншылығына қарсы халықтардың күресі	Монғол-татар шапқыншылығы қарсаңындағы феодалдық бытыраңқылық	2
		Монғол мемлекетінің құрылуы. Қоғамдық-саяси құрылысы. «Жасақ». Шыңғыс хан әскерлерінің Қазақстан, Орта Азия және Закавказьеге басып кіруі. Батый әскерлерінің Руське шабуылы. АлтынОрданың құрылуы	
10	Кейінгі орта ғасыр (XV-XVII ғасырдың ортасы)	Еуропа мемлекеттері (Англия. Франция. Германия)	2
		Кейінгі орта ғасырдағы Испания. Нидерланды, Италия мемлекеттері. Мемлекеттікқұрылымы мен экономикалық жағдайы. Нидерланд буржуазиялықреволюциясы	
		XV ғасырдың аяғы - XVI ғасырдың басындағы географиялық ашылулар	
11	Орыс жерлерін біріктірудің аяқталуы және Алтын Орданың құлауы (XV-XVI ғғ.)	Орыс жерлерінің Мәскеу төңірегіне бірігуі. Орыс жерінің экономикалық және саяси дамуы. Алтын Орданың әлсіреуі. Куликово шайқасы	1
		XVII ғасырдағы Ресей. Ресейдің ішкі және халықаралық жағдайы. XVII ғасырдағы орыс халқының мәдениеті. Әдебиет пен өнер. Мүсін және бейнелеу өнері	
12	XV ғасырдың аяғы - XVII ғасырдың алғашқы жартысындағы Еуропа халықтарының мәдениеті	Батыс Еуропада қайта өрлеу мәдениетінің тууы. Еуропа халықтарының ағарту ісі мен әдебиеті	1
11	Қорытынды қайталау		1
	Барлығы:		17

40-кесте. «Адам.Қоғам.Құқық» оқу пәні бойынша күнтізбелік-тақырыптық жоспар.
9-сынып. Аптасына – 0,5 сағат

№	Тақырыптардың атауы	Сағат саны
1	Кіріспе. «Адам. Қоғам.Құқық» пәні туралы	1
«Әлемдегі адам» (4 сағат)		
2	Адамның шығу тегі. Адам өмірінің ерекшеліктері. Әр адам – қайталанбас тұлға	1
3	Адамның қызметі. Адам мәдениет жасаушысы	1
4	Адами қатынастар әлемі	1
5	Жеке тұлға және ұжым	1
Қоғам: оның қызмет етуінің негізгі салалары мен заңдылықтары		

(5 сағат)		
6	Қоғам түсінігі. Қоғам – ерекше шындық. Қоғамдық өмірді ұйымдастыру	1
7	Қоғамның экономикалық өмірі	1
8	Қоғамның әлеуметтік құрылымы	
9	Қоғамның саяси өмірі	1
10	Қоғамның рухани өмірі	1
Адамның өміріндегі құқық (3 сағат)		
11	Құқық және заңдылық. Құқықтық қатынастар	1
12	Құқық бұзушылық және заңдық жауапкершілік	1
Конституция – Қазақстан Республикасының негізгі заңы (2 сағат)		
13	Қазақстан Республикасының Конституциялық құрылымының негіздері	1
14	Мемлекеттік биліктің конституциялық органдары	1
Қазақстандық құқықтың базалық саласының негізгі түсініктері (3 сағат)		
15	Азаматтық Әкімшілік құқықтың негізгі түсініктері. Еңбек құқығының ерекшеліктері	1
16	Қылмыстық құқықтың негізгі түсініктері	1
17	Қорытынды қайталау	1

«Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Адам. Қоғам. Құқық» оқу пәндері бойынша үйден оқытуға арналған әдістемелік ұсынымдар

Тарихты үйден оқыту мектеп мұғалімдерінен білім берудің ерекше жеке тәсілдерін қажет етеді. Осындай мектептерде оқу пәндері бойынша мүмкіндігі шектеулі оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің типтік оқу жоспарына сәйкесаптасына тарихты оқытуға жалпы білім беретін мектептерге қарағанда сағат санының аз көлемі қарастырылған, бірақ Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары бойынша әзірленген оқу бағдарламасы негізінде оқытылады.

Оқу бағдарламасын іске асыруда білім мазмұны мен әдістері білім алушылардың жеке ерекшеліктері ескеріле отырып сараланады. Жиі ауыратын балаларға оқу бағдарламасы мүмкіндігінше сәйкестендіріліп беріледі.

Үйден оқытатын мектептердегі оқу процесінің негізгі мақсатымен қатар, негізгі міндеті ол білім алушылардың психофизикалық денсаулығына зиян келтірмей, оның денсаулығын мүмкіндігінше нығайту және қолдау болып табылады. Сондықтан сабақ қызықты, шығармашылық, танымдық қабілетті арттыратындай түрде мұғалім мен білім алушы арасындағы ынтымақтастық жағдайында өткізілуі қажет.

Тарих пәні бойынша оқу сағатының аздығын ескере отырып, сабақты мүмкіндігінше тиімді және мазмұнды түрде өткізу мұғалімге үлкен жауапкершілікті жүктейді. Оқу процесіндегі біршама тиімді оқыту технологиялары: ойын технологиясы; ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және т.б. болып табылады.

Тарихты үйден оқытуда сұрақтарды қою маңызды орын алады, дұрыс әрі нақты құрастырылған сұрақтарға ғана орынды жауап алуға болады. Сондықтан да мұғалімдерге «сатылап сұрақ қою» әдісін қолдану ұсынылады. Бұл әдісте

дерекке немесе белгілі бір иллюстрацияға қойылатын сұрақтар білім алушының психофизиологиялық ерекшелігін ескере отырып, жеңілден қиынға қарай күрделенеді.

Тарихи білім беруде білім алушылардың оқиғалардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауына дұрыс бағыт беру ұсынылады. Берілген тарихи түсініктер бойынша тапсырмалар білім алушылардың тарапынан себеп пен салдарды анықтау, бұл себептерді берілген белгілері бойынша жіктеу (мазмұны, уақыты және рөлі бойынша), түрлі себептер арасында өзара байланысты анықтауға мүмкіндік беретіндей етіп құрастырылуы қажет. Бірақ әрдайым білім алушының ерекшелігі ескеріліп отыруы тиіс.

Білім алушыларды белгілі бір тарихи оқиғалардың/ құбылыстардың/ үдерістердің маңыздылығын анықтай білуге үйрету қажет. Мұғалімнің білім алушыларға маңыздылық сөзінде қандай мағына жатқандығын түсіндіру және кез-келген тарихи оқиғаның маңыздылығын анықтау үшін нақты өлшемдерді беру ұсынылады.

Мұғалімнің сабаққа арнайы әзірлейтін тапсырмалары:

- тапсырманың мақсаты мен орындалуының қолжетімділігі;
- саралауға негізделуі;
- сын тұрғысынан ойлауды дамытуға мүмкіндік туғызуы;
- проблемалық оқытуға негізделуі;
- бағалау мүмкіндіктерінің бар болуы ұсынылады.

Пән бойынша үйден оқытуды ұйымдастырудың маңызды құраушыларының бірі білім алушының өздік жұмысы болып табылады. Ол мұғалімнің жетекшілігімен және мүмкін болған жағдайда қашықтықтан оқыту технологиясы арқылы жүзеге асады.

Қорытынды

Дәстүрлі мектептегі оқу жүктемесі дені сау баланың өзіне оңай емес, ал мүмкіндігі шектеулі бала үшін ол кейде шамадан тыс ауыр болады. Жүктеме болып табылатыны оқудың өзі емес, мектепте оқу жағдайлары, яғни балалар санының көп болуы, бір баламен емес барлық балалармен бірден жұмыс істейтін оқыту жүйесі, сабақты жылдам қарқында өткізу және т.с.с.

Әдістемелік ұсынымдарда айтылғандай, медициналық көрсеткіштері бойынша мектепке бара алмайтын балаларды оқытудың бір түрі үйде оқыту болып табылады

Берілген тақырып бойынша ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді зерттеу, үйде оқытатын мұғалімдердің тәжірибесін талдау, мамандар мен пән мұғалімдерінің әр түрлі топтарында үйде оқыту мәселелерін талқылау осы тәжірибені жүзеге асыру көптеген сұрақтар туындататынын көрсетті. Дегенмен, жүргізілген жұмыс нәтижесі үйде оқытуды ұйымдастырудың келесі ерекшеліктерін айқындауға мүмкіндік берді:

– балаға жұмыс істеуге мүмкіндік беретін оқыту жоспары мен қарқынының жеке болуы, тек бір күнде емес, тіпті апта бойы, қажет болған жағдайда оқу кезеңінің барысында мөлшерленетін жеке жүктемелер үйде оқытудың жағымды жақтары болып табылады. Баламен жеке жұмыс оның жұмыс істеу қарқынын, қабілеттілігін, шаршауын және басқаларды ескеруге, мүмкіндігі шектеулі балалар мен жасөспірімдердің қоғамнан, мектептен оқшаулануының орнын толтыруға мүмкіндік береді;

– үйде оқытуды реттейтін бекітілген нормативті-құқықтық құжаттар білім беру процесі субъектілерінің, яғни, білім алушы мен ата-анасының (немесе заңды өкілдерінің), білім беру ұйымы және жергілікті атқарушы органдардың құзыреті мен қызметтерін анық белгіледі;

– үйде оқыту тәжірибесінде ұзақ уақыт бойы ауырып жатқан балалардың танымдық қабілеттерінің даму деңгейін және денсаулық жағдайын ескеретін оқытудың әдістемелік жүйесінің жетілмегендігіне байланысты бірқатар қиындықтар бар. Атап айтсақ, білім беру бағдарламаларының мазмұны нашар бейімделген, оқытуды ұйымдастырудың баламалы формаларының тапшылығы, үйде оқыту құралдары мен әдістері жинақтамасының шектеулі болуы және т.с.с.;

– білім беру ұйымдарында үй жағдайында түзете-дамыта жеке оқытуды іске асыра алатын білікті педагогикалық кадрдың жетіспеушілігі. Баланы үйде оқытатын мұғалім тәжірибеде нақты мәселелерге тап болады. Оларды шешу мұғалімнен белгілі бір психологиялық-педагогикалық дайындық деңгейін және ерекше түзете-дамыту дағдылары мен іскерліктерін, сондай-ақ «мұғалім-оқушы-ата-ана» жүйесінде ерекше тұлғааралық қарым-қатынасты құруын талап етеді;

– үйде оқытатын мұғалімдердің жинақтаған тәжірибесі ғылыми негізделген жүйелеуді қажет етеді. Ал өз кезегінде, ғылыми негізделген модель

(немесе әдістемелік жүйе) үйде оқыту сапасын арттыруға және үйде оқытылатын балалар мен жасөспірімдердің әлеуметтену мәселелерін шешуге ықпалын тигізер еді.

Осылайша, тәжірибеде қолдану үшін бірқатар әдістемелік ұсыныстарды тұжырымдауға мүмкіндік берген балаларды үйде оқыту мәселесін зерделеу мен талдау, сондай-ақ сәйкес теориялық мәнін ұғынуды және практикада іске асыруды қажет ететін бірқатар мәселелелерді де анықтады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

- 1 Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы
- 2 Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 13 сәуірдегі N 39 Заңы
- 3 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі № 174 бұйрығының 4-қосымшасы «Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру ұйымдарына денсаулығына байланысты ұзақ уақыт бойы бара алмайтын балаларды үйде жеке тегін оқытуды ұйымдастыру үшін құжаттар қабылдау» мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандарты
- 4 Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
- 5 Аркатова Л.Р. Педагогические условия организации надомного обучения учащихся с ограниченными возможностями. Научная библиотека диссертаций и авторефератов. // www.dissercat.com – – дата обращения 01.04.2017
- 6 Обучение детей на дому – отличительные особенности // <http://eduinspector.ru/2016/05/12/obuchenie-detej-na-domu-otlichitelnye-osobennosti/> – дата обращения 14.04.2017
- 7 Куангалиева Д.С. Методические рекомендации по организации индивидуального обучения на дому детей с нарушениями интеллекта.– Алматы, 2011– 53 с.
- 8 Прус Н. Дома хорошо, а в школе лучше. Газета «Индустриальная Караганда» от 27 апреля 2017 года // <http://inkaraganda.kz/articles/144392>– дата обращения 02.03.2017
- 9 Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. — 3-е изд. — СПб.: Питер, 2002. — 656 с: ил. — Серия «Золотой фонд психотерапии»,
- 10 Денисова И. Равные и разные. О надомном обучении. – Специальное образование в Казахстане, №4 (37). – 2011.
- 11 Никитинская Л.Н. Отношение к себе и окружающим детей и подростков с церебральным параличом при дистанционном надомном обучении. Диссертация на соискание ученой степени кандидата психологических наук.– Санкт-Петербург, Институт специальной педагогики и психологии – 2016.– 207 с.
- 12 Чернухин О.А. Экологическое образование как средство социального развития детей с ограниченными возможностями здоровья: из опыта работы с учениками школы «надомного обучения». – Новосибирск, 2011. – 108 с.

МАЗМҰНЫ

	Кіріспе	3
1	Балаларды үйде оқытуды ұйымдастыру	6
1.1	«Үйде оқыту» түсінігінің мәні	6
1.2	Үйде оқыту процесінің нормативті-құқықтық негіздері	7
1.3	Үйде оқытуды ұйымдастыру бойынша жалпы сұрақтар	9
1.3.1	Үйде оқытылатын оқушыларға білім беру мазмұны	12
1.3.2	Оқу уақытын есепке алу және нормасы. Үйдегі оқытылатын білім алушылардың оқу нәтижелерін қадағалау	12
1.4	Үйде білім беру процесіне қатысушылардың қызметі мен міндеттері	24
1.5	Үйде оқытуды ұйымдастыру ерекшеліктері	30
1.6	Үйде оқытуды ұйымдастыру бойынша жалпы әдістемелік ұсынымдар	32
2	«Тіл және әдебиет» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері	35
3	«Математика және информатика» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері	60
4	«Жаратылыстану» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері	77
5	«Адам және қоғам» білім саласының оқу бағдарламалары бойынша балаларды үйде оқыту ерекшеліктері	94
	ҚОРЫТЫНДЫ	104
	ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	106

ВВЕДЕНИЕ

Обеспечение право на образование, создание необходимых социально-экономических условий для получения образования, получение бесплатного дошкольного, начального, основного среднего, общего среднего, технического и профессионального образования являются государственными гарантиями в области образования для граждан Республики Казахстан [1].

В мировой практике наиболее эффективным механизмом обеспечения равного доступа к образованию признано инклюзивное образование. В Казахстане, как и в большинстве стран мира, также признают идею о том, что общеобразовательная организация с инклюзивной ориентацией является наиболее приемлемым механизмом обеспечения среднего образования для всех, при этом способствуя построению и развитию инклюзивного общества в стране.

Безусловно, изменения последних лет, происходящие в области образования детей-инвалидов, отражающие тенденцию перехода к доктрине «равных возможностей» подтверждают, что образовательный процесс не только обучает детей с особыми образовательными потребностями жизненно необходимым основам науки, но и формирует у ребенка социально и личностно значимые жизненные компетенции, обеспечивающие его адаптацию к окружающей среде. Однако, в настоящее время определенное количество учащихся, по состоянию здоровья получает образование не в организациях образования, а на дому.

Законодательством Республики Казахстан, для граждан, которые по состоянию здоровья в течение длительного времени не могут посещать организации среднего образования, предусматривается индивидуальное бесплатное обучение на дому. При отсутствии возможности осуществлять воспитание и обучение детей с особыми образовательными потребностями в организациях среднего образования или специальных организациях образования, с учетом желания родителей (или законных представителей) обучение проводится на дому в установленном порядке [1,2].

В соответствии со стандартом, государственная услуга по обучению на дому оказывается организациями начального, основного среднего, общего среднего образования по заявлению законного представителя (в произвольной форме) на основании справки врачебно-консультационной комиссии с рекомендацией по обучению на дому и заключений психолого-медико-педагогической консультации о рекомендуемой образовательной учебной программе для детей-инвалидов [3].

В мировой практике, для обучения детей, которых по медицинским показаниям не могут посещать школу, используются две модели организации образовательного процесса: обучение на дому и дистанционное обучение.

В казахстанской системе образования основная часть обучающихся на дому получает образование традиционным способом, который предполагает семейную среду обучения с посещением ограниченного количества учителей и

специальных педагогов.

По сути, обучение на дому решает те же задачи, что и другие способы обучения, однако этот процесс обучения, отличающийся от традиционной формы обучения в условиях школы, имеет достаточно сложную специфику, которая отражена в данных рекомендациях.

В методических рекомендациях для однозначного толкования основных понятий был использован терминологический аппарат соответствующих законодательно-нормативных актов в области здравоохранения, социальной защиты населения и образования:

ребенок (дети) с ограниченными возможностями - ребенок (дети) до восемнадцати лет с физическими и (или) психическими недостатками, имеющий ограничение жизнедеятельности, обусловленное врожденными, наследственными, приобретенными заболеваниями или последствиями травм, подтвержденными в установленном порядке;

ребенок-инвалид – лицо в возрасте до восемнадцати лет, имеющее нарушение здоровья со стойким расстройством функций организма, обусловленное заболеваниями, увечьями (ранениями, травмами, контузиями), их последствиями, дефектами, которое приводит к ограничению жизнедеятельности и необходимости его социальной защиты;

дети с ограниченными возможностями в развитии: с нарушениями слуха (неслышащие, слабослышащие, позднооглохшие); с нарушениями зрения (незрячие, слабовидящие, поздноослепшие); с нарушениями функции опорно-двигательного аппарата; с нарушениями речи; с умственной отсталостью; с задержкой психического развития; с расстройством эмоционально-волевой сферы и поведения; со сложными нарушениями, в том числе со слепоглухотой;

лица (дети) с особыми образовательными потребностями – лица, которые испытывают постоянные или временные трудности в получении образования, обусловленные здоровьем, нуждающиеся в специальных, общеобразовательных учебных программах и образовательных программах дополнительного образования;

физический недостаток - стойкое нарушение развития и (или) функционирования органа (органов), требующее длительной социальной, медицинской и коррекционно-педагогической поддержки;

психический недостаток - временный или постоянный недостаток в развитии и (или) функционировании психики человека, который включает последствия сенсорных нарушений; нарушения речи; нарушения эмоционально-волевой сферы; последствия повреждения мозга; нарушения умственного развития, в том числе умственную отсталость; задержку психического развития и связанные с этим специфические трудности в обучении;

медико-социальная экспертиза - определение в установленном порядке потребностей освидетельствуемого лица в мерах социальной защиты на основе оценки ограничений жизнедеятельности, вызванных стойким расстройством функций организма;

психологическое обследование - определение особенностей психического состояния и потенциальных возможностей психического развития детей с ограниченными возможностями;

педагогическое обследование - определение особенностей интеллектуального развития детей и их потенциальных возможностей к игровой деятельности, получению образования и общению с учетом возрастных нормативов для детей соответствующего возраста;

образовательная программа - единый комплекс основных характеристик образования, включающий цели, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения;

специальные образовательные программы - программы, предназначенные для обучения детей с ограниченными возможностями;

учебная программа - программа, определяющая по каждой учебной дисциплине (предмету) содержание и объем знаний, умений, навыков и компетенций, подлежащих освоению;

учебный план - документ, регламентирующий перечень, последовательность, объем (трудоемкость) учебных предметов, дисциплин (модулей), практик, иных видов учебной деятельности обучающихся соответствующего уровня образования и формы контроля.

1. Организация обучения детей на дому

1.1 Суть понятия «обучение на дому»

Классики педагогической науки такие, как Я. А. Коменский, Дж. Локк, И. Г. Песталоцци, жившие в разное время и в разных странах, отметили ведущую роль природосообразности процесса воспитания и обучения для построения объективной педагогической теории. Современные исследователи-педагоги также утверждают, что у детей различные природные особенности и ими детерминируются течение и результаты всего педагогического процесса [4].

Организация обучения представляет собой целостную системную характеристику с точки зрения особенностей взаимодействия учителя и учащихся, особенностей места и времени обучения, количества учащихся, целей, средств, содержания, методов и результатов обучения. Когда существует достаточно много детей, которые при всем их желании просто по состоянию своего здоровья не могут посещать обычную общеобразовательную школу, предусматриваются другие способы включения этих детей в общеобразовательный процесс. В большинстве таких случаев требуются физически безболезненная и психологически комфортная среда обучения и индивидуальный подход для обучения каждого ребенка. В этом плане, один из способов включения детей в образовательный процесс школы, «обучение на дому» всегда был объектом пристального внимания исследователей.

В имеющейся научно-методической и периодической литературе авторы пользуются разными синонимическими понятиями: «семейное образование», «домашнее обучение», «индивидуальное обучение на дому», «надомное обучение». Каждый из них несет определенную смысловую нагрузку, однако, все перечисленные выше понятия подразумевают, что процесс обучения проходит в домашних условиях. В настоящих рекомендациях в соответствии с нормативно-правовыми документами Республики Казахстан будет использовано выражение «обучение на дому».

По мнению исследователей, обучение на дому рассматривается как значимая область образовательной системы, отраженная в многовековом опыте семейного воспитания и сформированная в процессе поэтапного развития. В исследованиях российского ученого Аркатовой Л.Р. выделяются следующие этапы развития обучения на дому:

- VI– IX в.в., зарождение элементов наставнической деятельности;
- X–XV в.в., домашнее обучение детей состоятельных людей при дворцах и семейное обучение «мастерами грамоты»;
- XVI– XVII в.в., дворцовое образование будущих престолонаследников;
- XVIII в.в., развитие гувернерства, общеобразовательная подготовка в условиях семьи среди поместного дворянства;

– конец XVIII в. и начало XIX в., параллельное развитие домашнего и церковного образования и обучения в государственных учебных заведениях; подготовка национальных кадров гувернанток и домашних наставниц;

– 30-е гг. XIX в.– начало XX в., официальное признание домашнего образования как одного из видов гражданского обучения, приравненного к обучению в учебных заведениях и в благородных пансионах при гимназиях; активное обсуждение перспектив и проблем домашнего обучения в педагогической литературе и прессе;

– с 1917 г. по 1962 г., прекращение практики обучения детей на дому;

– с 1962 г., официальное признание домашнего образования как одной из форм государственного обучения для больных детей и детей-инвалидов [5].

Наиболее широкое определение понятия «обучение на дому» соответствующее требованиям современных национальных образовательных систем и не противоречащее принципам инклюзивного образования представлено Модельным законом «Об образовании лиц с ограниченными возможностями здоровья (специальном образовании)», который был принят Межпарламентской Ассамблеей государств - участников СНГ в 2002 году. В соответствии Модельному закону «... обучение на дому – освоение общеобразовательных и профессиональных образовательных программ лицом, по состоянию здоровья временно или постоянно не посещающим образовательное учреждение, при котором обучение осуществляется на дому педагогическими работниками соответствующих образовательных учреждений, в том числе с использованием дистанционных средств обучения...».

Законом «Об образовании» Республики Казахстан в зависимости от содержания образовательных программ с учетом потребностей и возможностей личности, создания условий доступности получения каждого уровня образования предусмотрены следующие формы обучения: очное, вечернее, заочное, экстернат и дистанционная форма обучения для лиц (детей) с особыми образовательными потребностями.

В целом, при определении содержания понятия, большинство исследователей и практиков придерживается мнения, что обучения на дому, это не форма получения образования или обучения, а условие организации учебного процесса для детей с особыми образовательными потребностями. То есть дети, которые переведены на обучение в домашних условиях, являются полноправными участниками образовательного процесса школы [6].

1.2 Нормативно-правовые основы процесса обучения на дому

В казахстанской системе образования, для детей, которые по состоянию здоровья в течение длительного времени не могут посещать организации среднего образования, предусматривается индивидуальное бесплатное обучение на дому.

Основанием для индивидуального бесплатного обучения на дому является заключение врачебно-консультационной комиссии о состоянии

здоровья ребенка с указанием срока обучения на дому, в соответствии с приказом Министра здравоохранения и социального развития Республики Казахстан от 5 мая 2015 года № 321 «Об утверждении Положения о деятельности врачебно-консультативной комиссии». В зависимости от заболевания ребенка, срок обучения на дому длится от 1 месяца до конца учебного года, указанного в заключении. В случае установления инвалидности предоставляется справка об инвалидности по форме согласно приложению №12 «Правил проведения медико-социальной экспертизы», утвержденной Приказом Министра здравоохранения и социального развития Республики Казахстан от 30 января 2015 года № 44.

Предоставление индивидуального бесплатного обучения на дому, как государственной услуги, оказываемой местными организациями начального, основного среднего, общего среднего образования регулируется «Стандартом государственных услуг в сфере специального образования, оказываемых местными исполнительными органами» (далее – Стандарт), утвержденным Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 8 апреля 2015 года № 174. Рассматриваемый стандарт определяет порядок получения услуги «индивидуальное бесплатное обучение на дому» и предполагает присутствие нескольких последовательных этапов.

Первый этап подразумевает обследование и оказание психолого-медико-педагогической консультативной помощи детям с ограниченными возможностями. Обследование проводится региональными психолого-медико-педагогическими консультациями (района, города, области и при необходимости республиканской психолого-медико-педагогической консультацией, далее – ПМПК), где проживает ребенок. Для прохождения обследования в ПМПК требуется заявление родителя (или законного представителя) ребенка, копия свидетельства о рождении (оригинал для сверки), копия заключения об инвалидности (при наличии), заключение врачебно-консультационной комиссии о необходимости обучения на дому по состоянию здоровья (для детей, обучающихся на дому). Также ПМПК при необходимости могут запрашивать форму № 112/у «История развития ребенка», форму № 027/у «Выписка из медицинской карты амбулаторного, стационарного больного», психолого-педагогическую характеристику из организации образования, письменные работы по языку обучения, математике, рисунки и другие результаты деятельности. Результатом первого этапа, в частности обследования и оказания психолого-медико-педагогической консультативной помощи является письменное заключение с указанием состояния интеллектуального развития ребенка, установленных диагнозов (неврологических, психиатрических, логопедических), сопутствующих заболеваний и синдромов, а также оно содержит рекомендации по обучению и коррекционно-педагогической поддержке с указанием образовательной программы и условия организации коррекционно-развивающего обучения.

Второй этап включает прием документов организациями начального, основного среднего, общего среднего образования для организации индивидуального бесплатного обучения на дому. В соответствии

со Стандартом для организации индивидуального бесплатного обучения на дому требуется заявление родителя (или законного представителя), заключение (или справка об инвалидности) врачебно-консультационной комиссии с рекомендацией по обучению на дому и заключение психолого-медико-педагогической консультации о рекомендуемой образовательной учебной программе для детей-инвалидов. По окончании приема документов организация образования предоставляет родителю (или законному представителю) расписку о приеме документов для организации индивидуального бесплатного обучения на дому.

Возмещение затрат на обучение детей-инвалидов в домашних условиях и отчет по финансовым расходам формируются в соответствии с Приказами Министра здравоохранения и социального развития Республики Казахстан: «Возмещение затрат на обучение на дому детей-инвалидов» от 28 апреля 2015 г. № 279 (Приложение 25) и «Отчет о назначении и выплате возмещений затрат на обучение на дому детей-инвалидов» от 19 января 2016 г. № 28.

1.3 Общие вопросы организации обучения на дому

В «Типовых правилах деятельности общеобразовательных организаций (начального, основного среднего и общего среднего)», утвержденных постановлением Правительства Республики Казахстан от 17 мая 2013 года № 499 (далее – Типовые Правила) предусмотрено, что организация образовательного процесса в организациях образования строится на основе учебного плана, регламентируется годовым календарным учебным графиком работы и расписанием занятий. Также учебная нагрузка, режим занятий обучающихся определяются утверждаемыми организациями образования положениями, подготовленными на основе государственных общеобязательных стандартов образования, санитарных правил, гигиенических нормативов, учебных планов и рекомендаций органов здравоохранения и образования.

Образовательные области и учебные предметы, недельная учебная нагрузка или количество часов в неделю по классам устанавливается Типовым учебным планом (далее – ТУП), утвержденный приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 8 ноября 2012 года № 500.

В соответствии с п. 20 Типовых правил общеобразовательные организации на основе действующих ТУПов разрабатывают Индивидуальный рабочий учебный план обучающегося на дому. Практика общеобразовательных школ, которые обучают детей на дому, показывает, что индивидуальный рабочий учебный план разрабатывается на каждого обучающегося отдельно с учетом его индивидуальных и психофизических особенностей. При разработке индивидуальных учебных планов также рекомендуется учитывать пожелания обучающихся и их родителей (или законных представителей), касающиеся вопросов посещения отдельных уроков в школе, выбора вариативного компонента и т.п. Индивидуальный рабочий учебный план обучения на дому разрабатывается на полугодие или учебный год, принимается решением

Педагогического совета, согласовывается с родителем (или законным представителем) обучающегося и утверждается руководителем организации образования.

Примерный образец индивидуального рабочего учебного плана обучающегося на дому представлен ниже в таблице 1.

Таблица 1. Примерный образец индивидуального рабочего учебного плана обучающегося на дому

«Принято» решением Педагогического совета _____ <i>(название организации образования)</i> Протокол № _____ от _____	<i>Образец титульного листа</i> «Утверждено» Директор _____ ФИО <i>(подпись)</i> _____ <i>(дата)</i>
«Согласовано» _____ <i>(подпись)</i> _____ <i>ФИО родителя или законного Представителя</i> _____ <i>(дата)</i>	
Индивидуальный рабочий учебный план	
обучающегося (щейся) _____ класса _____ <i>(название организации образования)</i> _____ <i>(ФИО обучающегося)</i>	
на _____ уч. г. <i>(период обучения)</i>	

Таблица 1 (Продолжение).

Пояснительная записка

Индивидуальный рабочий учебный план разработан на основе следующих нормативных документов:

- 1.
- 2.
3. ...

Обучение проводится в соответствии с индивидуальным учебным планом по общеобразовательной учебной программе _____ класса.

В соответствии с Государственным общеобязательным стандартом _____ образования продолжительность учебного года составляет _____ учебных недель.

В соответствии с Типовым учебным планом _____ индивидуального бесплатного обучения на дому с казахским (или русским) языком обучения объем недельной учебной нагрузки _____ часов.

Продолжительность занятий _____ минут. При необходимости занятия могут прерываться, учитывая состояние ребенка.

При выполнении индивидуального учебного плана допускается очное и онлайн посещение отдельных уроков в школе по согласованию с родителем (или законным представителем) и лечащим врачом.

В целях социальной адаптации и интеграции в общество, комфортного пребывания в детском коллективе, повышения социального статуса предусматривается участие в школьных мероприятиях и дополнительном образовании.

Таблица 1 (Продолжение)

Образец индивидуального учебного плана для 5 класса
(с казахским языком обучения)

Образовательная область	Учебный предмет	Количество часов в неделю	Примечание
Язык и литература	Казахский язык	1	Например, по английскому языку на дому – 0,5 ч., дистанционный (онлайн) – 0,5 ч.
	Казахская литература	1	
	Русский язык и литература	1	
	Английский язык	1	
Математика и информатика	Математика	4	
Естествознание	Естествознание	1	
Человек и общество	История Казахстана	0,5	
	Всемирная история	0,5	
Всего за неделю		10	

1.3.1 Содержание образования учащихся, обучающихся на дому

Содержание образования - это система (комплекс) знаний по каждому уровню образования, являющаяся основой для формирования компетентности и всестороннего развития личности [1].

Содержание каждого уровня образования, определяется общеобразовательной программой, являющейся комплексом (или набором) типовых учебных программ по предметам, разработанные на основе государственных общеобязательных стандартов образования.

В соответствии с п. 19 Типовых правил дети с особыми образовательными потребностями, обучающиеся в инклюзивных классах общеобразовательной школы, в том и числе дети, которые находятся на надомном обучении, могут обучаться по общеобразовательной учебной или индивидуальной программе, а п.20 подчеркивает, что учебный и воспитательный процесс осуществляется в соответствии с рабочими учебными программами и рабочими учебными планами.

При отсутствии типовой учебной программы по предметам вариативной части типового учебного плана (в т.ч. и по коррекционным предметам), а также при адаптации типовой учебной программы с учетом особенностей психофизического развития и возможностей обучающихся рекомендуется разработка Индивидуальной рабочей учебной программы для обучающегося на дому.

Таким образом, предметное содержание образования учащихся, обучающихся на дому, определяется типовыми учебными программами по общеобразовательным предметам, при необходимости индивидуальной рабочей учебной программой, разрабатываемой на основе типовых учебных программ с учетом особенностей психофизического развития и возможностей обучающихся, сложности структуры их дефекта, особенностей эмоционально-волевой сферы, характератечения заболевания.

На основе типовых учебных программ (или индивидуальных рабочих учебных программ) учителями разрабатывается календарно-тематическое планирование по каждому предмету, которое обсуждается на заседании методического объединения и утверждается руководителем школы.

1.3.2 Учет и норма учебного времени. Отслеживание результатов обучения обучающихся на дому

Обучение на дому в зависимости от заболевания может быть кратковременным или долговременным. Продолжительность обучения указывается в заключении врачебно-консультационной комиссии (или в медицинской справке), расписание уроков составляется исходя из указанных в справке сроков. Расписание обучения ребенка на дому составляется классным руководителем и согласовывается с родителями (или законным представителем) учащегося, утверждается директором школы (Таблица 2).

При составлении расписания рекомендуется руководствоваться Санитарными правилами "Санитарно-эпидемиологические требования к объектам образования", утвержденными Приказом Министра национальной экономики Республики Казахстан от 29 декабря 2014 года № 179 (далее – Санитарные правила). В соответствии с требованиями Санитарных правил при составлении расписания уроков учитывается динамика умственной работоспособности учащихся в течение дня (и недели) и используется таблица ранжирования предметов по трудности (приложение 12 к Санитарным правилам). Учебная нагрузка для учащихся старших классов в течение недели распределяется так, чтобы наибольший ее объем приходился на вторник и (или)

среду, для учащихся младших и средних классов - на вторник и четверг. В эти дни в школьное расписание включают наиболее трудные или средние и легкие по трудности предметы, но в большем количестве, чем в остальные дни. В среду для учащихся младших и средних классов предусматривают облегченный день. Наименьшее число баллов за день должно быть на понедельник и субботу.

Таблица 2. Примерный образец расписания индивидуальных занятий на дому

Образец индивидуального расписания для обучающегося 2 класса

«Составлено» _____ ФИО
(подпись) классного
руководителя
_____ (дата)

«Утверждено» _____ ФИО
Директор
_____ (подпись)
_____ (дата)

«Согласовано» _____ ФИО родителя
(подпись) или законного
Представителя
_____ (дата)

РАСПИСАНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАНЯТИЙ

обучающегося (щейся) _____ класса

_____ (название организации образования)

_____ (ФИО обучающегося)

на _____ уч. г.

_____ (период обучения)

Дни, Часы занятий	Понедельник	Вторник	Среда	Четверг	Пятница
1 урок с __ ч. __ м. до __ ч. __ м.		Математика			
2 урок с __ ч. __ м. до __ ч. __ м.		Русский язык (Я2) Английский язык	Казахский язык	Математика	
3 урок с __ ч. __ м. до __ ч. __ м.			Естествознание	Литературное чтение	

При необходимости в расписание можно включить коррекционные занятия

Расписание занятий составляется с учетом индивидуальных особенностей, психофизических возможностей детей и их интересов, руководствуясь учебным планом школы, учитывая длительность урока не более 40 минут, минимальная длительность перерыва 10 минут.

Продолжительность одного занятия - 40 минут с 15-минутным перерывом.

Учет учебно – воспитательной работы в организациях среднего образования осуществляется путем ведения классного журнала. Классный журнал является государственным документом, ведение которого обязательно для каждого учителя организации среднего образования в электронном или бумажном варианте. Заместитель директора по учебно-воспитательной работе (или директор) дает указание учителям о распределении в журнале страниц, отведенных на текущий учет успеваемости и посещаемости обучающихся на год в соответствии с количеством часов, выделенных в учебном плане на каждый предмет.

Учитель систематически проверяет и оценивает знания обучающихся, а также отмечает посещаемость школьников на каждом уроке. На левой стороне развернутой страницы журнала учитель записывает дату проведения урока, отмечает отсутствующих на уроке обучающихся буквой «н».

На правой стороне развернутой страницы журнала учитель записывает тему, изученную на уроке, и задание на дом.

Графа «Заметки учителя» служит для записи замечаний учителя о поведении отдельных обучающихся, их продвижении или отставании в учебной работе. Пописьменным работам оценки выставляются в графе того дня, когда проводилась данная работа.

Итоговые оценки за каждую учебную четверть выставляются учителем после записи даты последнего урока по данному предмету в четверти.

Одновременно с этим четвертные оценки переносятся им в вводную ведомость учета успеваемости и поведения учащихся.

Фамилии обучающихся на дому, данные об успеваемости, переводе из класса в класс, о результатах промежуточной и государственной (итоговой) аттестации, выпуске из школы вносятся в классный журнал соответствующего класса, который зачислен обучающий.

На каждого обучающегося на дому также заводятся журналы учета индивидуальных занятий (или «Журнал успеваемости индивидуального бесплатного обучения на дому»), куда заносятся даты занятий, содержание пройденного материала, количество часов. Для удобства рекомендуется следующая форма журнала учета индивидуальных занятий на дому идентичной классному журналу (Таблица 3).

Обучение и промежуточная аттестация (сроки и формы) проводятся в соответствии с расписаниями, утверждёнными руководителем организации образования и согласованными с родителями (или законными представителями) обучающегося.

При оценивании знаний, умений, навыков обучающихся применяется действующая система оценивания. Оценки выставляются в «Журнал

успеваемости индивидуального бесплатного обучения на дому», в котором при необходимости родитель ставит подпись об ознакомлении с оценкой ученика и содержанием обучения на каждом занятии. Оценки из «Журнала успеваемости индивидуального бесплатного обучения на дому» учителем переносятся в классный журнал один раз в месяц до заполнения табеля учета рабочего времени педагогов.

Контроль за организацией обучения на дому осуществляет заместитель директора, курирующий данное направление, согласно приказу директора школы.

Данные об итогах промежуточной аттестации обучающегося на дому, информация о его переводе в другой класс и выпуске из школы своевременно вносятся в классный журнал.

Решение о переводе обучающегося на дому в следующий класс принимает педагогический совет школы на основании анализа освоения обучающимися образовательных программ по всем предметам учебного плана, составленного для индивидуального обучения (на дому), и наличии по ним положительных годовых отметок.

Таблица 3 (Продолжение)

* Пәннің аты Наименование предмета _____	Мұғалімнің ТАӘ ФИО учителя _____
---	---

Айы, күні Число, месяц	Сабақта не өтілді Что пройдено на уроке	Үй тапсырмасы Домашнее задание	Мұғалім ескертпесі / Заметки учителя

*Заполняется учителем-предметником. При необходимости можно включить графы «подпись учителя» или «подпись родителя (или законного представителя)»

** Количество страниц на каждого учебного предмета зависит от учебной нагрузки по ТУП

ОҚУШЫНЫҢ ОҚУ ҮЛГЕРІМІ ЖӘНЕ ТӘРТІБІН КӨРСЕТЕТІН ЖИЫНТЫҚ ТІЗІМДЕМЕСІ
СВОДНАЯ ВЕДОМОСТЬ УЧЕТА УСПЕВАЕМОСТИ И ПОВЕДЕНИЯ УЧАЩЕГОСЯ*

Пәндердің аты Наименование предметов оқу жылының кезендері периоды учебного года													
										Тәртібі Поведение	Ынтасы Прилежание	Мұғалімнің ескертулері Примечание учителя	
1 тоқсан 1 четверть													
2 тоқсан 2 четверть													
3 тоқсан 3 четверть													
4 тоқсан 4 четверть													
Қорытынды бағасы Итоговая оценка													

*Заполняется классным руководителем

*ОҚУШЫ ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР / ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ ОБ УЧАЩЕМСЯ

Оқушының тегі, аты, әкесінің аты _____

Фамилия, имя, отчество учащегося _____

Ауру диагнозы/ Диагноз заболевания _____

Жеке іс қағазының № № Личного дела	Мектеп бойынша бұйрық № № приказа по школе (прибыл, выбыл)	Жынысы Пол	Туған жылы және айы Год и месяц рождения	Оқушының ЖСН ИИН учащегося	Мүгедектігі Инвалидность	Ұлты Национальность	Мектепке дейінгі мекемеде болуы (қаласы, қайда болды, атауы, болған ай саны, жылы) Был ли в дошкольном учреждении (город, где посещал, название, количество посещенных месяцев, лет)	Басқа мекемелерде қосымша сабақтар туралы мағлұматтар Сведения о дополнительных занятиях в других учреждениях	Әке-шешесінің немесе оларды ауыстырушы адамның тегі, аты, әкесінің аты Фамилия, имя, отчество отца, матери или лиц их заменяющих	Ата-анасының жұмыс орны, лауазымы, мекеменің мекен-жайы телефоны Должность, название, адрес учреждения, телефон, где работает указанное лицо	Жанұядағы 0 ден 18-ге дейінгі басқа балалар туралы мағлұмат (Т.А., туған күні, мектеп №, сыныбы, басқа мекемелер: колледж, жоғары оқу орны және т.б.) Сведения о других детях в семье от 0 до 18 лет (Ф.И., дата рожд., № школы, класс, д\сад, название др.учебного заведения: колледж, вуз и пр.)

*Заполняется классным руководителем

*ПЕДАГОГТАР ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР / ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ О ПЕДАГОГАХ

№	Педагогтың ТАӘ / ФИО педагога	Қызметі/ Деятельность	Байланыс телефондары/ Контакты	Электрондық пошта/ электронная почта	Ескертулер/ Примечание
1	...	<i>Завуч по УВР</i>			
2	...	<i>Классный руководитель</i>			
3	...	<i>Психолог</i>			
4		<i>Специальный педагог</i>			
5	...	<i>Учитель математики</i>			
6		<i>Учитель химии</i>			
		... ..			

*Заполняется классным руководителем

*Сабақ кестесінің көшірмесі / Выписка из расписания занятий

За период с _____ по _____
утвержденного Приказом от _____

Продолжительность занятий _____

№	Апта күндері / Дни недели	Дүйсенбі / Понедельник	Сисенбі / Вторник	Сәрсенбі / Среда	Бисенбі / Четверг	Жұма / пятница	Сенбі / суббота
	Уақыты / Часы						
1- сабақ 1 урок							
2 – сабақ 2 урок							
3- сабақ 3 урок							
4 сабақ 4 урок							

За период с _____ по _____
утвержденного Приказом от _____

Продолжительность занятий _____

№	Апта күндері / Дни недели	Дүйсенбі / Понедельник	Сисенбі / Вторник	Сәрсенбі / Среда	Бисенбі / Четверг	Жұма / пятница	Сенбі / суббота
	Уақыты / Часы						
1- сабақ 1 урок							
2 – сабақ 2 урок							
3- сабақ 3 урок							
4 сабақ 4 урок							

*Заполняется классным руководителем

Журналды толтыру ережесі	Правила заполнения журнала
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Барлық оқу пәндері бойынша жазбалар оқушының оқу тіліне байланысты нақты және ұқыпты түрде түзетусіз жүргізілуі керек. ▪ Барлық жазулар қара сиялы қаламмен толтырылуы тиіс. ▪ Корректор мен қарындашты қолдануға тиым салынады. ▪ Бағаны бір тор көзге бөлшек сызығы арқылы қоюға тиым салынады. ▪ Сабақтың өткізілген күнін тек араб сандарымен жазу керек, мысалы: 03.09; 23.12. ▪ Журналдың ашылған бетінің оң жағында күнтізбелік жоспарға сай сабақтың тақырыбы мен үйге берілген тапсырма жазылады. ▪ Өткізілген сабақтардың саны және өткізілген күні сәйкес болу керек. ▪ Журналды оқу бөліміне талап етуіне қарай және әр тоқсан сайын тексеруге тапсыру қажет. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Записи должны вестись чётко и аккуратно без исправлений на языке обучения учащегося по всем учебным предметам. ▪ Все записи должны вестись ручкой чёрного цвета. ▪ Не допускается никаких пометок карандашом или точек, постановка минусов и плюсов. ▪ Не допускается выставление в одной клетке отметок со знаком дробной черты. ▪ Дату проведения урока следует фиксировать только арабскими цифрами, например: 03.09; 23.12. ▪ На правой стороне развернутой страницы журнала учитель обязан записывать тему урока и задание на дом. ▪ Количество проведенных уроков и соответствующие им даты должны совпадать. ▪ Предоставлять журнал на проверку по первому требованию и в конце каждой четверти в учебную часть.

1.4 Функции и обязанности участников образовательного процесса на дому

Организация обучения ребенка на дому сложный и кропотливый процесс, который требует участия не только педагогических работников школы и родителей учащихся (или их законных представителей), но и представителей других образовательных организаций, например, территориальной ПМПК, кабинетов психолого-педагогической коррекции, специальных организаций образования, органов социальной защиты и т.п. Тем не менее, основная работа по организации обучения ребенка на дому по общеобразовательной программе осуществляется организацией образования, в частности общеобразовательной школой, куда поступает ребенок.

При поступлении в общеобразовательную школу ребенка с особыми образовательными потребностями обязательным является освоение руководящими лицами, специалистами и педагогами школы дополнительных профессиональных компетенций в области специального образования, в том числе и по обучению детей на дому.

Продуманное взаимодействие руководства школы и специалистов (педагога - психолога, социального педагога, специальных педагогов при их наличии) должно быть направлено на выработку и реализацию единых подходов к преодолению проблем развития и обучения ребенка с особыми образовательными потребностями, организацию помощи его семье, а также учителю, работающему с этими учениками на дому. При этом, основными правилами взаимодействия членов команды являются взаимное уважение, готовность к взаимопомощи со стороны всех членов команды, четкое распределение функций в решении конкретных педагогических задач, равноправное участие всех членов команды в коррекционном и образовательном процессе, ответственность за результаты своей и общей работы.

На практике для координации учебно-воспитательной работы по обучению на дому организацией образования разрабатываются локальные акты, к примеру, «Положение об организации индивидуального бесплатного обучения на дому» (далее – Положение). Положение определяет порядок организации процесса обучения на дому, функции и обязанности участников процесса и другие условия для обучения.

Организация обучения в домашних условиях также подразумевает участие в образовательном процессе школьного психолого-педагогического консилиума, методических объединений учителей, обучающих детей на дому.

Как известно, личность учителя, его человеческие качества и отношение к ребенку являются главным фактором успешной адаптации и обучения ребенка.

Учитель приобретает у учащегося статус близкого человека, поскольку является иногда более предпочитаемым лицом, нежели родители и родственники. Система «ученик - учитель» становится доминирующей в жизни ребенка. Ее значение для развития личности состоит в том, что она впервые по-настоящему включает детей в отношения «ребенок - общество», так как

учитель воплощает в своей деятельности требования общества. Создание положительного настроения при проведении занятий крайне важно. Для этого надо суметь разделить радости и горести ребенка, заслужить его доверие.

Основной результат деятельности учителя, прежде всего это - создание ситуации успеха и ее закрепление, формирование у ученика позитивной самооценки, так как даже однажды пережитое чувство радости, успеха способно изменить ритм и стиль жизни ребенка, наполнить ее смыслом.

Учитель индивидуального обучения на дому привлекает своего ученика к участию в общешкольных мероприятиях, водит его на праздники. По собственному желанию и с согласия родителей дети могут посещать дополнительные занятия по интересам, специальные лечебно-оздоровительные занятия, принимать участие в выставках и конкурсах творческих работ учащихся школы.

Учителя-педагоги, впервые начавшие обучать ребенка на дому, приходят порой в отчаяние, так как в течение долгого времени отсутствуют видимые результаты их работы. Однако к такому ребенку следует относиться внимательно и терпеливо. Необходимо поощрять малейшее желание работать, не пропускать даже незначительного повода для похвалы, стимулировать не только интерес к учебе, но и желание все время делать лучше. Нельзя упустить из виду крупицы положительного отношения к заданию, даже небольшие, подчас малозаметные успехи ребенка следует отметить и положительно оценить [7].

Как показывает практика, учителю-педагогу обучающего ребенка на дому часто приходится сталкиваться с множеством задач, решение которых требует определенного уровня подготовки и владения специфическими методами воспитания и обучения, в том числе и психолого-педагогическими знаниями, умениями и навыками работы с детьми с ограниченными возможностями.

Учителей, которые обучают детей на дому по общеобразовательной программе, также волнует количество часов по предметам, входящим в учебный план. Если ребенку, обучающемуся по общеобразовательной программе на дому, нужно будет поступать в колледж, а то и в вуз, и если у родителей нет средств, чтобы нанять репетитора, то ему трудно будет реализовать свои планы по продолжению образования. Учителя считают, что выделенные по ТУП часы на предметы недостаточны для подготовки и поступления в профессиональные учебные заведения [8].

«Типовые штаты работников организаций начального, основного среднего, общего среднего образования» предусматривают должность педагога-психолога во всех организациях среднего образования.

Педагог-психолог организации начального, основного среднего и общего среднего образования осуществляет деятельность, направленную на сохранение психологического и социального благополучия учащихся. Проводит психологическую диагностику различного профиля и предназначения. Составляет психолого-педагогические заключения по материалам исследовательских работ с целью ориентации преподавательского коллектива, а также родителей учащихся или лиц, их заменяющих в проблемах

личностного и социального развития обучающихся. Определяет степень развития учащихся, диагностирует нарушения социального развития детей и подростков, проводит их психолого-педагогическую коррекцию.

Основными задачами педагога–психолога в школе является: разъяснение учителям, классному руководителю, администрации школы тех или иных особенностей поведения ребенка обучающегося на дому, его причин; помощь в подборе тех или иных форм, приемов взаимодействия с ним; отслеживание динамики адаптации ребенка в социуме; раннее выявление тех или иных затруднений как у ребенка и его родителей, так и у учителя и учеников класса. Педагог–психолог на основе собственных психологических исследований совместно со специалистами школьного психолого–педагогического консилиума:

- устанавливает актуальный уровень когнитивного развития ребенка, определяет зону ближайшего развития;
- выявляет особенности эмоционально-волевой сферы, личностные особенности детей, характер взаимодействия со сверстниками, родителями и другими взрослыми;
- определяет направление, характер и сроки коррекционно-развивающей работы с ребенком;
- ставит и решает задачи гуманизации социальной среды, в которой обучается ребенок;
- помогает учителю и другим специалистам наладить конструктивное взаимодействие как с родителями ребенка, обучающегося на дому, так и родителями других обучающихся класса;
- способствует повышению психологической компетентности учителей и педагогов и других специалистов, а также родителей;
- проводит консультирование учителей и педагогов, родителей учащихся и т.п.

По квалификационным требованиям *социальный педагог* организации начального, основного среднего и общего среднего образования изучает психолого-медико-педагогические особенности личности и ее среды, условия жизни, выявляет интересы и потребности, проблемы, конфликтные ситуации, отклонения в поведении обучающихся и воспитанников и своевременно оказывает им социальную помощь и поддержку.

Социальный педагог осуществляет контроль за соблюдением прав любого ребенка, обучающегося в школе, в том числе и на дому, выступает посредником между обучающимися, воспитанниками, детьми и учреждением, семьей, средой, специалистами различных социальных служб, ведомств и административных органов. Осуществляет комплекс мер по воспитанию, образованию, развитию и социальной защите обучающихся (воспитанников) в организациях образования и по месту жительства, обеспечивающих адаптацию личности к жизни в обществе.

Координирует работу по патронату, обеспечению жильем, пособиями, пенсиями, имущественными и неимущественными правами детей-сирот и

детей, оставшихся без попечения родителей, детей с ограниченными возможностями, детей-инвалидов, инвалидов с детства. Создает условия для развития талантов, умственных и физических способностей обучающихся во внеурочное время.

Важная сфера деятельности социального педагога – помощь родителям ребенка с особыми образовательными потребностями в адаптации в школьном сообществе, в среде других родителей.

Также социальный педагог может помочь учителю, другим специалистам школы в создании комфортной и беспрепятственной среды обучения в условиях дома и семьи, поиске нужной информации о ребенке.

Практика общеобразовательных школ, реализующих инклюзивное образование подтверждает, что наличие в организации образования *специальных педагогов, таких, как учитель-дефектолог, учитель-логопед* значительно способствует повышению качества коррекционно-развивающего обучения. Присутствие учителя-дефектолога, логопеда, инструктора ЛФК в команде педагогов обучающихся детей на дому только повышает качество предоставления образовательной услуги на дому и способствует всестороннему развитию ребенка. Они также могут проводить диагностику психических, физических и физиологических нарушений учащихся, определять их структуру и степень выраженности. В тесном контакте с учителями и другими специалистами осуществляют групповую и индивидуальную деятельность по коррекции, восстановлению нарушенных функций и социализации учащегося с ограниченными возможностями. Консультируют педагогических работников, родителей учащихся или лиц, их заменяющих, по применению специальных методов и приемов оказания помощи детям, имеющим отклонения в развитии.

К обязанностям *классного руководителя* в организации обучения на дому относятся:

- согласование с учителями, обучающими ребенка, родителями (законными представителями) расписания занятий;
- обеспечение контакта с обучающимися и их родителями;
- своевременное информирование родителей (законных представителей) обо всех изменениях в образовательном процессе;
- своевременное информирование администрации, контроль за ведением журнала и табеля об успеваемости;
- школы о проблемах, имеющих последствия для образовательного процесса.

Руководство школы решает следующие вопросы:

- подготовка локальных актов, таких, как положение об индивидуальном бесплатном обучении на дому, индивидуальные рабочие учебные планы, индивидуальные рабочие учебные программы и т.д. на основе имеющихся нормативных и правовых актов в области образования;
- контроль выполнения учебных планов и программ, методики индивидуального обучения, аттестации обучающихся, оформления и ведения документации не реже одного раза в четверть, полугодие;

- контроль своевременности проведения занятий на дому, ведения журнала учета обучения детей на дому;
- своевременный подбор учителей и специалистов для обеспечения учебно-воспитательного процесса на дому;
- своевременное принятие решения по проблемным вопросам в организации обучения на дому.

Обучение ребенка на дому – это многоаспектный процесс, огромное значение для которого имеют психологическая атмосфера в семье, желание родителей сотрудничать с педагогом. Воспитательная роль семьи особенно велика, так как возможности контактов этой группы детей весьма ограничены. Для включения членов семьи в процесс обучения и реабилитации детей им необходимо оказывать помощь в повышении их психолого-педагогической компетентности. Педагог, посещая семью, должен уметь оценить тип воспитания, господствующий в ней. Специалисты в области семейной психологии и педагогики выделяют следующие типы семейного воспитания [9]:

- потворствующая гиперпротекция, когда ребенок находится в центре внимания семьи. Члены семьи стремятся к максимальному удовлетворению его потребностей. Чрезмерной заботой родители сковывают инициативу ребенка. При этом они радуются малейшему его достижению, успеху. И сам ребенок начинает высоко себя оценивать. У него возникают повышенные притязания на внимание взрослых, их одобрение. Также результат повышенного внимания ведет к завышенной самооценке ребенка, которая в дальнейшем, в условиях социального взаимодействия, не подтверждается. Такое изменение отношения к себе ребенок не всегда может оценить правильно и отвечает на новую ситуацию агрессией или апатией, отказом что-либо делать или невротическими реакциями;

- доминирующая гиперпротекция, когда родители отдают много сил и времени ребенку и в то же время создают ему многочисленные ограничения и запреты. В результате развиваются такие качества личности ребенка, как покорность, зависимость, отсутствие самостоятельности;

- эмоциональное отвержение, при котором родители безразличны к судьбе ребенка. Безразличие или антипатия не всегда проявляются в формах прямой жестокости, но, несомненно, разрушительны для психики ребенка, вызывая его эмоциональное недоразвитие, провоцируя агрессивность. Неприятие индивидуальности ребенка, его своеобразия и особенностей характера усугубляется общим пренебрежением родителей к таким ценностям, как взаимная детско-родительская любовь, чувство собственного достоинства ребенка. Нередко такие родители стесняются неполноценности своего ребенка, прячут его от людей, не посещают вместе с ним общественные места, что приводит к вторичному замедлению и искажению развития ребенка, делает непреодолимой пропасть между ним и социумом;

- повышенная моральная ответственность родителей проявляется в высоких требованиях к ребенку при невнимании к его эмоциональным нуждам.

Не желая примириться с неполноценностью ребенка, родители преувеличивают его возможности, не замечая его недостатков. Ситуация, когда родителей гораздо больше интересует их собственное представление о желаемом образе ребенка, чем он есть в реальной совокупности черт и качеств, приводит к появлению у ребенка невротических, тревожно-мнительных состояний;

– гипопротекция (гипоопека), когда ребенок предоставлен сам себе, родители не интересуются им, не контролируют его. Они не в состоянии правильно оценить нужды ребенка, прежде всего потребность во внимании, руководстве, защите. Таким образом, ребенок, воспитывающийся в условиях гипоопеки, не может рассчитывать на своевременную помощь и поддержку семьи, что искажает его взаимодействие с окружающим миром. Если речь идет о ребенке с нарушениями в развитии, то такое положение дел приводит к еще большему отставанию в развитии, появлению неадекватных реакций. При этом родители убеждены в том, что все проблемы их ребенка должна решать школа.

По мнению практиков большинство семей, воспитывающие детей с ограниченными возможностями (в т.ч. с нарушениями интеллектуального развития) характеризуются определенными признаками [7]:

– родители испытывают нервно-психическую и физическую нагрузку, усталость, напряжение, тревогу и неуверенность в отношении будущего их ребенка;

– поведение, результаты развития ребенка не соответствуют ожиданиям родителей, вследствие чего последние испытывают раздражение, горечь, неудовлетворенность;

– внутрисемейные отношения (отношения между мужем и женой, другими детьми) нарушаются и искажаются;

– снижается социальный статус семьи вследствие нарушения внесемейного функционирования (ограничение круга знакомых, смена привычного образа жизни, вынужденный отказ одного из членов семьи от работы);

– общественное мнение оказывает «расшатывающее» воздействие на семейную атмосферу, иной раз негативно оценивая как самого ребенка с нарушениями развития, так и усилия семьи по его воспитанию и лечению.

В то же время многие родители прилагают значительные усилия, чтобы создать благоприятные условия для развития своих детей. Однако они зачастую имеют весьма скудные знания о возможных методах эффективного обучения, иной раз не понимают психо-физиологического состояния своего ребенка, не знают, как ему помочь, как подготовить его к периоду взрослости. Поэтому параллельно с обучением ребенка педагог обучает и его родителей коррекционным приемам, рассказывает об особенностях развития, обращает внимание на малейшие успехи своего ученика. Во избежание психотравмирующих ситуаций необходимо относиться к родителям в высшей мере деликатно и бережно, стараясь со своей стороны упрочить согласие в семье. Именно «теплое» общение способствует нормальному

психологическому климату в семье, а любые неадекватные состояния родителей обязательно отражаются на поведении детей.

Практики отмечают, чтобы включиться в процесс воспитания и обучения на дому родителям и родным ребенка требуются квалифицированные консультации дефектолога, логопеда, инструктора ЛФК и психолога. Логопед может показать игровые упражнения на дыхание, развитие мелкой моторики, артикуляционного аппарата; инструктор ЛФК – как разрабатывать суставы, укреплять мышцы, научить правильно стоять, сидеть, приемам лечебного массажа и адаптивной физкультуры, которые родители смогут использовать в домашних условиях. К примеру, практик-логопед, знакомивший родителей с техникой самомассажа губ и языка, считает, что успехи ребенка в освоении речи во многом зависят от того, насколько родные включатся в образовательный процесс, почувствуют себя полноправными членами школьной команды. Специалист лишь ставит звук, но его нужно закреплять. Если мама проявляет терпение и находит время для занятий, ребенок, возвращаясь в учебу после каникул, не забывает о своем прогрессе и педагогу нет надобности начинать все с нуля.

С целью повышения психолого-педагогической компетентности родителей по различным вопросам обучения и воспитания детей с особыми образовательными потребностями также рекомендуется проведение тематических лекторий для родителей, например: «Роль родителей в формировании здорового образа жизни», «Взаимоотношения в семье и нравственное воспитание ребенка», «Роль родителей в обучении и воспитании ребенка, обучающегося на дому», «Развитие речи и организация свободного времени ребенка», «Основы безопасности и жизнедеятельности ребенка» и др.

1.5 Особенности организации обучения на дому

Ученые, социальные педагоги, детские психологи, учителя-предметники, обучающие детей на дому утверждают, что длительное обучение ребенка на дому нередко приводит к его изоляции от социума, депривации, формированию у ребенка патологической замкнутости, нежелания и боязни общения с другими людьми [10,11].

Социализация детей с ограниченными возможностями далеко не всегда успешна в связи с трудностью выработки у них навыков межличностного общения, малой продуктивностью такого общения, неадекватной самооценкой. Если ребенок обучается на дому, то, лишенный общества сверстников, он имеет гораздо менее благоприятные условия для овладения социально значимыми знаниями, умениями, качествами. «... Мы видим, насколько даже у них, детей-инвалидов с надомной формой обучения, сильна познавательная потребность, как для них важно быть в ситуации класса, урока, хоть иногда, хоть раз в неделю, как они это ценят. Сама ситуация учения вместе с другими детьми, когда перед ними заинтересованный в них взрослый, обладает огромным терапевтическим потенциалом...» признаются педагоги-учителя

общеобразовательных школ, которые работают с детьми, обучающимися на дому [10]. Разделяют мнения педагогов и родители детей, обучающихся на дому, они озабочены тем, что если занятия проводить сугубо на дому, то это может привести к нежелательным последствиям, спровоцировав социальную инвалидность детей. Родители говорят, что «школа дает нам всё - навыки общения, норм поведения, обязательств, режима и т.п. Мы, родители детей-инвалидов, обучающихся на дому, просим разрешить нам посещать школу хоть иногда!!!». Исследование ученых Института специальной педагогики и психологии им. Р. Валленберга (Санкт-Петербург) изучивших отношения детей и подростков с церебральным параличом к себе и окружающим при дистанционном надомном обучении показали, что у детей, получивших необходимого и достаточного количества контактов с окружающими людьми, преобладает положительное отношение к школе и к классу. В Таблице 4 представлены результаты эмпирического исследования по методике «Завершение предложения» [11]:

Таблица 4. Примеры высказываний. Шкала «Отношение к ровесникам» и «Отношение к учителям и школе» в основной (ОГ 1) и контрольной (КГ 1) группах детей младшего школьного возраста

<i>Исследуемые группы</i>	<i>ОГ1</i>	<i>КГ1</i>
	<i>Высказывания младших школьников</i>	
Отношение к ровесникам	Бываем среди детей в школе и на хоре. Бываем среди детей в санатории. Дети и, которыми я играю, тоже учатся сомни на дистанционке. Мои друзья меня часто спрашивают по телефону. Мои друзья меня часто ждуть в школе. Бываем среди детей с мамой редко.	Дети, с которыми я играю, иногда приходят в гости. Бываем среди детей в больнице или санатории. Дети, с которыми я играю, плохо разговаривают, трудно с ними. Мои друзья не хотят быть сомной, не понимают. Мои друзья будут заводиться, когда я вернусь в школу.
Отношение к учителям школы	Моя учительница хвалит меня. Если бы не было школы, я не научилась читать и считать. Когда думаю о школе, хочу туда ехать. Когда думаю о школе, хочу туда сбежать. Когда думаю о школе, волнуюсь, придет мой друг или опять заболеет. Моя учительница хорошо учит меня. Моя учительница хочет, чтобы я ходила на уроки с другими ребятами.	Моя учительница часто не ходит к нам. Моя учительница добрая, хочет, чтобы никто не расстраивался из-за оценок. Моя учительница учит меня дома. Если бы не было школы, никто ко мне не приходил. Если бы не было школы, я бы радился. Когда думаю о школе, мне страшно туда идти. Когда думаю о школе, то не знаю, что там делают. Когда думаю о школе, знаю, что там много разных детей.

Примеров много, «... Полина с мамой Анастасией на надомном обучении уже пять лет. 12-летняя девочка передвигается на ходунках, нуждается в поддержке, но не упускает возможности встретиться и пообщаться со сверстниками - на улице, во дворе, в гостях, поэтому неудивительно, что она мечтает быстрее выздороветь и пойти в школу ...» [8].

По словам заместителя директора областной школы-интерната для детей с НОДА г. Караганды Карлыги Наукеновой, в жизни ребенка общение со сверстниками - очень важный момент. Где, если не в школе, ребенок познает самые главные вещи в его жизни: общение, дружбу, взаимопомощь, другие способы коммуникации? Так как у детей, обучающихся дома, эта возможность отсутствует, специалисты иногда приглашают их на занятия в классы. И здесь родители выступают тьюторами и лицами, сопровождающими своих детей. Школа также мотивирует ребенка к обучению, потому что, не имея возможности чувствовать и соотносить свой личный успех с успехами сверстников, ребенок теряет стремление к достижениям [8].

Учитывая, важность социальной адаптации для общего развития ребенка рекомендуется проведение разных мероприятий с приглашением детей обучающихся на дому и их родителей.

Таким образом, анализ зарубежных и отечественных научных исследований по проблемам надомного обучения, нормативно-правовых актов в области здравоохранения и образования, социальной защиты населения, а также изучение практического опыта педагогических коллективов общеобразовательных и специальных школ по обучению на дому позволили выделить ряд методических рекомендаций по организации обучения на дому.

1.6 Общие методические рекомендации по организации обучения на дому

Для эффективной и качественной организации обучения на дому по общеобразовательным учебным программам рекомендуется:

1) сопровождение организации процесса обучения на дому нормативными документами, а также внутренними актами, которое подразумевает их разработку и внедрения для локального использования. К наиболее используемым внутренним актам относятся:

- положение об организации индивидуального бесплатного обучения на дому;
- индивидуальный рабочий учебный план обучения на дому;
- индивидуальные рабочие учебные программы;
- расписание индивидуального обучения;
- журнал успеваемости индивидуального обучения и другие;

2) четкое определение функции каждого члена школьной команды по обучению на дому, включая руководителя организации и его заместителей, руководителя и членов школьного психолого-педагогического консилиума, учителей-предметников, социальных и специальных педагогов, школьного педагога-психолога, представителя родительского комитета школы и других сотрудников;

3) создание методического объединения учителей-предметников и педагогов, обучающихся детей на дому. Методическое объединение педагогов-практиков не только координирует учебно-методическую работу по обучению на дому, оно и является эффективным механизмом при обсуждении и

разработке индивидуальных рабочих учебных планов и программ, индивидуализации учебных программ с учетом особых образовательных потребностей обучающегося на дому, а также для обобщения и распространения опыта учителей;

4) использование комбинированных методов обучения на уроках. Образовательный процесс на уроке нужно организовывать на наглядно-действенной основе с соблюдением основных дидактических принципов, в том числе принципа коррекционной направленности обучения как необходимого условия продвижения в развитии ребенка. На каждом уроке необходима организация предметно-практической деятельности, способствующей психолого-физиологическому развитию ребенка: восприятие, речь и общение, мышление, память, эмоции, мотивация и многое другое;

5) дробное, поэтапное преподавание учебного материала и аналитико-синтетический способ его показа, отработка каждого элемента и обеспечение целостного восприятия; опора на ранее усвоенное и имеющийся у учащихся практический опыт; постоянное обращение к реально существующим связям; особое внимание – выявлению причинно-следственных связей и закономерностей; акцент на главное при краткости и простоте формулирования правил и выводов; достаточное количество практических упражнений для усвоения и повторения учебного материала; организация предметно-практической деятельности при изучении и закреплении материала; включение изучаемого материала в различные виды упражнений; рациональное использование иллюстративного материала; включение для самостоятельного выполнения упражнений, заданий разной степени сложности;

6) обеспечение доступа к образовательным ресурсам школы: библиотеки, периодические издания, лаборатории и учебное оборудование;

7) осуществление систематического контроля за организацией учебно-воспитательного процесса на дому;

8) сочетание разных условий организации учебно-воспитательного процесса с предоставлением комфортной учебно-воспитательной среды в сопровождении специальных педагогов, родителей или близких. Как известно, что роль внеклассной и кружковой работы в активизации познавательной деятельности учащихся школьного возраста велика. Поэтому, привлечение учащихся на дому к внеклассной, кружковой работе и другим, даже малейшие возможности их участия в школьных мероприятиях могут стать инициатором положительной динамики на общем развитии ребенка обучающегося на дому, в том числе социализации в обществе;

9) использование возможностей современных информационно-коммуникационных технологий (далее – ИКТ). Во многих странах мира наиболее эффективным и доступным способом обучения детей с ограниченными возможностями, которые длительное время не могут посещать организацию образования является дистанционное надомное обучение. Грамотное и целенаправленно-практическое использование возможностей современных информационно-коммуникационных технологий, включая смартфонов, программируемых и механических Lego- конструкторов

превращает процесс обучения, в том числе и в домашних условиях в учебно-исследовательский процесс, который представляется возможным только в специальных лабораториях. При этом требуется строгое соблюдение эргономических и здоровьесберегающих норм использования ИКТ – средств обучения для детей с ограниченными возможностями. Применение ИКТ для обучения на дому значительно способствует формированию навыков самостоятельной учебной и исследовательской работы. В последние годы результаты специальных научных исследований, изучающих проблемы социализации детей-надомников также показали, эффективность дистанционного надомного обучения при формировании позитивных отношений к себе и окружающим в сравнении с традиционным надомным обучением. Имеются примеры из практики, когда дети, обучающиеся на дому с удовольствием принимают участие в интернет-конкурсах и нередко выигрывают, например, по экологической проблематике [12]. Возможно, виртуальное общение, уступает живому общению со сверстниками, но факт что это значительно способствует развитию социальных компетенций у детей-инвалидов без особых осложнений и проблем;

10) проведение целенаправленной просветительской работы с родителями (законными представителями, близкими) детей обучающихся на дому. Педагогом-психологом школы, социальными педагогами могут быть организованы профилактические и просветительские мероприятия, такие, как обучающие семинары, тренинги, родительские клубы, школы для родителей и др.;

11) изучение практики, в частности обмен опытом с другими организациями образования, осуществляющих обучение на дому, посещение специальных организаций образования, изучение опыта специальных педагогов. Краткосрочные курсы, стажировки по обучению детей с особыми образовательными потребностями, организованные Национальным научно-практическим центром коррекционной педагогики МОН РК, Национальным центром повышения квалификации «Өрлеу» также могут способствовать повышению профессиональных компетенций учителей общеобразовательных школ.

2. Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Язык и литература»

Обучение на дому направлено на создание благоприятных условий для обучающихся с учётом возрастных и индивидуальных особенностей, соматического и нервно-психического здоровья.

Особенности учебной деятельности учащихся с двигательными нарушениями в значительной степени также определяются различными нарушениями речи.

В устных ответах такие учащиеся стараются выразить свою мысль экономно, сжато, они отвечают речевыми штампами и только на вопросы учителя. Случается, что детям трудно сразу ответить на заданный вопрос, им требуется какое-то время для подготовки к ответу. Подготовка к ответу требует определенной настройки речевого аппарата (преодоление насильственных движений, подготовка дыхания, произвольное подключение голоса).

В связи с особенностями двигательных и речевых нарушений у учащихся с нарушениями опорно-двигательного аппарата имеется специфика обучения по учебным предметам.

Обучение грамоте следует вести звуковым аналитико-синтетическим методом. Особое внимание уделять развитию фонематического слуха, обучению звуковому анализу слов.

Чтение. Основными задачами являются формирование навыков сознательного, правильного выразительного чтения вслух и беглого чтения «про себя», умения осмысленно воспринимать прочитанное. При обучении детей чтению рекомендуется использовать специальные закладки с прорезями, позволяющие фиксировать слово, словосочетание или предложение и препятствующие сползанию взгляда со строки. Учитель может воспользоваться такими приемами, как выделение (маркировка) начала строки, заглавной буквы, начальной фразы текста, с которой учащимся предлагается читать или писать, ограничение нужного слова, текста, предложения специальными прорезями и т. п.

Грамматика и правописание. Изучение начального курса грамматики следует начинать с практической отработки правильного употребления простейших грамматических категорий и форм (падежных, числовых, родовых), составления несложных словосочетаний по картинкам и опорным словам. Составной частью обучения русскому (родному) языку является формирование и совершенствование графических навыков. Поэтапное формирование двигательного навыка письма необходимо проводить в процессе специальных занятий: рисование, штриховка, обведение букв и их элементов по трафарету, выкладывание их из палочек. На уроках широко применять приемы, исключающие необходимость длительного письма, — использовать разрезную азбуку, схемы и модели слов, таблицы и др.

Несформированность двигательного навыка письма у учащегося выдвигает необходимость рационального определения дозировки выполнения

письменных и контрольных работ. Например, для установления того, насколько ученик усвоил правила правописания безударных гласных, его просят написать отдельные слова, словосочетания из текста, предложений.

При оценке результатов письменных работ не следует снижать оценку за следующее:

- неправильное написание строк (зубчатость, выгнутость, вогнутость, косое расположение букв, несоблюдение и пропуск строки, несоблюдение полей);

- выпадение элементов букв или их незаконченность, лишние дополнения букв, неодинаковый их наклон и др .;

- нарушения размеров букв и соотношения их по высоте и ширине;

- смешение сходных по начертанию букв;

- прерывистость письма или повторение отдельных его элементов за счет насильственных движений.

При оценке знаний большую сложность представляет учет ошибок, связанных с фонетико-фонематическим и общим недоразвитием речи. Считаем необходимым отметить, что стержнем большинства затруднений при письме является недостаточная сформированность фонематического восприятия и различения звуков речи. Это проявляется в акустических ошибках. Если дети на письме смешивают те звуки, которые они неправильно произносят, то на первом году обучения учитель их относит к негрубым специфическим ошибкам. Однако смешение звонких — глухих в слове «дуб — дуп» является грубой орфографической ошибкой. Все ошибки, объясняющиеся незнанием орфографических правил, относятся к грубым.

Дети с нарушениями опорно-двигательного аппарата должны уметь работать со схемами, рисунками, картинками и другим наглядным материалом. Это умение используется в разных формах в различных видах учебной деятельности. Оно помогает учителю проводить опрос учащихся и выявлять уровень усвоения знаний. При этом учителю следует определить, может ли ученик:

- рассказать о том, что изображено на рисунке или схеме;

- сравнить разные объекты на рисунке, сделать соответствующие выводы;

- используя как сам рисунок, так и подписи к нему, ответить на поставленный вопрос;

- обозначить на рисунке отдельные объекты или части и др.

Для примера представлены фрагменты отдельных уроков.

Образцы уроков для 2 класса по предмету «Русский язык» для детей с особыми образовательными потребностями

Тема: День знаний. Развитие речи. «Казахстан – страна моя!».

Цель: ознакомление с учебно-методическим комплексом по русскому языку.

Оборудование урока: На доске надпись «День знаний» и выставка учебника и учебных пособий для 2 класса. На интерактивной доске – пейзажи Казахстана. Звучит музыка.

Межпредметные связи: музыка, ИЗО, познание мира, литература, информатика.

Планируемые результаты (задачи):

предметные: развитие связной речи;

личностные: воспитание любви к Родине, к родному краю;

системно-деятельностные: развитие памяти.

1 этап урока: Мотивация к деятельности.

Цель: ввод ситуации для открытия темы и постановки цели урока.

Приветствие. Создание эмоционального настроения: поздравление с Днем знаний. Как вы понимаете пословицу: «Книга – друг человека»? (визуальное восприятие: иллюстрация мальчиков друзей и книги). Какие задачи поможет решить нам учебник русского языка? (Чтение обращения авторов к ученикам).

Знакомство с учебником, учебными пособиями – тетрадями (рабочая, словарная, творческая). Беседа о значении знаний по русскому языку для каждого школьника, о бережном обращении с учебником.

Сообщение темы и цели урока. Составление по картине рассказа о родном крае.

Карточка 1.1

2 этап урока: Учебно-познавательная деятельность.

Цель: освоение содержания темы.

Беседа «Казахстан – страна моя!».

Чтение стихотворения о Республике Казахстан (учителем).

Анализ стихотворения.

- Какие слова самые дорогие для каждого человека?

- Как нужно относиться к родному городу (селу), школе, где ты живешь и учишься?

3 этап урока: Интеллектуальные преобразования.

Цель: выполнение практических заданий.

Работа по картинке в учебнике. **Карточка 1.2**

Беседа: что ты видишь на картине? Чему посвящена картина?

Прочитайте 1 предложение о Казахстане, упр. 2.

Словарная работа в «тетради для творческих работ». Запись 1-го из слов.

4 этап урока: Контроль и оценка результатов деятельности.

Цель: оценка уровня усвоения планируемых результатов и запись их в индивидуальную карту ученика.

Подведение итогов урока: что нового вы узнали на уроке? Чему научились?

Тема: Звук и слово.

Цель: развитие фонематического слуха.

Оборудование урока: интерактивная доска, тетради, учебник русского языка.

Межпредметные связи: музыка, ИЗО, познание мира, литература, информатика.

Планируемые результаты (задачи):

предметные: умение различать звуки в слове;

личностные: воспитание внимания;

системно-деятельностные: развитие мышления.

1 этап урока: Мотивация к деятельности.

Цель: ввод ситуации для открытия темы и постановки цели урока.

Приветствие. Создание эмоционального настроения: звучит музыка.

Слушание сказки: «Жили-были звуки. Жили они очень громко: и пели, и скрипели, и шумели... Но их никто не видел, хотя всякий слышал. Вот однажды прилетели звуки на полянку. Сели на цветок – жужжали: ж-ж-ж ... Полетели над полянкой: з-з-з ... Слетели с дерева: кар-кар! И вдруг, соединившись друг с другом, заговорили: «Как хорошо в лесу! Столько здесь цветов!». «Вот это порядок! – обрадовались дети, которые пришли в лес. – Вы заговорили, потому что мы вас построили в определенном порядке». С тех пор звуки всегда живут рядом с человеком, помогают ему говорить.

Звуковая разминка. Правильное произношение шипящих звуков в чистоговорке: *Жили ерши, шуриши камыши.*

Сообщается тема и цель урока: научимся слушать слова.

Постановка учебных задач: Из чего состоит слово? Какую роль играют звуки в слове?

Минутка чистописания: Буква В в

Словарная работа в «тетради для творческих работ». Запись 1-го из слов.

2 этап урока: Учебно-познавательная деятельность.

Цель: освоение содержания темы.

Звуковой анализ слов, упр. 37. Рассмотреть картинки, напиши слова: *пень, лист, еж.*

Вывод: слова состоят из звуков. Звуки мы слышим и произносим.

3 этап урока: Интеллектуальные преобразования.

Цель: выполнение практических заданий.

Работа с учебником. Выполнение упр. 39 в тетради. «Чудесные превращения слова». Развитие мышления: восстановление слова, вставка букв. БАК – Б...К. Если заменить звук в слове, то изменится ли его смысл?

Орфографическая минутка выполняется с помощью учителя: даны слова из текста с пропуском букв: *б...реза, ...оркестр, ду..., вет...р.*

4 этап урока: Контроль и оценка результатов деятельности.

Цель: оценка уровня усвоения планируемых результатов и запись их в индивидуальную карту ученика.

Подведение итогов урока: что нового вы узнали на уроке? Чему научились?

Учебные предметы «Русский язык» и «Русская литература».

Для изучения учебных предметов «Русский язык» и «Русская литература» отводится по 1 ч.

Таблица 5. Планирование содержания учебной программы по русскому языку
(5 класс, недельная нагрузка 1 час)

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	Роль языка в жизни человека	Вводное занятие	1
2	Культура речи	Речь, формы речи, устная и письменная речь, связная речь, речевое общение, культура речи, культура общения	1
3	Текст», «Типы речи	Текст, типы речи, описание, повествование, рассуждение	2
4	Синтаксис и пунктуация. Культура речи	Строение словосочетания, способы выражения грамматической связи в словосочетании, синтаксический разбор словосочетания	2
5	Синтаксис и пунктуация. Культура речи	Тире между подлежащим и сказуемым, двусоставные и односоставные предложения, дополнение, определение, обстоятельство, распространенные и нераспространенные предложения	2
6	Синтаксис и пунктуация. Культура речи	Знаки препинания в предложениях с однородными членами предложения, обобщающее слово, синтаксический разбор простого предложения, сложное предложение, союзные и бессоюзные сложные предложения (БСП)	2
7	Синтаксис и пунктуация. Культура речи	Синтаксический разбор сложного предложения, предложения с прямой речью, диалог	2
8	Фонетика. Графика. Орфография. Культура речи	Обозначение глухих и звонких согласных на письме, обозначение мягкости согласных с помощью мягкого знака, орфография, правописание непронизносимых согласных	2
9	Фонетика. Графика. Орфография. Культура речи	Двойная роль букв е, ё, ю, я, фонетические чередования звуков, фонетический разбор слова, ударение	2
10	Лексика. Культура речи	Слово, лексическое значение слова, его отличие от грамматического, однозначные и многозначные слова	2
11	Лексика. Культура речи	Прямое и переносное значения слов, омонимы и многозначные слова, синонимический ряд, паронимы, толковый словарь	2
12	Словообразование. Орфография. Культура речи	Однокоренные слова, чередование звуков, беглые гласные, правописание чередующихся гласных в корне слова (-раст- – -ращ- – -рос-; -лаг- – -лож-), правописание гласных и согласных в приставках	2

13	Словообразование. Орфография. Культура речи	Правописание приставок на з, с, буквы и, ы после ц в различных частях слова, способы словообразования (приставочный, суффиксальный, приставочно-суффиксальный);	2
14	Морфология. Имя существительное. Орфография. Культура речи	Имена существительные, имеющие форму одного числа, существительные общего рода, правописание падежных окончаний имен существительных (в том числе на –ий, -ия, -ие).	2
15	Морфология. Имя существительное. Орфография. Культура речи	Правописание о и е после шипящих и ц в корнях, суффиксах и окончаниях имен существительных,	1
16	Морфология. Имя существительное. Орфография. Культура речи	Правописание суффиксов -ек, -ик имен существительных, роль существительных в речи, морфологический разбор имени существительного	2
17	Имя прилагательное	Имена прилагательные полные и краткие, правописание гласных в падежных окончаниях имен прилагательных, правописание кратких прилагательных с основой на шипящую, употребление прилагательных в речи	2
18	Глагол	Инфинитив, алгоритм определения спряжения глагола, настоящее, прошедшее время, две формы будущего времени (будущее простое и будущее сложное), чередование гласных е-и в корне глагола, морфологический разбор глагола	2
19	Повторение изученного материала	Фонетика и орфография, фонетический и орфографический разбор слова; лексика, лексический разбор слова; морфемика и словообразование, морфемный и словообразовательный разбор; морфология, морфологический разбор; синтаксис и пунктуация, синтаксический и пунктуационный разбор	1

Примерные задания по русскому языку для учащихся 5 класса

Задание 1. Определить разряды прилагательных:

- 1) Милое детство.
- 2) Кавказские горы.
- 3) Мамины руки.
- 4) Голубое озеро Байкал.
- 5) Честный поступок.

Задание 2. Словарный диктант.

Хрупкий лёд, синее небо, нельзя неволить, мех линюч, ландыш пахуч, говорить громко, ёж колюч, медведь неуклюж.

Найдите в тексте диктанта глаголы, которые не показывают ни времени, ни лица, ни числа, ни рода.

Задание 3. Запишите слова по группам: 1) ь пишется, 2) ь не пишется.

Зажечь, силач, речь, привлечь, скрипач, могуч, сберечь, испечь, туч, пересечь, ткач, певуч, ostrичь, стеречь, прожечь, бич, линюч, ночь, кумач, врач, мелочь, обжечь, грач, богач, запрячь.

Вывод: чтобы не ошибиться в правописании *ь* после шипящих на конце слова, важно определить часть речи: если глагол, то *ь* после шипящих пишется всегда, в существительном – только в III склонении, в кратких прилагательных – не пишется.

Задание 4. На строчке рядом с глаголом запиши его неопределённую форму (инфинитив). Расставь знаки препинания.

Если мама в магазине
Вам купила только мячик _____
И не хочет остальное, _____
Всё что видит покупать, _____
Станьте прямо пятки вместе _____
Руки в стороны расставьте _____
Открывайте рот пошире _____
И кричите букву «А»! _____
И когда, роняя сумки,
С воплем: «Граждане! Тревога!»
Покупатели помчатся _____
С продавцами во главе
К вам директор магазина
Подползёт и скажет маме _____
Заберите всё бесплатно, _____
Только пусть он замолчит! _____

Задание 5. Синтаксическая пятиминутка.

Выписать из предложения два словосочетания и разобрать их. Произвести фонетический разбор слова *народ*.

Наш народ считает, что недостаточно только лелеять мечту о мире, за мир надо бороться.

мечта о мире

лелеять мечту

Назовите вопросы, на которые отвечают эти глаголы. (Глагол *считает* отвечает на вопрос *что делает?* Глаголы *лелеять* и *бороться* отвечают на вопрос *что делать?*)

В какой форме стоят эти глаголы? (Глагол *считает* – в форме настоящего времени, единственного числа; глаголы *лелеять* и *бороться* – в неопределённой форме.)

Вывод: если глагол отвечает на вопросы *что делает?* *что сделает?*, то он в форме третьего лица и в нём перед *-ся* мягкий знак не пишется. Но если глагол отвечает на вопросы *что делать?* *что сделать?*, то это глагол в неопределённой форме и в нём перед *-ся* пишется мягкий знак.

Внимание! Формы глаголов на *-тся* и *-ться* и существительных на *-ца* звучат одинаково, что часто является источником ошибок.

Запись в тетрадь: *-ца* пишется только в именах существительных: *светлица, девица, синица, лисица*.

Таблица 6. Планирование содержания учебной программы по русскому языку
(6 класс, недельная нагрузка 1 час)

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	Фонетика. Графика. Орфография. Орфоэпия	Слоговой принцип русской графики, понятие об орфоэпии, произношение исконно-русских слов, произношение иноязычных слов, правописание слов с пол- (полу-)	1
2	Фонетика. Графика. Орфография. Орфоэпия	Правописание приставок пре-, при-, правописание о, ё после шипящих и ц в корнях, окончаниях и суффиксах имен существительных и прилагательных; и, ы после ц	1
3	Лексика и фразеология. Культура речи	Общеупотребительные и неупотребительные слова, слова, ограниченные в употреблении (диалектизмы, профессионализмы), устаревшие слова (архаизмы, историзмы) и новые слова (неологизмы), заимствованная лексика	2
4	Лексика и фразеология. Культура речи	Фразеологизмы, отличие фразеологизмов от афоризмов, крылатых слов, история их возникновения, фразеологический словарь, лексический разбор, работа с толковым и фразеологическим словарями	2
5	Морфемика и словообразование. Орфография. Культура речи	Бессуффиксный способ образования слов, сложение, сложносокращенные слова; правописание букв ы, и после приставок на согласную, правописание гласных в корнях с чередованием -гар- – -гор-, -зар- – -зор-, -твар- – -твор-; -плав- – -плов- – -плыв-; -клан- – -клон-; -скак- – -скок-; -равн- – -ровн-, -мак- – -мок-; -кас- – -кос-, -бер- – -бир- и др.	2
6	Морфемика и словообразование. Орфография. Культура речи	Правописание соединительных гласных в сложных словах; морфемный и словообразовательный разбор слова, словообразовательный словарь	1
7	Морфология. Части речи. Общая характеристика. Классификация частей речи	Принципы выделения самостоятельных и служебных частей речи, их функции в речи, части речи и члены предложения	2
8	Имя существительное	Разносклоняемые имена существительные, несклоняемые имена существительные, род несклоняемых имен существительных, словообразование имен существительных;	2
9	Имя существительное	правописание не с существительными, правописание суффиксов имен существительных -чик- – -щик, -ек- – -ик-, -ушк- – -юшк-, -ышк- – -ишк-, -ец- – -иц-	2
10	Имя существительное	Сложные существительные, слитное, дефисное и раздельное написание имен существительных, правописание н и нн в существительных, морфологический разбор	2
11	Имя числительное	Имя числительное как часть речи, признаки числительного (общее грамматическое значение, морфологические признаки, синтаксическая роль в	2

		предложении), разряды числительных, простые, составные и сложные числительные; разряды количественных числительных, имена числительные, обозначающие целые числа	
12	Имя числительное	Склонение и правописание числительных, обозначающих целые числа, ь на конце и в середине числительных, окончание –и в родительном, дательном и предложном падежах числительных, склонение составных количественных числительных; дробные числительные, склонение дробных числительных	2
13	Имя числительное	Изменение слов полтора, полтораства; собирательные числительные, склонение числительных оба, обе, сочетание собирательных числительных с существительными, порядковые числительные, изменение и правописание порядковых числительных, склонение составных порядковых числительных; имя числительное в словосочетании и предложении, морфологический разбор числительного	2
14	Местоимение	морфологические признаки, синтаксическая роль в предложении), роль местоимения в предложении, разряды местоимений, группы местоимений по соотношению с именными частями речи; возвратное местоимение себя, особенности его склонения; соотношение вопросительных и относительных местоимений, особенности их склонения; притяжательные местоимения, их склонение, формы родительного падежа личного местоимения 3-го лица его, её, их для обозначения принадлежности;	2
15	Местоимение	Признаки местоимения (общее грамматическое значение, неопределённые местоимения, особенности их склонения и правописания; отрицательные местоимения, их склонение, слитное и раздельное правописание не и ни в отрицательных местоимениях; указательные местоимения, их склонение, определительные местоимения, их склонение; морфологический разбор местоимения	2
16	Местоимение	Формы родительного падежа личного местоимения 3-го лица его, её, их для обозначения принадлежности; неопределённые местоимения, особенности их склонения и правописания; отрицательные местоимения, их склонение, слитное и раздельное правописание не и ни в отрицательных местоимениях; указательные местоимения, их склонение, определительные местоимения, их склонение; морфологический разбор местоимения	2
17	Глагол	Парные глаголы, способы образования видовых пар, безличные глаголы, разноспрягаемые глаголы,	2

		глаголы особого спряжения, переходные и непереходные, возвратные и невозвратные глаголы	
18	Глагол	наклонение глагола, изменение глаголов в изъявительном (по временам), условном (сослагательном) и повелительном наклонениях, словообразование глаголов, морфологический разбор глагола	2
19	Повторение изученного материала. Обобщение и систематизация орфографических и пунктуационных правил	Фонетика и орфография, фонетический и орфографический разбор слова, лексика и фразеология, лексический разбор слова, морфемика и словообразование, морфемный и словообразовательный разбор, морфология, морфологический разбор, синтаксис и пунктуация, синтаксический и пунктуационный разбор	1

Примерные задания по русскому языку для учащихся 6 класса:

Задание 1. К словам, которые устарели и не употребляются в современном русском языке, подберите родственные слова, активно используемые в наши дни: персты, чело, десница, чаять.

Задание 2. Поставьте ударения в словах: партер, столяр, договор, начал, красивее, щавель, начала, медикаменты, процент, статуя.

Задание 3. В трамвае один пассажир спрашивает другого:

- На следующей остановке выходите?
- А другому кондуктор напоминает:
- На следующей остановке выходите!

Объясните, чем отличаются друг от друга выделенные слова?

Задание 4. Какова роль буквы Ъ в словах: ночь, пишешь, бьют, конь?

Задание 5. Подберите к словам границы, прочный, идти, потеря синонимы, придающие речи торжественную окраску.

Задание 6. Что означает выражение «бить баклуши», что вы знаете о его происхождении?

Задание 7. Какими русскими словами можно заменить слова: антракт, контролировать, лозунг?

Задание 8. Определите состав слов: объявление, одновременно, заботливый.

Задание 9. Напишите сочинение на тему: «Если бы я был волшебником...»

Таблица 7. Планирование содержания учебной программы по русской литературе (5 класс, недельная нагрузка 1 час)

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	Введение	Понятие о словесности. Виды искусства слова. Фольклор и литература: сходство, различие, взаимосвязь	1
2	Устное народное творчество	Пословицы, поговорки, сказки, загадки, былины, эпос, песни	2

3	Устное народное творчество	Волшебная сказка «Иван - Крестьянский сын и Чудо-юдо, бытовые сказки, сказки о животных	2
4	Фольклор и литература XIX века. Басня как эпический жанр литературы	И.А. Крылов. «Волк и ягненок», «Квартет», «Волк на псарне», «Свинья под дубом»	2
5	Фольклор и литература XIX века. Произведения для чтения и изучения	В.А. Жуковский. «Светлана» А.С. Пушкин. «Песнь о вещем Олеге»	2
6	Фольклор и литература XIX века. Произведения для чтения и изучения	А.С. Пушкин. «У лукоморья дуб зеленый...». «Сказка о попе и работнике его Балде» М.Ю. Лермонтов. «Бородино»	2
7	Фольклор и литература XIX века. Произведения для чтения и изучения	И.С. Тургенев. «Муму»	2
8	Теория литературы. Произведения для чтения и обсуждения	Л.Н. Толстой. «Кавказский пленник»	2
9	Теория литературы. Произведения для чтения и обсуждения	Г.-Х. Андерсен. «Стойкий оловянный солдатик», «Новое платье короля», О. Уайльд: «Роза и соловей»	2
10	Фольклор и литература XX века	К.Д. Бальмонт. Книга «Фейные сказки»,	2
	Фольклор и литература XX века	А.И. Куприн. «Синяя звезда»	1
11	Фольклор и литература XX века	А.П. Платонов. «Волшебное кольцо» М.М. Пришвин. «Кладовая солнца»	2
12	Фольклор и литература XX века	П.П. Бажов. «Каменный цветок»	2
	Фольклор и литература XX века	П.Н. Васильев. «Песня о Серке», «Всадники»	1
13	Произведения для чтения и обсуждения	К.Г. Паустовский. «Теплый хлеб»	2
14	Произведения для чтения и обсуждения	Г.В. Черноголовина. «Сказка об одном зернышке», «Чудо-каравай», «Как солнышко на братьев рассердилось»	2
15	Произведения для чтения и обсуждения	С.В. Михалков. Басни. «Завидное упорство», «Муха и пчела», «Лев и муха»	2
16	Произведения для чтения и обсуждения	М.Д. Зверев. «Тайна двухэтажного города»	2
17	Повторение изученного материала	Итоги изучения темы «Фольклор и литература»	1

Таблица 8. Планирование содержания учебной программы по русской литературе (6 класс, недельная нагрузка 1 час)

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	Античная мифология	Происхождение мира и богов. Образы античной	1

	и литература	мифологии в литературе. Гомер. «Илиада», «Одиссея»	
2	Античная мифология и литература	Эсхил. «Прикованный Прометей». Мифы об Орфее и Арионе. Подвиг служения искусству. Образы певцов в древней мифологии и их преломление в литературе	2
3	Античная мифология и литература	Бог Аполлон и музы. Подвиги Геракла	2
4	Славянская и древнетюркская мифологии и литература	Древнетюркские мифы и предания. А.С. Пушкин. «Метель»	2
5	Славянская и древнетюркская мифологии и литература	Н.В. Гоголь. «Ночь перед Рождеством».	2
6	Славянская и древнетюркская мифологии и литература	Н.С. Лесков. «Привидение в Инженерном замке»	2
7	Произведения для чтения и изучения	Мифы и легенды Ветхого Завета. Отражение легенд и притч Нового Завета в литературе	2
8	Произведения для чтения и изучения	Отражение коранических тем, мотивов и образов в поэзии XIX-XX веков	2
9	Произведения для чтения и изучения	А.С. Пушкин. «Станционный смотритель»	2
10	Произведения для чтения и изучения	Ф.М. Достоевский. «Мальчик у Христа на елке»	2
11	Произведения для чтения и изучения	Легенды и притчи Ветхого и Нового Заветов	2
12	Произведения для чтения и изучения	Н.К. Рерих. «Царь Соломон»	2
13	Произведения для чтения и изучения	Л.Н. Андреев «Ангелочек»	2
14	Произведения для чтения и изучения	Кораническая тема в стихотворениях русских поэтов XIX века, их сходство и отличие	2
15	Мифы других народов мира и литература	Мифы и легенды об исчезнувших мирах и цивилизациях. Новые мифы	2
16	Мифы других народов мира и литература	Жанры фантастики и фэнтези в современной литературе	2
17	Повторение изученного материала	Итоги изучения темы «Миф и литература»	1

Учебный предмет «Иностранный язык» (Английский язык)

Язык является важнейшим средством общения, без которого невозможно существование и развитие человеческого общества. Происходящие сегодня изменения в общественных отношениях, средствах коммуникации (использование новых информационных технологий) требуют повышения коммуникативной компетенции школьников. Все это повышает статус

предмета «Иностранный язык» как общеобразовательной учебной дисциплины. Основное назначение иностранного языка состоит в формировании коммуникативной компетенции, т. е. способности и готовности осуществлять иноязычное межличностное и межкультурное общение с носителями языка на базовом уровне.

В связи со всем вышеизложенным, а так же исходя из специфики предмета «Иностранный язык», проблема обучения детей на дому с особыми образовательными потребностями представляется актуальной. Поэтому для учителя, работающего с детьми с особыми образовательными потребностями, необходимо с самого начала подобрать правильные методы обучения, максимально облегчающие учебную деятельность.

Учитывая психофизиологические особенности детей с е особыми образовательными потребностями следует придерживаться следующих методических принципов:

- обеспечение подвижной деятельности детей;
- частая смена деятельности;
- погружение в языковую среду;
- многократное аудирование вводимых структур;
- преемственность и постоянное повторение материала;
- общее развитие ребенка посредством иностранного языка, раскрытие его творческих способностей.

Учащиеся с задержкой психического развития работают на уровне репродуктивного восприятия, основой при обучении является пассивное механическое запоминание изучаемого материала, таким детям с трудом даются отдельные приемы умственной деятельности, овладение интеллектуальными умениями. Однако создание необходимой образовательной среды и условия, позволяющие детям с ограниченными возможностями получить качественное образование по английскому языку, подготовить разносторонне развитую личность, обладающую коммуникативной, языковой и культуроведческой компетенциями, способствует использованию полученных знаний для успешной социализации, дальнейшего образования и трудовой деятельности. Адаптация программы происходит за счет сокращения сложных понятий и терминов; основные сведения в программе даются дифференцированно. Одни языковые факты изучаются таким образом, чтобы обучающиеся могли опознавать их, опираясь на существенные признаки. По другим вопросам учащиеся получают только общее представление. Ряд сведений о языке познается обучающимися в результате практической деятельности. Также новые элементарные навыки вырабатываются у таких детей крайне медленно. Для их закрепления требуются многократные указания и упражнения. Как правило, сначала отрабатываются базовые умения с их автоматизированными навыками, а потом на подготовленную основу накладывается необходимая теория, которая нередко уже в ходе практической деятельности самостоятельно осознается учащимися.

Поэтому индивидуальная программа по обучению на дому составляется с учетом того, чтобы сформировать достаточно прочные знания и навыки у учащихся по английскому языку. Особенность рекомендуемой индивидуальной программы по обучению на дому заключается в:

- логике построения учебного материала, адаптированного для обучающихся на дому, с учетом их индивидуальных возможностей;
- выборе используемого дидактического материала в зависимости от психофизических особенностей детей;
- систематизации занятий для прочного усвоения материала.

Значимость рекомендуемой программы заключается в:

- освоении лингвистических знаний;
- овладении иностранной культурой устной и письменной речи учащихся с особыми образовательными потребностями на базовом уровне;
- формировании у них умений применять полученные знания на практике;
- обеспечении сознательного усвоения материала;
- развитии активных речевых навыков у учащихся.

На изучение английского языка отводится по 1 часу в неделю. За отводимое время учащиеся должны приобрести навыки чтения текстов на английском языке, пополнить запас иностранных слов, сформировать умения в построении и произношении простых предложений на иностранном языке.

Примерное планирование содержания учебной программы по иностранному языку представлено на примере учебного предмета «Иностранный язык (Английский язык)» для 5 и 6 классов.

Таблица 9. Планирование содержания учебной программы по иностранному языку (5 класс, недельная нагрузка 1 час)

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	«Я и моя семья» «О себе (внешность, характер, увлечения)»	Пропаганда здорового образа жизни (в нашей стране и стране изучаемого языка), роль средств массовой информации в пропаганде здорового образа жизни	4
2	«Мои друзья»	«Мой близкий друг, мой зарубежный друг (внешность, характер, увлечения и т.д.)»	4
3	«Моя квартира, мой дом»	«Помощь по дому»	2
4	«Здоровый образ жизни»	«Продукты питания», «Здоровая диета», «Спорт»	2
5	«Я и моя школа»	«Любимый школьный предмет», «Школьный этикет», «Мой рабочий день»	5
	«Еда», «Одежда», «Покупки»	Национальная кухня Казахстана и страны/ стран изучаемого языка», правила поведения за столом, хорошие манеры»	4
5	«Я и окружающий меня мир»	«Моя Родина – Казахстан», «Астана и её достопримечательности»	4
6	«Животный и растительный мир Казахстана и других	«Географическое положение Казахстана и Великобритании»	4

	стран мира» (8 часов)		
7	«Страна изучаемого языка – Великобритания»	«Лондон и его достопримечательности», «Праздники и традиции Великобритании»	5

Таблица 10. Планирование содержания учебной программы по иностранному языку (6 класс, недельная нагрузка 1 час)

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	«Здоровье»	Пропаганда здорового образа жизни (в нашей стране и стране изучаемого языка), роль средств массовой информации в пропаганде здорового образа жизни	5
2	«Еда»	Национальная кухня Казахстана и страны/ стран изучаемого языка, правила поведения за столом, хорошие манеры	5
3	«Образование»	Школа (типы школ), система образования в Казахстане и в странах изучаемого языка	6
4	«Путешествие»	Виды отдыха, достопримечательности, виды жилища, знаменитые путешественники и их великие открытия	9
5	«Страны изучаемого языка»	Соединённые Штаты Америки, Вашингтон и его достопримечательности, города США, праздники и традиции, выдающиеся люди США и их вклад в мировую культуру	9

Примерные упражнения для развития умений и навыков коррекционного обучения

1. Слушание и выполнение распоряжений преподавателя

Преподаватель говорит: Open the door, shut the window, take the book и т.д. Ученик выполняет действие.

2. Повторение фразы или предложения

Преподаватель произносит фразу, учащийся должен четко и безошибочно и бегло ее повторить. I like this white house.

3. Повторяемость коррекционных упражнений, но с включением новизны

Kate has a cat . Kate has a cat and a car and a hare.

4. Преобразование без подстановки

Тренируется вопросительная форма.

Стимул. I study in the morning.

Реакция. Do you study in the morning?

Тренируется образование третьего лица, единственного числа Present Indefinite.

Стимул. I study in the morning.

Реакция. He studies in the morning.

Иногда упомянутым упражнениям придается форма разговора.

Стимул. The students are busy.

Реакция. Are the students busy? Yes, they are.

5. Устная подстановка наряду с какими – либо изменениями

Например, с изменением формы слова. Тренируется образование множественного числа имен существительных

Учитель. The boys are coming. (слова girls, children подставляются)

Ученики повторяют. The boys are coming.

Такие коррекционные занятия вырабатывают у учащихся умение свободно и быстро использовать речевые образцы. Особенностью коррекционной работы является тщательная дозировка речевого материала. Нужно учитывать утомляемость, склонность к торможению и для этого нужно часто проводить смену видов деятельности.

Методические особенности обучения детей с особыми образовательными потребностями иностранному языку

Обучение иностранному языку – это процесс активного усвоения опыта и знаний, полученных в результате систематически повторяющейся отработки учебного материала и усвоение способов применения полученных знаний. При подходе к выбору методов работы можно достичь определённых положительных успехов даже в обучении такому сложному предмету как иностранный язык. Вышеизложенные приёмы и методы работы на уроке английского языка не угнетают ребёнка, а создают вокруг него реабилитирующее пространство, обеспечивающее огромную возможность самореализации себя как полноценной личности учебного процесса. Учащиеся, получающие образование в домашних условиях, может быть, не сразу становятся подлинными субъектами обучения, но через некоторое время они понимают и чувствуют, что учатся для себя, для своего развития, а учитель должен проявлять мудрое терпение, чуткость, постоянную заботу, любить детей такими, какие они есть и радоваться успехам каждого.

В условиях сокращения учебных часов по всем предметам для учащихся надомного обучения, программа дистанционного образования представляется особенно актуальной. Для изучения английского языка на надомном обучении отводится всего лишь один учебный час в неделю. Согласитесь, что это катастрофически мало. Онлайн-уроки дают детям-инвалидам и детям с различными видами заболеваний полноценную возможность прохождения учебной программы. Коррекционная направленность уроков английского языка для детей с ограниченными возможностями состоит в необходимости выбора определенных технологий, методов и приемов работы на уроках английского языка с целью коррекции нарушений. Цель уроков английского языка с использованием дистанционных технологий - развитие ребёнка через создание оптимальных условий его деятельности, практическая подготовка детей к самостоятельной жизни, труду, формирование знаний и умений, способствующих социальной адаптации. На уроках английского языка осуществляется коррекция внимания путём выполнения различных видов

упражнений, коррекция и развитие связной устной речи посредством работы с текстом (чтение, аудирование), коррекция и развитие связной письменной речи при работе над письменными упражнениями, коррекция и развитие памяти, различных мыслительных операций.

Задача учителя – сразу вовлечь детей в учебный процесс. На уроке английского языка ученик общается на чужом для него языке. Речевая разминка и фонетическая зарядка призваны заинтересовать учащегося, смотивировать его на общение. Такие вопросы, как «How are you?» («Как твои дела?»), How is your mother? What is the weather like today? и др. приближены к повседневному общению и обычно не вызывают трудностей. Учащийся погружается в языковую среду. Если ученик затрудняется ответить на вопрос, нужно дать опорные картинки или опорные фразы. Их можно заранее выводить на экран или подготовить карточки с фразами. На этапе устного общения необходимо повторить изученный ранее материал.

Следующий этап урока – основной. На данном этапе осуществляется введение нового лексического, грамматического, речевого материала. Главная проблема на этом этапе – удержать внимание ученика.

Дети с особыми образовательными потребностями имеют различные заболевания. Как вы думаете, должны ли мы строить урок в зависимости от заболевания ребенка?

Предлагается выполнить небольшое задание. Подбираются упражнения в зависимости от особенностей учащихся.

Виды заболеваний: дети с нарушением слуха, дети с нарушением зрения, дети с ДЦП, дети с нарушениями речи и задержкой психического развития.

Средства для обучения: красочные картинки, презентации, электронные задания, небольшие схемы, опорные таблицы, тексты в виде комиксов, аудиотексты, песенки, считалочки, рифмовки на английском языке, работа хором, соотношение новых слов с предметами на картинках, выполнение письменных заданий, используя компьютер.

Подведем итоги:

Детям с нарушением слуха, с расстройством внимания и речи лучше вводить новый материал, используя наглядность — это различные красочные картинки, презентации, электронные задания, небольшие схемы, опорные таблицы, тексты в виде комиксов. Для закрепления новой лексики можно использовать различные упражнения: составить слова из букв, вставить пропущенные буквы в слова, слова в предложения. В качестве домашнего задания, можно давать карточки со словами и презентации для повторения изученной на уроке лексики. Большим успехом пользуются различные видео уроки. Только путем неоднократного повторения можно добиться хотя бы частичного усвоения нового лексического материала.

Использование интерактивных презентаций в Power Point позволяет красочно и наглядно представить все учебные темы, даже те, которые на первый взгляд кажутся обучающимся скучными для изучения. А также развивать и проконтролировать навыки аудирования, чтения с различными стратегиями, отработать, закрепить и совершенствовать лексико-грамматический материал,

проверить себя самостоятельно и исправить ошибки, что является немаловажным для детей с ДЦП, которые пишут медленно и неразборчиво. Обучающиеся, в свою очередь, могут проверить свой результат сразу же: ключ находится или на следующей за тестом страничке, или на гиперссылке. Презентация PowerPoint в сочетании с раздаточным материалом, выполненным с помощью Microsoft Office Word и Microsoft Office Excel, — это удобно и обучающемуся, и учителю.

Детям с нарушением зрения, лучше вводить новый материал на слух. Необходимо проговаривать фразы несколько раз. Это может быть работа хором (одновременно с учителем), затем повторение вслед за учителем. При работе с такими детьми, можно использовать аудиотексты, песенки, считалочки и рифмовки на английском языке.

В этапе практического закрепления умений и навыков развиваются все виды речевой деятельности: говорение, аудирование, чтение и письмо. Здесь также необходимо учитывать возможности учащегося. Упражнение подбирается с учетом особенностей каждого обучающегося.

При работе с детьми с ООП особенно важно создать ситуацию успеха, поощрять каждый успешный ответ ребенка. Планируя урок, необходимо переходить от простых упражнений к более сложным. Если учащийся затрудняется в выполнении какого-либо упражнения, то его интерес быстро угасает. На уроке важно постоянно менять виды деятельности и подбирать упражнения, соответствующие уровню ребенка.

Фрагмент урока с учеником с диагнозом ДЦП

У данного ученика диагноз ДЦП. Такие дети, часто обладают хорошей памятью, успешно усваивают правила. Однако, многие из них не могут писать. В таких случаях, используется компьютер. Существует специальная клавиатура, на которой дети могут печатать. Основная трудность заключается в том, что работа за компьютером во время дистанционного урока занимает большое количество времени. После работы на компьютере необходимо проводить гимнастику для снятия напряжения с мышц спины, рук и глаз. В этом случае логично использовать доступ к музыкальной страничке с видеорядом и без. После такой разгрузки любой ученик с удовольствием продолжит работу на уроке. Исполнение песен под фонограмму или “караоке” способствует развитию аудитивных, произносительных и грамматических навыков, пополнению словарного запаса, отработки речевых навыков, а также ознакомлению учеников с элементами культуры страны изучаемого языка, эмоционально окрашивает занятие.

1. Упражнение «Расскажи, что есть в твоём портфеле!»

Новые слова вводятся понятными и эффективными способами. Развитие речевой и языковой компетенции подразумевает соотношение новых слов с предметами на картинках, а затем распознавание и употребление в речи изученных лексических единиц (слов, словосочетаний, речевых клише) и даже грамматических явлений. Используя модель «I have got a...», учитель называет школьные принадлежности по-английски, показывает картинки или предметы, а ученик повторяет. Затем можно предложить ребенку показать предметы,

которые называет учитель. Использование моделей предложений очень важно для постепенного развития мышления, внимания, памяти, восприятия и воображения «особенного» ребенка:

- I have got a bag.
- I have got a textbook.
- I have got a pen.
- I have got a pencil.

2. Упражнение «Помоги обезьянке собрать портфель в школу»

Скажи, что ему нужно взять собой:

- Chuckles, take a pen, please!
- Chuckles, take a pencil, please!
- Chuckles, take a bag, please!
- Chuckles, take a textbook, please!

В этом упражнении ребенок учится высказывать пожелания, отдавать распоряжения или давать совет, закрепляя лексические умения по теме «Школа».

3. Упражнение «Назови буквы английского алфавита»

Повторяем буквы английского алфавита. Используется таблица «АВС». При выполнении такого задания идет развитие языковых, интеллектуальных и творческих способностей учащихся.

Если ребенку трудно сделать это упражнение, тогда можно поработать с яркими карточками алфавита. Учитель говорит:

- «Take the letter «B», please! Show me the letter!»

Если внимание особенного ребенка не может долго концентрироваться на выполнении однообразных и утомительных упражнений, для переключения внимания можно использовать игровые ситуации и занимательные сюжеты, применив обучающие программы на компьютере.

Знакомство с английским алфавитом и новыми словами происходит в игровой форме, здесь много красочных картинок и веселых анимаций по каждой букве и слову, отличная 3Д-графика, знакомые персонажи и фантастическая атмосфера, иллюстрированный английский словарь, самая нужная и полезная лексика, голосовые и анимационные подсказки, много мини-игр.

В конце урока можно предложить ребенку вспомнить цвета, показывая цветные карандаши или картинки с ними «Colours». Попросить ребенка показать ручки и карандаши определенного цвета.

Все эти задания для формирования и развития речевых умений в говорении на уроке являются коммуникативными, т. е. в их выполнении есть коммуникативный смысл, формируется социокультурная компетенция, а значит, впоследствии будет выход в реальное общение и постепенная социализация в иноязычной культуре. И остается только добавить, что в работе с особыми детьми используется принцип 3 «с»: соучастие, сопереживание и содействие.

3. Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Математика и информатика»

Согласно Типовому учебному плану обучения на дому объем нагрузки на изучение математики в 5-6 классах выделено 4 часа в неделю (на учебный год – 136 часов), в 7-9 классах – 3 часа (на учебный год – 102 часа), т.е. в каждом классе недельная учебная нагрузка уменьшена на 2 часа.

Ниже представлено примерное тематическое планирование курса математики в 5-9 классах, а по предмету «Информатика» в 5-9 классах рекомендуется планирование из расчета 0,5 часов недельной нагрузки (всего за учебный год – 17 часов).

5 класс, Математика

Базовое содержание математики 5 класса включает теоретический материал по разделам: «Натуральные числа и нуль», «Делимость натуральных чисел», «Обыкновенные дроби и действия над ними», «Десятичные дроби и действия над ними», «Проценты». В базовое содержание также входит повторение курса математики 5 класса в конце учебного года.

Задачи обучения в 5 классе - возобновление в памяти, повторение, закрепление, систематизация ранее усвоенных учащимися математических знаний, полученных на уровне начального образования (в начальных классах) с включением элементов нового содержания; усвоение понятий: координатный луч, двойное неравенство, натуральный ряд или ряд натуральных чисел, десятичная система счисления, делители и кратные, простые и составные числа, чётные и нечётные числа; обыкновенная дробь, сокращение дробей, десятичная дробь, округление десятичных дробей, процент, диаграмма; формирование вычислительных умений и навыков выполнения арифметических действий с обыкновенными и десятичными дробями; развитие умений решения уравнений с помощью знания взаимосвязей компонентов арифметических действий; формирование умений находить процент от числа и число по ее процентам; ознакомление с вычислениями по формулам; решение текстовых задач.

Таблица 11. Примерное тематическое планирование курса математики 5 класса
Всего – 136 часа (по 4 ч. в неделю)

№	Наименование темы	Кол-во часов
Глава I. Натуральные числа и нуль		17
38.	Запись натуральных чисел.	2
39.	Отрезок. Координатный луч. Сравнение натуральных чисел.	2
40.	Действия над натуральными числами	3
41.	Числовые и буквенные выражения. Упрощение выражений.	3
42.	Уравнения. Решение текстовых задач с помощью уравнений.	3
43.	Угол. Величина угла. Округлость. Круг.	2
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава II. Делимость натуральных чисел		15
44.	Делители и кратные натуральных чисел. Простые и составные числа. Основные свойства делимости	3

45.	Признаки делимости натуральных чисел на 2, 3, 5, 9, 10.	3
46.	Степень. Разложение натурального числа на простые множители.	4
47.	Наибольший общий делитель. Наименьшее общее кратное. Решение примеров на нахождение наибольшего общего делителя и наименьшего общего кратного	4
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава III. Обыкновенные дроби и действия над ними		43
48.	Обыкновенная дробь. Запись и чтение обыкновенных дробей. Основное свойство дроби.	3
49.	Правильные и неправильные дроби, смешанные числа. Перевод неправильной дроби в смешанное число и смешанного числа в неправильную дробь.	3
50.	Изображение обыкновенных дробей и смешанных чисел на координатном луче.	2
51.	Приведение дробей к общему знаменателю. Сравнение дробей.	4
52.	Сложение и вычитание обыкновенных дробей.	4
53.	Сложение смешанных чисел.	4
54.	Вычитание смешанных чисел.	4
55.	Умножение обыкновенных дробей и смешанных чисел.	4
56.	Деление обыкновенных дробей и смешанных чисел.	4
57.	Действия с обыкновенными дробями.	5
58.	Нахождение дроби от числа и числа по его дроби.	3
59.	Задачи на совместную работу	2
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава IV. Десятичные дроби и действия над ними		35
60.	Десятичная дробь. Чтение и запись десятичных дробей. Перевод десятичной дроби в обыкновенную дробь.	3
61.	Изображение десятичных дробей на координатном луче. Сравнение десятичных дробей.	3
62.	Сложение и вычитание десятичных дробей.	3
63.	Умножение десятичной дроби на натуральное число.	3
64.	Умножение десятичных дробей.	3
65.	Деление десятичной дроби на натуральное число.	3
66.	Деление десятичной дроби на десятичную дробь	5
67.	Умножение и деление десятичных дробей на 10, 100, 1000, ... и на 0,1; 0,01; 0,001; ...	2
68.	Действия с десятичными и обыкновенными дробями	6
69.	Округление десятичных дробей.	2
70.	Среднее арифметическое нескольких чисел. Мода, размах, медиана	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава V. Проценты		13
71.	Процент	3
72.	Нахождение процента от числа и числа по ее процентам.	4
73.	Способы представления статистических данных. Диаграммы.	2
74.	Формулы. Вычисление по формулам	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
Повторение курса математики 5 класса		13
Всего		136

5 класс, Информатика

Введение. Информация и информационные процессы (2 часа): техника безопасности и организация рабочего места, информатика, информация, виды информации и способы обработки; количество информации, единицы измерения информации.

Компьютер как средство обработки информации (5 часов): компьютер, назначение и возможности основных устройств компьютера, клавиатура; классификация и общая характеристика программного обеспечения, понятие операционной системы, основные объекты и приемы управления операционной системы, файлы, папки, ярлыки; создание, переименование папок и ярлыков; поиск объектов, копирование, перемещение и удаление объектов; запись и считывание информации, носители информации.

Информационно-коммуникационные технологии (8 часов): простейший графический редактор, сохранение и открытие рисунка, инструменты рисования графического редактора, выделение фрагмента рисунка, работа с фрагментами рисунка, масштаб, обработка графической информации (масштабирование, трансформация изображений), подготовка к печати, печать; простейший текстовый редактор, интерфейс редактора, правила набора текста, перемещение по тексту, выделение фрагмента текста, форматирование и редактирование текста, шрифт, абзац, обработка текстовой и графической информации, создание комбинированных документов; калькулятор, блокнот; обработка звуковой информации, звукозапись.

Проектная деятельность (2 часа).

6 класс, Математика

Базовое содержание курса математики 6 класса содержит теоретический материал по разделам: «Отношение и пропорции», «Рациональные числа и действия над ними», «Выражения и тождества», «Линейные уравнения с одной переменной», «Линейные неравенства с одной переменной и их системы», «Координатная плоскость», «Функция. Линейная функция», «Линейные уравнения с двумя переменными и их системы». Также в содержание обучения входит повторение курса математики 5 класса в начале учебного года и повторение курса математики 6 класса в конце учебного года.

Задачи обучения в 6 классе - усвоение понятий: отношение, пропорция, прямая пропорциональная зависимость, обратная пропорциональная зависимость; положительное число, отрицательное число, модуль (абсолютное значение) числа; число, противоположное данному числу; целое число, рациональное число; коэффициент, подобные слагаемые; перпендикулярные отрезки, параллельные отрезки; координатная прямая, координатная плоскость, координатная четверть, прямоугольная система координат, расстояние между точками координатной прямой, расстояние между точками и прямой, центральная симметрия, осевая симметрия; масштаб; формирование вычислительных умений и навыков выполнения арифметических действий с отрицательными и положительными рациональными числами; ознакомление с решением задач, с использованием пропорции; формирование умений решения уравнений с помощью переноса слагаемых из одной части уравнения в другую, приведением подобных слагаемых и использованием правил раскрытия скобок;

формирование умений решения линейных неравенств с одной переменной и их систем; формирование умений решения линейных уравнений и неравенств с одной переменной, содержащих переменную под знаком модуля; формирование умений нахождения координат точек, построения точек по их координатам на координатной прямой и на координатной плоскости; ознакомление с понятием «функция», её свойствами: областью определения, убыванием и возрастанием функции; со способами задания функции; линейной функцией, её свойствами и графиком; формирование умений строить график линейной функции; формирование умений решения системы линейных уравнений с двумя переменными.

Таблица 12. Примерное тематическое планирование курса математики 6 класса
Всего – 136 часа (по 4 часа в неделю)

№	Наименование темы	Кол-во часов
Повторение курса математики 5 класса		4
Глава I. Отношение и пропорции		15
40.	Отношение. Пропорция. Основное свойство пропорции.	3
41.	Прямая и обратная пропорциональная зависимости.	3
42.	Решение задач с помощью пропорций.	3
43.	Нахождение процента от числа и числа по ее процентам с помощью пропорции	2
44.	Использование пропорции при построении диаграмм	1
45.	Масштаб. Длина окружности. Площадь круга. Сфера. Шар.	2
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава II. Рациональные числа и действия над ними		34
46.	Положительные и отрицательные числа. Координатная прямая. Противоположные числа. Целые числа. Рациональные числа.	3
47.	Модуль числа. Решение простейших уравнений, содержащих неизвестную под знаком модуля	3
48.	Сравнение рациональных чисел.	3
49.	Сложение рациональных чисел с помощью координатной прямой.	2
50.	Сложение отрицательных рациональных чисел.	3
51.	Сложение рациональных чисел с разными знаками. Свойства сложения рациональных чисел.	4
52.	Вычитание рациональных чисел. Расстояние между точками координатной прямой.	4
53.	Умножение рациональных чисел. Переместительное и сочетательное свойства умножения рациональных чисел.	3
54.	Деление рациональных чисел.	3
55.	Действия над рациональными числами.	5
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава III. Выражения и тождества		12
56.	Переменная. Распределительное свойство сложения и умножения. Раскрытие скобок.	3
57.	Коэффициент. Подобные слагаемые. Приведение подобных слагаемых.	4
58.	Тождественные преобразования выражений.	4
	<i>Контрольная работа</i>	1

Глава IV. Линейные уравнения с одной переменной		11
59.	Числовые равенства и их свойства.	2
60.	Линейное уравнение с одной переменной. Решение задач с помощью линейных уравнений.	5
61.	Линейные уравнения, содержащие переменную под знаком модуля.	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава V. Линейные неравенства с одной переменной и их системы		18
62.	Числовые неравенства и их свойства.	2
63.	Числовые промежутки. Объединение и пересечение числовых промежутков	4
64.	Линейное неравенство с одной переменной.	4
65.	Система линейных неравенств с одной переменной.	4
66.	Линейные неравенства, содержащие переменную под знаком модуля.	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава VI. Координатная плоскость		9
67.	Плоскость. Перпендикулярные прямые и отрезки. Параллельные прямые.	2
68.	Координатная плоскость. Прямоугольная система координат.	4
69.	Осевая и центральная симметрии.	2
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава VII. Функция. Линейная функция		9
70.	Функция. Задание функции с помощью формулы. Табличный способ задания функции. Графический способ задания функции.	3
71.	Линейная функция и ее график.	3
72.	Взаимное расположение графиков линейных функции.	2
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава VIII. Линейные уравнения с двумя переменными и их системы		15
73.	Линейные уравнения с двумя переменными и его график.	1
74.	Системы линейных уравнений с двумя переменными.	1
75.	Решение системы линейных уравнений с двумя переменными способом сложения.	3
76.	Решение системы линейных уравнений с двумя переменными способом подстановки.	3
77.	Решение системы линейных уравнений с двумя переменными графическим способом.	3
78.	Решение задач с помощью составления системы линейных уравнений.	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
Повторение курса математики 6 класса		9
Всего		136

6 класс, Информатика

Введение. Информация и информационные процессы (3 часа): техника безопасности и организация рабочего места; информационная картина мира, свойства информации, защита информации, антивирусные программы, сжатие информации, программы архиваторы.

Компьютер как средство обработки информации (1 час): история развития вычислительной техники, поколения электронно-вычислительных машин, тенденции развития компьютерной техники.

Алгоритмизация и моделирование (4 часа): алгоритмы и их исполнители,

формы записи алгоритмов, блок-схемы, типы алгоритмов (линейные, разветвляющиеся и циклические алгоритмы); модель, как отражение существенных свойств реального объекта, виды моделей.

Информационно-коммуникационные технологии (7 часов): общие сведения о текстовом процессоре, интерфейс программы, создание и сохранение документа, основные приемы форматирования текста; шрифт, абзацы, отступы и интервалы; нумерованный и маркированный списки; колонки, параметры страницы, поля, предварительный просмотр, печать документа; таблицы, создание таблиц, редактирование таблиц, ввод и форматирование содержимого таблиц; вставка графических объектов и декоративных надписей, форматирование надписей и рисунков; презентации, знакомство с интерфейсом программы; конструктор мультимедийных презентаций; создание презентации, шаблоны оформления, создание текста, внедрение таблиц, видео и звуков, рисунков; настройка эффектов анимации, демонстрация презентации.

Телекоммуникации (1 час): основные виды компьютерной связи, глобальные информационные сети, поиск информации в интернете, электронная почта.

Проектная деятельность (1 час).

7 класс, Алгебра

Базовое содержание курса алгебры 7 класса содержит теоретический материал по разделам: «Степень с натуральным и целым показателем», «Одночлены и многочлены», «Формулы сокращённого умножения», «Рациональные дроби и действия над ними», «Элементы приближённых вычислений». В содержание учебного предмета также входит повторение курса математики 5-6 классов в начале учебного года и повторение курса алгебры 7 класса в конце учебного года.

Задачи обучения в 7 классе - отработка: вычислительных умений и навыков выполнения арифметических действий над рациональными числами; умений нахождения координат точек, построения точек по их координатам на координатной прямой и на координатной плоскости; совершенствование умений: решения уравнений с помощью переноса слагаемых из одной части уравнения в другую и использования правил раскрытия скобок; построения графика линейной функции; установления свойств функции по ее графику; решения линейных неравенств с одной переменной и их систем; линейных уравнений и неравенств с одной переменной, содержащих переменную под знаком модуля; решения системы линейных уравнений с двумя переменными; решения текстовых задач; формирование понятия: о степени с натуральным и нулевым показателями; степени с целым показателем; рациональной дроби, дробно-рационального выражения; ознакомление: с понятиями «одночлен» и «многочлен», их степенью и стандартным видом; с приближенными вычислениями; изучение: свойств степени с натуральным показателем; свойств степени с целым показателем; формул сокращённого умножения; основного свойства рациональных дробей; формирование умений: выполнять арифметические действия над многочленами; разложения многочлена на

множители; использовать формулы сокращённого умножения; выполнять действий над рациональными дробями; выполнять тождественные преобразования дробно-рациональных выражений; доказывать тождества; находить абсолютную и относительную погрешности.

Таблица 13. Примерное тематическое планирование курса алгебры 7 класса
Всего – 68 часов (по 2 ч. в неделю)

№	Наименование темы	Кол-во часов
Повторение курса математики 5-6 классов		2
Глава I. Степень с натуральным и целым показателем		10
17.	Степень с натуральным показателем и его свойства.	3
18.	Степень с целым показателем и его свойства.	3
19.	Функции вида $y = ax^2$ и $y = ax^3$. Функция $y = \frac{k}{x}$ и ее график.	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава II. Одночлены и многочлены		10
20.	Одночлен. Стандартный вид одночлена.	2
21.	Многочлен и действия над ними.	3
22.	Разложение многочлена на множители.	4
	<i>Контрольная работа №3</i>	1
Глава III. Формулы сокращенного умножения		17
23.	Формула разности квадратов двух выражений.	3
24.	Формулы квадрата суммы и квадрата разности двух выражений.	3
25.	Формулы куба суммы и куба разности двух выражений.	3
26.	Формулы суммы и разности кубов двух выражений.	3
27.	Тождественные преобразования выражений.	4
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава IV. Рациональные дроби и действия над ними		18
28.	Рациональная дробь и ее основное свойство. Сокращение дроби.	3
29.	Сложение и вычитание рациональных дробей.	5
30.	Умножение, деление и возведение в степень рациональных дробей.	4
31.	Тождественные преобразования рациональных дробей.	5
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава V. Элементы приближенных вычислений		3
32.	Возникновение приближенных чисел. Абсолютная погрешность. Относительная погрешность приближенного значения. Действия над приближенными числами.	3
Повторение курса алгебры 7 класса		8
Всего		68

7 класс, Геометрия

В курсе геометрии 7 класса учащиеся знакомятся с геометрическими фигурами, их свойствами (точка, прямая, луч, отрезок, угол, плоскость, треугольник, окружность); с геометрическими отношениями (принадлежность, пересечение, параллельность, перпендикулярность, равенство); с геометрическими величинами (длина отрезка, мера угла).

В обучении геометрии 7 класса широко используется чертёж, учащиеся

изучают свойства геометрических фигур и отношений, решают задачи, доказывают теоремы, выполняют основные построения циркулем и линейкой, навыки выполнения чертежей развиваются параллельно с формированием геометрических понятий.

Таблица 14. Примерное тематическое планирование курса геометрии 7 класса
Всего – 34 часа (по 1 ч. в неделю)

№	Тема	Кол-во часов
1. Начальные понятия планиметрии		7
1	Основные понятия геометрии. Понятие геометрической фигуры. Точка, прямая, луч (полупрямая), отрезок, плоскость и их взаимное расположение.	1
2	Примеры геометрических фигур: многоугольники, многогранники (куб, прямоугольный параллелепипед, пирамида).	1
3	Равенство фигур. Измерение отрезков.	1
4	Угол, градусная мера угла и ее свойства. Биссектриса угла.	1
5	Аксиомы геометрии. Теорема и доказательство теоремы.	1
6	Смежные и вертикальные углы и их свойства.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
2. Треугольники		8
1	Треугольник и его виды. Треугольники в окружающем нас мире. Медианы, биссектрисы и высоты треугольника.	1
2	Внешний угол треугольника.	1
3	Равенство треугольников. Признаки равенства треугольников.	1
4	Свойства и признаки равнобедренного треугольника.	1
5	Контрольная работа №2	1
6	Перпендикулярные прямые. Перпендикуляр и наклонная. Расстояние от точки до прямой.	1
7	Прямоугольный треугольник. Признаки равенства прямоугольных треугольников. Свойства прямоугольных треугольников с острым углом 30° и 45° .	1
8	Соотношения между сторонами и углами треугольника. Неравенство треугольника.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
3. Взаимное расположение прямых на плоскости		5
1	Пересекающиеся прямые. Параллельные прямые.	1
2	Признаки параллельности прямых. Параллельные прямые в окружающем нас мире.	1
3	Свойства параллельных прямых.	1
4	Сумма углов треугольника.	1
5	Расстояние между параллельными прямыми. Решение задач.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
4. Окружность. Геометрические построения		9
1	Окружность и ее элементы: хорда, диаметр, радиус, дуга.	1
2	Теоремы о перпендикулярности диаметра и хорды.	1
3	Касательная к окружности и ее свойства. Взаимное расположение прямой и окружности.	1
4	Взаимное расположение двух окружностей.	1
5	Центральные углы. Градусная мера дуги.	1

6	Серединный перпендикуляр и биссектриса угла, как геометрические места точек плоскости.	1
7	Окружность, описанная около треугольника. Окружность, вписанная в треугольник.	1
8	Задачи на построение. Этапы решения задач на построение.	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
5. Повторение. Решение задач.		5

7 класс, Информатика

Введение. Информация и информационные процессы (2 часа): техника безопасности и организация рабочего места, способы представления информации в компьютере; кодирование числовой, текстовой и графической информации, декодирование.

Компьютер как средство обработки информации (2 часа): аппаратное обеспечение компьютера, память, классификация операционных систем, функции операционных систем.

Алгоритмизация и программирование (5 часов): программирование как формальный способ записи алгоритмов, алфавит, синтаксис языка программирования; типы переменных, правила записи арифметических выражений, программирование линейных алгоритмов, оператор ввода и вывода, оператор присваивания.

Информационное моделирование (1 час): методы описания моделей, свойства моделей, исследования моделей на примерах задач из различных образовательных областей.

Информационно-коммуникационные технологии (6 часов): виды компьютерной графики; программы по созданию и обработке векторной и растровой графики, форматы графических файлов; векторная графика, интерфейс программы по обработке векторной графики, рисование фигур, простейшие операции с векторными объектами, редактирование кривых, текст, создание текстовых блоков; растровая графика, интерфейс программы по обработке растровой графики, параметры растровых изображений, общие приемы работы с растровыми изображениями, цвета, инструменты рисования, выделение областей, работа с выделенными областями, слои, работа с текстом.

Проектная деятельность (1 час).

8 класс, Алгебра

Базовое содержание курса алгебры 8 класса содержит теоретический материал по разделам: «Квадратные корни», «Квадратные уравнения», «Квадратичная функция», «Неравенства», «Первоначальные сведения из теории вероятностей и математическая статистика». В содержание учебного предмета также входит повторение курса математики 5-6 классов и алгебры 7 класса в начале учебного года и повторение курса алгебры 8 класса в конце учебного года.

Задачи обучения в 8 классе - отработка: вычислительных умений выполнения арифметических действий над рациональными числами; умений применения свойств степеней с натуральным и целыми показателями; умений

выполнения арифметических действий над рациональными дробями; умений выполнения тождественных преобразований рациональных выражений; умений решения текстовых задач; совершенствование умений: решать линейные уравнения и неравенства с одной переменной; построения графика линейной функции; установления свойств функции по ее графику; решения системы линейных уравнений с двумя переменными; закрепление умений: решать линейные уравнения и неравенства с одной переменной, содержащие переменную под знаком модуля; преобразовывать выражения, доказывать тождества; раскладывать многочлен на множители, в том числе с использованием формул сокращённого умножения; формирование понятия: квадратного корня; иррационального и действительного числа; ознакомление с функцией $y = \sqrt{x}$ и квадратичной функцией, их свойствами и графиками; ознакомление с методом интервалов; с частотой и вероятностью события; формирование умений: выполнения тождественных преобразований выражений, содержащих квадратные корни; решения квадратных и дробно-рациональных уравнений; решения квадратных неравенств с помощью графика квадратичной функции; решения рациональных неравенств методом интервалов.

Таблица 15. Примерное тематическое планирование курса алгебры 8 класса
Всего – 68 часов (по 2 ч. в неделю)

№	Наименование темы	Кол-во часов
Повторение курса математики 5-6 классов и курса алгебры 7 класса		2
Глава I. Квадратные корни		15
17.	Понятия о действительных числах. Квадратный корень. Приближенное значение квадратного корня.	2
18.	Свойства арифметического квадратного корня.	4
19.	Преобразование выражений, содержащих квадратные корни.	5
20.	Функция $y = \sqrt{x}$, ее свойства и график.	2
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава II. Квадратные уравнения		22
21.	Квадратное уравнение. Виды квадратных уравнений.	2
22.	Формулы корней квадратного уравнения.	5
23.	Теорема Виета.	3
24.	Рациональные уравнения.	4
25.	Уравнения приводимые к квадратным уравнениям.	3
26.	Решение текстовых задач с помощью квадратных уравнений.	4
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава III. Квадратичная функция		10
27.	Квадратный трехчлен. Разложение квадратного трехчлена на множители.	4
28.	Квадратичная функция. Функции вида $y = ax^2 + n$ и $y = a(x - m)^2$, их свойства и графики	2
29.	Функция $y = ax^2 + bx + c$, ее свойства и график	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава IV. Неравенства		8

30.	Квадратное неравенство. Решение квадратного неравенства с помощью графика квадратичной функции.	3
31.	Метод интервалов.	4
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава V. Первоначальные сведения о теории вероятностей и математическая статистика		3
32.	Понятие о математической статистике и теории вероятностей. Группировка и анализ статистических данных	3
Повторение курса алгебры 8 класса		8
Всего		68

8 класс, Геометрия

В курсе геометрии 8 класса у учащихся формируются, углубляются и систематизируются: знания о геометрических фигурах на плоскости; навыки построения геометрических фигур и дедуктивных рассуждений (прямой метод, метод от противного); умения вычислять значения геометрических величин (длин, углов, площадей), применяя изученные свойства и формулы.

Учащиеся 8 класса знакомятся с тригонометрическими функциями острого угла и методом координат на плоскости; овладевают первичными навыками преобразования тригонометрических выражений и навыками применения метода координат к решению геометрических задач.

Таблица 16. Примерное тематическое планирование курса геометрии 8 класса
Всего – 34 часа (по 1 ч. в неделю)

№	Тема	Кол-во часов
1. Повторение курса геометрии 7-го класса		2
2. Четырехугольники		9
1	Определение четырехугольника. Выпуклые четырехугольники. Сумма внутренних углов четырехугольника.	1
2	Параллелограмм и его свойства. Признаки параллелограмма	1
3	Прямоугольник, ромб, квадрат и их свойства и признаки.	1
5	Теорема Фалеса. Пропорциональные отрезки.	1
6	Трапеция	1
7	Четырехугольники (параллелограммы, прямоугольники, ромбы, квадраты, трапеции) в окружающем нас мире.	1
8	Средние линии треугольника и трапеции. Замечательные точки треугольника.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
3. Соотношения между сторонами и углами прямоугольного треугольника		7
1	Синус, косинус, тангенс и котангенс острого угла прямоугольного треугольника	1
2	Теорема Пифагора	1
3	Основное тригонометрическое тождество и его следствия.	1
4	Значения тригонометрических функций синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов 30° , 45° , 60° .	1

5	Решение прямоугольных треугольников.	1
6	Построение прямоугольных треугольников.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
4. Прямоугольная система координат на плоскости		5
1	Координаты точки на плоскости. Координаты середины отрезка.	1
2	Расстояние между двумя точками.	1
3	Уравнение окружности.	2
4	Уравнение прямой.	2
5	Применение координат к решению задач.	3
6	<i>Контрольная работа</i>	1
5. Площадь		6
1	Понятие о площади фигуры. Равновеликость и равносоставленность фигур. Площадь прямоугольника	1
2	Площадь параллелограмма	1
3	Площадь треугольника	1
4	Площадь трапеции	1
5	Решение задач на нахождение площадей треугольников и четырехугольников.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
6. Повторение. Решение задач		5
Всего		68

8 класс, Информатика

Введение. Информация и информационные процессы (4 часа): техника безопасности и организация рабочего места, системы счисления (двоичная, восьмеричная, десятичная, шестнадцатеричная), перевод чисел из одной системы счисления в другую; двоичная арифметика; логика и логические операции, таблицы истинности; логические основы компьютера.

Компьютер как средство обработки информации (1 час): современные тенденции развития архитектуры персонального компьютера; периферийные устройства, установка периферийных устройств, драйверы.

Алгоритмизация и программирование (5 часов): операторы ветвления; сложные условия; циклические алгоритмы, программирование циклических алгоритмов, циклы с прямым и обратным счетчиком, цикл с предусловием; цикл с постусловием, графические операторы и процедуры.

Информационное моделирование (1 час): основные этапы разработки и исследования моделей на компьютере.

Информационно-коммуникационные технологии (4 часа): электронные таблицы, интерфейс окна табличного процессора, основные понятия электронных таблиц; ввод, редактирование и форматирование данных, маркер заполнения, ввод формул; относительные, абсолютные и смешанные ссылки; функции, использование стандартных функций, построение диаграмм, подготовка таблицы к печати.

Телекоммуникации (1 час): назначение компьютерных сетей, основные понятия компьютерных сетей, локальная сеть, глобальная компьютерная сеть,

доступ к ресурсам сети Интернет, службы Интернета.

Проектная деятельность (1 час).

9 класс, Алгебра

Базовое содержание курса алгебры 9 класса содержит теоретический материал по разделам: «Уравнения, неравенства и их системы», «Числовые последовательности», «Элементы тригонометрии», «Элементы теории вероятностей и математической статистики». В содержание учебного предмета также входит повторение курса алгебры 7-8 классов в начале учебного года и повторение курса математики 5-9 классов в конце учебного года.

Задачи обучения в 9 классе - совершенствование умений: выполнения действий над действительными числами; применения свойств степеней с целыми показателями; разложения многочлена на множители, в том числе с использованием формул сокращённого умножения; преобразования рациональных выражений; решения линейных уравнений с одной переменной, в том числе уравнений, содержащих переменную под знаком модуля; решения линейных неравенств с одной переменной и их систем; решения неравенств, содержащих переменную под знаком модуля; решения систем линейных уравнений с двумя переменными; решения квадратных уравнений; решения рациональных уравнений; построения графиков функции вида $y = kx + b$,

$y = ax^2 + bx + c$ ($a \neq 0$), $y = ax^3$, $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$), $y = \sqrt{x}$ и установления свойств функции

по ее графику; решения квадратных неравенств с помощью графика квадратичной функции и методом интервалов; решение рациональных неравенств методом интервалов; решения текстовых задач; формирование понятий: нелинейного уравнения и неравенства с двумя переменными и их систем; последовательности, арифметической и геометрической прогрессии; бесконечно убывающей геометрической прогрессии; радианной меры угла и дуги, числовой окружности; тригонометрических функций произвольного угла ($y = \sin x$, $y = \cos x$, $y = \operatorname{tg} x$, $y = \operatorname{ctg} x$); статистическая, классическая и геометрическая вероятности; ознакомление: с нелинейными системами уравнений и неравенств; с числовыми последовательностями, способами их задания; с формулами n -го члена арифметической и геометрической прогрессий; с формулами для вычисления значений суммы первых n членов арифметической и геометрической прогрессии; с формулой для вычисления значения суммы членов бесконечно убывающей геометрической прогрессии; с основными тригонометрическими тождествами; с формулами приведения; с формулами синуса, косинуса, тангенса и котангенса суммы и разности двух углов; с формулами преобразования суммы и разности тригонометрических функций в произведение и произведения тригонометрических функций в сумму или разность; с формулами двойного и половинного углов; с элементами теории вероятностей и математической статистики; изучение: формул n -го члена арифметической и геометрической прогрессий; формул для вычисления значений сумм первых n членов арифметической и геометрической прогрессии; формулы для вычисления значения суммы членов бесконечно убывающей

геометрической прогрессии; основных свойств тригонометрических функций; основных тригонометрических тождеств; формул приведения; формул синуса, косинуса, тангенса и котангенса суммы и разности двух углов; формул преобразования суммы и разности тригонометрических функций в произведение и произведения тригонометрических функций в сумму или разность; формул двойного и половинного углов.

Таблица 17. Примерное тематическое планирование курса алгебры 9 класса
Всего – 68 часов (по 2 ч. в неделю)

№	Наименование темы	Кол-во часов
Повторение курса алгебры 7-8 классов		2
Глава I. Уравнения, неравенства и их системы		12
17.	Линейные уравнения с двумя переменными. Нелинейные уравнения с двумя переменными	2
18.	Система уравнений с двумя переменными. Решение задач с помощью систем уравнений	3
19.	Системы нелинейных неравенств с одной переменной	3
20.	Неравенства с двумя переменными. Системы нелинейных неравенств с двумя переменными	3
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава II. Числовые последовательности		13
21.	Числовая последовательность и способы ее задания	2
22.	Арифметическая прогрессия. Формула n -го члена арифметической прогрессии. Формула суммы первых n членов арифметической прогрессии	4
23.	Геометрическая прогрессия. Формула n -го члена геометрической прогрессии. Формула суммы первых n членов геометрической прогрессии	4
24.	Формула суммы бесконечно убывающей геометрической прогрессии	2
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава III. Элементы тригонометрии		28
25.	Градусные и радианные меры углов	2
26.	Тригонометрические функции произвольного угла. Свойства тригонометрических функций	3
27.	Основные тригонометрические тождества. Применение основных тригонометрических тождеств к преобразованию выражений	4
28.	Формулы приведения	4
29.	Формулы сложения	3
30.	Формулы тригонометрических функций двойного и половинного углов	4
31.	Формулы преобразования суммы и разности тригонометрических функций в произведения. Формулы преобразования произведения тригонометрических функций в сумму или разность	3

32.	Преобразование выражений, содержащих тригонометрические функции	4
	<i>Контрольная работа</i>	1
Глава IV. Элементы теории вероятностей и математическая статистика		2
27.	Основные понятия теории вероятностей и математическая статистика. Виды вероятностей. Способы нахождения вероятности.	1
28.	Изображение статистических данных. Числовые характеристики статистических данных	1
Повторение курса математики 5-9 классов		11
Всего		68

9 класс, Геометрия

Курс геометрии 9 класса характеризуется увеличением теоретической значимости изучаемого материала, повышением роли дедукции и степени абстрактности изучаемых объектов.

База знаний учащихся 9 класса пополняется новыми методами изучения свойств геометрических фигур, такими как векторно-координатный метод, метод преобразований (движений и подобия).

Целенаправленное обращение к примерам из практики развивает умения учащихся вычленять геометрические формы и отношения в окружающем мире, использовать язык геометрии для их описания.

В процессе обучения геометрии осуществляется межпредметные связи с учебными дисциплинами естественно-математического и общественно-гуманитарного циклов.

Таблица 18. Примерное тематическое планирование курса геометрии 9 класса
Всего – 34 часа (по 1 ч. в неделю)

№	Тема	Кол-во часов
1. Повторение курса геометрии 8-го класса		2
2. Векторы на плоскости		9
1	Понятие вектора. Коллинеарные векторы. Длина (модуль) и направление вектора. Равенство векторов.	1
2	Сложение векторов и его свойства. Вычитание векторов.	1
3	Умножение вектора на число. Критерий коллинеарности векторов. Свойства умножения вектора на число.	1
4	Разложение вектора на плоскости по двум неколлинеарным векторам.	1
5	Векторы в прямоугольной системе координат. Координаты вектора.	1
6	Угол между векторами. Проекция вектора на координатные оси.	1
7	Скалярное произведение векторов.	1
8	Различные способы задания прямой в прямоугольной системе координат.	1

	<i>Контрольная работа</i>	1
3. Преобразования плоскости		6
1	Преобразование плоскости. Движение и его свойства. Равенство фигур и его свойства.	1
2	Осевая и центральная симметрия, параллельный перенос, поворот – как движения плоскости.	1
3	Гомотетия. Преобразование подобия и его свойства. Подобные фигуры.	1
4	Признаки подобия треугольников.	1
5	Подобие прямоугольных треугольников.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
4. Многоугольники		7
1	Ломаная. Выпуклые многоугольники. Сумма углов выпуклого многоугольника.	1
2	Углы, вписанные в окружность и их свойства.	1
3	Теорема о пропорциональности отрезков хорд и секущих окружности.	1
4	Вписанные в окружность и описанные около окружности четырехугольники.	1
5	Правильные многоугольники. Формулы, связывающие стороны, периметр, площадь и радиусы вписанной и описанной окружностей.	1
6	Построение правильных многоугольников.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
5. Решение треугольников		4
1	Теоремы синусов и косинусов.	1
2	Решение треугольников.	1
3	Применение тригонометрии к решению геометрических задачи задач практического содержания.	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
6. Длина окружности и площадь круга		3
1	Длина окружности. Число π . Длина дуги окружности. Радианная мера угла.	1
2	Площадь круга и его частей (сегмента и сектора).	1
	<i>Контрольная работа</i>	1
7. Повторение. Решение задач		3
Всего		34

9 класс, Информатика

Информация и информационные процессы (1 час): информационная безопасность в компьютерных сетях, законодательство Республики Казахстан в сфере защиты информации.

Компьютер как средство обработки информации (1 час): современное программное обеспечение и тенденции его развития, служебные программы.

Алгоритмизация и программирование (8 часов): файлы и их обработка, структурированные данные; вложенные циклы; понятие о массивах,

стандартные алгоритмы обработки массивов; символные строки, посимвольная обработка строк, функции для работы с символьными строками.

Информационное моделирование (2 часа): компьютерное моделирование, вычислительный эксперимент, разработка моделей средствами языка программирования.

Информационно-коммуникационные технологии (4 часов): базы данных, структура базы данных, таблица базы данных; записи, поля, типы данных; создание таблицы базы данных средствами табличного процессора, операции поиска, сортировка, вывод итоговых значений; обработка видеoinформации, форматы видео файлов, программы по созданию и обработке видео, интерфейс программы; создание, открытие, сохранение проекта; монтаж видео, настройка звуковых эффектов, анимация и визуальные эффекты, вывод видео; опубликование фильма.

Проектная деятельность (1 час).

4. Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Естествознание»

В состав образовательной области «Естествознание» входят предметы: естествознание, география, физика, химия и биология. Несмотря на то, что на изучение данных предметов выделяется по 0,5 часа в неделю, основные темы курса будут раскрыты за счет межпредметных связей физики и химии, химии и биологии.

Особенностями обучения предметам образовательной области «Естествознание» являются:

- формирование понимания влияния естественных наук на окружающую среду, экономическую, технологическую, социальную и этическую сферы деятельности человека; навыков безопасной работы во время учебной, проектно-исследовательской, экспериментальной, внеурочной и внеклассной деятельности;

- приобретение обучающимися знаний о применении естественно-научных законов и закономерностей в повседневной деятельности человека и для формирования навыков здорового образа жизни;

- воспитание у учащихся ответственного отношения к принятию решений и поступкам, обучение прогнозированию результатов своего воздействия на окружающий мир, выработка бережного отношения к природе, отношения к жизни как наивысшей ценности на Земле, в том числе к здоровью и жизни самого человека.

Предметам образовательной области «Естествознание» принадлежит видное место в решении задач по формированию научного мировоззрения, высокой нравственности, практической подготовки обучающихся. Один из способов, призванных решению этих задач – это внедрение в практику активной самостоятельной работы обучающихся, так как она создаёт условия для развития умственных способностей и творческого подхода в учебной работе.

Практически в каждой школе есть дети с ограниченными возможностями, которые обучаются на дому. Причиной обучения на дому может быть небольшая травма и через некоторое время ребенок возвращается опять в школу. Дети с особыми диагнозами, а также дети-инвалиды вынуждены обучаться дома, где основным связующим звеном с внешним миром, кроме родителей, является учитель.

Обучение на дому дает целый ряд преимуществ: создание комфортных условий для обучающегося и учителя (выбор удобного времени и места для обучения); учитываются индивидуальные психологические особенности ребенка (память, скорость восприятия); возможность использования для обучения любых мировых источников (электронные библиотеки, учебники и др.); быстрая проверка результатов выполнения заданий.

Организация образовательного процесса на дому может иметь свои особенности, в зависимости от особенностей психофизического развития и возможностей обучающихся:

- адаптированная система обучения под индивидуальные особенности ребенка (время, темп, характер);
- создание контакта между преподавателем и обучающимся на психологическом уровне;
- вариативность организации занятий с обучающимся.
- гибкость моделирования учебного плана. Выбор учебного плана осуществляется на основании психолого-медико-педагогических рекомендаций совместно с родителями;
- использование современных средств в образовании (компьютер).

Анализируя образовательные, воспитательные аспекты учебной деятельности, можно определить следующие цели индивидуального обучения предметам образовательной области «Естествознание»:

- раскрытие естественнонаучной картины мира, включающей природу, население и хозяйство;
- дать понятие территориальных различий окружающего мира, их объективного характера и значения для жизни людей,
- выработать у обучающегося научные взгляды на взаимосвязь природы и общества;
- способствовать нравственному воспитанию, формировать любовь к Родине, с широким взглядом на мир;
- помочь средствами предметов образовательной области «Естествознание» удовлетворить интересы и потребности развивающейся личности: любознательность, самостоятельность, активность, взаимопомощь.

От правильной организации учебного процесса напрямую зависит подготовленность каждого ребенка к обучению географии, а также от уровня его обучаемости. Ученики по-разному подготовлены к эффективному обучению, и к усвоению нового материала.

Индивидуальные особенности подготовки можно чётко проследить по следующим показателям:

- учебным умениям,
- познавательным интересам,
- обученности - состоит из программных, а также внепрограммных умений и знаний.

Теория индивидуальной технологии обучения базируется на педагогической основе, согласно которой умственные особенности ученика по уровню обучаемости сводятся ко времени, которое необходимо ему для усвоения учебного материала определённого объёма. Если каждый ученик будет иметь достаточное количество времени для эффективного овладения изучаемым материалом, который будет соответствовать его личным возможностям и способностям, то можно обеспечить гарантированное усвоение базовых знаний школьной программы. Освоение школьной программы при индивидуальном обучении возможно на разных уровнях:

- первый уровень – минимальный, который соответствует минимуму содержания образования,
- второй– базовый,
- третий – вариативный или творческий.

В процессе обучения уровень содержания может меняться. Перед педагогом стоит задача организовать обучение так, чтобы каждый обучающийся на каждом конкретном этапе мог максимально реализовать свои интеллектуальные способности и возможности. При этом учитель должен чётко сохранять принцип доступности. В качестве основных принципов данной педагогической технологии можно выделить следующие:

- превосходство (например, если что-то получается хуже, значит, что-то получится лучше, и это лучшее нужно найти в ученике);
- талантливость (нет детей без талантов, а есть те, которые занимаются не своим делом);
- неизбежность перемен (ни одно суждение о человеке нельзя считать окончательным).

Таким образом, учитель выявляет умение ученика различать и запоминать содержание учебного материала и умение воспроизвести его в объёме стандартных требований к его усвоению, владение начальными (простейшими) навыками анализа, может ли строить схему рассуждений. Поставленная задача должна быть доступна. Доступность рассматривается педагогом как один из основополагающих принципов, но она должна опираться на максимально высокий уровень, который заставляет включать в поиск решения поставленной познавательной задачи весь запас знаний, все интеллектуальные возможности и способности.

Второй уровень – обучающийся с репродуктивным характером мышления и действий при решении той или иной задачи. Он должен запоминать учебный материал, понимать его и уметь использовать в знакомой учебной ситуации. Главный метод его работы – опора на прошлый опыт, где ясно просматривается желание перенести этот опыт в качестве шаблона на новую ситуацию. На этом уровне ученика отличают целенаправленность и организованность интеллектуальной деятельности, более развитые умения- проводить синтез и анализ.

В третий уровень – обучающийся подходит к решению данной поставленной задачи творчески. Он должен понимать учебный материал, уметь его воспроизводить, использовать в изменённой и знакомой учебной ситуации и выполнять самостоятельные работы творческого характера. На этом уровне обучающийся обладает высокой степенью активности и многогранностью вариантов воспроизведения и усвоения, поиском наиболее рациональных приёмов решения для задачи различного типа. Важное место занимает углубленный анализ содержания задачи, а также её внутренней логики.

Обучающийся способен воспринимать материал глубже и шире по сравнению с первым и вторым уровнем.

Особенности преподавания предметов образовательной области «Естествознание», определяются возрастными и психологическими

особенностями обучающихся, содержанием изучаемых тем курса, разработанностью учебно-методического комплекса по предмету, профессионализмом учителя. Рассмотрим особенности преподавания предметов с позиции возрастных и психологических особенностей обучающихся и с позиции особенностей содержания образования.

1. Учитель на уроках предметов образовательной области «Естествознание» должен учитывать особенности подавать содержание курса ярко, образно, увлекательно, подчеркивая романтику исследований и путешествий, поражать воображение учащихся яркими завораживающими явлениями природы. Речь учителя должна быть яркой, образной, увлекательной.

2. В результате изучения предметов у школьников начинает формироваться система естественнонаучных знаний и умений. Поэтому учителя географии, биологии, химии и физики должны придавать особое значение таким методам обучения как рассказ, объяснение, эвристическая беседа, наглядные и практические методы обучения в сочетании с методами по характеру познавательной деятельности обучающихся.

3. На уровне основного среднего образования обучающиеся приступают к системному изучению школьного курса географии, биологии, химии, физики. Безусловно, у них имеются географические, биологические, физические знания из курсов «Познание мира» и «Естествознание». Поэтому учителя-предметники должны знать содержание учебной программы и осуществлять актуализацию знаний обучающихся в формате содержания изучаемой темы.

4. При изучении предметов образовательной области можно проводить нестандартные уроки с применением элементов игровых технологий, особенно различных вариантов игр-путешествий, настольных игр.

5. Содержание отдельных тем позволяет организовать познавательный процесс обучающихся в режиме применения модульной технологии, технологии реального проблемного обучения, технологии учебного проектирования.

6. На уроках предметов образовательной области необходимо осуществлять познавательную деятельность обучающихся с различными источниками естественнонаучных знаний: с текстом и внетекстовыми компонентами учебника, географической картой, наглядными средствами обучения и др. Виды учебной деятельности должны быть дозированы, необходимо помнить, что однообразная деятельность быстро утомляет обучающихся и снижает их познавательный интерес.

7. В результате изучения предметов образовательной области у учащихся начинает формироваться система естественнонаучных знаний и умений. Поэтому учителя-предметники должны придавать особое значение таким методам и приемам обучения как рассказ, объяснение, разъяснение способов деятельности, приемов работы с источниками естественнонаучных знаний, показ выполнения практических заданий, упражнений по формированию умений и навыков.

8. Содержание тем курсов дает возможность учителю организовывать учебную деятельность обучающихся по созданию ими собственных образовательных продуктов, как правило, репродуктивно-продуктивного характера: схем, таблиц, кратких конспектов, сообщений, результатов решения задач, выводов по изученному содержанию темы, которые и являются содержанием ученических тетрадей по предметам. Переписывание в тетрадь из учебного пособия отдельных компонентов содержания изучаемой темы - формулировки понятий и графический материал учебного пособия не рекомендуется.

В зависимости от характера познавательной деятельности обучающегося: работа с картой, аудиовизуальными пособиями, картинками, цифровым материалом используется задание трех уровней:

первый уровень – объяснительно-иллюстрированный. Обучающийся воспроизводит изучаемый материал в том виде, в каком он изложен в учебниках;

второй уровень – репродуктивный. Обучающийся применяет знания и умения по образцу;

третий уровень – частично-поисковый и исследовательский. Обучающийся творчески применяет знания и умения в новой учебной ситуации.

Эти уровни и соответствующие им методы можно использовать на всех этапах обучения: при объяснении и изучении нового материала, проверке, обобщении и закреплении знаний. При объяснении нового материала использовать работу с учебником. Ребенок получает задания, инструкцию по их выполнению с указанием параграфа, страницы, абзаца.

Учебные программы по предметам образовательной области «Естествознание» разработаны в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

При организации обучения на дому и составлении календарно-тематического плана по учебным предметам учителя-предметники организации образования должны руководствоваться типовыми учебными программами.

Целью обучения курса географии является формирование у обучающихся естественнонаучных знаний, понятий и целостных представлений о Земле как уникальной планете, имеющей разумное сообщество, системной взаимосвязи природы, общества и экономики. Сформировать знания об уникальности природы и особенностях экономики Республики Казахстан, развитие функциональной грамотности и системно-комплексного или «географического» мышления.

В процессе изучения географии в школе решаются следующие *задачи*:

- овладение основами географической науки и смежных наук о Земле, формирование диалектико-материалистических взглядов на природу, ее развития, взаимодействии природы, общества и экономики;

- овладение знаниями и умениями, необходимыми для бережного, рационального использования природных ресурсов и охраны окружающей среды, оценивания и прогнозирования природной и экологической обстановки;
- изучение основных направлений современного мирового развития, вопросов и проблем возникающих в процессе изменения природного комплекса и экономического развития, которые охватывают как отдельные регионы так и весь мир;
- формирование необходимых умений и навыков учебного труда, развитие исследовательских качеств, внимания и наблюдательности, логического мышления, памяти, речи и полиязычия, воображения, умения создавать образы территорий, эстетического восприятия окружающей среды, творческого отношения к жизни и стремления к постоянному развитию, самообразованию и совершенствованию;
- развитие навыков использования географической, политической, экономической, иной научной и методической информации, карт, изданий периодической печати, интернета, цифровых образовательных ресурсов;
- овладение знаниями, навыками и умениями для практического использования географических знаний в процессе своей жизни и деятельности.

Содержание учебного предмета «География» и учебных программ выстраивается в соответствии с содержательной линией образовательной области «Естествознание», как одной из составляющих естественнонаучной системы предметов, в их полном взаимодействии и отражает последовательность и непрерывность географических знаний. В таблице 19 дано примерное календарно-тематическое планирование учебного предмета «География» для 6-класса, при недельной нагрузке 0,5 часов, 17 часов в учебном году.

Таблица 19. Примерное календарно-тематическое планирование для 6-класса по учебному предмету «География»

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	Введение	Что изучает физическая география, развитие географических знаний о Земле, развитие карты, с древних эпох и до наших дней; путешественники и исследователи	1
2	Изображение поверхности Земли на плоскости. План и карта	Виды изображения поверхности Земли, план местности и условные знаки; масштаб, измерение расстояний, понятие об азимуте, ориентирование на местности по плану; изображение элементов земной поверхности на плане, чтение плана местности	2
3	Географическая карта	Глобус – модель Земли, географические карты, градусная сетка на глобусе и географической карте, географическая широта, географическая долгота, определение и понятие географических координат	2
4	Оболочки Земли	Литосфера и земная кора, понятия «литосфера»,	2

		«земная кора», «рельеф», движение земной коры, вулканы, горячие источники, гейзеры; горы суши, равнины суши, рельеф дна Океана,	
	Гидросфера	Гидросфера, понятие о круговороте воды, мировой океан и его части, воды суши, реки	2
	Атмосфера	Атмосфера, ее строение, состав воздуха, температура воздуха и суточный ход температуры, атмосферное давление, ветер, атмосферные осадки, погода, климат, климатообразующие факторы	2
	Биосфера	Понятие биосферы, границы биосферы, понятие «почвы»	2
5	Географическая оболочка	Географическая оболочка, понятие о природном комплексе, его структуре, понятие о географических поясах и природных зонах, знакомство с картой природных зон мира	2
6	Человечество на Земле	Население Земли, численность, расы, населенные пункты, их изображение на карте,	1
7	Итоговое обобщение курса	Ознакомление с природным комплексом родного края	1

Специфика учебного предмета «География» заключается в том, что необходимым условием его усвоения является наличие у школьников умений пользоваться различными источниками географической информации для получения знаний: текстовыми, картографическими, статистическими и другими. Владеть этими умениями можно только в ходе выполнения практических работ.

Выполнение системы практических работ, предусмотренных программой, способствует овладению школьниками картографическими, сравнительно-историческими, геоэкологическими, геосистемными подходами и методами. Фактически весь раздел программы «Планируемые результаты обучения» тесно связан с содержанием и характером программных практических работ. Практические работы по географии весьма разнообразны по содержанию, по используемым для их выполнения источникам географической информации, по уровню самостоятельности школьника, по форме фиксации результатов. Определяется это разнообразие прежде всего особенностями содержания изучаемого материала, используемыми источниками географической информации, уровнем предшествующей подготовки школьника.

Особенность изучения курса географии определяется необходимостью организации краеведческих наблюдений за погодой. Учитель географии должен научить обучающихся не только вести наблюдения за погодой, но и обрабатывать их результаты: определять среднее значение показателей, строить графики, простейшие диаграммы, составлять таблицы и схемы.

Особое значение учитель должен придавать изучению обучающимися географической карты и формированию у них элементов картографической грамотности. Основная часть умений формируемых при изучении начального курса географии – это умения читать карту, которые совершенствуются на

протяжении изучения всего школьного курса географии. Это обусловлено тем, что карта является незаменимым средством хранения и передачи географической информации и что информационная емкость карты значительно больше информационной емкости печатного текста. Поэтому работа с картой должна иметь место на каждом уроке географии, это и определение географических координат, нахождение объектов на карте по их координатам, нанесение на контурную карту изучаемых объектов, показ изучаемых объектов на карте учащимися при их ответах на вопросы учителя.

Преподавание биологии направлено на коррекцию недостатков умственного и физического развития учащихся. В процессе знакомства с живой и неживой природой у обучающихся развиваются наблюдательность, речь и мышление, они учатся устанавливать простейшие причинно-следственные отношения и взаимозависимость живых организмов между собой и с неживой природой, взаимосвязи человека с неживой природой, влияние на неё.

При проведении уроков активно используются информационно-коммуникативные технологии. Учащимся предлагаются для просмотра мультимедийные презентации, учебные документальные и художественные фильмы.

Кроме этого, при проведении уроков используется разнообразный дидактический материал:

- таблицы и плакаты, карточки, иллюстрации по темам программы,
- объемные плакаты,
- муляжи овощей, фруктов, грибов,
- модели строения растений, природных объектов,
- гербарии;
- коллекции насекомых, полезных ископаемых;
- скелеты животных.

Курс *биологии* основного среднего образования направлен на изучение разделов «Растений», «Животных», «Человека и его здоровья», «Общей биологии». Содержание и структура курса обеспечивают достижения базового уровня биологических знаний, развитие творческих и натуралистических умений, научного мировоззрения, гуманности, экологической культуры, а также привитие самостоятельности, трудолюбия и заботливого обращения с природой. Последовательность тем обусловлена логикой развития основных биологических понятий, рассмотрением биологических явлений от организменного уровня биосистем к над организменному и способствует формированию эволюционного и экологического мышления, ориентирует на понимание взаимосвязей в природе как основы жизнедеятельности живых систем и роли человека в этих процессах.

Цели обучения:

- 1) развитие первоначальных представлений об особенностях строения и жизнедеятельности органического мира;
- 2) осознание многообразия органического мира как результата приспособленности к условиям среды;
- 3) формирование представлений об основах эволюционной теории;

4) формирование экологического мышления, понимание взаимоотношений живых организмов между собой и со средой обитания;

5) осознание роли растений, животных и человека в природе;

6) осознание ценности знаний о своеобразии царств Растений, Животных, микроорганизмов в природе и жизни человека и в целом высокой значимости жизни;

7) предоставление возможности ведения плодотворной практической деятельности;

8) формирование основополагающих понятий о клеточном строении живых организмов, об организме и биоценозе как особых формах (уровнях) организации жизни, о биологическом разнообразии в природе Земли как основе её устойчивого развития;

9) формирование основополагающих понятий о доклеточном строении живых организмов, уровнях организации живой природы и биологическом разнообразии её как основе устойчивого развития жизни на Земле;

10) осознание учащимися многообразия живой природы как результата эволюции;

11) формирование представлений об основах эволюции: Отделов, Классов, Семейств, видов живых организмов;

12) формирование понятия «Систематика растений», «Систематика животных»;

13) знание о происхождении различных таксономических единиц: вид, род и т.д.;

14) раскрытие роли отдельных Семейств культурных растений и домашних животных в жизни человека;

15) участие учащихся в практической деятельности при изучении теоретического материала по отдельным Семействам, видам, сортам культурных растений и породам животных.

Задачи курса:

1) развить у учащихся познавательный интерес к изучению органической природы;

2) развить знания о живой природе, полученных в начальной школе, курсе природоведения и других естественных науках;

3) создать условия для формирования основополагающих понятий и опорных знаний, необходимых при изучении самостоятельных курсов: биологии, географии, химии, физики, то есть естественных наук;

4) создать у учащихся представления о целостной естественной картине мира;

5) формировать у учащихся познавательного интереса к изучению закономерностей жизненных явлений;

6) развить знания о живой природе, полученных при изучении естественных наук;

7) формировать основополагающие понятия и опорные знания, необходимые при изучении самостоятельных курсов: биологии, географии, химии, физики, то есть естественных наук;

8) создать у учащихся представления о целостной естественной картине единства органического мира.

Объем учебной нагрузки по предмету «Биология» составляет: 6 класс – 1 час в неделю, всего 34 часа в учебном году. В таблице 20 дано примерное календарно-тематическое планирование учебного предмета «Биология» для 6-класса.

Таблица 20. Примерный календарно-тематический план по учебному предмету «Биология» для 6-класса

№	Наименование темы	Кол. часов
Введение. Раздел I. Общее знакомство с растениями		2
1	Культурные и дикорастущие; однолетние и многолетние; лекарственные и декоративные. Признаки растений. Цветковые растения. Органы цветковых растений. Семенные и споровые растения	2
2	Условия жизни растений. Основные экологические факторы, влияющие на жизнедеятельность растений. Среда жизни растений	
Раздел II. Клеточное строение растений		3
3	Клетка – основная структурная единица организма растения. Жизнедеятельность клеток	3
4	Органические вещества клетки: углеводы, белки, жиры и неорганические: вода, растворы солей. Запасание питательных веществ	
5	Понятие о тканях. Разнообразие тканей у растений	
Раздел III. Органы цветковых растений, плоды и семена		7
Глава I. Семя		
6	Внешнее и внутреннее строение семян. Типы семян. Лабораторная работа № 1. Строение семян однодольных и двудольных растений. Знакомство с разнообразием семян овощных культур	1
Глава II. Корень		
7	Внешнее и внутреннее строение корня как вегетативного органа растения. Зоны корня: деления, растяжения, всасывания, проведения. Кончик корня – корневой чехлик. Рост корня. Лабораторная работа № 2. Видоизменение корней	1
Глава III. Побег		
8	Строение и значение побегов у растений. Почка – зачаточный побег растения. Почка вегетативная и генеративная	3
9	Лист как боковой орган побега. Внешнее и внутреннее строение листа. Лабораторная работа №3. Внешнее строение листа. Нахождение устьиц на листе	
10	Стебель как основная часть побега и как орган проведения питательных веществ. Роль камбия. Годичные кольца	
Глава IV. Цветок, плод		
11	Цветок, его значение и строение. Околоцветник. Чашечка. Венчик. Мужские и женские части цветка: тычинки, пестик. Соцветия. Цветение и опыление растений	2
12	Образование плодов; размножение и расселение растений с помощью семян. Разнообразие плодов	
Раздел IV. Основные процессы жизнедеятельности растений		4
13	Поглощение воды и минеральных веществ из почвы. Фотосинтез, роль солнечного света и хлорофилла в этом процессе	4

14	Дыхание растений. Поглощение кислорода, выделение углекислого газа и воды. Космическая роль зелёных растений	
15	Роль воды в жизнедеятельности растений. Экологические группы растений по отношению к воде	
16	Половое и бесполое размножение растений. Вегетативное размножение, его виды и биологическая роль в природе, использование в растениеводстве. Рост и развитие растений. Лабораторная работа № 4. Черенкование комнатных растений	
Раздел V. Основные отделы царства растений		10
17	Понятия о систематике растений. Деление его на Подцарства, Отделы, Классы, Семейства, Роды, Виды. Вид – основная единица систематики растений	1
Глава V. Отдел Водоросли		
18	Отделы водорослей. Общая характеристика одноклеточных и многоклеточных водорослей. Многообразие пресноводных и морских водорослей	1
Глава VI. Отдел Мохообразные		
19	Разнообразие мхов. Общая характеристика зелёных мхов как высших споровых растений. Сфагновые мхи	1
Глава VII. Отдел Папоротникообразные		
20	Общая характеристика папоротников, хвощей, плаунов как высших споровых растений, их размножение и развитие. Строение, размножение и развитие хвощей	2
21	Строение, размножение и развитие плаунов	
Глава VIII. Отдел Голосемянные растения		
22	Их общая характеристика и многообразие как семенных растений.	2
23	Семенное размножение хвойных растений на примере сосны обыкновенной. Значение хвойных растений и хвойных лесов в природе и в хозяйстве человека. Лабораторная работа № 5. Изучение строения шишек и семян хвойных растений	
Глава IX. Отдел Покрытосеменные (Цветковые) растения		
24	Их общая характеристика. Многообразие покрытосеменных растений. Семейства двудольных растений.	3
25	Семейство Крестоцветные. Семейство Розоцветные. Семейство Пасленовые.	
26	Семейство Бобовые. Семейство Сложноцветные. Семейство Лилейные. Семейства Луковые. Семейства Злаки	
Раздел VI. Историческое развитие многообразия растительного мира на Земле		2
27	Развитие растительного мира. Понятие об эволюции как процессе усложнения растений	2
28	Происхождение и многообразие культурных растений. История появления главных народнохозяйственных культур картофеля и пшеницы. Практическая работа №1. Весенние работы по уходу за комнатными растениями	
Раздел VII. Царство Вирусы		1
29	Особенности строения вирусов как примитивных форм организации. Распространение и заражение вирусными инфекциями	1
Раздел VIII. Царство Бактерии		1
30	Бактерии как древнейшая группа живых организмов. Разнообразие бактерий по форме, питанию, дыханию. Распространение бактерий. Значение бактерий в природе и для человека (экологическое, болезнетворное, биотехнологическое)	1
Раздел IX. Царство Грибы. Лишайники как особые симбиотические организмы		2

31	Общая характеристика грибов. Многоклеточные грибы. Шляпочные грибы. Плесневые грибы: мукор, пеницилл. Одноклеточные грибы – дрожжи	2
32	Лишайники, особенности их строения, питания, размножения. Многообразие лишайников	
Раздел X. Природные сообщества		2
33	Понятие о природном сообществе растений (биоценозе - фитоценозе) как биологической системе. Характеристики природного сообщества растений как биосистемы	2
34	Приспособленность растений к совместной жизни в природном сообществе. Понятие о биогеоценозе. Понятие об экосистеме	

Наглядность является необходимым и закономерным средством образовательного процесса на всех этапах изучения. Наглядность позволяет широко применять активные методы обучения, они могут служить опорой для создания связей между фактами, явлениями, недоступных непосредственному наблюдению, а слово учителя побуждает к наблюдению и направляет детей на осмысливание, истолкование сделанных наблюдений.

Изобразительные пособия отличаются очень большим разнообразием. К ним относятся объемные – муляжи и модели; рисованные - таблицы (рисованные и монтировочные), портреты ученых, дидактический раздаточный материал.

Муляжи – это пособия, которые точно копируют натуральные объекты. Фабрично изготовлены следующие муляжи «Набор плодов гибридных и полиплоидных растений с исходными формами», «Плодовые тела шляпочных грибов», «Фрукты и овощи» и др. Они показывают форму, размеры, окраску природных объектов. Их используют в тех случаях, когда нет возможности применить натуральный объект или натуральный объект по какой-либо причине не дает учащимся полного представления о нем. Такой раздаточный материал всегда вызывает интерес у детей, активизирует их деятельность и используется достаточно часто.

Визуализация информации очень важна для детей, поэтому в обучении биологии используются рельефные и печатные таблицы, вместе с детьми можно рисовать и изготавливать обучающие плакаты и схемы. Дети осознают свою причастность к образовательному процессу, стараются качественно выполнить любую порученную им работу, связанную и рисованием, вырезанием, распределением объектов на бумаге.

Рисунки-сигналы или графические конспекты рекомендуются использовать на обобщающих уроках, после изучения тех или иных крупных тем. Они должны быть простыми, чтобы их можно было легко и быстро изобразить на столе в ходе беседы и при этом не требовалось специальное умение хорошо рисовать. В то же время они должны быть информативными.

Важно, чтобы часть сигналов могла быть использована при составлении характеристики нескольких систематических групп животных или целого ряда биологических процессов, например, как на уроке-обобщении по теме «Тип Членистоногие».

Опорные графические конспекты имеют особое значение при запоминании отдельных фактов, событий, даты. Он позволяет без помощи учителя вспомнить и воспроизвести материал не только отдельного элемента, но и всей темы в целом.

Наиболее эффективно в активизации мыслительных процессов помогает игровая деятельность. В игре раскрываются творческие способности личности. Для активизации процесса обучения рекомендуется применение настольной игры-электровикторины «Тайны зеленого мира». Игра знакомит учащихся с разнообразием растительности, расширяет их представления об окружающем мире. Отвечая на вопросы, дети знакомятся с дикими растениями и местами их обитания, лучше узнают комнатные и садовые цветы, виды плодов и побегов, части цветка, виды соцветий, изучают строение растительной клетки, ядовитые растения.

Большое значение в овладении биологическими знаниями имеют практические занятия. Здесь также находят применение наглядные средства обучения - коллекции минералов и горных пород, полезных ископаемых, удобрений, металлов и их сплавов, волокон, насекомых, гербарии, влажные препараты птиц и млекопитающих, объемные макеты органов человека.

При подготовке практических занятий возможно использование исследовательского набора «Юный биолог», который поможет провести интересные биологические опыты: прорастить семена овощных и злаковых культур, изучить химический состав семян, вырастить культуры бактерий, плесневых грибов и почвенных микроорганизмов, а на настое сена получить культуру инфузории туфельки.

Целью изучения курса химии является формирование у обучающихся основ научного мировоззрения, целостное формирование системы химических знаний и естественнонаучного представления об окружающем мире;

- с аналитическими способностями и химическим мышлением; формирование грамотного использования химической терминологии, символов химических элементов, формул веществ;

- развитие функционально грамотной и творческой личности обучающихся с аналитическими способностями и химическим мышлением, а также воспитание эколого-гуманистического отношения к здоровью, родному краю и окружающей живой и неживой природе.

Достижение этой цели обеспечивается решением следующих *задач*:

1) усвоение знаний о понятиях, законах химической составляющей естественнонаучной картины мира и использование их функций (познавательную, интегрирующую, объяснительную и прогностическую);

2) формирование грамотного использования химической терминологии, символов химических элементов, формул веществ;

3) овладение методами познания (наблюдение, анализ, синтез, сравнение, сопоставление, описание, экспериментальное решение задач);

4) формирование грамотного использования химической терминологии,

символов химических элементов, формул веществ;

5) воспитывать ответственное отношение к учебной и исследовательской деятельности, навыки рационального природопользования и защиты окружающей среды, навыки обеспечения безопасности жизнедеятельности человека и общества, навыки участия в социальной, культурной, политической и экономической деятельности на основе базовых знаний.

Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Химия» составляет:

1) в 8 классе – 0,5 часа в неделю, 17 часов в учебном году;

2) в 9 классе – 0,5 часа в неделю, 17 часов в учебном году.

Содержание базового учебного материала по химии для 8-11 классов практически сохраняется, материал заверченный, то есть охватывает все разделы курса химии, но более направлен на применение полученных знаний на практике и адаптацию учащихся к жизненным ситуациям в современном обществе. В таблице 21 дано примерное календарно-тематическое планирование учебного предмета «Химия» для 8 класса.

Таблица 21. Примерный календарно-тематический план по учебному предмету «Химия» для 8-класса

№	Наименование раздела, темы	Кол-во часов
Раздел I. Первоначальные химические понятия. Химические реакции		4
1	Химия – раздел естествознания, наука о веществах. Краткие сведения из истории возникновения, развития и значения химии	
2	Атомы, молекулы. Атомно-молекулярное учение в химии и его значение. Химические элементы, их названия, символы	
3	. Понятие о металлах и неметаллах. Простые и сложные вещества.	
4	Простые и сложные вещества. Относительная атомная масса. Относительная молекулярная масса.	
Раздел II. Строение атома. Периодический закон и периодическая система химических элементов Д.И.Менделеева. Химическая связь		3
5	Состав и строение атома.	
6	Периодический закон Д.И.Менделеева. Периодическая система химических элементов Д. И. Менделеева в свете теории строения атома. Сведения об открытиях новых химических элементов.	
7	Ковалентная связь. Полярные и неполярные связи. Ионная связь. Металлическая связь	
Раздел III. Воздух. Кислород. Горение		2
8	Кислород: химический элемент и простое вещество. Свойства, получение и применение кислорода	
9	Горение и медленное окисление. Оксиды. Тепловой эффект реакции. Термохимические уравнения	
Раздел IV. Водород. Окислительно-восстановительные реакции		2
10	Водород – химический элемент и простое вещество. Изотопы водорода	
11	Степень окисления химических элементов. Понятие об окислителе и восстановителе. Окислительно-восстановительные реакции	
Раздел V. Вода. Растворы		2
12	Вода в природе. Состав, свойства и применение воды	
13	Виды концентрации растворов, массовая доля растворенного вещества и молярная концентрации. Растворимость твердых веществ, жидкостей и	

	газов в воде. Кристаллогидраты	
Раздел VI. Основные классы неорганических веществ		4
14	Классификация простых и сложных неорганических веществ. Металлы и неметаллы	
15	Натрий и его важнейшие соединения. Хлор и его важнейшие соединения.	
16	Оксиды	
17	Кислоты: состав, номенклатура, классификация, свойства, получение Индикаторы. Реакции нейтрализации. Понятие о кислотных дождях. Основания. Соли	

Особенности обучения химии обучающихся на дому, например, при изучении темы «Атомы химических элементов» на уроке «Изотопы, строение электронных оболочек атомов» можно выделить следующие этапы урока: изучение новых понятий (методы обучения - изложение, беседа, работа учащихся с учебником), частичное усвоение понятий и начальное формирование умений, отработка умений и контроль. При изложении учебного материала необходимо вводить новое понятие и сразу проводить беседу «на понимание». Предложить учащимся ответить на вопросы: «Какие характеристики изотопа постоянны, а какая характеристика изменяется?», «Как ты можешь объяснить понятие «электронный слой?», «Что такое орбиталь?»

На следующем этапе важно выполнить систему заданий, которые максимально направлены на применение новых знаний о понятиях и формирование новых умений. Учитель должен на примере показать, как можно использовать полученные знания, затем дать аналогичное задание, которое ученик может выполнить самостоятельно или с подсказками. Алгоритм приводится устно, но ученикам не дается как алгоритм. Например, запиши схему распределения электронов в атоме и его электронную формулу. В этом задании учащиеся должны уметь находить количество протонов, электронов, нейтронов; уметь определять заряд ядра атома и количество энергетических уровней; знать максимальное количество электронов на различных электронных слоях; знать строение электронных слоев; уметь составлять электронную формулу. То есть, данное задание позволяет проверить все знания, полученные на уроке.

Таким образом, применяя различные методы обучения, дидактический материал и виды учебной деятельности можно эффективно организовать процесс обучения химии в условиях дома, обучающиеся усвоят новые знания, умения, которые смогут применять в дальнейшем.

Целью изучения курса физики 7–9 классов является формирование у учащихся основ научного мировоззрения, познавательных интересов, интеллектуальных и творческих способностей, критического мышления на основе знаний и умений, полученных при изучении явлений природы, знакомстве с основными законами физики, их применении в технике и повседневной жизни.

Достижение этой цели обеспечивается решением следующих *задач*:

- 1) овладеть знаниями о физических явлениях, понятиях, законах и

теоретических выводах, лежащих в основе современной физической картины мира, знаниями о методах научного познания природы, умениями проводить наблюдения, выполнять экспериментальные задания, строить гипотезы и осуществлять проектную деятельность;

2) развивать навыки выполнения физического эксперимента, способности к исследованиям; познавательные интересы, интеллектуальные и творческие способности в процессе использования приобретенных знаний и умений для решения практических, жизненных задач;

3) воспитывать ответственное отношение к учебной и исследовательской деятельности, навыки рационального природопользования и защиты окружающей среды, навыки обеспечения безопасности жизнедеятельности человека и общества, навыки участия в социальной, культурной, политической и экономической деятельности на основе базовых знаний. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Физика» составляет:

1) в 7 классе – 0,5 часа в неделю, 17 часов в учебном году;

2) в 8 классе – 0,5 часа в неделю, 17 часов в учебном году;

3) в 9 классе – 0,5 часа в неделю, 17 часов в учебном году.

Содержание базового учебного материала по физике для 7-9 классов практически сохраняется, материал заверченный, то есть охватывает все разделы курса физики, но более направлен на применение полученных знаний на практике и адаптацию учащихся к жизненным ситуациям в современном обществе.

Организация индивидуального обучения детей на дому, которые по состоянию здоровья не могут временно или постоянно посещать образовательное учреждение предусмотрен особый учебный план, содержащий меньшее количество учебных часов в неделю. Так вместо двух уроков физики в массовой школе, учащиеся индивидуального обучения детей на дому изучают физику 0,5 час в неделю. Однако рабочая программа предусматривает изучение школьного курса физики в полном объеме. Таким образом, перед преподавателем стоит задача изучить с детьми весь учебный материал за 4 меньшее время. В связи с этим уменьшено время на изучение тем.

Таблица 22. Примерный календарно-тематический план по учебному предмету «Физика» для 7-класса

№	Наименование разделов, глав, тем	Всего
Физика – наука о природе		1
1	Физика – наука о природе. Физические термины и понятия. Физический эксперимент. Физические величины	
Строение вещества.		2
1	Атомы и молекулы. Молекулярное строение вещества. Движение молекул. Явление диффузии	
2	Различные агрегатные состояния вещества и их объяснение на основе молекулярно-кинетических представлений. Масса и плотность вещества	
Движение		3
1	Механическое движение. Материальная точка. Траектория движения.	

	Путь	
2	Движение планет. Гелиоцентрическая система Коперника	
3	Равномерное и неравномерное движения. Скорость. Средняя скорость при неравномерном движении. График равномерного прямолинейного движения	
Взаимодействие тел		3
1	Инерция. Сила – мера взаимодействия тел. Закон всемирного тяготения. Сила тяжести. Вес тела. Невесомость	
2	Деформация. Закон Гука	
3	Сила трения. Сложение сил, действующих на тело по одной прямой	
Давление		4
1	Давление. Передача давления твердым телом, жидкостью и газом. Закон Паскаля	
2	Давление газа. Давление жидкости и газа, вызванное действием силы тяжести	
3	Сообщающиеся сосуды. Атмосферное давление. Опыт Торричелли. Барометр. Манометры. Насосы	
4	Архимедова сила. Условия плавания тела	
Работа. Мощность. Энергия.		4
1	Работа силы, действующей в направлении движения тела. Мощность	
2	Энергия. Потенциальная и кинетическая энергия тел	
3	Механическая энергия. Закон сохранения механической энергии	
4	Момент силы. Условия равновесия. Рычажные весы	

Таблица 23. Примерный календарно-тематический план по учебному предмету «Физика» для 8-класса

№ п/п	Наименование разделов, глав, тем	Всего
Тепловые явления		7
1.	Температура. Различные виды термометров. Температурные шкалы.	
2.	Внутренняя энергия. Способы изменения внутренней энергии. Теплопроводность, конвекция, излучение.	
3.	Количество теплоты. Удельная теплоемкость вещества. Удельная теплота сгорания топлива.	
4.	Агрегатные состояния вещества. Плавление и отвердевание твердых тел. Температура плавления. Удельная теплота плавления.	
5.	Парообразование. Испарение и конденсация. Ненасыщенные и насыщенные пары.	
6.	Кипение. Удельная теплота парообразования. Зависимость температуры кипения от атмосферного давления.	
7.	Основы термодинамики. Тепловые двигатели. КПД теплового двигателя.	
Электрические явления		6
1.	Электризация тел.. Электроскоп. Проводники и диэлектрики.	
2.	Закон Кулона. Элементарный электрический заряд	
3.	Электрическое поле. Напряженность электрического поля.	
4.	Электрический ток. Источники электрического тока. Электрическая цепь и ее составные части.	
5.	Сила тока. Амперметр. Напряжение. Вольтметр	
6.	Закон Ома для участка цепи. Электрическое сопротивление проводника.	

	Удельное сопротивление проводника.	
Магнитное действие электрического тока		2
1.	Постоянные магниты. Магнитное поле. Магнитное поле прямого тока.	
2.	Магнитное поле катушки с током. Электромагнитная индукция	
Световые явления		2
1.	Свет. Источники света. Звезда – Солнце. Закон прямолинейного распространения света Тень и полутень. Солнечные и Лунные затмения.	
2.	Отражение света. Законы отражения. Полное отражение. Зеркала плоские и сферические. Построение изображения в сферическом зеркале	
Итого:		17

Особое внимание нужно уделить проведению демонстрационного эксперимента в домашних условиях. Уменьшение количества часов по предмету при обучении и на дому предполагает самостоятельное изучение большого объема материала учащимися, поэтому задача учителя состоит в формировании у школьников умений работать с разными источниками информации: находить информацию в различных источниках, анализировать и оценивать информацию преобразовывать информацию из одной формы в другую.

Следует отметить, что некоторые учащиеся очень медленно пишут и воспринимают информацию из-за особенностей здоровья. Но, используя следующие приемы в работе, можно достичь положительного результата в обучении.

1. Подробные опорные конспекты. Во время урока большую часть времени учитель может потратить на объяснение нового материала, используя обратную связь с обучаемым, пребывая с ним в диалоге. При этом записей в тетради ученик почти не производит, а позже, уже дома составляет подробный конспект по методической разработке учителя, используя учебник и интернет-ресурсы. Этот прием позволяет более рационально использовать время урока. При этом есть уверенность в том, что материал урока прочитан.

2. Опрос - метод проверки усвоения знаний. В условиях индивидуального обучения можно применять такой способ проверки домашнего задания, как опрос. При этом ученик получает список конкретных вопросов (как правило 5-10), на которые он должен найти ответ в конспекте, методической разработке учителя, учебнике, интернете, справочной литературе и др. На следующем уроке школьник дает устный ответ на каждый заранее поставленный вопрос. Такая форма работы с учащимися позволяет развивать монологическую речь, память, достигается глубокое знание материала, отрабатываются навыки самостоятельного поиска и анализа информации. Также школьник учится отстаивать свою точку зрения, аргументируя ее.

Организация индивидуального обучения детей на дому при использовании Интернет-ресурсов могут способствовать повышению наглядности в преподавании физики. Можно отметить еще одну важную возможность – видеоуроки. И в качестве домашнего задания, помимо

традиционных элементов, можно использовать просмотр видеоуроков по определенным темам.

Для учебного предмета «Физика» средством, служащим основой обобщения теоретических знаний, является учебный эксперимент. Использовать виртуальные лабораторные работы можно как демонстрационные перед реальной лабораторной работой, как обобщающие после натуральной работы при анализе графиков, числовых значений, а также вместо натуральной работы при отсутствии необходимого оборудования.

Организация индивидуального обучения детей на дому, по состоянию здоровья не посещающих общеобразовательные учреждения на уроках рекомендуется активно использовать материалы из газет, журналов, фильмов, видео-аудио материалы, веб-сайты и литературу для сбора и исследования информации.

Для формирования академической лексики по предмету следует проводить систематическую работу по использованию терминологии на уроках. Предлагаются устные и письменные задания, позволяющие учащимся совершенствовать правильное использование терминов. При оценивании учебных достижений учащихся необходимо учитывать корректное использование академической лексики.

Организация индивидуального обучения детей на дому, по состоянию здоровья не посещающих общеобразовательные учреждения включают различные интерактивные форматы. Школьники могут познакомиться с приложением «АЭС на ладони», которое позволяет изучить работу атомной электростанции, запускать различные игровые сценарии: от атомной атаки пришельцев – до смерча. Ссылки: <http://www.kazatomprom.kz/#!/about>

Информацию об альтернативных источниках энергии, способах ее современного производства можно получить по ссылкам: alternativenenergy.ru; aquarmnt.com/otoplenie/alt; <http://www.helios-house.ru/alternativnaya-energiya.html>

Рекомендуется использовать на уроках географии и биологии материалы республиканского общественного объединения «Казахстанское национальное географическое общество». Ссылки: kazgeography.org; kazgeography@nu.edu.kz.

О выставке ЭКСПО-2017, а также предыдущих всемирных выставок материал можно найти пройдя по ссылкам: skachatreferat.ru/poisk/экспо; <http://www.skachatreferat.ru/poisk/экспо-2017>

Организация индивидуального обучения детей на дому на уроках образовательной области «Естествознание» включает развитие таких навыков, как приобретение доказательств посредством слушания, наблюдения, анализа и синтеза с учетом контекста. Поэтому ученикам необходимо предоставлять возможность для развития навыков наблюдения, анализа, суждения и интерпретации. Ученики могут быть вовлечены в:

- 1) сбор и классификацию суждений и доказательств;
- 2) оценивание основных источников и постановку соответствующих вопросов о них;
- 3) сравнение и обсуждение основных источников с выводами и обобщениями;

4) пересмотр своих предположений и гипотез по мере обогащения личного опыта.

Учащимся при обсуждении работы с учителями, анализе и рассмотрении предварительных выводов рекомендуется оказывать помощь в максимальном осознании ими собственного процесса обучения, а также, процессов оценивания, объяснения и познания. Примерный алгоритм действий ученика:

- *Ознакомьтесь* с информацией. Задание может быть применено и к информации, полученной посредством чтения, и к результатам обзора или анкетного опроса, и к информации, собранной из нескольких источников, таких как учебники, энциклопедии или web-сайт.

- *Определите* ключевые пункты, предположения или гипотезы, структурирующие исследование доказательств либо определяющие последующие действия, лежащие в основе аргументов.

- *Проанализируйте* принципы соединения и взаимодействия ключевых компонентов информации, визуальных и устных доказательств.

- *Сравните и исследуйте* сходства и различия между отдельными компонентами.

- *Синтезируйте* знания, соединяя различные источники информации, аргументы или идеи. Установите связи между различными источниками.

- *Оцените* валидность и надежность доказательств, и то, как доказательства поддерживают или противоречат предположениям и возникающим идеям.

- *Примените* знания, полученные в результате интерпретации ответов на вопросы.

- *Аргументируйте* сформулированные выводы и обоснуйте их актуальность и значимость.

Ресурсы для использования на уроках предметов образовательной области «Естествознание».

1. АО «НАК «Казатомпром»: <http://www.kazatomprom.kz/>

2. Министерство Энергетики Республики Казахстан: <http://energo.gov.kz/>

3. Национальная компания «Қазақстан Ғарыш Сапары»: <http://gharysh.kz/news/>

4. «Эврика» – инновационная образовательная сеть экспериментальных площадок, объединяет более 650 школьных коллективов, реализующих на базе образовательных учреждений авторские экспериментальные программы: <http://www.eurekanet.ru>

5. Bookz.ru – книги, справочники, журналы и словари в электронном виде. Для удобства навигации, кроме алфавитного каталога авторов, доступен также алфавитный каталог произведений, т.е. можно искать книги по алфавитным спискам: www.bookz.ru.

6. EOLSS (Encyclopedia of Life Support Systems) – Энциклопедия систем жизнеобеспечения. В отличие от большинства энциклопедий, содержание которых организовано в алфавитном порядке, массив знаний EOLSS организован тематически. Среди предметов: науки о Земле и атмосфере, математика, физика, энергетика, охрана природы, экология,

науки о продуктах питания и сельском хозяйстве, о человеческих ресурсах, управлении и др., язык – английский: <http://www.eolss.net/>.

7. Библиотека Мир энциклопедий: <http://www.encyclopedia.ru/>.

8. BritannicaSchool – имеет богатое содержание и широкий спектр информации, в который входят тысячи статей, изображений, видео, первоисточники, электронные книги, рекомендуемые веб-сайты, тезаурус, и атлас мира. Весь контент основан на методологии обучения системы STEM. Во время работы учащиеся читают, пишут, проводят исследования и улучшают словарный запас в области естественных наук. Преимуществом данного онлайн ресурса является встроенный «План урока для учителей», в котором можно создавать свой «План» или воспользоваться уже имеющимися «Планом», созданным другими преподавателями по аналогичному уроку или предмету. Также можно использовать данный ресурс как в классном режиме, так и для выполнения домашнего задания, готовить научные проекты для участия в олимпиадах (<http://school.eb.co.uk>).

9. «Страны мира в цифрах и картах». В интерактивных справочниках представлена статистическая информация и ключевые показатели, характеризующие развитие ведущих стран мира:<http://www.sci.aha.ru>.

10. Учащиеся в процессе освоения учебной программы развивают навыки применения ИКТ. Согласно учебной программе по предмету «География», предлагаются веб-ресурсы указанные в таблице 23:

Таблица 23. Веб-ресурсы по предмету «География»

www.earthquakes.usgs .	www.geo.historic.ru	www.mygeog.ru ;
www.rgo.ru ;	www.www.geografia.ru/ ;	www.e-cis.info ;
www.geo2000.nm.ru ;	www.geographic.org ;	www.geography.about.c
www.hobitus.com ;	www.imf.org ;	www.kisi.kz ;
www.meteosputnik.ru ;	www.mfa.gov.kz ;	www.oecd.org ;
www.stat.gov.kz ;	www.theodora.com ;	www.un.kz ;
www.un.org ;	www.undp.kz ;	www.unesco.kz ;
www.unesco.org ;	www.unmultimedia.org ;	http://www.volcanodisco
www.worldbank.org .		

В заключение сформулируем основные условия эффективного осуществления индивидуального обучения:

1. Требования к обучающимся не должны быть занижены. Задания важно составлять так, чтобы даже для самых слабоуспевающих они соответствовали минимуму содержания образования, а для более подготовленных обучающихся углубляли бы программные знания.

2. Обязательное условие организации индивидуального обучения - знание учителем уровня обученности и развития познавательных умений обучающихся, их индивидуальных особенностей.

3. Условия реализации индивидуального обучения:

- достаточный набор дидактических материалов (задания, инструкции и т.п.);

- систематический контроль учителя и оценка им учебного труда ученика;

Каждый ученик - это личность. А мы должны помочь раскрыться этой личности, поверить в себя и добиться больших успехов.

5. Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Человек и общество»

Образовательная область «Человек и общество» включает в себя предметы «История Казахстана», «Всемирная история», «Человек. Общество. Право».

Предмет призван формировать историческое сознание личности через осмысление исторического прошлого и определение своего положения в современном мире, гражданской позиции и своего отношения к событиям и явлениям, понимая их сущность и направленность.

Изучение предмета «Человек. Общество. Право» направлено на усвоение научных знаний о человеке, обществе и праве, основных тенденциях развития общества, о влиянии социальных факторов на жизнь человека.

Для облегчения труда учителей-предметников по предметам «История Казахстана», «Всемирная история», «Человек. Общество. Право» предлагается календарно-тематическое планирование.

Цель преподавания «Истории Казахстана» и «Всемирной истории» – дать конкретное образование по истории с древнейших времен до наших дней, с учетом возрастных особенностей и уровня подготовки учащихся.

Задачи учебной дисциплины согласно поставленной цели:

- полноценное, систематизированное обучение учащихся по «Истории Казахстана» и «Всемирной истории»;
- овладение исторической терминологией по «Истории Казахстана» и «Всемирной истории»;
- формирование навыков учащихся по анализируванию исторических фактов и явлений, умение определять цель и сущность исторических событий, оценивать его значение;
- создание навыков сравнительного анализа исторических событий, деятельности политических лидеров и выдающихся представителей науки и культуры обучаемого периода у учащихся;
- формирование интереса обучающихся к культурному наследию казахского и других народов;
- возможность заниматься самостоятельной работой через поиск необходимой информации из разных источников, с учетом возрастных особенностей.

В требованиях к уровню подготовки учащихся в организациях общего среднего образования базовое содержание, задачи обучения предметов «История Казахстана», «Всемирная история» и «Человек. Общество. Право» установлены приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 18 июня 2015 года № 393 *(внесены изменения и дополнения приказом МОН РК №393 от 18 июня 2015 года)*.

Рекомендуется календарный тематический план по предметам обучения на дому для обучающихся следующих классов:

- «История Казахстана» – 5-6 классы;
- «Всемирная история» – 6-7 классы;
- «Человек. Общество. Право» – 9 класс.

Таблица 24. Календарно-тематическое планирование по учебному предмету «История Казахстана». 5 класс. Недельная нагрузка 0,5 часов, 17 часов в учебном году

№	Наименование темы	Кол-во часов
«Мир истории» (1 час)		
1	Введение. Понятие об истории. Исторические находки.	1
«Путешествие в историю» (8 часов)		
2	Происхождение человека. Каменный век на территории Казахстана. Бронзовый век на территории Казахстана	1
3	Племена саков и гуннов на территории Казахстана	1
4	Древние тюрки на территории Казахстана	1
5	Мудрецы Востока. Великий Шелковый путь.	1
6	Монгольское нашествие	1
7	Казахские просветители	1
8	Образование казахского народа и Казахского ханства. История казахских ханов, биев и батыров. Абылай хан	1
9	Казахстан и Россия	1
«В мире прекрасного» (2 часа)		
10	Материальная культура казахского народа. Памятники архитектуры. Музыкальное искусство казахского народа.	1
11	Духовная культура казахского народа, праздники. Праздник Наурыз. Возникновение религии.	1
«Казахстан в XX веке» (4 часа)		
12	Казахстан в составе России. Казахская национальная интеллигенция.	1
13	Казахстан в годы Великой Отечественной войны.	1
14	Поднятие целины	1
15	Развитие науки и культуры в Казахстане. Освоение космоса.	1
«Независимый Казахстан» (2 часа)		
16	Казахстан – суверенное государство. Государственные символы Республики Казахстан.	1
17	Астана – новая столица Казахстана.	1

Таблица 25. Календарно-тематическое планирование по учебному предмету «История Казахстана». 6 класс. Недельная нагрузка 0,5 часов, 17 часов в учебном году

№	Наименование темы	Кол-во часов
Введение. Понятие об истории.		
1		1
«Жизнь древнейших людей. Древнейшие собиратели и охотники» (3 часа)		
2	Появление древнейших людей на территории Казахстана. Занятия древнейших людей	1
3	Нижний и верхний палеолит. Возникновение родовой общины.	1
4	Мезолит. Природно-климатические изменения в эпоху мезолита.	1
«Зарождение земледелия и скотоводства. Начало разделения труда» (4 часа)		

5	Изменения в общественной жизни древних людей в эпоху мезолита. Объединение родов в племена.	1
6	Неолитическая революция, переход к скотоводству и земледелию. Появление ремесла	1
7	Медно-каменный век (энеолит), получение первых металлов, медь и олово, древняя металлургия Центрального Казахстана	1
8	Совершенствование орудий труда в эпоху энеолита, разделение общественного труда. Представления древнейших людей об окружающем мире	1
«Казахстан в эпоху бронзы и раннего железа» (4 часа)		
9	Андроновская культура. Поселения андроновской культуры в Казахстане, хозяйство и быт андроновцев, жилища андроновцев;	1
10	Изменение климата, оседлое и полукочевое скотоводство, мотыжное земледелие, гончарное ремесло, ювелирное искусство. Возникновение кочевого скотоводства, переход от оседлого и отгонного скотоводства к кочевому	1
11	Племенные союзы и ранние государства на территории Казахстана	1
12	Культура саков	1
«Племена эпохи раннего железа на территории Казахстана» (2 часа)		
13	Уйсуны. Кангюи. Гунны.	1
14	Сарматы, расселение сарматских племен, племена савроматов, даев.	1
«Регионы Казахстана в период раннего железного века» (2 часа)		
15	Центральный Казахстан, Северный Казахстан, Восточный Казахстан в период раннего железа.	
16	Археологическое исследование древних городищ и могильников по программе «Культурное наследие»;	
«Культурные достижения кочевников Казахстана» (1 час)		
17	Вклад степной (кочевой) цивилизации в мировую культуру	1

Таблица 26. Учебный предмет «Всемирной история». 6 класс. Недельная нагрузка 0,5 часов, 17 часов в учебном году

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	Введение. Понятие «История древнего мира»	Хронология и периодизация истории древнего мира	1
2	Древняя Месопотамия	Государства Шумер и Аккад. Вавилония	1
		Культура народов древней Месопотамии. Возникновение письменности. Литература и искусство	
3	Древний Египет	Возникновение государства в Египте	2
		Научные знания и культура в Египте. Письменность древних египтян. Религия. Мифология.	
4	Древние государства в Юго-Западной Азии	Государство Ассирия. Государство Урарту. Культура Древней Ассирии; Образование Хеттского царства. Жизнь и быт	2

		хеттов. Культура;	
		Древняя Финикия и Палестина; Возникновение персидского царства. Правление Дария I, его военные походы. Учение Заратуштры.	
5	Древние государства в Центральной Азии	Образование государства в древней Бактрии. Кушанское царство. Парфийское царство. Вторжение Александра Македонского в Среднюю Азию, борьба против завоевателей.	2
6	Южная и Восточная Азия в древности	Древнейшие индийские города и поселения. Образование Индийского государства. Социальные отношения. Хозяйство. Культура Древний Китай. Хозяйство и общественный строй. Культура Древнего Китая. Письменность и литература. Конфуций и его учение. Сыма Цянь – отец китайской истории. Научные знания и изобретения.	3
7	Древняя Греция	Древние цивилизации в Греции. Географическое положение. Критское и Ахейское государства. Греческие города-государства. Древняя Спарта. Древняя Македония. Поход Александра Македонского на Восток Культура Древней Греции.	2
8	Древний Рим	Рим в эпоху царства и республики. Завоевательные войны Рима. Хозяйство и быт. Кризис империи; Великое переселение народов и падение Западной Римской империи Культура Древнего Рима. Образование в Риме. Римская поэзия. Ораторское искусство. Правовая система. Римские города и архитектура, скульптура.	3
9	Итоговое обобщение курса		1
	ИТОГО:		17 ч.

Таблица 27. Учебный предмет «Всемирная история». 7 класс. Недельная нагрузка 0,5 часов, 17 часов в учебном году

№	Разделы	Рекомендуемые темы для изучения	Кол-во часов
1	Введение.	Понятие «Средние века» и его значение. Хронологические рамки и периодизация истории средних веков. Раннее средневековье	1
2	Западная Европа в V-X веках	Образование германских королевств	1

3	Византийская империя и Ближний Восток в V-X веках	Образование Византийской империи. Нашествие славян и арабов на территорию империи и их расселение;	
		Арабские племена и их географическое расположение. Пророк Мухаммед. Возникновение ислама и его распространение. Образование и падение Арабского халифата.	
		Славяне в раннем средневековье. Западные и южные славяне, их общественный строй и хозяйство.	
4	Основные признаки и особенности феодального строя	Особенности феодального строя. Основные признаки феодального строя. Натуральное хозяйство. Феодальная раздробленность. Феодалы в раннем средневековье	1
5	Среднее средневековье (XI-XV века)	Европейские государства в XI-XV веках (Франция. Англия. Германия. Испания)	2
		Русь XI-XIII веков. Развитие феодальных отношений.	
		Изменения в социальной жизни и хозяйственные достижения в XI-XV веках.	
		Развитие просвещения и научных знаний в Европе XI-XV веков.	
6	Христианская церковь в XI-XIII веках.	Крестовые походы. Итоги и последствия крестовых походов	1
7	Страны Азии в период среднего средневековья	Возникновение и развитие феодальных отношений в Японии. Развитие городов. Формирование единого государства. Установление феодального строя в Китае. Объединение Китая. Образование Китайской империи. Хозяйство и ремесло. Религия. Развитие образования и науки. Медицина. Культура и искусства. Книгопечатание	2
		Установление феодального строя в Индии. Феодальная раздробленность. Делийский султанат. Империя Великих Моголов. Развитие ремесел и торговли. Религиозные верования. Наука и искусства. Астрономия. Медицина. Скульптура. Строительство храмов и мавзолеев; Турция в средние века. Создание Османской империи. Турецкая культура. Литература. Научные знания. Ремесло. Турецкие путешественники.	
8	Средняя и Центральная Азия в XI-XV вв.	Государство Хорезмшахов. Общественное устройство. Хозяйство. Освободительные движения в Бухаре и Самарканде. Города Средней Азии	2
		Развитие научных знаний. Выдающиеся	

		мыслители. Развитие литературы.	
9	Борьба народов против монголо-татарского нашествия	Феодальная раздробленность перед началом монголо-татарского нашествия. Создание Монгольского государства. Общественно-политический строй. «Яса». Завоевание Чингисханом Казахстана, Средней Азии и Закавказья. Поход Батыя на Русь. Образование Золотой Орды.	2
10	Позднее средневековье (XV век – середина XVII века)	Европейские государства (Англия. Франция. Германия) Испания. Нидерланды, Италия в позднем средневековье. Государственное устройство и экономическое положение. Нидерландская буржуазная революция Географические открытия в конце XV века - начале XVI веков.	2
11	Завершение объединения русских земель и падение Золотой Орды (XV-XVI века)	Объединение русских земель вокруг Москвы. Экономическое и политическое развитие русских земель. Ослабление Золотой Орды. Куликовская битва. Россия в XVII веке. Внутреннее и международные положение России. Культура народов России в XVII веке. Литература и искусства. Скульптура и изобразительное искусство	1
12	Культура народов Европы в конце XV века - первой половине XVII века	Культура эпохи возрождения в Западной Европе. Просвещение и литература народов Европы.	1
11	Итоговое обобщение курса		1
	ИТОГО:		17

Таблица 28. Учебный предмет «Человек. Общество. Право». 9 класс. Недельная нагрузка 0,5 часов, 17 часов в учебном году

№	Наименование темы	Кол-во часов
1	Введение. О предмете «Человек. Общество. Право»	1
«Человек в мире» (4 часа)		
2	Происхождение человека. Особенности жизни человека. Человек как личность.	1
3	Деятельность человека. Человек – творец культуры.	1
4	Человек и взаимоотношения людей	1
5	Повторение	1
Общество: основные сферы и закономерности их функционирования (5 часов)		
6	Понятие общества. Общество – особая реальность. Организация общественной жизни.	1
7	Экономическая жизнь общества.	1

8	Социальная структура общества	
9	Политическая жизнь общества	1
10	Духовная жизнь человека	1
Право в жизни человека (3 часа)		
11	Право и законодательство. Правовые отношения.	1
12	Правонарушение и юридическая ответственность.	1
Конституция – основной закон Республики Казахстан (2 часа)		
13	Основы конституционного строя Республики Казахстан	1
14	Конституционные органы государственной власти.	1
Основные понятия базовых отраслей казахстанского права (3 часа)		
15	Основные понятия гражданского права, административного права. Особенности трудового права.	1
16	Основные понятия уголовного права.	1
17	Итоговое повторение	1

Таблица 29. Календарно-тематическое планирование по учебному предмету «История Казахстана». 7 класс. Недельная нагрузка 0,5 часов,

№	Наименование темы	Кол-во часов
Казахстан в период раннего средневековья (1час)		
1	Введение	1
Раннесредневековые государства (VI-IX вв.) (3 часа)		
2	Образование Тюркского и Западно-Тюркского каганатов.	1
3	Тюркешский каганат. Образование государства карлуков.	1
4	Образование государства огузов. Образование государства кимаков.	1
Оседлая и кочевая культура в VI-IX вв. (2 часа)		
5	Культура кочевников и оседлых народов. Архитектура и искусство.	1
6	Духовная культура тюрков. Устное народное творчество, письменность и религия	1
Казахстан в период расцвета средневековья (6 часов)		
7	Образование новых государств на территории Казахстана в период средневековья.	1
8	Великий Шелковый путь	1
9	Культура Казахстана X в. – начала XIII века	1
10	Казахстан в XIII веке – первой половине XV века	1
11	Этнические процессы на территории Казахстана в XIV-XV веках. Формирование казахской нации»	1
12	Культура Казахстана в XIV-XV вв.	1
«Казахстан в период позднего средневековья. Образование единого государства» (5 часов)		
13	Образование Казахского национального государства	1
14	Развитие и укрепление казахского государства в XVI-XVII веках	1
15	Социально-экономическое развитие Казахского ханства в XV-XVII вв.	1
16	Казахстан во второй половине XVII века	1
17	Культура Казахстана в XVI-XVII вв.	1

Таблица 30. Календарно-тематическое планирование по учебному предмету «История Казахстана». 8 класс. Недельная нагрузка 0,5 часов, 17 часов в учебном году

№	Наименование темы	Кол-во часов
Социально-экономическое и политическое развитие Казахстана в XVIII веке (5 часов)		

1	Казахские ханства в первой трети XVIII века, казахско-джунгарские войны в конце XVII – первой четверти XVIII века	1
2	Присоединение Младшего жуза к России, казахско-русские взаимоотношения до начала XVIII века	1
3	Казахские ханства в середине XVIII века, политика России в Казахстане в 30-50-е годы XVIII века, изъятие казахских земель. Казахское ханство при Аблае, Аблай хан (личность и политик), внутренняя и внешняя политика хана Аблая	1
4	Национально-освободительное движение Срыма Датулы. Историческое значение народно-освободительных движений в Казахстане во второй половине XVIII века	1
5	Культура Казахстана в XVIII веке (материальная и духовная культура казахов),	1
«Казахстан в первой половине XIX века» (3 часа)		
6	Ликвидация ханской власти в Казахстане, социально-экономическое и политическое развитие Казахстана	1
7	Букеевское ханство, Восстание казахов в 1836-1838 годах в Букеевской Орде. Национально-освободительные движения казахского народа в первой половине XIX века	1
8	Национально-освободительное движение под руководством Кенесары Касымулы (1837-1847 годы)	1
«Завершение присоединения Казахстана к России (40-е – 60-е годы XIX века)» (2 часа)		
9	Завершение присоединения Казахстана к Российской империи	1
10	Освободительная борьба казахского народа против хивинского господства и колонизаторской политики царизма, ухудшение экономического положения сырдарьинских казахов восстание казахов под руководством Джанходжи Нурмухамедова и Есета Котибарова	1
«Культура Казахстана в первой половине XIX века» (2 часа)		
11	Материальная культура казахов в первой половине XIX века. Народное образование Казахстана	1
12	Казахская литература, музыкальное искусство, духовная культура казахов, религия, обычаи и традиции казахского народа, народные праздники.	1
«Казахстан во второй половине XIX века» (2 часа)		
13	Реформы 1867-1868 годов в Казахстане. Социально-экономическое развитие Казахстана во второй половине XIX века, изменения в кочевом хозяйстве казахов	1
14	Освободительная борьба 1860-1870-х годов, причины и ход восстаний в тургайской и уральской областях. Административно-территориальные реформы 80-90-х годов XIX века. «Положения об управлении...» 1886-1891 годов, Туркестанское и степное генерал-губернаторства, содержание и последствия реформ	1
«Культура Казахстана во второй половине XIX века» (1 час)		
15	Чокан Валиханов, Ы. Алтынсарин, Абай Кунанбаев. Изобразительное искусство и музыка	1
«Казахстан в начале XX века» (2 часа)		
16	Социально-демографическое и экономическое развитие Казахстана в конце XIX – начале XX веков.	1
17	Политическая ситуация в Казахстане в начале XX века, рабочее и аграрное движение в годы революции 1905-1907 годов	1

Методические рекомендации по учебным предметам «История Казахстана», «Всемирная история» и «Человек. Общество. Право» для обучения на дому

Преподавание истории в школе надомного обучения требует от учителя особого индивидуального подхода. Учебный план такой школы предусматривает на изучение истории меньшее количество часов в неделю и в год, чем в массовой общеобразовательной школе, однако содержание программы по истории соответствует Государственному образовательному стандарту. Отбор содержания и методов при реализации программы осуществляется дифференцированно, с учетом индивидуальных особенностей учащихся. Для часто болеющих детей программа корректируется по мере необходимости.

Помимо основной цели образовательного процесса, в школе надомного обучения основополагающей задачей является нанесение ущерба психофизическому здоровью учащихся, возможное поддержание и укрепление их здоровья. Поэтому урок должен быть интересным, творческим, познавательным, проходить в обстановке сотрудничества между учителем и обучающимся.

С учетом малого количества учебных часов по истории, перед учителем стоит нелегкая задача максимально эффективного и содержательного проведения урока. Наиболее приемлемыми технологиями для использования в учебном процессе являются:

- 1) Игровые технологии;
- 2) Информационно-коммуникационные технологии.

Важную роль на уроках истории играет задавание вопросов, так как только при правильно сформулированном вопросе можно получить желаемый ответ. Учителям рекомендуется использовать метод «ступенчатых вопросов», когда вопросы к источнику или к иллюстрации ставятся от простого к сложному.

На уроках истории широко распространено определение причинно-следственных связей. Задания по данному концепту должны быть составлены так, чтобы учащиеся не просто определяли причины и последствия тех или иных событий, а умели классифицировать их по заданному признаку (по содержанию, по времени и роли), находить связи между различными причинами и ранжировать их по степени относительности(значимости).

Учащиеся должны научиться определять значимость исторических событий/явлений/процессов. Учитель должен оказать им поддержку в осмыслении того, что подразумевается под словом значимость.

Подготовленные на урок учителем задания должны:

- быть понятными;
- учитывать дифференциацию;
- способствовать развитию критического мышления;
- основываться на проблемном обучении;
- предусматривать оценивание.

Заключение

В традиционной школе учебные нагрузки были нелегки и для здорового ребенка, а для ребенка с ограниченными возможностями они порой становятся непосильными. Нагрузкой является не столько сама учеба, сколько условия пребывания в школе: большая группа детей, система обучения, когда работают не с одним ребенком, а со всеми детьми сразу, высокий темп проведения уроков.

Как было отражено в методических рекомендациях, одним из видов обучения детей, которых по медицинским показаниям не могут посещать школу является обучение на дому.

Изучение научно-методической литературы по теме, анализ опыта работы учителей, обучающих детей на дому, обсуждение проблем надомного обучения в различных группах специалистов и учителей-предметников показали, что его реализация на практике и по сей день вызывает большое количество вопросов. Тем не менее, результаты проведенной работы позволили выделить следующие особенности организации обучения на дому:

- положительными сторонами обучения на дому выступают индивидуальный план и темп обучения, дающий ребенку возможность работать, индивидуальные нагрузки, дозируемые не только в течение дня, но и в течение всей недели, при необходимости в течение всего учебного периода. Индивидуальная работа с ребенком позволяет учесть и темп его работы, работоспособность, утомляемость и другие, кроме того, компенсировать изолированность детей и подростков с ограниченными возможностями от общества, школы;

- изданные нормативно-правовые документы, регламентирующие обучение на дому, четко определяют компетенции и функции субъектов образовательного процесса: обучающегося и его родителей (или законных представителей), организации образования и местных исполнительных органов;

- практика обучения детей на дому испытывает ряд трудностей, связанных с несовершенством самой методической системы обучения, учитывающих состояние здоровья и уровень развития познавательных способностей длительно болеющих детей, в частности, слабая адаптация содержания образовательных программ, отсутствие альтернативных форм организации обучения, ограниченный набор средств и методов обучения на дому и др.;

- в организациях образования отсутствуют квалифицированные педагогические кадры, способные осуществлять индивидуальное коррекционно-развивающее обучение в домашних условиях. На практике учитель, обучающий ребенка на дому, сталкивается с реальными проблемами, решение которых требует и определенного психолого-педагогического уровня подготовки, и специфических коррекционно-развивающих умений, навыков, а также построения особой системы межличностных отношений в системе «учитель - ученик - родитель»;

– накопленный практический опыт учителей, обучающих детей на дому, нуждается в научно-обоснованной систематизации. В свою очередь, научно-обоснованная модель (или методическая система) могла бы способствовать повышению качества домашнего обучения и решению проблемы социализации детей и подростков, обучающихся на дому.

Таким образом, изучение и анализ вопроса по обучению детей на дому, позволивший разработать ряд методических рекомендаций для практического применения, так же и определил ряд проблем, нуждающихся в адекватном теоретическом осмыслении и практической реализации.

Список литературы

- 1 Об образовании. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III
- 2 О социальной защите инвалидов в Республике Казахстан. Закон Республики Казахстан от 13 апреля 2005 года N 39
- 3 Стандарт государственной услуги «Прием документов для организации индивидуального бесплатного обучения на дому детей, которые по состоянию здоровья в течение длительного времени не могут посещать организации начального, основного среднего, общего среднего образования». Приложение 4 к приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 8 апреля 2015 года № 174.
- 4 Подласый И. П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
- 5 Аркатова Л.Р. Педагогические условия организации надомного обучения учащихся с ограниченными возможностями. Научная библиотека диссертаций и авторефератов. // www.dissercat.com – – дата обращения 01.04.2017
- 6 Обучение детей на дому – отличительные особенности // <http://eduinspector.ru/2016/05/12/obuchenie-detej-na-domu-otlichitelnye-osobennosti/> – дата обращения 14.04.2017
- 7 Куангалиева Д.С. Методические рекомендации по организации индивидуального обучения на дому детей с нарушениями интеллекта.– Алматы, 2011– 53 с.
- 8 Прус Н. Дома хорошо, а в школе лучше. Газета «Индустриальная Караганда» от 27 апреля 2017 года // <http://inkaraganda.kz/articles/144392>– дата обращения 02.03.2017
- 9 Эйдемиллер Э. Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. — 3-е изд. — СПб.: Питер, 2002. — 656 с: ил. — Серия «Золотой фонд психотерапии»,
- 10 Денисова И. Равные и разные. О надомном обучении. – Специальное образование в Казахстане, №4 (37). – 2011.
- 11 Никитинская Л.Н. Отношение к себе и окружающим детей и подростков с церебральным параличом при дистанционном надомном обучении. Диссертация на соискание ученой степени кандидата психологических наук.– Санкт-Петербург, Институт специальной педагогики и психологии – 2016.– 207 с.
- 12 Чернухин О.А. Экологическое образование как средство социального развития детей с ограниченными возможностями здоровья: из опыта работы с учениками школы «надомного обучения». – Новосибирск, 2011. – 108 с.

СОДЕРЖАНИЕ

	Введение	108
1	Организация обучения детей на дому	111
1.1	Суть понятия «обучение на дому»	111
1.2	Нормативно-правовые основы процесса обучения на дому	112
1.3	Общие вопросы организации обучения на дому	114
1.3.1	Содержание образования учащихся, обучающихся на дому	117
1.3.2	Учет и норма учебного времени. Отслеживание результатов обучения обучающихся на дому	118
1.4	Функции и обязанности участников образовательного процесса на дому	130
1.5	Особенности организации обучения на дому	136
1.6	Общие методические рекомендации по организации обучения на дому	138
2	Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Язык и литература»	141
3	Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Математика и информатика»	160
4	Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Естествознание»	177
5	Особенности обучения детей на дому по учебным программам образовательной области «Человек и общество»	199
	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	208
	СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ	210

**ҮЙДЕ ОҚЫТЫЛАТЫН БАЛАЛАРДЫ ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРУ
МЕКТЕБІНІҢ ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫМЕН ОҚЫТУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО
ОБУЧЕНИЮ ДЕТЕЙ НА ДОМУ ПО УЧЕБНЫМ ПРОГРАММАМ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ**

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ

Басуға 19.05.2017 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 12.

Подписано в печать 19.05.2017 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт TimesNewRoman. Усл. п.л.12.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Мәңгілік ел д-лы 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат.

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. Ы.Алтынсарина
010000, г. Астана, пр. Мәңгілік ел8, БЦ«Алтын Орда»